

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT “ION CREANGĂ”
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI ETNOPEDAGOGIE**

VALENTINA URSU

METODOLOGIA EDUCAȚIEI

CURS UNIVERSITAR

Chișinău 2010

CZU

Manualul a fost aprobat în ședința Senatului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din 25 iunie 2009, pr. ver. nr. 11.

Recenzenți:

Nicolae Silistraru, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Jeni Nastas, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Copertă: **Oleg Culea**

Cartea atare cu sprijinul financiar al firmei „**ConluxArt**” Chișinău

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Ursu, Valentina

. Valentina Ursu./ Metodologia educației. Curs universitar / Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Facultatea de Istorie și Etnopedagogie.

ISBN

© Valentina Ursu, 2010

Părinților mei Vasile și Elena Cevdar

CUPRINS

PREZENTARE.....pag. 5

PARTEA I. METODOLOGIA EDUCAȚIEI FORMALE

Tema 1. DIRIGENȚIA ÎN SISTEMUL MUNCII ȘCOLARE.....	pag.
Tema 2. SISTEMUL ACTIVITĂȚILOR EDUCAȚIONALE ALE PROFESORULUI-DIRIGINTE.....	pag.
Tema 3: METODELE DE EDUCAȚIE: O PERSPECTIVĂ DE ANALIZĂ.....	pag.
Tema 4. ORA DE DIRIGENȚIE.....	pag.
Tema 5. PROIECTAREA ACTIVITĂȚILOR EDUCAȚIONALE ALE PROFESORULUI DIRIGINTE.....	pag.
Tema 6. MUNCA DIRIGINTELUI CU FAMILIA.....	pag.
Tema 7: MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL.....	pag.
Tema 8. MANAGERUL ȘCOLAR ȘI FAMILIA ELEVULUI.....	pag.

PARTEA a II-a. METODOLOGIA EDUCAȚIEI NON-FORMALE

Tema 1. ACTIVITĂȚILE EDUCAȚIONALE EXTRACURRICULARE ȘI EXTRAȘCOLARE.....	pag.
Tema 2. INSTITUȚIILE EDUCAȚIONALE EXTRAȘCOLARE.....	pag.
Tema 3. TABERELE PENTRU COPII ȘI ADOLESCENȚI.....	pag.
Tema 4. CONTRIBUȚIA ASOCIAȚIILOR OBȘTEȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN EDUCAȚIA NON-FORMALĂ	pag.
Tema 5: INSTITUȚII ȘI ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE PENTRU COPII ȘI TINERI.....	pag.

ANEXE

ACTE NORMATIVE

RECOMANDĂRILE FORURILOR EUROPENE CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA NON-FORMALĂ.....	pag.
CLASIFICAREA INTERNAȚIONALĂ STANDARD A EDUCAȚIEI – CISE 1997.....	pag.
CARTA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA TINERILOR ÎN VIAȚA COMUNITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE..	pag.
CURRICULUM LA DIRIGENȚIE. Clasele V – XII.....	pag.

SUGESTII PRACTICE.....pag.

GLOSAR.....pag.

PREZENTARE

Normele unei societăți și, prin urmare, legile ei, sunt o expresie a valorilor ei – adică a unor idei împărtășite social, cu privire la ceea ce e bine, frumos, adevăr și de dorit. Valorile

unei societăți sunt importante deoarece ele influențează conținutul normelor ei. Spre deosebire de norme, a căror existență poate fi ușor observată în comportarea de zi cu zi a oamenilor, valorile sunt, deseori, mult mai greu de identificat. Valorile unei societăți trebuie să fie deduse din normele ei, astfel încât analiza valorilor sociale se bazează într-o mare măsură pe interpretările oferite de cei ce observă realitatea socială.

După destrămarea URSS și a lagărului socialist, valorile societăților occidentale au devenit majore și pentru toate societățile posttotalitare, inclusiv Republica Moldova. Cu toate că în conștiința generațiilor adulte au rămas puternice valorile promovate prin intermediul sistemul educativ comunist, societatea contemporană impune alte valori fără de care viața cotidiană e greu de imaginat. Astfel, dominante au devenit succesul și performanța personală, individualismul, confortul material, libertatea, pragmatismul etc. Multe dintre valorile tradiționale se află într-un proces continuu de schimbare. O parte dintre cele contemporane sunt acceptate de către cetățeni, în ansamblu, altele doar de reprezentanții anumitor grupuri sociale, iar unele sunt respinse.

Societatea contemporană din Republica Moldova se confruntă cu un flux continuu de contravalori, precum ar fi libertinajul, inactivitatea, intoleranța, violența etc., care afectează, în special, tânără generație. Acestea trebuie să li se opună sistemele educaționale, familia, mass-media, comunitatea religioasă, comunitatea etnică, comunitatea națională, organizațiile obștești.

Necesitatea unui volum ce ar cuprinde delimitări teoretice și expuneri practice a rolului statului și instituțiilor sale educaționale, precum și a societății civile, se impune cu desăvârșire. Insuficiența unor lucrări, materiale auxiliare, repere orientative, surse bibliografice care să vină în ajutor profesorilor, studenților, voluntarilor, liderilor de tineret în organizarea complexelor și dificilelor acțiuni pe care le comportă munca de educație ne-a determinat să elaborăm prezentul manual.

Firește, nu am putut cuprinde întreaga gamă a aspectelor muncii de educație. Am căutat să includem în volum temele ce se cuprind în programul universitar și care prevăd însușirea, înțelegerea și aplicarea prevederilor actelor naționale și internaționale, obiectivele, conținutul și metodele aplicabile fiecărui segment educațional. Am considerat de cuviință să prezentăm și câteva sugestii de conținut pentru planificarea și organizarea activităților educaționale, în special pentru educația valorilor.

Manualul este adresat, în primul rând, studenților de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. De câteva decenii aici se prezintă cursul „Metodica lucrului educativ”. Studenții - viitori pedagogi, însușesc atât cunoștințele necesare în activitatea de cadru didactic, diriginte, director-adjunct în probleme de educație, metodist al activităților educaționale, cât și deprinderile necesare exercitării acestor funcții și pentru viața în comunitate.

Publicația poate servi în calitate de materie informativă pentru cercetarea subiectului și a tematicii cuprinse în volum de către profesorii aflați la cursurile de perfecționare continuă în vederea scrierii lucrărilor didactice și metodice, precum și în sporirea măiestriei pedagogice.

Volumul vine să faciliteze eforturile în organizarea activităților extracurriculare a pedagogilor, liderilor asociațiilor obștești, voluntarilor din toată republica.

Prezenta publicație este rezultatul muncii de mai bine de trei decenii de adunare, sistematizare și interpretare a unui bogat material bibliografic, a experienței personale în organizarea acțiunilor educaționale formale și nonformale cu copiii și tinerii de diferite vârste. Acestea se datorează participării la numeroase conferințe, seminare, întruniri, stagii, simpozioane, școli de vară, tabere naționale și internaționale, desfășurate în Chișinău, Holercani, Vadu-lui-Vodă, Ivancea, Vatici, Căpriana, Saharna, Lucești, Cahul, Sângerei, Călinești, Bolotina, Oxintea, Scoreni, Putna, Krasnocamenca (Crimeea), Centrul Internațional pentru copii „Artek” (Gurzuf), Iași, Galați, Giula, Minsk, Lvov, Moscova, Giula, Salonic.

Țin să mulțumesc și pe aceasta cale tuturor celor care au contribuit la formarea mea personală și profesională.

Considerații deosebite familiei mele. În primul rând, părinților – Vasile și Elena Cevdar, cărora le datorez profunda recunoștință pentru dragostea și grija permanentă pe care mi-au purtat-o. Cele mai sincere mulțumiri soțului Ilarion, feciorilor Octavian și Radu, care m-au încurajat și m-au susținut în activitățile de cercetare științifică, de organizare și desfășurare a numeroase acțiuni educaționale, fiind alături.

Alese cuvinte de recunoștință foștilor mei profesori de la facultate: Aurelia Pospai, Eudochia Șveț, dr. Nicolae Chicuş, dr. hab. Nicolae Tudoreanu, dr. Gheorghe Căldare, dr. hab. Boris Vizer, dr. Claudia Stepachin, dr. Ion Țurcanu, dr. Maria Chiriac etc.

Doresc să subliniez, că nu am fi reușit elaborarea acestui volum fără impresionanta receptivitate la solicitările de colaborare manifestată de colegii și prietenii din asociațiile obștești naționale: Iosif Moldovanu, Iurie Emilian, Sergiu Musteață, Larisa Arhip, Vladimir Vlas, Galina Bordianu, Nadejda Dobândă, Viorica Harea, Silvia Romanciuc, Tatiana Racu, Victoria Gonța, Liviu Chercheja, Dragomir Dumbrăveanu, Oleg Culea etc., pentru care le mulțumesc respectuos.

Exprim mulțumiri pentru formarea mea profesională și colaboratorilor instituțiilor și organizațiilor internaționale: dr. Jacques Moreillon, Jean Cassigneau, dr. Alexandr Bondari, Dominique Béнар, Alberto del Brutto, dr. Alexandr Golovenico, dr. Oleg Reșetnicov, dr. Tatiana Șukșina, Scott Teare, Harut Harutiunean, Bagrat Esayan, dr. Rustam Karimov, Namik Djafarov, Iraklii Todua, Nicolai Akatov, Huan Carlos, Cezar Bârzea, Milan Pol, Conor Harrison, Peter Krapf, Rolf Gollob etc.

Aduc sincere mulțumiri recenzenților: prof. univ. dr. hab. Nicolae Silistraru și conf. univ. dr. Jeni Nastas, pentru sfaturile utile la etapa de elaborare și redactare finală a prezentei publicații.

Pentru sugestiile și informațiile oferite sunt recunoscătoare colegilor de catedră și facultate: Veronica Melinte, Valentina Samoilenko, Valentina Mireniuc, Lilia Pogolșa, Lucia Țicu, Eugen Cernenchi, Tudor Ciobanu, Valentina Enachi, Georgeta Ogorodnicov, Nicolae Chicuş etc.

Cuvinte de mulțumiri le adresez tuturor celor cu care am colaborat toți anii în activitățile formale și non-formale: profesori, lideri de tineret, reprezentanți ai autorităților publice, foști discipoli, părinți, prieteni.

Desigur, cartea nu impune, nu își dorește a fi o rețetă, ci un ghid în deplină libertate pentru cei interesați. Rămâne la latitudinea fiecărui student și cadru didactic să-și declare opțiunile pentru acele sau alte aspecte considerate a fi mai adecvate și eficiente în situațiile date, ținând cont de conținuturile și sarcinile de realizat, de abilitățile sale, de timpul disponibil și de celelalte resurse avute la dispoziție. Intenția noastră este, în final, ca prin prezenta lucrare, mai exact prin această modestă contribuție, să oferim câteva repere în demersul anevoios al activităților educaționale.

Autorul

PARTEA I. METODOLOGIA EDUCAȚIEI FORMALE

Tema 1. DIRIGENȚIA ÎN SISTEMUL MUNCII ȘCOLARE

Subiecte

1. Retrospectivă istorică asupra statutului profesorului diriginte.
2. Locul și rolul profesorului diriginte în sistemul educațional în unele țări din Europa Occidentală și SUA.
3. Atribuțiile profesorului diriginte în Republica Moldova.
4. Personalitatea profesorului-diriginte.

1. Retrospectivă istorică a statutului profesorului diriginte.

Funcția de diriginte are tradiție înrădăcinată în țara noastră și în alte țări.

Necesitatea ca unul dintre profesori, în gimnazii și licee, să-și asume sarcini deosebite sub aspect educativ, la nivelul clasei de elevi, s-a impus de timpuriu în sistemul școlar din țara noastră.

În „Legea învățământului” dată de Spiru Haret în anul 1898 și Regulamentul pentru școlile secundare din anul 1901, ce erau în vigoare când **Basarabia** era parte componentă a României între anii 1918 – 1940, sarcinile dirigintelui erau organizatorice și administrative.

Art. 196 menționează următoarele împuterniciri:

- a) Dreptul de a hotărî la începutul anului locul pe care fiecare elev trebuie să-l ocupe în bancă;
- b) Observarea condițiilor igienice ale clasei, a ținutei și disciplinei elevilor;
- c) Controlul și motivarea absențelor;
- d) Judecarea neînțelegerilor dintre elevi;
- e) Pronunțarea scăderii notei la purtare;
- j) Ținerea la curent a foilor personale ale elevilor, consemnând în ale situația la studii și orice observații pe care le socotește utile „asupra caracterului moral și intelectual al elevului și asupra mijloacelor de a i se corecta defectele”.

După cum se poate remarca, funcția dirigintelui se definește, în I-ul rând ca o funcție de control asupra activității elevilor, sarcinile cu caracter administrativ ce-i revin au însă și o semnificație educativă. Accentul se pune îndeosebi pe asigurarea respectării regulamentului școlar.

Concepția despre activitatea dirigintelui evoluează în sensul accentuării activității educative nemijlocite. Expresia acestei evoluții este vizibilă în Legea învățământului secundar din anul 1928 în care dirigintele este definit ca un pedagog activ.

În **URSS** conducerea pedagogică a clasei era atribuția principală a profesorului diriginte.

Aceasta implica:

- contribuție la formarea conștiinței colective a clasei;
- contribuție la dezvoltarea personalității elevilor și însușirea de către aceștia a principiilor moralei comuniste;
- organizarea activităților extracurriculare;
- coordonarea planurilor de activitate cu ceilalți profesori ai clasei;
- asigurarea legăturii cu părinții elevilor.

Pe lângă acestea, profesorul diriginte avea și atribuții administrative și de control:

- controlul frecvenței și reușitei elevilor;
- grija pentru aspectul clasei;
- comunicarea regulamentelor și a dispozițiilor conducerii școlii și urmărirea respectării lor;
- repartizarea sarcinilor între elevi și controlul îndeplinirii lor.

Respectiv, în **Moldova Sovietică** în perioada anilor 1940-1941, 1944-1991 tabloul sarcinilor dirigintelui era următorul:

- educația politico-ideologică, patriotică a elevilor;
- urmărirea și sprijinirea succesului la învățătură și în activitatea tehnico-productivă;
- consolidarea disciplinei în rândul elevilor;
- formarea și cultivarea la elevi a atitudinii conștiente față de muncă și față de avutul obștesc,

- orientarea școlară și profesională a elevilor;
- formarea profilului moral-cetățenesc;
- educația igienico-sanitară a elevilor, grija pentru sănătatea și fortificarea fizică a acestora.

2. Locul și rolul profesorului diriginte în sistemul educațional în unele țări din Europa Occidentală și SUA.

Anglia

Dirigintele – form mastre sau form mistress, funcționează în învățământul secundar. Planul de învățământ îi rezervă o oră pe săptămână numai la primele clase ale învățământului secundar.

Sfera atribuțiilor sale cuprinde:

- a) a răspunde de clasă din punct de vedere administrativ; a asigura condiții corespunzătoare pentru buna desfășurare a procesului de învățământ; a se ocupa de aspectul clasei;
- b) cunoașterea elevilor, urmărirea evoluției lor;
- c) urmărirea activității și purtării lor în școală;
- d) distribuirea sarcinilor organizatorice;
- e) sprijinirea orientării școlare și profesionale a elevilor;
- f) colaborarea cu ceilalți profesori, cu consilierul școlar și cu părinții elevilor.

La **ora de dirigentie** se rezolvă problemele administrative ale clasei, se pun în discuție probleme de orientare a conduitei elevilor, acordându-se, totodată, și asistență pedagogică individuală elevilor. Periodic, dirigintele organizează și întâlniri cu părinții.

În școlile în care elevii sunt organizați pe „grupe omogene”, activitatea și comportarea lor este supravegheată de un „**tutore**” (unul dintre profesorii tineri). În unele școli funcționează și „**consilieri școlari**” care completează și sprijină efortul dirigintelui în direcția cunoașterii și îndrumării elevilor și a orientării lor profesionale. Problemele de educație se soluționează și în cadrul predării unor discipline ca: „**Educația civică și comportamentul social**”, „**Igiena și educația sexuală**”, „**Circulația rutieră**”.

Franța

În Franța, „**profesorul principal**” este considerat „șef de echipă”, delegat de către colectivul de profesori. Funcționează în învățământul general și liceal. Nu are la dispoziție ore în planul de învățământ.

Are următoarele atribuții:

- a) este coordonatorul colectivului de profesori care predau la clasă; realizează unitatea de acțiune a profesorilor și corelațiile necesare bunei desfășurări a procesului de învățământ;
- b) se ocupă de cunoașterea elevilor; centralizează informația despre fiecare elev (de la profesori, corpul de supraveghere, serviciul medico-social, serviciul de orientare, familie);
- c) îndrumă buna organizare a muncii elevilor în școală și acasă, fiind un consilier al elevilor săi;
- d) asigură datele necesare pentru o bună orientare școlară și profesională, supunându-le dezbaterii „consiliului clasei” în vederea formulării unor recomandări;
- e) întreține legătura cu familia.

„Profesorul principal” organizează și conduce consiliul clasei, format din profesori, în unele cazuri și de delegați ai părinților și ai elevilor.

El desfășoară cu prioritate, o largă activitate de studiere a individualității elevilor; strânge, sistematizează și valorifică informația despre fiecare elev, completează și ține la zi dosarele școlare ale elevilor, redactează caracterizările; acordă elevilor săi asistență pedagogică, în colectiv sau individual, în problemele în care este solicitat și, îndeosebi, în ceea ce privește orientarea profesională; organizează dezbaterile din „consiliul clasei”, pe probleme ca: studierea în comun a organizării muncii în clasă, întrebuințarea timpului, armonizarea predării

diferitelor materii și a lucrărilor ce se dau elevilor; deschiderea școlii spre viață și stabilirea de relații între activitatea școlară și extrașcolară, pregătirea elevilor în vederea relațiilor sociale.

În școli funcționează de asemenea și „pedagogi” cu rol de asistență pedagogică și supraveghere.

Probleme educative se pun și în procesul predării unor **discipline cu pregnant caracter formativ**: „*Morala*” (în 5 zile pe săptămână câte 15 min. la „cursul preparativ”; 4 zile la „cursul elementar” și o oră pe săptămână la „cursul mediu”); „*Instrucția civică*” în planul de învățământ al liceelor, al colegiilor de învățământ secundar și al colegiilor de învățământ general (1/2 oră pe săptămână).

Germania

În Germania **diriginții** funcționează numai în învățământul general la cl. V-VIII și nu au ore de dirigenție prevăzute în planul de învățământ. Acestora le revine sarcina de a :

- a) coordona toate activitățile legate de desfășurarea procesului instructiv-educativ în clasă;
- b) a se îngriji de elevi;
- c) a supraveghea comportarea lor în școală;
- d) cunoașterea elevilor, a nivelului lor de dezvoltare intelectuală și morală, a intereselor și preocupărilor lor individuale;
- e) a ține legătura cu familia.

Cu elevii organizează convorbiri despre problemele școlii și ale clasei, despre familie și societate. Unii diriginți organizează zilnic, înainte de începerea cursurilor, 10 min. de **informare politică**.

Diverse alte aspecte ale educației elevilor sunt abordate în cadrul unor discipline cum sunt: „*Cunoștințe sociale*” (2 ore pe săptămână la cl. VII-VIII), „*Cunoștințe despre viață și societate*” predate împreună cu istoria. În cadrul biologiei, chimiei și al lecțiilor de gospodărie și menaj se face și educația igienică și sexuală.

Statele Unite ale Americii

În SUA **profesorii diriginți** funcționează numai în școlile elementare și secundare. Aceștia răspund de problemele administrative și de rezultatele la învățătură ale unei clase sau doar ale unui grup de elevi. Dirigintele are calitatea de îndrumător acordându-le asistență pedagogică, consultații. El îi studiază și-i ajută pe elevi să-și definească interesele în vederea alegerii disciplinelor de opțiune, să-și evalueze posibilitățile și să-și precizeze planurile școlare și profesionale. El își desfășoară activitatea după un program bine definit, zilnic sau de câteva ori pe săptămână, într-o încăpere special amenajată în localul școlii.

Cu elevii desfășoară convorbiri unde discută:

- probleme referitoare la adaptarea la condițiile vieții școlare;
- posibilitățile individualizării învățământului;
- folosirea timpului liber și organizarea activităților extrașcolare;
- comportarea în societate;
- igiena;
- orientarea profesională.

În unele școli funcționează „**consilieri școlari**” (cu normă redusă de predare) și „**consilieri școlari specialiști**” cu atribuții în îndrumarea elevilor în probleme legate de procesul de învățământ, de tehnica muncii intelectuale, de orientarea școlară și profesională.

3. Atribuțiile profesorului dirigințe în Republica Moldova.

În Republica Moldova profesorul dirigințe activează în învățământul preuniversitar la treapta de gimnaziu și liceu. Acțiunile sale sunt reglementate de Regulamentele de funcționare a acestor nivele ale învățământului.

În cele ce urmează prezentăm atribuțiile profesorului diriginte formulate în articolele acestor acte normative.

**REGULAMENTUL-TIP AL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT SECUNDAR
GENERAL (școală primară, gimnaziu, școală medie de cultură generală), 2007**

(Extras)

Art. 31. (1) Coordonarea activității claselor de elevi se realizează prin învățători/diriginți, numiți de directorul instituției de învățământ, dintre cadrele didactice de prestigiu și cu experiență, care predau la clasa respectivă.

(2) Funcția de diriginte devine obligatorie pentru personalul didactic investit de director cu această responsabilitate.

(3) Învățătorul/dirigintele își proiectează și își desfășoară activitatea potrivit sarcinilor prevăzute de planul anual al instituției de învățământ și în acord cu particularitățile educaționale ale clasei respective.

(4) Învățătorul/dirigintele întocmește, după consultarea profesorilor clasei, a părinților și a elevilor, planificarea semestrială și anuală, care va cuprinde componentele activității educative, în acord cu problemele specifice ale colectivului de elevi, precum și cu Curriculum-ul „Dirigenția”, elaborat de Ministerul Educației.

Art. 32. Învățătorul/dirigintele are următoarele atribuții:

- a) coordonează activitatea clasei;
- b) numește, prin consultarea elevilor, liderul elevilor clasei; îi repartizează sarcini și organizează, împreună cu acesta, colectivul de elevi al clasei;
- c) colaborează cu toți profesorii clasei, în vederea armonizării influențelor educative și pentru a asigura coeziunea clasei de elevi;
- d) expune elevilor și părinților prevederile prezentului regulament și ale regulamentului intern;
- e) organizează acțiuni de orientare școlară și profesională;
- f) informează elevii și pe părinții acestora cu privire la prevederile legale, referitoare la testările naționale, examenele de absolvire, la admiterea în licee, metodologia de continuare a studiilor;
- g) urmărește frecvența elevilor, cercetează cauzele absențelor unor elevi și informează familia finalizarea învățământului obligatoriu; elevului, săptămânal;
- h) motivează absențele elevilor, pe baza certificatelor, eliberate de medicul de familie, precum și în baza cererilor personale, motivate, ale părinților, aprobate de director;
- i) analizează, periodic, situația la învățătură a elevilor, monitorizează îndeplinirea îndatoririlor școlare de către toți elevii, inițiază programe de consultații cu părinții;
- k) sprijină organizarea și desfășurarea activităților elevilor în afara clasei și a instituției de învățământ;
- l) informează, în scris, familiile elevilor, în legătură cu situațiile de corigență, sancționări disciplinare, neîncheierea situației școlare etc.;
- m) felicită, în scris, părinții sau tutorii elevilor, pentru rezultatele excepționale obținute de copiii lor la învățătură sau în cadrul activităților extrașcolare; înmânează elevilor diplome și premii la festivitatea organizată la sfârșitul fiecărui an școlar;
- n) organizează întâlniri și discuții cu părinții, care se pot desfășura pe grupe, individual sau în plen, se consultă cu aceștia în legătură cu cauzele și măsurile care vizează progresul școlar al copiilor lor și-i informează pe aceștia despre absențele și comportamentul elevilor, despre potențialele situații de corigențe, de amânare a încheierii situației școlare și de aplicare a unor sancțiuni disciplinare,
- o) aplică elevilor, pe baza consultării cu directorul, sancțiunile prevăzute în prezentul regulament;
- p) completează catalogul clasei și răspunde de exactitatea datelor înscrise și de starea fizică a acestuia;

r) calculează media generală semestrială și anuală a fiecărui elev, stabilește clasificarea elevilor la sfârșitul anului școlar, propune acordarea premiilor, a recompenselor și a distincțiilor, potrivit prevederilor prezentului regulament și ale regulamentului intern;

s) proiectează, organizează și desfășoară activități educative, de consiliere și de orientare școlară și profesională, în funcție de particularitățile colectivului de elevi;

t) prezintă consiliului profesoral, spre validare, raportul scris asupra situației școlare și comportamentale a elevilor la sfârșitul semestrului/anului școlar.

REGULAMENTUL **cu privire la organizarea și funcționarea liceelor, 2006** (Extras)

VI.6. DIRIGINTELE

Art. 87. Activitatea instructiv-educativă la fiecare clasă este coordonată de un diriginte numit de director.

Art. 88. Dirigințele îndeplinesc următoarele sarcini:

- urmărește frecvența elevilor, cercetează cauzele absențelor unor elevi și ia măsurile corespunzătoare pentru îmbunătățirea frecvenței;
- analizează periodic situația școlară a elevilor și ia măsuri pentru mobilizarea acestora la îndeplinirea cu succes a îndatoririlor lor școlare;
- ține legătura cu toți profesorii care predau la clasa pe care o conduce în vederea coordonării eforturilor pentru obținerea unor rezultate optime în instruirea și educarea elevilor;
- se preocupă de educația igienico-sanitară a elevilor;
- organizează și conduce activitatea clasei, ținând seama de problemele educative pe care le ridică viața, colectivul de elevi și de sarcinile educative ale liceului;
- sprijină, împreună cu ceilalți profesori, organizarea și desfășurarea activităților extrașcolare;
- ține legătură cu părinții elevilor, îi informează despre rezultatele obținute de elevi la învățătură;
- calculează media generală a fiecărui elev, stabilește clasificarea elevilor la sfârșitul anului școlar;
- completează catalogul clasei cu datele personale ale elevilor, alte formulare și acte de școlarizare;
- informează consiliul profesoral despre activitatea desfășurată în clasa pe care o conduce;
- răspunde de baza materială a clasei pusă la dispoziție.

VII. 7. CATEDRA DIRIGINȚILOR

Art. 89. Catedra diriginților este constituită din diriginții tuturor claselor.

Art. 90. Catedra diriginților are următoarele atribuții:

- dezbate probleme privind structura, conținutul și metodică orelor de dirigenție;
- analizează activitatea educativă organizată cu elevii în clasă, în afara clasei și a liceului;
- organizează schimburi de experiență;
- orientează colectivul didactic al școlii în direcția stabilirii unor cerințe educative unice față de elevi.

Așadar, funcțiile principale ale profesorului diriginte în Republica Moldova sunt următoarele: contribuție la organizarea grupului școlar, cunoașterea atmosferei psihosociale și de studiu din clasă, cunoașterea fiecărui elev, conceperea și organizarea orelor de dirigenție, cooperarea cu toți profesorii clasei, legătura și cooperarea cu familia, contribuție la orientarea școlară și profesională a elevilor, cooperarea cu ceilalți factori educativi, organizarea și realizarea activităților extradidactice și extrașcolare ale elevilor.

4. Personalitatea profesorului diriginte.

Într-un fel sau altul, fiecare om este, în anumite contexte, un educator. Însă profesorul diriginte este un educator de profesie care se cultivă, se formează și formează, prin competența sa, promoții întregi de elevi. De aceea e binevenit ca ei să-și amintească de expresia lui N. Iorga: „Ca să fii tu om, au existat alți oameni, ca să fie alți oameni, trebuie să fii tu om.” Ce fel de om? Un om pentru care educația, în școală și în afara ei, constituie una dintre rațiunile majore ale existenței lui. Un om cu idealuri umaniste, dăruit total, cu pasiune și tenacitate actului educațional complex, un om ce își îndreaptă mereu atenția cu sinceritate spre ceilalți, spre elevii săi cu care să poată încheia oricând și oriunde un dialog viu, nedisimulat.

Unul din imperativele majore ale profesorului diriginte îl constituie stăpânirea unui larg orizont cultural. Asimilarea culturii e un proces de durată, care ține de fiecare individ, și se desăvârșește în urma unui efort îndelungat, perseverent. Cultura presupune o muncă intelectuală, de selecție, și valorificare creatoare. O minte cultivată, posesoare a unei lecturi eficiente (pedagogice, psihologice, sociologice și filosofice) va fi salvată de pericolul căderii în mrejele rutinei, printr-o specializare excesivă și prin pierderea din vedere a ansamblului activității didactice și educaționale din școală. Cultura profesorului diriginte are o mare putere de radieră asupra formării și dezvoltării culturii generale a tineretului studios. O personalitate cu obligația de a modela tânăra generație „trebuie în mod implicit să fie un model al ființei proiectate”.

O trăsătură esențială a personalității educatorului o constituie efortul și dorința de perfecționare și autodepășire. Profesorul, prin specificul muncii sale, este nu numai purtătorul unei culturi umaniste ci și o individualitate creatoare. Creativitatea sa se întemeiază pe forța cognitivă și pe cea transformatoare a bogăției sale spirituale, pe capacitatea lui de influențare. În activitatea sa dirigintele trebuie să se manifeste ca un intelectual flexibil și un educator competent. Pentru aceasta are nevoie de un sistem de noțiuni generale din domeniul literaturii, muzicii, picturii, teatrului, cinematografului, arhitecturii etc., ca și unele cunoștințe din biologie, geografie, psihologie, informatică, limbi străine etc. Stăpânirea unui larg orizont cultural constituie un factor benefic, cu implicații certe în cultura de specialitate, dar și în problemele social-umane și educaționale ale elevilor. Cultura generală favorizează dezvoltarea capacităților psihice și a personalității, și, totodată, asigură condiții prielnice pentru asimilarea culturii profesionale. Profesorul diriginte trebuie să cunoască și să cultive în conștiința elevilor valorile culturale și științifice naționale, cu deschidere spre universalitate.

Mijloacele de comunicare în masă fac să circule pe toate meridianele lumii o multitudine de informații, concepții estetice, filosofice, economice, științifice, artistice etc. Pentru a se orienta în acest flux contradictoriu de teorii științifice, idei filosofice, gusturi și concepții estetice, în mod firesc, elevul va apela la profesor, fie el diriginte sau nu. În mod sigur, nici un profesor nu poate citi, asculta sau vedea tot de citesc, ascultă sau văd elevii săi. Nici nu-i posibil și nici necesar. În schimb, el trebuie să aibă capacitatea selectivă și interpretativă a problemelor importante și a informației generale.

Profesorul diriginte trebuie să fie un model cultural, o „personalitate care prin acțiunea culturală pe care o desfășoară în spațiul unei culturi, se instituie într-un model, într-un exemplu demn de urmat” (L. Blaga). El este mai mult un stimulent care să stârnească dorința, nevoia, setea de cultură specifică unui elev, adevărat instruit și stilat prin influența culturală a școlii. Cultura pentru profesorul diriginte trebuie să constituie o necesitate organică și nu un lux (L. Blaga). Un profesor stăpânit de conștiința menirii lui în context social rămâne mereu o disponibilitate pentru cunoștințele valoroase ce-i deschid orizontul cultural spre a cuceri un nou necunoscut. Progresul în educație depinde de „calificarea și aptitudinile cadrelor didactice și, în special, în calitățile lui umane, pedagogice, psihologice și profesionale”, dar și de cunoașterea și evitarea „deformărilor profesionale” (D. Tudoran). Munca unui cadru didactic în modelarea tinerei generații trebuie evaluată sub raportul autodesăvârșirii și automodelării.

Dacă o personalitate devine, educatorul este prin excelență o ființă în continuă devenire și model mereu referențial.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Cadrul de acțiuni preconizate de Forumul Mondial în problemele educației*. Chișinău. CEP USM, 2001.
- *Conceptia Educației în Republica Moldova/ Ministerul Educației și Științei*. Chișinău: Editura Liceum, 2000.
- *Curriculum la dirigenție*. Chișinău: Editura ARC, 2003.
- *Regulamentul-tip al instituțiilor de învățământ secundar general*, Chișinău, 2007.
- *Regulamentul privind organizarea și funcționarea liceelor*, Chișinău, 2006.

Ediții speciale

- Calaraș Carolina, Gonciar Eleonora. *Dirigintele – manager al actului educativ*, Ghid metodologic destinat cadrelor didactice. Chișinău: CEP USM, 2009.
- Cristea Sorin. *Dicționar de termeni pedagogici*. Chișinău, 2000.
- Cuznețov L., Banuh N. *Filosofia educației*. Chișinău: Editura UPS „Ion Creangă”, 2004.
- Damșa I., Drăgan I., Iliescu M. *Dirigenția în sistemul muncii școlare*, Îndrumător metodic, București, 1983.
- Damșa I., Drăgan I., Toma-Damșa M. *Activitatea educativă în învățământul preuniversitar*. Îndrumător metodic, Deva, 1999.
- Damșa I., Drăgan I., Toma-Damșa M. *Dirigenție. Consiliere și orientare*. Vol. IV, București, 1994.
- *Democrația pentru toți. Educație pentru o cultură democratică*. Trad. din l.eng., Chișinău, 2005.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- *Moldova. Notă cu privire la politica educațională: Analiză în sprijinul ameliorării calității, echității și eficienței în sectorul educației*. Document al Băncii Mondiale, Chișinău, 2005.
- *Tinerii din Moldova. Soluția pentru obiectivele de dezvoltare ale mileniului*. Chișinău, 2003..
- *На службе у детства. Основы, создание и функционирование воспитательной системы*, Москва: Народное образование, 2003.

Surse web

- www.edu.md
- www.un.org
- www.unicef.org
- www.unesco.org
- www.youth.md

Tema 2. SISTEMUL ACTIVITĂȚILOR EDUCAȚIONALE ALE PROFESORULUI DIRIGINTE

Subiecte

1. Principiile și scopul activităților educaționale ale profesorului dirigențe.
2. Sferele activităților educaționale.
3. Domeniile educaționale.

1. Principiile și scopul activităților educaționale ale profesorului diriginte.

Conceptia Educației în Republica Moldova și Curriculum-ul la Dirigenție determină principalele principii, obiective și conținuturi pe care le urmărește profesorul diriginte în instituțiile preuniversitare din Republica Moldova.

Activitatea profesorului diriginte se constituie pe următoarele **principii**:

- respectarea particularităților de vârstă și individuale a elevilor;
- principiul continuității;
- principiul flexibilității;
- principiul axării pe valorile naționale și cele general-umane;
- principiul axării pe caracterul pozitiv al educației.

Scopul activităților profesorului diriginte este expus în Curriculum la Dirigenție și urmărește formarea și dezvoltarea la elevi a capacităților integratoare ale personalității contemporane, definită în contextul problemelor și valorilor individuale ale comunității naționale și mondiale.

Finalitatea activităților dirigintelui este comportamentul cotidian al elevului, ce urmează să fie conștient de rolul său de actor al propriei formări/dezvoltări fizice, intelectuale și spirituale, să fie responsabil de propria lui viață, de acoperirea nevoilor vitale și a celor spirituale. Și toate acestea se vor manifesta prin maniere elevate, ținută demnă, activism în toate sferile de formare și realizare a ființei umane – individuală, socială, spirituală.

2. Sferele activităților educaționale.

Acțiunile educative ale profesorului diriginte se sprijină pe sferele de dezvoltare:

- a) Sfera intelectuală.
- b) Sfera moral-spirituală.
- c) Sfera socială.
- d) Sfera fizică.

a) Sfera intelectuală. Activitatea profesorului diriginte urmărește dezvoltarea gândirii critice, a creativității, imaginației, capacităților critice și autocritice ce vor contribui la formarea unei autoaprecieri reale.

b) Sfera moral-spirituală. Activitățile dirigintelui sunt orientate spre susținerea și cultivarea valorilor etice, estetice, morale, spirituale.

c) Sfera socială. Profesorul diriginte contribuie la asumarea și exercitarea de către elevi a atitudinilor sociale pozitive și la obținerea unui compromis cu mediul său, favorizând dezvoltarea socială.

d) Sfera fizică. Activitatea profesorului diriginte este orientată spre dezvoltarea armonioasă a elevului sub aspect biologic, fiziologic, psihomotor.

3. Domeniile educaționale.

Pentru a facilita înțelegerea componentelor sistemului activităților educaționale ale dirigintelui e necesar să examinăm domeniile educative care servesc ca referință directă la desfășurarea lucrului în colectiv. Acestea sunt următoarele:

- Educația în baza valorilor.
- Educația pentru pace.
- Educația pentru democrație.
- Educația în spiritul dragostei față de țară.
- Educația moral-spirituală.
- Educația pentru receptarea valorilor culturale.
- Educația ecologică.
- Educația unui mod sănătos de viață.
- Educația pentru tehnologie și progres.

- Educația pentru integrare și egalitatea oportunităților.
- Educația pentru viața privată.
- Educația pentru munca de calitate.
- Educația juridică și prevenirea delincvenței juvenile etc.

Educația în baza valorilor, datorită importanței sale, trece prin toate domeniile, deoarece fiecare activitate are o încărcătură valorică bine definită. El este un domeniu educativ ce le dă semnificație celorlalte. Fără îndoială, orice activitate pe care o propunem în cadrul planificării anuale sau semestriale a clasei, indiferent de domeniu, transmite niște valori, norme, atitudini pe care elevul le interiorizează, transformându-le în valori personale. În procesul de interiorizare a valorilor profesorul are rolul principal, fiind un exemplu pentru elevi.

Fiecare activitate educațională a profesorului diriginte și, în ansamblu, a școlii se bazează pe o sumă de valori pe care trebuie să le explicăm. Nu este vorba de a propune niște valori pentru activitățile cotidiene. Dirigințele trebuie să fie capabil să explice valorile care se ascund în spatele unui conflict, ce valori au stat la baza luării unei decizii sau ce valori subminează, spre exemplu, un fapt criticat.

Educația valorilor se bazează pe experiență și comunicare. Din această cauză dirigințele trebuie să fie atent la valorile ce le urmărește zi de zi în clasă ca și la atitudinile sale în cadrul clasei (la ce lucruri atragem atenția, pentru ce fapte lăudăm etc.). În fiecare activitate educăm în baza valorilor prin intermediul atitudinilor: cooperare sau individualism, generozitate sau egoism, optimism sau pesimism etc. Ca profesori trebuie să efectuăm analiza valorilor și să activăm corect.

Educația valorilor îi ajută pe tineri și adulți să dobândească cunoștințe și înțelegere referitoare la orientarea propriilor valori la valorile altora și semnificația valorilor în viața de fiecare zi.

Educația pentru pace

Educația pentru pace înseamnă pregătirea indivizilor pentru pace, non-violență și înțelegere internațională; ea promovează cultura păcii, prin împărtășirea responsabilităților, înțelegere reciprocă, toleranță și soluționarea pașnică a conflictelor.

Pentru cei mici pacea înseamnă liniște (absența războiului), iar războiul este o acțiune, luptă, mișcare, arme. Pacea este considerată de către ei o inactivitate.

Educația pentru pace nu poate fi concepută ca o simplă transmitere de noțiuni și idei („despre pace”), ci trebuie să fie pacea însăși – practică zi de zi în viața cotidiană, în activitatea de învățare și de muncă, în relațiile interpersonale. Ea trebuie să se înțeleagă într-un mod de a fi. „Pacea nu poate veni de la dorința de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război”, menționa Nicolae Iorga. Agresivității trebuie să i se opună o atitudine de calm și stăpânire de sine, tact și „vorbă bună”, încredere și ofertă de ajutor, înțelegere, o atitudine demnă, dar și o „opoziție activă”.

Obiectivele activităților profesorului-diriginte în domeniul educației pentru pace sunt următoarele:

- a) respectul pentru om ca valoare supremă;
- b) respectul față de valorile culturale și spirituale și acceptarea diversității;
- c) învățarea și practicarea comportamentului pro-social;
- d) receptivitatea la ideile și sugestiile altora;
- e) capacitatea de a stabili contacte satisfăcătoare și a dialoga;
- f) toleranța, acceptarea unor comportamente diferite;
- g) formarea spiritului critic și autocritic;
- h) descurajarea agresivității și violenței;
- i) protejarea florei și faunei.

Educația pentru democrație

Acest domeniu este un domeniu nou pentru sistemul educațional din Republica Moldova. El vizează formarea și cultivarea capacităților de înțelegere și de aplicare a democrației la nivelul participărilor sale valorice de conducere socială eficientă (reprezentarea, separarea puterilor, legitimitatea) și a instituțiilor sale recunoscute la scară internațională care promovează drepturile omului, inclusiv drepturile copilului. La toate treptele de vârstă ale elevilor acest domeniu va reprezenta un ansamblu de practici și activități al căror scop este ca copiii și tinerii să fie mai bine pregătiți pentru a participa activ în viața democratică prin asumarea și exercitarea drepturilor și îndatoririlor lor în societate.

Educația în spiritul dragostei față de țară

Specificul educației în spiritul dragostei față de patrie decurge din faptul că aceasta nu trebuie să fie subiectivă, dar în același timp trebuie să fie continuă și cât mai individualizată. Ceea ce însuflețește patriotismul este dragostea de patrie care se referă la o stare afectivă. Din această cauză cultivarea dragostei de țară trebuie să țină cont de etapele maturizării afective ale individului, de fluctuațiile inerente unor astfel de stări etc., cu atât mai mult cu cât conștiința patriotică este rezultatul dinamicii relaționale dintre individ și patria sa.

Dificultatea educației în spiritul dragostei față de patrie rezultă din faptul că ea trebuie să conducă, dar și să permită menținerea unui echilibru dinamic, dar stabil, între emoția patriotică (inconsistentă) și pasiunea patriotică (explozivă concentrată), adică trebuie să aibă ca scop atingerea și permanentizarea sentimentului patriotic pe care îl numim dragoste de țară.

Este necesar ca elevii să înțeleagă noțiunea de patrie, erou, să cunoască istoria țării, viața și activitatea unor personalități politice, culturale, științifice. Totodată, este necesar ca programele educaționale să trezească mândrie și venerație față de trecutul glorios, admirație pentru valorile materiale și spirituale, dragoste față de plaiul natal, sentimentul demnității și al răspunderii față de destinul țării.

Activitatea dirigintei urmărește familiarizarea cu valorile naționale materiale și moral-spirituale; renașterea, valorizarea și perpetuarea tradițiilor; utilizarea potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor populare; formarea conștiinței naționale.

Scopul educației în spiritul dragostei față de țară prin intermediul școlii este de forma la tânărul care o absolvă capacitatea de autoechilibrare afectivă, cognitivă, acțională și valorică precum și voința de a privi obiectiv conflictele de interese care apar din întâietatea intereselor naționale cu cele internaționale.

Educația moral-spirituală

În activitățile educaționale profesorul diriginte urmărește formarea concepțiilor și noțiunilor despre fundamentele morale ale vieții, sensul moral al relațiilor: om-om, om-natură, om-societate, om-noosferă; cultivarea valorilor creștine, general-umane; dezvoltarea comportamentului motivat; formarea culturii relațiilor interpersonale și ale cooperării; cultivarea înaltelor calități morale, precum: bunătatea, caritatea, toleranța, respectul, politețea, cumsecădenia, demnitatea etc.; cultivarea normelor de conduită în viața de toate zilele (în familie, locuri publice, natură, școală etc.).

Educația pentru receptarea valorilor culturale.

Educația pentru receptarea valorilor culturale sau educația estetică constituie o activitate complexă, sistematică și de durată. Ea angajează deplin personalitatea umană, solicitând sensibilitatea, gândirea, afectivitatea și voința copiilor, realizându-se și manifestându-se pe planuri diferite: în activitatea omului, în orele lui de răgaz, în viața cotidiană; totodată, prin instituțiile de învățământ și variatele forme de activitate artistică, educația estetică cuprinde toate vârstele: copilăria și adolescența, tinerețea și maturitatea.

Din aceste considerente rezultă necesitatea unei activități desfășurate de-a lungul anilor, activitate sistematică și competentă. Competența profesorului diriginte înlesnește elevilor

dobândirea unor autentice satisfacții estetice, a unui rafinament și a unui gust estetic de factură superioară. Călătoriile în lumea artei nu sunt comparabile, nu trebuie să fie doar plimbări agreabile – odihnitoare, dar fără urmări, fără valoare educativă; contactul cu arta constituie o plăcere, dar una de esență superioară, care se prelungește în viața și activitatea omului.

Educația estetică presupune nu numai formarea capacității de apreciere estetică, a judecății estetice, ci și dezvoltarea capacității de a recepta frumosul, a nevoii de frumos, a deprinderilor de trăire emotivă a valorilor artistice, a capacității de sesizare justă a mesajului unei opere și de participare rațională și afectivă la traducerea lui în viață.

Sensul educației pentru receptarea valorilor culturale este acela de a transmite copilului și tânărului alfabetul cu care se poate „citi” orice operă de artă, orice formă a frumosului – limbajul estetic și limbajul artistic. Odată ce acest limbaj va fi bine însușit, iar sensibilitatea va fi redirecționată către perceperea frumosului, atunci se poate vorbi de aprecieri, judecăți estetice, se poate vorbi de cultură estetică și cultură generală.

Activitatea profesorului diriginte pentru educația estetică urmărește:

- formarea și dezvoltarea idealurilor și nevoilor estetice, cultivarea bunului gust și al percepției frumosului;
- formarea atitudinii estetice față de natură și artă;
- estetizarea relațiilor interpersonale; stimularea cunoștințelor artistice; dezvoltarea și realizarea potențialului artistic creator;
- dezvoltarea sferei emotive a personalității prin intermediul mijloacelor artistice și formarea atitudinii morale, a concepțiilor morale prin universul emoțiilor;
- asimilarea valorilor artistice veritabile; familiarizarea cu tezaurul artistic național și universal.

Cultura estetică se determină prin atitudinea omului față de viață, obiectivată în creații de valoare în toate domeniile activității.

Educația ecologică

Formarea culturii ecologice este o activitate specifică de educație a personalității, orientată spre armonizarea relațiilor cu mediul ambiant. În acest scop în conștiința, comportamentul și activitatea omului se afirmă principiul responsabilității față de natură, conceperea naturii ca factor al sănătății fizice și psihice a omului.

Activitatea educațională a profesorului diriginte are un caracter integrator și include:

- însușirea ideilor conceptuale și promovarea orientărilor valorice în domeniul ecologiei;
- asimilarea ansamblului de cunoștințe științifice și practice despre procesele și fenomenele naturale;
- prognozarea consecințelor intervenției omului în mediul natural;
- formarea responsabilității pentru păstrarea mediului natural;
- formarea responsabilității pentru sănătatea proprie și a celor din jur ca valoare personală și socială;
- formarea deprinderilor de activitate ecologică.

Activând în acest domeniu trebuie să ținem cont ca totdeauna să pornim de la mediul cel înconjoară nemijlocit pe elev, ca mai apoi să-i oferim o informație mai amplă despre ecologie, reciclare etc.

Educația unui mod sănătos de viață

Activitatea școlii și, respectiv, a profesorului diriginte urmărește:

- însușirea și asimilarea de către elevi a noțiunilor de „viață”, „sănătate” și perceperea lor ca valori umane;
- formarea deprinderilor de a delimita noțiunile de „fizic” și „moral”;

- educația în spiritul respectului pentru sănătatea personală și a celor din jur;
- dezvoltarea capacităților de a percepe și a înțelege interconexiunea reciprocă a triadelor: *Viață-sănătate-mediu*; *Viață-sănătate-securitate*; *Viață-sănătate-Univers*;
- conștientizarea importanței muncii fizice și intelectuale, a culturii fizice, sportului, turismului, comunicării cu natura.

Educația pentru tehnologie și progres

Acest domeniu al activităților educaționale ale profesorului diriginte are ca obiective dezvoltarea abilităților generale și speciale și a atitudinilor afective, motivaționale, deschise în direcția aplicării sociale a realizărilor științifice în condiții economice, politice și culturale specifice modelului societății postindustriale de tip informațional.

Începând cu mij. an. '90 ai sec. XX mijloacele de comunicare electronică internațională și realizările diferitor domenii ale științei au devenit practic accesibile fiecăruia. Tinerii au fost primii care au utilizat mijloacele tehnologice disponibile pentru a cerceta, a cunoaște și a utiliza informațiile. Entuziasmul irezistibil al tinerilor pentru Internet și alte realizări tehnologice este dovada că aceste mijloace sunt viabile și ele urmează să fie utilizate pe larg în activitățile educaționale.

Educația pentru integrare și egalitatea oportunităților

Deosebirea posibilităților educative și sociale din cauza handicapului fizic sau psihic, a diferenței etnice, sex, statut social continuă să rămână una dintre problemele globale și a societății contemporane.

În Republica Moldova școala și-a asumat sarcina să promoveze programe de integrare în ea a tuturor persoanelor indiferent de origine socială, etnică, sex, religie etc. Pentru buna organizare a procesului educativ profesorul diriginte e obligat să țină cont de câteva condiții:

- Analiza situației clasei, fiind conștient de limitele ce le avem și de lucrurile pe care dorim să le realizăm.
- Formularea și asumarea compromisurilor reale și adaptabile la necesitățile și particularitățile fiecărei clase și fiecărei persoane.
- Structurarea și planificarea integrării, având obiective, proiecte, programe concrete și indicii evaluării acestora.
- Menținerea comunicării reciproce și permanente cu familia.
- Stabilirea relațiilor cu instituțiile publice ce lucrează în acest domeniu.

Educația pentru viața privată

Cunoașterea și însușirea diverselor modalități de organizare și petrecere a timpului liber este un aspect foarte important al reușitei în viață. În acest context, identificarea și cultivarea corespondențelor optime dintre interese, aptitudini, talente și posibilități de exersare și dezvoltare a lor reprezintă unul din obiectivele prioritare ale domeniului. Este important ca elevul să cunoască modele și tehnici de planificare a vieții personale și să-și formeze un stil de viață civilizat. De asemenea, domeniul presupune identificare surselor de stres și a modalităților de evitare a lor în vederea cultivării unei atitudini optimiste față de viață.

Obiectivele generale urmărite de cadrele didactice în acest domeniu sunt:

- Distingerea noțiunilor și semnificațiilor de „privat” și „public”.
- Perceperea familiei ca principalul cadru de desfășurare a vieții private.
- Aplicarea criteriilor, metodelor și tehnicilor de planificare a vieții personale, a timpului liber, a bugetului.
- Cunoașterea modalităților de inițiere a unei afaceri.

Educația pentru munca de calitate

Acest domeniu al educației presupune transmiterea de cunoștințe privind valoarea socială și etică a muncii, munca ca sursă a progresului, conștientizarea necesității muncii ca sursă de dezvoltare a gândirii și vorbirii, gustului estetic și a trăsăturilor morale ale omului. Este important de a înțelege semnificația educației pentru învățatură, pentru producție și creație ca forme ale muncii și funcțiile muncii (informativă, formativă și de profesionalizare).

Funcția formativă a muncii cuprinde:

- a) etica muncii (disciplină, punctualitate, conștiinciozitate, cinste, modestie, sârguință, tenacitate, fermitate, responsabilitate, inițiativă și creativitate, entuziasm, încredere în reușită, interes pentru perfecționare, ajutor reciproc, opoziție la inerție și rutină, respect față de colegii de muncă, sociabilitate etc.);
- b) formarea gândirii și a unor abilități tehnice, educarea unor trăsături volitive (hotărâre, perseverență, sârguință, disciplină, respect pentru oamenii care muncesc cinstit);
- c) forme și modalități de organizare a muncii în școală (învățatură, activitate productivă, obștească, participare în activități extracurriculare etc.);
- d) direcții de viitor în evoluția muncii (mobilitatea profesiilor, intelectualizare, tehnicizare, robotizare, policalificare, productivitate, organizare superioară etc.);
- e) necesitate unei bune orientări școlare și profesionale (cunoaștere și autocunoaștere, informare profesională, dirijare optimă spre școli și profesii adecvate).

Educația juridică și prevenirea delicvenței juvenile

Educația juridică este un domeniu al activităților educaționale ce se află în strânsă legătură cu educația moral-spirituală, deoarece valorile morale sunt în corelație directă cu cunoașterea și respectarea de către individ a legilor societății. Ea cuprinde două laturi:

- a) cunoașterea legilor, a normelor de conviețuire socială și a semnificației acestora;
- b) formarea unei atitudini participative în raport cu legile.

Obiectivele principale ale activităților în acest domeniu sunt:

- Cunoașterea drepturilor copilului și formarea capacității de însușire adecvată a acestora;
- Identificarea situațiilor de risc și a formelor de agresivitate, pentru evitarea și sancționarea lor;
- Cunoașterea și prevenirea fenomenului de delicvență;
- Exercițarea drepturilor prevăzute de cadrul legal;
- Formarea deprinderilor de intervenție adecvată în cazuri de violență, abuz, devianță.

Concluzie

Așadar, examinând conținutul temei am ajuns la concluzia că **sistemul de activitate a profesorului diriginte este o totalitate de acțiuni educative în care se integrează toate elementele procesului educativ.**

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Conceptia Educației în Republica Moldova / Ministerul Educației și Științei*. Chișinău: Editura Luceum, 2000.
- *Curriculum la Dirigenție*. Chișinău: Editura ARC, 2003.

Ediții speciale

- Calaraș Carolina, Gonciar Eleonora. *Dirigintele – manager al actului educativ*, Ghid metodologic destinat cadrelor didactice. Chișinău. CEP USM, 2009.
- Cuznețov L., Banuh N. *Filosofia educației*. Chișinău: Editura UPS „Ion Creangă”, 2004.

- Cosma Traian. *Ora de dirigenție în gimnaziu: Îndrumări și texte în sprijinul profesorului diriginte*. Ediția I, Bacău, 1994; Ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
- *Democrația pentru toți. Educație pentru o cultură democratică*. Trad. din l. eng., Chișinău, 2005.
- *Dezvoltare pentru viață*. Ghid pentru pedagogi și lideri. Chișinău: Pontos 2004.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului, CIDDC, Chișinău, 2001.
- *Educație pentru democrație și drepturile omului*. Ghidul profesorului, Chișinău, SIEDO, 1998.
- *Ghidul educatorului de la egal la egal în prevenirea HIV/SIDA*, UNICEF, Chișinău, 2003.
- Rădulescu Valentin, *Repere privind activitatea educativă*. Ghid metodologic, București, 2001.
- Silistraru Nicolae, *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Editura Combinatului Poligrafic, 2006.
- *Sănătatea și dezvoltarea tinerilor*. Studiu de evaluare a cunoștințelor, atitudinilor și practicilor tinerilor, Chișinău, UNICEF, 2005.
- Ursu Valentina *Didactica Educației civice*. Chișinău: Editura UPS „Ion Creangă”, 2005.
- Ursu Valentina. *Educația pentru cetățenie democratică: componente, factori, finalități*, în Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei. Ghid pentru profesori, Chișinău: Cartdidact, 2006, pag. 23-29.
- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.

Surse web

- www.edu.md
- www.unicef.org
- www.un.org

Tema 3. METODELE DE EDUCAȚIE: O PERSPECTIVĂ DE ANALIZĂ

Subiecte

1. Precizări conceptuale.

2. Funcțiile și importanța metodelor de educație.
3. Clasificarea metodelor educaționale.

1. Precizări conceptuale.

Metodologia procesului de educație reprezintă ansamblul de principii normative, de reguli și procedee aplicabile domeniului educației.

Metodologia educației cuprinde:

- a) metodele de educație;
- b) procedeele;
- c) mijloacele de educație.

Metodele de educație reprezintă acțiunile subordonate realizării scopurilor activităților educaționale prin avansarea unor căi de formare eficientă din perspectiva elevului.

Cuvântul „metodă” în semnificație originală este dedus etimologic din grecescul „*methodos*” („*odes*” – „cale”, „drum”, „*metha*” – „către”, „spre”). Aceasta semnifică: cercetare, căutare, studiere, urmărire în vederea descoperirii adevărului, de cercetare a unui lucru, de explorare a unui fenomen, drum de parcurs în vederea atingerii unui scop, a obținerii unui rezultat determinat.

Privită sub raport structural și funcțional, metoda este considerată a fi un model sau un ansamblu organizat de procedee sau moduri de realizare practică a operațiilor care stau la baza acțiunii educative și care duc în mod programat și eficace la realizarea scopurilor sau obiectivelor propuse.

Metoda de educație este un concept care, odată transpusă în planul activităților educaționale, devine altceva decât un instrument destinat să faciliteze cunoașterea științifică. De această dată, ea preia un statut pedagogic, transformându-se într-un instrument de formare, devine o cale de dezvăluire a adevărilor în fața celor educați, o modalitate de formare de abilități și deprinderi practice. Metoda de educație urmărește atingerea unor obiective educaționale determinate, a obținerii unor rezultate așteptate în formarea și dezvoltarea personalității.

Într-o versiune mai modernă, metoda de educație este interpretată drept o modalitate pe care profesorul o urmează pentru a-i face pe elevi să găsească singuri calea proprie de urmat în redescoperirea adevărilor, în găsirea soluțiilor necesare în rezolvarea problemelor teoretice și practice cu care ei se confruntă în viață.

Procedeele educaționale reprezintă operațiile care sprijină eficientizarea metodelor alese de către profesor în diferite situații concrete.

Procedeele sunt tehnici mai limitate de acțiune, niște detalii sau componente particulare în cadrul metodei. Prezența unora sau altora rămâne valabilă numai atâta vreme cât situația o justifică. Adică, în cursul aplicării unor metode, procedeele pot să varieze, unele pot să lipsească, altele pot să-și schimbe locul, fără să afecteze îndeplinirea, în final, a scopului urmărit prin metoda respectivă. Este adevărat că fiecare procedeu eficient sporește valoarea metodei în care se integrează.

Majoritatea metodelor au capacitatea de a funcționa ca procedee educaționale convertibile în metode pe parcursul desfășurării activității de educație. Practic fiecare metodă are capacitatea de convertire rapidă a statutului său funcțional la nivelul unui procedeu educațional cu resurse operaționale active în interiorul acțiunii declanșate.

Fiecare metodă implică unul sau mai multe procedee după cum același procedeu îmbracă sensuri diferite în cadrul diverselor metode. Diferențierea și ierarhizarea lor devine posibilă numai raportându-le la o situație concretă. Procedeele sunt auxiliare metodei, fiind

subordonat acesteia și urmând cunoașterea unor aspecte colaterale ale domeniului de față. Același procedeu poate fi folosit în cadrul mai multor metode, în fiecare caz primind, însă, un conținut propriu.

Mijloacele de educație reprezintă instrumentele naturale, artificiale, tehnice (auditive, vizuale, audiovizuale), informaționale etc., cu caracter auxiliar în raport cu metodele și procedeele educaționale.

2. Funcțiile și importanța metodelor de educație.

Cercetarea teoretică a metodelor de instruire și educație este subiectul investigațiilor științifice ale mai multor savanți. Dintre aceștea menționăm: J. Piaget, J. Bruner, E. E. Geossler, B. S. Bloom, H. Aebli, M. Ionescu, I. Cerghit etc. În studiile acestora sunt expuse diverse opinii cu privire la funcțiile metodelor. În cele ce urmează prezentăm o concluzie generală asupra câtorva opinii.

Privită în cadrul procesului de confruntare a condițiilor ideale (ce decurg din obiectivele prevăzute), cu condițiile reale (determinate de dispozițiile interne ale elevului, nivelul de dezvoltare etc.), la care se adaugă și cele ale mediului din care el face parte, metoda poate participa – simultan sau succesiv – la realizarea mai multor sarcini sau obiective, ceea ce conferă acesteia un caracter polifuncțional. Unele vor fi funcții de *conținut (cognitivă și formativ-educativă)*, ce exprimă substanța însăși, pedagogică și logică a oricărei metode și altele de *organizare, de formă (instrumentală și cea normativă, de optimizare)*. Una sau alta dintre funcții poate avea un caracter predominant, ceea ce-i conferă uneia sau alteia dintre metode o anumită identitate, prin care se impune și se distinge de alte metode. Funcțiile asumate sunt determinate, de fiecare dată, de caracterul obiectivelor urmărite, de orientarea pe care acesteia o impun actului instructiv (Ioan Cerghit).

Așadar, funcțiile pe care poate să le dețină o metodă sunt:

- a) funcția cognitivă;
- b) funcția formativ-educativă;
- c) funcția motivațională;
- d) funcția instrumentală;
- e) funcția normativă.

a) *Funcția cognitivă.* Datorită faptului că obiectivele principale pe care le urmărește procesul de instruire și educație sunt orientate, în primul rând, spre cunoaștere și acțiune, esența metodei rezultă din esența însăși a activității de învățare, ca formă specifică a cunoașterii umane. În acest sens, metoda reprezintă pentru elev *o cale de acces* la cunoașterea adevărilor și a procedurilor de acțiune, la însușirea științei și tehnicii, a culturii și a comportamentelor umane. Metoda devine pentru elev un mod de a afla, de a cerceta, de a descoperi adevăruri; ea facilitează nașterea unor noi cunoștințe în mintea elevilor; deprinderea unor noi forme de acțiune; înlesnește reținerea sensului și a semnificațiilor; asigură întipărirea în memorie a noilor informații etc. (J. Bruner).

În același timp, metoda reprezintă pentru profesor un anumit mod de a proceda care tinde să plaseze elevul într-o situație de învățare, mai mult sau mai puțin dirijată, ajungându-se până la una similară celei de explorare, de urmărire și descoperire prin experiență proprie a adevărului și de raportare a lui la aspectele practice ale vieții. Ca formă de realizare sau de punere în valoare a unor conținuturi ce constituie un suport pentru actul instructiv-educativ, metoda vine, astfel, să transforme posibilitatea în realitate, să traducă în fapt de învățare (de cunoaștere) o acțiune proiectată de profesor în plan mintal, conform unei strategii didactice, adică să convertească în bunuri și experiențe personale pentru elevi anumite obiective și conținuturi determinate de ordin cognitiv, afectiv sau psihomotor (I. Cerghit).

b) *Funcția formativ-educativă.* Dincolo de contribuția metodelor la realizarea obiectivelor de cunoaștere și acțiune, toate dispun de o anumită capacitate de influențare și a altor laturi ale

personalității, dedusă din întreaga direcționare a activității pedagogice. Astfel, concomitent cu dezvoltarea anumitor conținuturi metodele supun solicitării, exersării și dezvoltării diverse funcții psihice și motorii. În măsura în care metoda este un antrenament intelectual, intervenția ei are șansa de a se materializa în apariția unor noi structuri mintale sau forme comportamentale.

În afară de acestea, concomitent cu însușirea unor conținuturi, metodele utilizate influențează formarea unor atitudini față de cele învățate, trezesc anumite trăiri emoționale, cultivă anumite sentimente și interese, dezvoltă anumite convingeri etc.

Cercetătorul E.E.Gessler menționează că metoda nu este niciodată numai calea pe care se face transmiterea cunoștințelor, ci este totodată și un proces educativ. Iar savantul J. Bruner afirmă în acest context, că în măsura în care creează ocazii stimulatorii și prilej de exerciții, progresul personalității elevului se află în dependență directă și de metodele utilizate.

c) *Funcția motivațională.* În măsura în care reușește să facă mai atractivă activitatea educațională, să suscite curiozitatea epistemică și mai mult interes față de ceea ce se realizează, să amplifice satisfacțiile și să susțină pasiunile, metoda devine implicit și un factor motivațional foarte util de potențare a eforturilor elevului, de mobilizare a energiilor sale psihice.

d) *Funcția instrumentală.* Metoda se situează ca intermediar între obiective și rezultate. Astfel, în mâna profesorului sau a elevului, metodele servesc drept instrumente sau unelte de muncă, mijloace de obținere a rezultatelor așteptate, sunt modalități de acțiune practică, sistematică și planificată. Utilizarea acestui instrumentar apare ca un demers chibzuit, programat, premeditat, menținut în atenția și sub reflecția continuă a profesorului, capabil să conducă, prin intermediul lor, spre alte achiziții la care elevii trebuie să ajungă. Metodele țin, prin urmare, de acele condiții exterioare activităților educaționale, care fac ca acestea să devină eficiente.

e) *Funcția normativă, de optimizare a acțiunii.* Metoda se afirmă ca element de optimizare a organizării acțiunii educaționale, exercitând o funcție normativă, întrucât arată *cum* anume trebuie să se procedeze, *cum* să se predea, *cum* să se învețe, *cum* să învățăm pe alții să învețe, *cum* să se educe. Ea aduce în atenția noastră o serie de indicații obiective, prescripții, reguli, comenzi, instrucțiuni cu privire la ceea ce se poate și ce nu se poate de făcut. În ansamblul ei, metodologia are și această semnificație, cea a unei instanțe de normare și explicare a normelor necesare reglementării activității educative. Reflectând un proces obiectiv, călăuzit de către legile obiective ale instruirii și educației, metoda este un fapt obiectiv care condiționează progresul personalității. Prin intermediul ei profesorul stăpânește acțiunea educativă, o dirijează, o corectează și o reglează continuu în direcția impusă de finalitățile procesului educațional.

Valoarea și importanța metodei sunt aspecte care rezidă nu numai în funcțiile pe care aceasta și le asumă, ci mai ales în efectele pe care ea le produce.

Fiind direct implicată în actul educației, prin intervenția ei activă, metoda poate să modifice mersul procesului educativ; ea poate să imprime un curs sau altul derulării acestora. Și, făcând acest lucru, metoda devine o variabilă care în mod potențial, influențează efectele învățării.

Dar importanța metodei este pusă în raport nu numai cu rezultatele directe și imediate, ci și cu efectele indirecte și mai îndepărtate în timp pe care ea le provoacă. Este vorba de procese, calități și aptitudini pe care este în măsură să le exerseze și să le dezvolte. De exemplu, anumite metode sunt mai eficace decât altele în ceea ce privește dezvoltarea unor procese intelectuale superioare, precum: creativitatea, inventivitatea, capacitatea de analiză și cea integrativă, aplicabilitatea, capacitatea rezultativă ș.a., atât de necesare omului de astăzi, pentru a face față unei lumi în perpetuă schimbare.

Dat fiind impactul metodei asupra educației și rezultatelor educației, dat fiind faptul că metoda este variabila cea mai independentă, cea mai ușor de manipulat și cea mai strâns legată de personalitatea profesorului, noțiunea de competență educațională ține de însușirea și

perfecționarea continuă a metodelor de lucru. Gradul de profesionalism pedagogic se apreciază, în consecință, și prin capacitatea profesorului de a stăpâni un arsenal cât mai larg de metode eficiente, de a se dovedi un specialist în metode de instruire și educație.

Ar mai fi de subliniat și faptul că, în materie de metodologie, libertatea profesorului este nelimitată. Aici este un teren pe care se poate afirma cel mai mult spiritul creativ al acestuia.

3. Clasificarea metodelor educaționale.

Odată cu sporirea gradului de diversificare a metodelor, devine necesară ordonarea și ierarhizarea acestora, integrarea lor în sisteme unitare, determinate după criteriile științifice.

Cele mai reprezentative și mai utilizate în literatura și practica pedagogică contemporană criterii de clasificare a metodelor sunt următoarele:

1. Criteriul istoric de raportare a metodei la cerințele de ieri și de azi ale educației;
2. În funcție de gradul de generalizare, extensiune a sferei de aplicabilitate;
3. După modul de organizare a muncii;
4. În funcție de obiectivele operaționale;
5. În funcție de psihologia celui educat.

În conformitate cu primul criteriu de clasificare metodele de educație se împart în două grupe:

- a) metode „tradiționale” sau „clasice”, care în esență sunt în curs de transformare, fiind în concordanță cu noile elemente de tip modern: dialogul, demonstrarea cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale, experimentul;
- b) metode noi „moderne” sau „interactive” ce reprezintă expresia celor mai recente inovații pedagogice: problematizarea, simularea, modelarea, cooperarea, asaltul de idei, studiul de caz, care pun accent pe dezvoltarea personalității elevului.

În funcție de gradul de generalizare, extensiune a sferei de aplicabilitate metodele se împart în:

- a) metode generale: expunerea, prelegerea, conversația, lucrările practice etc.
- b) metode particulare, individuale sau speciale, care sunt aplicabile pe anumite trepte ale educației.

În funcție de forma de organizare a muncii distingem:

- a) metode de activitate individuală, bazată pe mecanismele individuale ale gândirii.

Acestea la rândul lor se împart în:

- Libere;
  - Sub conducerea profesorului;
  - Programate.
- b) metode de activitate în doi (pereche):
    - Profesor – elev;
    - Elev – elev.
  - c) metode de activitate în echipă:
    - Grupuri efectuând aceeași activitate;
    - Grupuri efectuând sarcini diferite.
  - d) metode de activitate în grupuri mari.
    - Conferința;
    - Dezbateră în grupuri mari.
  - e) Metode combinate.

În funcție de obiectivele educaționale metodele se împart în:

- a) metode informative;
- b) metode formative, care permit activitatea elevului, dezvoltarea lui multilaterală, formarea priceperilor, deprinderilor și automatizarea lor.

Metodele de educație sunt eficiente în măsura în care contribuie la dezvoltarea spiritului critic la elevi, a gândirii critice, aptitudinilor etc. O metodă este activă și eficientă dacă îl învață pe elev cum să facă, cum să acționeze.

Astăzi, reieșind din diversitatea de proceduri de lucru, activitatea educativă presupune pluralismul metodelor de educație, care justifică utilizarea unor modalități dintre cele mai diverse de organizare a activităților. În acest caz nu se admite existența unor metode absolute, general valabile în mod exclusiv, în măsură să răspundă cerințelor și specificului fiecărei situații în parte. Acest fapt duce la ideea că nici o metodă nu reprezintă singurul și unicul mod universal și eficient în care s-ar putea să se procedeze. Nici unei metode nu i se poate aduce valoarea absolută, nu poate fi recomandată ca o „rețetă” atotcuprinzătoare, după cum nici o metodă nu poate fi la fel de eficientă pentru toți elevii. Nu există o metodă care să fie cea mai bună în toate situațiile pentru toți elevii. Se menționează, că dușmanul profesorului nu este metoda nepotrivită, ci automatizarea metodei bune. Fiecare metodă este doar o posibilitate dintre alte modalități de predare. Din aceste considerente, pedagogia modernă optează pentru o metodologie cât mai diversă și flexibilă.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Berușcă Aurelia. *Ghid metodologic al serbărilor școlare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
- *Cartea Mare a Jocurilor*. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Cercetașul*. Buletin informativ al grupului de scouți “Atlantida” din mun. Chișinău, nr. 1-4, 2000-2006. Chișinău, Tipografia Reclama.
- Cerghit Ioan. *Metode de învățământ*. Iași: Editura Polirom, 2006.
- Cosma Traian. *Ora de dirigenție în gimnaziu: Îndrumări și texte în sprijinul profesorului diriginte*. Ediția I, Bacău, 1994; Ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
- *Democrația pentru toți. Educație pentru o cultură democratică*. Ghidul profesorului. Trad. din l. eng., Chișinău, 2005.
- *Domino*. Manual de educație prin grup-pereche ca mijloc de combatere a rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, Timișoara, 1998.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Educația pentru formarea deprinderilor de viață: Condiții, probleme, resurse și oportunități de realizare*. Chișinău, 2003
- *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei*. Ghid pentru profesori, Editor S. Musteață, ANTIM, Chișinău, 2006.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- Leca Corina, Nichifor Silvia, Racu Tatiana, Secară Rodica. *Noi și Legea. Educație civică*. Ghidul profesorului, SIEDO, Chișinău, 2001
- *855 de Jocuri și Activități*. Ghidul animatorului, CIDDC, Chișinău, 2005.
- Petrovschi Nina, *Didactica istoriei*. Chișinău: Editura UPS „Ion Creangă”, 2007
- *Provocând diversitatea. Educație interculturală și rezolvare de conflict*. Ghidul Formatorului Chișinău, 2004.
- *Tinerii din Moldova. Soluția pentru obiectivele de dezvoltare ale mileniului*. Chișinău, 2003.

- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.

Tema 4. ORA DE DIRIGENȚIE

Subiecte

1. Potențialul educativ al orelor de dirigenție.
2. Conținutul orelor de dirigenție.
3. Tipologia orelor de dirigenție.

4. Metode și procedee la orele de dirigenție.

5. Structura orelor de dirigenție.

1. Potențialul educativ al orelor de dirigenție.

Ora de dirigenție este forma principală, directă și organizată de muncă a profesorului diriginte cu colectivul de elevi din clasa sa.

Ea este precedată, pregătită și consolidată de alte manifestări și acțiuni, ceea ce oferă dirigintelui posibilitatea ca prin intermediul ei să coordoneze și să dirijeze, în direcțiile stabilite, într-o măsură însemnată, procesul educativ în clasa sa.

Ora de dirigenție este inclusă în planurile de învățământ în clasele a V-a – a XII-a și se desfășoară săptămânal, fiind programată în orarul școlii.

Orele de dirigenție diferă de lecțiile la disciplinele de învățământ propriu-zise, atât sub raportul conținutului și structurii, cât și ca mod de desfășurare.

Obiectivele orelor de dirigenție:

- Formarea personalității elevului în plan moral și cetățenesc.
- Promovarea unui mod de comportare situat la nivelul cerințelor de civilizație și de cultură ale societății contemporane.
- Stimularea aspirațiilor pozitive, formarea de competențe, obișnuințe și convingeri de conduită ca viitori cetățeni.
- Dezvoltarea continuă a universului spiritual al elevului, oferindu-i prilej de a reflecta asupra propriei atitudini pe care trebuie să o aibă față de realitate.

Ora de dirigenție nu-și propune explicit însușirea unui sistem de noțiuni științifice sau de formare a priceperilor și deprinderilor de muncă – cu aceasta se ocupă lecțiile de specialitate – ci să dezvolte interese, motive superioare, gustul pentru frumos, pregătirea psihologică, sentimente și atitudini pozitive.

Specificul orei de dirigenție constă în pregătirea elevului pentru integrarea socială activă. De aici derivă alte elemente specifice orei de dirigenție: un climat mai deschis și mai distins, diversitate și atractivitate. Iar toate acestea se pot asigura prin exemple sugestive, prin apel la experiența proprie a elevilor, prin prezentarea unui registru larg de valori intelectuale, moral-civice, estetice etc.; prin cunoașterea criteriilor de apreciere a acestor valori.

Potențialul educativ al orelor de dirigenție este incontestabil, dar nu trebuie să se piardă din vedere faptul că **ora de dirigenție este doar una dintre componentele procesului educațional** din școală, deci rolul ei nu trebuie supradimensionat.

Totodată, ora de dirigenție nu este doar un mijloc de combatere sau de prevenire a manifestărilor negative. **Menirea fundamentală a orelor de dirigenție este de a contribui la formarea personalității elevului în plan moral și cetățenesc.** În cadrul lor se include orice activitate care promovează modul de comportare a omului la nivelul cerințelor de civilizație și cultură ale societății contemporane.

2. Conținutul orelor de dirigenție.

În actualul context educațional ora de dirigenție capătă noi dimensiuni. Ea are un rol important în construirea la elevi a unui nou sistem de valori, a unor idealuri ale societății democratice. Profesorul diriginte prin poziția sa pe care o are în sistemul de relații școală-familie-societate, poate da o semnificație nouă tuturor acțiunilor și influențelor educative concentrate pe dezvoltarea personalității elevilor.

Din experiența activității de dirigenție se știe că din 30 – 34 ore pe an o parte însemnată (10-15 ore) este alocată analizei situației la învățătură, disciplină, a absențelor și discutarea unor cazuri deosebite. De asemenea, bilanțul la învățătură la sfârșitul semestrului reprezintă

activități obligatorii în orele de dirigenție. În aceste condiții numărul real al orelor tematice este de 1-10 ore (uneori la limita inferioară).

Conținutul orelor de dirigenție se stabilește în așa fel încât:

a) să satisfacă sarcinile educative ale fiecărei vârste;
b) să rezolve probleme concrete din viața clasei respective (colectiv încheșat, neîncheșat, clasă mixtă, situație bună sau slabă la învățătură și disciplină, nivel al concepției de viață etc.)

c) să răspundă specificului școlii;

d) să corespundă realității locale.

În stabilirea subiectelor pentru orele de dirigenție e necesar să se respecte câteva **criterii de bază**:

- Îmbinarea eficientă a imperativelor generale ale muncii educative (comandă socială transpusă în obiective generale) și temele abordate la solicitarea elevilor sau la propunerea profesorului (problemele vârstei, probleme ale realității sociale și ale lumii contemporane);
- Vârsta elevilor, stadiul lor de dezvoltare în procesul de formare a personalității.
- Temele alese trebuie să vizeze nu numai prezentul, ci și perspectiva, iar unele teme complexe vor fi reluate în forme noi.
- Practica încărcării orei cu subiecte diferite trebuie combătută.
- Varietatea tematică este indicată, dar să nu vină în dauna unor teme (aspecte) importante.

În continuare prezentăm mai multe sugestii privind conținutul orelor de dirigenție propuse atât de către cadrele didactice, conducerea învățământului preuniversitar, cât și cele solicitate de către însăși elevi.

Tematică orientativă pentru orele de dirigenție (propuneri din partea cadrelor didactice și managerilor educaționali)

CLASA A V-A

- Colectivul clasei – o mică familie (colectivitate) unde ne desfășurăm activitatea împreună.
- Drepturile și îndatoririle elevului, cunoașterea principalelor elemente ale regulamentului școlar.
- Circulația stradală și rutieră.
- Sănătatea și igiena personală.
- O zi din viața noastră: analiza succesiunii momentelor unei zile de școală.
- Cum să învățăm mai eficient acasă ?
- Misterele lumii antice – între mitologie și realitate.
- Cum să ne îmbrăcăm ? (Cerințe fiziologice, estetice, economice ale îmbrăcămintei).

CLASA A VI-A

- Cum ne alegem prietenii și cum ne aleg ei pe noi ?
- Ce înseamnă să-i respecti pe cei apropiați ?
- Cum prevenim și cum combatem bolile aparatului digestiv și respirator ?
- Evenimentele recente din lumea contemporană.
- O zi din viața noastră: analiza bugetului de timp și a utilizării lui (pe bază de exemple).
- Ce cărți am citit și ce cărți îmi place să citesc ?
- Cum să citim eficient o carte ?
- Mistere ale evului mediu – între mitologie și realitate.
- Sporturile: între necesitate, joc și performanță.

CLASA A VII-A

- Ce am citit și am învățat în vacanță ?
- Comparație între zilele de școală și zilele libere (studii de caz, discuții).
- Ce vedem într-o săptămână la televizor ?
- Cum putem analiza și înțelege un film ?

- Principalele credințe religioase pe glob.
- Ce s-a întâmplat pe glob de când am început acest an școlar ?
- Câte cărți citesc într-un an ? Este mult sau puțin ?

CLASA A VIII-A

- Ce este Constituția țării ?
- Normele de conviețuire în colectivitate.
- Cum să-mi organizez mai bine timpul ?
- Cum analizăm și înțelegem un spectacol de teatru ?
- Ce liceu doresc să urmez în continuare și ce doresc să devin ? (studiu de caz, autoevaluare).
- Ce înseamnă să-ți respecti aproapele ?
- Cum ne alegem prietenii ? Cum ne aleg ei pe noi ?
- Cine și de ce îmi sunt prieteni adevărați ?
- Sănătatea fizică și intelectuală – o cerință a vieții moderne.

CLASA A IX-A

- Ce înseamnă o societate democratică ?
- Analiza programului zilnic și săptămânal.
- Respectul și înțelegerea față de ceilalți.
- Există civilizații extraterestre ?
- Cum poate fi receptată și înțeleasă o operă de artă ?
- Există o „rețetă” a folosirii optime a timpului ?

PENTRU LICEU

CLASA A X-A

- Drepturile și îndatoririle elevului de liceu.
- Ce înseamnă „cultură generală” ? Sau cum pot deveni un om „cult” ?
- Monumente de arhitectură pe glob.
- Adolescența: un fenomen psihic, fizic și social complex.
- „Șocul” societății sau ce să nu ne însușim din ceea ce ne oferă societatea ?
- Cum să prevenim „bolile secolului” ?
- Tipuri de organizare a puterii de stat.

CLASA A XI-A

- Cum să ne organizăm munca intelectuală ?
- Există posibilități de creștere a randamentului creierului uman ?
- Modelul uman - o necesitate a dezvoltării personalității ? Ce modele umane să urmărim ?
- Un posibil model uman: Mircea Eliade (biografia, opera științifică, opera literară).
- Este posibilă o catastrofă nucleară, ecologică sau alimentară ?
- Societatea omenească se îndreaptă spre o societate mai bună sau mai puțin bună ? Cum va fi lumea anului 2050 ?
- Există un sistem obiectiv de valori în artă, știință, cultură, societate ?

CLASA A XII-A

- Cum să ne organizăm timpul în perspectiva examenului de bacalaureat și admitere ?
- La ce facultate doresc să merg și de ce ? Între ce doresc să fiu și ce pot să fiu: criteriile de autoevaluare obiectivă.

- Raportul dintre aspirații (ce doresc) și posibilități (ce pot). Cum se pot îmbina în mod optim ?
- Profesiile – astăzi și mâine. Ce profesii și activități se cer astăzi și se vor cere mâine ? Sunt pregătit pentru profesia dorită ?
- Fenomene psihice paranormale.
- Cum să ne apărăm de unele aspecte negative ale civilizației contemporane (abuzul de alcool, tutun, medicamente, droguri etc.)?
- Ce este „homo universalis” ?

CE TEME NE SOLICITĂ ELEVII ?

CLASELE A V-a – a VI-a

- Idealul, ce dorești să-și ofere viața ?
- Profesorul are întotdeauna dreptate ?
- Politețea e o haină de sărbătoare ?
- Despre zâmbet.
- Demnitate și mândrie.
- Devotament și abnegație.
- Contactul între generații.
- Există un secret al celebrității ? Ce înseamnă să fii celebru ?

CLASELE a VII-a – VIII-a

- Cum să ne facem prieteni ?
- Încrederea în oameni.
- Știință și imaginație.
- Educație sexuală (între libertate și moralitate).
- Cosmetică.
- Modă.

CLASA a IX-a

- Bunătatea oamenilor.
- Prietenia la vârsta adolescenței.
- Despre dragoste.
- Relația profesor-elev și influența ei asupra învățaturii.
- Moda – de la clasic la modern.

CLASA a X-a

- Educația sexuală.
- Despre energie.
- Triunghiul Bermudelor.
- Despre timp și spațiu.
- Viața omului are o continuare după moarte ?
- Religia în viața viitoare.
- Crearea lumii: între mit și adevăr.
- Arta japoneză.
- Premiile Nobel.
- Istoria artelor.
- Muzica preferată.
- Poluarea.
- Adolescența – vârsta întrebărilor.

CLASELE a XI-a – a XII-a

- Despre credință.

- Cosmosul și necunoscutele lui.
- Enigme ale naturii și istoriei.
- Omul și calculatorul.
- Piramidele Egiptului.
- Muzică. Formații preferate. Muzica Rap, Rock, Folk etc.
- Mari compozitori și viața lor.

Contradicții pentru determinarea temei și organizarea orelor de dirigenție:

- Substituirea unor teme specifice dirigenției cu teme specifice altor domenii de activitate (lecții de specialitate și activități extrașcolare cultural-artistice și distractive).
- Mimetismul (imitarea conținutului orelor de dirigenție, copierea unor teme din clasele paralele sau alte clase).
- Lipsa de discernământ în stabilirea volumului optim de idei și date ce urmează să fie puse în discuție.
- Neanunțarea din timp a temei viitoarei ore de dirigenție.
- Folosirea în exces a unor metode pasive (referatul, expunerea etc.).
- Conducerea excesivă a discuțiilor de către diriginte sau din contra neintervenția dirigintelui în îndrumarea acestora.
- Regizarea orelor.
- Lipsa legăturii cu problemele specifice ale clasei și cu nivelul de dezvoltare morală și intelectuală a elevilor.
- Lipsa unei gradații de la anii inferiori spre cei superiori.
- Consacrarea unui număr prea mic de ore unor compartimente educaționale (spre exemplu educația juridică, educația patriotică etc.).
- Lipsa de pregătire a dirigintelui.

3. Tipologia orelor de dirigenție

În determinarea tipurilor orelor de dirigenție un criteriu foarte important este **domeniul de activitate educațională**. Direcțiile tradiționale de activitate educativă, cunoscute în practica școlară de la noi din țară, sunt: educația morală, educația cetățenească, educația intelectuală, educația cultural-științifică, educația estetică, educația pentru sănătate, etc. Tipologia orelor de dirigenție preia aceste domenii la care se adaugă orele destinate cunoașterii elevilor și conducerii colectivului de elevi. Totodată, societatea contemporană impune necesitatea abordării în cadrul orelor de dirigenție a subiectelor din domenii noi: educația pentru tehnologie și progres, educația pentru comunicare, educația pentru schimbare, educația pentru dezvoltare etc.

Astfel, principalele tipuri ale orelor de dirigenție sunt următoarele:

- Ore de cunoaștere a elevilor.
- Ore de organizare a clasei.
- Ore cultural-științifice.
- Ore de educație moral-spirituală.
- Ore de educație civică.
- Ore de educație pentru sănătate.
- Ore de educație intelectuală.
- Ore de educație juridică.
- Ore de educație economică.
- Ore de orientare școlară și profesională.
- Ore mixte.
- Ore festive.
- Ore de analiză a activității.
- Ore cu invitați.

La planificarea orelor de dirigenție nu este bine să se stabilească mecanic anumite proporții între diferite tipuri sau gruparea orelor în jurul unei teme centrale. Ora de dirigenție este o activitate creatoare. Ea urmărește dezvoltarea intereselor, motivelor superioare, gustului pentru frumos, pregătirea psihologică, formarea sentimentelor și atitudinilor pozitive. În cadrul tuturor tipurilor de ore e necesar să fie prezentate exemple sugestive, să se facă apel la experiența proprie a elevilor, să se urmărească prezentarea unui registru larg de valori intelectuale, moral-civice, estetice și cunoașterea criteriilor de apreciere a acestor valori.

Orele de tip vizită, excursii, vizionări de spectacole, expoziții, acțiuni de muncă, competiție sportivă, joc distractiv, reuniune, învățare de cântece, întocmire de albume, articole etc. NU sunt ore de dirigenție, dar unele elemente ale acestora pot fi folosite în scenariul orei de dirigenție.

4. Metode și procedee la orele de dirigenție

Dialogul (dezbaterea) – este forma principală de desfășurare a orelor de dirigenție, acel dialog înțeles ca mijloc total de comunicare, care cuprinde nu numai un schimb de informații, ci și împărtășire de sentimente, idei, experiențe. Dialogul trebuie să permită puncte de vedere contradictorii și să stimuleze participarea unui număr cât mai mare de elevi.

Expunerea ca metodă în care predomină acțiunea de comunicare orală a unei teme sau probleme, în desfășurarea orelor de dirigenție urmează să ocupe un loc restrâns. În cadrul lor expunerea se face prin explicație.

Povestirea, lectura unor fragmente din opere literare, dicționare, enciclopedii, presă sunt procedee utilizate în cadrul orelor de dirigenție tematice și sporesc mult eficacitatea metodelor verbale.

Metoda referatelor (în condiții bine precizate) se recomandă să se utilizeze în clasele IX-XII). La folosirea ei profesorul dirigenție e dator să acorde consultații și sprijin elevilor ce elaborează referatele, precum și să recomande tuturor elevilor studierea unor surse bibliografice speciale pentru a participa activ în discuțiile la tema expusă sub formă de referat.

Exercițiul (moral) pentru fixarea unor deprinderi este o metodă educațională în care predomină acțiunea practică reală. Ea implică automatizarea acțiunii educaționale prin consolidarea și perfecționarea operațiilor de bază care asigură realizarea unei sarcini educaționale la niveluri de performanță prescrise și repetabile. Exercițiul ca metodă la orele de dirigenție urmărește următoarele obiective: familiarizarea elevului cu acțiunea care urmează să fie automatizată; antrenarea operațiilor necesare pentru desfășurarea acțiunii respective; integrarea operațiilor anterioare în structura acțiunii, consolidată deja la nivelul unui stereotip dinamic; sistematizarea acțiunii în funcție de scopul general și specific al activității respective; integrarea acțiunii automatizate în activitatea respectivă (vezi Sorin Cristea „Dicționar de termeni pedagogici”, Buc., 1998, pag. 164).

Exemplul, aprobarea și dezaprobarea sunt metode utilizate de dirigenți în orele tematice, precum și în cele de organizare a clasei, mixte, cu invitați etc.

Demonstrația, proiecții, audiții, prezentarea unor tablouri, organizarea unor expoziții, prezentarea de albume, jocuri etc. se aplică la orele de dirigenție și în calitate de metode și de procedee pentru eficientizarea altor metode.

Analiza psihologică a produselor activității elevilor, ancheta (chestionarul), testul se utilizează în ultimul timp mai des la orele de dirigenție.

Studiu de caz este o metodă clasică deosebit de eficientă în cadrul orelor de dirigenție cu conținut civic. Orice instrument internațional în domeniul drepturilor omului, orice lege sau alt act normativ intern vor deveni inteligibile pentru elevi dacă vor fi studiate prin pisma unui caz real sau inventat. Cerând elevilor să rezolve o situație concretă conform prevederilor legale, ei vor fi mult mai motivați să studieze acele prevederi legale, vor reține mai mult din textul citit și vor putea să le explice corect atunci când vor fi puși în situații similare în viața din afara școlii.

Autocaracterizarea (individuală și a grupului) și **caracterizarea reciprocă** vor ocupa o pondere importantă în strategiile de desfășurare folosite în cadrul orelor de dirigenție, deoarece ele contribuie substanțial la responsabilizarea elevilor și la formarea deprinderilor de comunicare și colaborare în grup, ceea ce reprezintă două obiective majore ale dirigenției.

5. Structura orelor de dirigenție.

Orele de dirigenție sunt pregătite și se desfășoară în câteva etape:

I. Pregătitoare. Este etapa de mobilizare a elevilor în legătură cu tema orei de dirigenție, temă care se anunță, de regulă, cu 1-2 săptămâni înainte de data ținerii orei respective.

II. Desfășurarea orei de dirigenție prin activități ale profesorului împreună cu elevii.

III. Evaluarea – organizarea procesului de transformare a convingerilor în deprinderi de conduită și forme de activitate practică corespunzătoare temei.

I. Etapa pregătitoare

Pregătirea profesorului pentru ora de dirigenție. Ea cuprinde:

- Documentarea (culegerea datelor pe căi multiple din viața clasei, din propria experiență, din presă și literatură etc.). Prelucrarea datelor, punerea într-o ordine logică, asigurarea unei perspective mai largi, prin conectarea lor la datele culturii, supunerea materialului strâns unei judecăți critice personale.
- Schițarea planului de desfășurare a orei.

Obligațiunile profesorului – diriginte:

- Asigură respectarea obiectivelor generale și particulare.
- Adaptează tematica la particularitățile psihice ale elevilor săi.
- Asigură o atmosferă emoțională adecvată.
- Se bazează pe exemple (din școală, din viață, din literatură).
- Alcătuieste planul de desfășurare a fiecărei ore (obiective, metode, materiale didactice).
- Pregătește din timp elevii pentru fiecare oră.
- Caută modalități variate și interesante de desfășurare a orelor.
- Reia unele teme, dar le adaptează la nivelul vârstei.
- Evită să vorbească numai el, ca și discuțiile monotone, abstracte, forțate, sterile, folosește dezvoltarea ca metodă de bază.
- Evită paralelisme cu disciplinele școlare.
- Evită moralizarea excesivă, plictisitoare și obositoare și se bazează pe fapte pozitive.
- Manifestă tact, discreție și bunăvoință.
- Oferă exemplul personal pozitiv (intelectual și moral), demn de urmat.

Pregătirea elevilor înseamnă:

- Comunicarea temelor, la începutul semestrului, după o consultare a elevilor și o suscitare a interesului elevilor prin sublinierea valorilor sociale și culturale.
- Anunțarea din timp a bibliografiei, recomandări privind culegerea unor date din observații, recomandarea unor subiecte la care să mediteze, vizionarea unor spectacole, alcătuirea unor albume, expoziții, fotomontaje, alcătuirea unor articole pentru ziare, aducerea unor hărți, diafilme, etc.

II. Desfășurarea orelor de dirigenție

- Începutul orei. Un citat, un proverb, o anecdotă, un articol de ziar, o întâmplare, o întrebare-șoc. Mobilizarea și stimularea interesului.
- Desfășurarea orei. Antrenarea elevilor în dezbateri. Înregistrarea reacțiilor psihologice ale elevilor, asigurarea unui crescendo al discuției, grija pentru deschideri și închideri de probleme, pentru a se evita impasul, devierea, stagnarea, plictiseala sau monotonia. Disciplina în discuție, respectarea opiniei fiecăruia, un climat de politețe.
- Finalul – nu este brusc, didactic. Tema nu este epuizată. Clarificarea ideilor, scoatere aspectelor esențiale, un pas folositor în direcția întregirii personalității.

Structura orelor de dirigenție în dependență de tip

Ore de analiză a situației la învățatură și disciplină.

1. Moment organizatoric. Pregătirea caietului de dirigenție și a carnetului de note.
2. Prezentarea diferențiată a situației la învățatură și disciplină pe categorii de elevi. Raportul responsabililor.
3. Dezvăluirea cauzelor unei situații sau alta. Îndeplinirea sarcinilor.
4. Îndrumări practice de muncă cu afirmarea încrederii elevilor în propriile forțe. Stabilirea unor măsuri organizatorice.

Ore cu caracter moral-cetățenesc.

1. Anunțarea temei (subiectului) orei și importanța tratării ei.
2. Convorbirea etică, dialogul. Prezentarea temei. Comentarea celor expuse. Opinia participanților. Argumente și exemple. Actualizarea problemelor.
3. Concluzii. Maximă, citat.

Ore cu tematica social-politică, cu conținut cultural, educația sanitară etc.

1. Moment introductiv. Crearea cadrului și climatului discuției. Tur de orizont asupra actualității.
2. Informare sumară privind unele evenimente semnificative de ordin economic, cultural, social, din viața localității, județului, țării, lumii.
3. Desfășurarea dezbaterii, analiza faptelor, schimbul de opinii, formularea argumentelor etc.
4. Concluzii, desprinderea învățămintelor, sistematizarea ideilor, situarea lor în contexte mai largi.

III. Etapa de evaluare a orelor de dirigenție.

Evaluarea eficienței orei de dirigenție cuprinde:

- Gradul de participare a elevilor în discuție.
- Atitudinea activă a elevilor în fața unor neajunsuri sau lipsuri din viața clasei.
- Felul cum se reflectă în faptele elevilor tezele dezbătute.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Calaraș Carolona, Gonciar Eleonora. *Dirigintele – manager al actului educativ*, Ghid metodologic destinat cadrelor didactice. Chișinău: CEP USM, 2009.
- Cosma Traian. *Ora de dirigenție în gimnaziu: Îndrumări și texte în sprijinul profesorului diriginte*. Ediția I, Bacău, 1994; Ediția a II-a, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.

- Damșa Ioan, Drăgan Ion, Toma-Damșa Maria, *Dirigintele. Ora de dirigenție*. Vol. I, București, 1994.
- *** *Dirigintele. Ora de dirigenție*. Vol. II, București, 1995.
- *** *Dirigintele. Ora de dirigenție. Adolescenții*, Vol. III, București, 1996.
- *Dirigintele. Ora de dirigenție*. Redactor Monica Robea, Vol. II, București: Tribuna Învățământului, 1993.
- *Dezvoltare pentru viață*. Ghid pentru profesori și lideri de tineret. O.N.S.M., Chișinău, Pontos, 2004.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului, CIDDC, Chișinău, 2001.
- *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei*. Ghid pentru profesori, Editor S. Musteață, ANTIM, Chișinău, 2006.
- Ghica Vasile, *Ghid de consiliere și orientare școlară pentru orele de dirigenție*, Iași, 1998.
- Iancu Stela, Cosma Viorel. *Ora de dirigenție: între rutină și profesionalism*. Iași, 1995.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- *855 de Jocuri și Activități*. Ghidul animatorului, Chișinău, 2005.
- *Provocând diversitatea*. Educație interculturală și rezolvare de conflict. Ghidul Formatorului Chișinău, 2004.
- *Sănătatea și dezvoltarea tinerilor*. Studiu de evaluare a cunoștințelor, atitudinilor și practicilor tinerilor, Chișinău, UNICEF, 2005.
- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.

Tema 5. PROIECTAREA ACTIVITĂȚILOR EDUCAȚIONALE ALE PROFESORULUI DIRIGINTE

Subiecte

1. Principiile proiectării activităților educaționale.
2. Etapele proiectării educaționale.

3. Proiectul orei de dirigenție.
4. Proiectarea activităților extracurriculare.

1. Principiile proiectării activităților educaționale.

Planificarea corectă este una din premisele eficienței întregului sistem educațional. Activitățile extracurriculare ca și cele didactice se proiectează din timp. Planul bine întocmit trasează în I-ul rând obiectivele generale, de perspectivă, cât și cele operaționale, realizabile în cadrul activității propriu-zise. Totodată, planul determină sursele și factorii de influențare educativă. .

La organizarea și desfășurarea activităților educative extracurriculare se ține cont de anumite condiții:

- Se asigură legătura cu viața și cu realitatea;
- Activitățile sunt subordonate procesului instructiv din clasă;
- Se evită supraîncărcarea elevilor;
- Activitățile se desfășoară în colectiv, respectându-se principiul liberului consimțământ al elevului;
- În procesul de planificare se ține cont de particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor, de interesele lor, precum și de posibilitățile de realizare pe care le au;
- Activitățile prevăzute în plan urmează să aibă un caracter concret;
- Se ține cont de volumul și repartizarea judicioasă a acțiunilor educative în timp;
- La planificarea activităților extrașcolare urmează să se prevadă impactul acestora asupra elevilor;
- Se îmbină diverse acțiuni educative pentru a spori eficiența activității în ansamblu;
- Se evită activitățile întâmplătoare;
- Se întreține legătura cu familia, societatea, mass-media.

2. Etapele proiectării educaționale.

a) Precizarea obiectivelor.

Operațiunile realizate de profesor:

- Stabilește ce trebuie să știe și/sau ce să facă elevii la sfârșitul activității educaționale;
- Compară ceea ce-și propune să realizeze cu curriculum-ul, precizând performanțele minime așteptate;
- Apreciază dacă obiectivele sunt realizabile în timpul disponibil.

b) Analiza resurselor, care constă în:

- Selecționarea conținutului activității (cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini);
- Analiza caracteristicilor elevilor cu accent pe nivelul lor de pregătire, capacitatea de învățare și motivația învățării;
- Analiza resurselor materiale.

c) Elaborarea strategiilor educaționale

Profesorul se preocupă de:

1. Alegerea metodelor și procedeele de educație;
2. Selectarea materialelor necesare;
3. Alegerea mijloacelor tehnice;

4. Stabilirea combinației celei mai potrivite a metodelor și mijloacelor, și imaginarea unor situații de învățare adecvate, care să asigure atingerea obiectivelor propuse la un nivel de performanță cât mai înalt, cu majoritatea elevilor.

d) Evaluarea – stabilirea formelor, metodelor și a instrumentelor prin care profesorul va putea constata dacă ceea ce și-a propus să realizeze și în ce măsură anume.

3. Proiectul orei de dirigenție

Structura proiectului orei de dirigenție: tema, data, scopul, obiectivele generale, obiectivele operaționale, tipul orei, metode și procedee, material didactic, material bibliografic. Desfășurarea orei, concluzii, observații asupra desfășurării orei, anunțarea temei pentru ora următoare, sarcini concrete pentru elevi în vederea pregătirii temei viitoare.

Acțiuni și operații

- identificarea obiectivelor interne, cu valoare de obiective concrete, deduse din obiectivele terminale ale sistemului de lecții;
- ordonarea logică a conținutului în raport cu obiectivele concrete: fapte, evenimente, fenomene, concepte, reguli, principii, formule etc.;
- prefigurarea structurii orei la nivelul corespondenței pedagogice dintre obiective concrete
- resurse–modalități de evaluare, realizabile prin unități de instruire/educație, angajate/angajabile frontal – individual – pe grupe;
- alcătuirea probelor de evaluare integrate în structura activității educative în sens sumativ – formativ.

4. Proiectarea activității educaționale extracurriculare

Planul —————> schematic și sumar
Proiectul —————> descrierea anticipată a activității, stabilind în detaliu intențiile profesorului, modalitățile practice preconizate de el

Scopul proiectului unei activități —————> de a pregăti trecerea fără dificultăți de la intenție (proiect) la realizare (acțiune).

În dependență de tipul manifestării educaționale se precizează **structura proiectului activității extracurriculare:**

1. Captarea atenției;
2. Prezentarea obiectivelor;
3. Reactualizarea cunoștințelor anterioare necesare noii activități;
4. Prezentarea noului conținut, a sarcinilor de realizat și dirijarea activităților;
5. Obținerea performanței;
6. Realizarea feed-back-ului și evaluarea performanței;
7. Asigurarea transferului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Calaraș Carolona, Gonciar Eleonora. *Dirigintele – manager al actului educativ*, Ghid metodologic destinat cadrelor didactice, Chișinău, 2009.
- *Conceptul de contribuție civică în contextul pregătirii universitare*. Îndrumar practic privind implementarea modelului CEPO de educație civică în școală. Chișinău, USM, 2004.

- Cristea Sorin, *Caietul dirigintelui. Un model experimental pentru cl. V-VIII*, în „Revista de pedagogie”, nr. 2, 1991, pag. 21-28.
- *Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului*. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Educația pentru formarea deprinderilor de viață: condiții, probleme, resurse și oportunități de realizare*. Chișinău, 2003.
- *Domino*. Manual de educație prin grup-pereche ca mijloc de combatere a rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, Timișoara, 1998.
- Granaci Lidia. *Sărbători, Obiceiuri, Tradiții*. Activități extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice, Chișinău, 2006.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- *Monitorizarea și evaluarea activităților cu tinerii*. Ghid pentru tineri și profesioniștii care lucrează cu tinerii, Chișinău, 2006.
- Nicola Ioan, *Tratat de pedagogie școlară*, București, 1996.
- Pozdârcă Gheorghe. *Programa activității educative în învățământul preuniversitar*, București, 1994.
- Rădulescu Valentin, *Repere privind activitatea educativă*. Ghid metodologic, București, 2001.
- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*, Москва, 2004.

Tema 6. DIRIGINTELE ȘI FAMILIA

Subiecte

1. Obiectivele și metodologia activității dirigintelui cu familia.
2. Importanța adunărilor colective.
3. Tipologia întâlnirilor cu părinții.

1. Obiectivele și metodologia activității dirigintelui cu familia.

Atribuțiile dirigintelui în relația cu părinții elevilor săi sunt:

- Cunoaște și organizează colectivul de părinți;
- Stabilește programul activităților cu familia și îi consultă pe părinți;
- Definitivează tematica generală a adunărilor colective cu părinții – cele obligatorii – centrate pe situațiile instructiv-educative specifice clasei pe care o conduce;
- Mediază eventualele stări conflictuale apărute în relația profesor-elev-părinte;
- Pregătește și conduce adunările colective, armonizează posibilele puncte de vedere discordante;
- Ține legătura permanent cu părinții și îi contactează prompt în situații speciale;
- În urma cunoașterii elevilor săi, realizează caracterizările individuale și de grup;
- Îi invită pe părinți la școală și îi antrenează ca parteneri în soluționarea unor probleme ale clasei, școlii;
- Inițiază și conduce programul de educație al părinților clasei sale în raport cu nevoile lor de educație.

Cerințele activității de propagandă pedagogică în sprijinul familiei:

- Conținutul și îndrumările psiho-pedagogice să fie competente, bogate, variate, actuale, interesante și accesibile.
- Să fie atrași părinții în stabilirea formelor și chiar a conținuturilor acțiunilor de propagandă psiho-pedagogică.
- Să fie atrași specialiști valoroși în realizarea conținuturilor și strategiilor de prezentare a diferitelor forme de propagandă psiho-pedagogică pentru părinți.
- Să se coopereze cu toți factorii interesați în realizarea acestui gen de propagandă pedagogică.

Activitățile școlii cu familia:

- Adunările programate cu părinții pe diverse probleme.
- Comitetele de părinți.
- Consultații pentru părinți.
- Convorbiri individuale.
- Lectoratele cu părinții.
- Vizitele profesorilor diriginți în familie.
- Corespondența cu părinții.
- Consultații la cerința părinților.
- Întâlniri întâmplătoare (în pauze, la terminarea orelor, pe stradă etc.).
- Activități nonformale (excursii, acțiuni sportive, cercuri, concursuri, serbări, aniversări, momente festive etc.).

2. Importanța adunărilor colective

Pentru părinți:

- Ședințele organizate de către diriginți oferă modele, alternative și soluții confirmate de experiență și cunoaștere, ajutându-i să construiască personalitatea copilului;
- Întâlnirile colective dezvăluie complexitatea fenomenului educațional, făcându-i pe părinți să conștientizeze rolul și răspunderile ce le revin ca educatori;
- Aceste întâlniri permit schimburi de idei și opinii, făcând posibilă întrepătrunderea experienței parentale cu experiența educatorului școlar.

Pentru diriginți:

- Constituie o sursă de ameliorare a stilului educativ, întrucât relațiile cu părinții pot determina o reconsiderare a atitudinii sale în raport cu un elev anume sau cu clasa de elevi;
- Îi pun în situația de a-și legitima acțiunile, prezența părinților fiind un factor de control și de evaluare a activității sale educative;
- Îi determină să-și lărgescă orizontul lor cultural și pedagogic și nu rămâne indiferent la propria imagine publică.

Condiții necesare pentru a asigura eficiența adunărilor cu părinții

Frecvența adunărilor cu părinții depinde, în primul rând, de factorii ce caracterizează mediul educațional în care se desfășoară activitățile de acest gen. Frecvența întâlnirilor poate crește:

- a) atunci când în colectivul clasei apar probleme majore și persistente în sfera învățurii și disciplinei;
- b) când colaborăm cu familii aparținând unor medii socio-culturale defavorizate;
- c) când elevii clasei fac parte din familii aflate în dificultate.

Durata fiecărei adunări nu poate fi nici ea marcată strict, dar un lucru e limpede: când este prea lungă (mai mult de o oră și jumătate) ceva nu funcționează cum se cuvine.

- *Locul* desfășurării: nu o clasă neaerisită, rămasă liberă în momentul sosirii părinților, ci o sală bine pregătită (spațioasă, curată, aerisită, luminoasă, cu temperatura potrivită).
- *Mobilizarea părinților* este elementul-cheie în organizare.

3. Tipologia întâlnirilor cu părinții

a) După gradul de incidență al factorilor de oportunitate:

- Întâlniri programate de diriginte (ordinare);
- Întâlniri întâmplătoare (în pauze, la terminarea orelor, pe stradă etc.);
- Întâlniri extraordinare sau speciale (în situații deosebite).

b) După conținut și obiective:

- Întâlniri de analiză a activității școlare (de bilanț);
- Întâlniri organizatorice;
- Întâlniri festive;
- Întâlniri de negociere între administrația școlii, consiliul profesorilor și părinți;
- Întâlniri de informare și formare educativă a părinților;
- Consultații.

c) După structura grupului participant:

- Întâlniri propriu-zise (cu participarea dirigintelui și a părinților invitați),
- Întâlniri cu părinții și elevii clasei;
- Întâlniri cu părinții și profesorii aceleiași clase;
- Întâlniri cu profesorii, părinții și diriginții claselor paralele;
- Întâlniri cu toți părinții, cu un grup de părinți, cu părinții unui elev, cu unul dintre părinții unui elev.

d) După cadrul (prilejul) de desfășurare:

- Întâlniri stabilite de clasă, școală, în special cele tematice;
- Întâlniri cu prilejul unor acțiuni și manifestări informale cu caracter divers (excursii, vizite, serbări, aniversări, activități sportive, examene, cercuri tematice, acțiuni de gospodărire);

- Întâlniri în cadrul lectoratelor pe școală.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Concepția Educației în Republica Moldova/Ministerul Educației și Științei*. Chișinău: Editura Liceum, 2000.
- *Drepturile familiei și a copilului*. Culegere de acte normative. V.I-II, Chișinău, 2001.

Ediții speciale

- Banciu D., Rădulescu S., Voicu M., *Adolescenții și familia*, București, 1987.
- Bunescu Gh. *Școala și valorile morale*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
- Cosma Traian. *Ședințele cu părinții în gimnaziu*. Idei-suport pentru diriginți, București, 2001.
- Cuznețov Larisa. *Tratat de educație pentru familie*. Pedagogia familiei. Chișinău: CEP USM, 2008.
- *Dragostea, viața, familia*. Ghid pentru profesori, Chișinău, 2000.
- *Educația pentru formarea deprinderilor de viață*: Condiții, probleme, resurse și oportunități de realizare. Chișinău, 2003
- Silistraru Nicolae, *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Editura Combinatului Poligrafic, 2006.
- *Situația copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației*. Raport de studiu, Chișinău, 2006.
- Бондарь Людмила. *Скаутинг*. Книга для родителей и других взрослых. Женева, 1996.

Tema 7. MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL

Subiecte

1. Principiile managementului educațional.
2. Nivelele de conducere ale activităților educaționale.
3. Funcțiile directorului-adjunct în probleme de educație.

Pentru a asigura procesului educativ un randament și performanță ridicate sunt necesare cunoașterea și aplicarea principiilor managementului educațional.

Funcția de manager al procesului de educație este o profesie și, ca oricare profesie, trebuie învățată. Managerul trebuie să cunoască principiile, nivelele și funcțiile managerului educațional, să poată să folosească un instrument metodologic și practic modern, bazat pe informatică, pe limbajele de programare, pe utilizarea de rețele de calculatoare, pe o modernă bază logistică.

1. Principiile managementului educațional.

Printre principiile care orientează și fundamentează managementul educațional menționăm:

- a) conducerea democratică;
- b) îmbinarea conducerii și răspunderii unice (unipersonale) cu conducerea și răspunderea colectivă;
- c) promovarea cadrelor de conducere pe bază de competențe;
- d) operativitatea;
- e) deontologia conducerii;
- j) managementul participativ;
- h) motivația factorilor implicați;
- i) eficiența activității.

a) Principiul managementul educațional democratic înseamnă:

- realizarea unor structuri organizatorice și decizionale ale procesului de educație, care să îmbine armonios dirijarea pe verticală unidirecțională de la nivel central cu dirijarea în rețea (pe orizontală);
- descentralizarea organizatorică și decizională (autonomie);
- alegerea organelor de conducere din numărul reprezentanților ambilor factori – cadre didactice, elevi;
- selectarea organelor de conducere pe bază de alegeri democratice;
- luarea deciziilor cu majoritatea de voturi;
- dinamizarea inițiativei creatoare și participative la găsirea și aplicarea soluțiilor valoroase și eficiente de conducere;
- asigurarea drepturilor cetățenești și a protecției sociale, în spiritul Constituției țării, a Legii învățământului și a Declarației Universale a Drepturilor Omului, tuturor membrilor comunității educaționale etc.

b) Principiul îmbinării conducerii și răspunderii unice (unipersonale) cu conducerea și răspunderea organelor colective.

Cadrele de conducere (directorul școlii, directorii adjuncți) au prin lege o serie de atribuții pe care le îndeplinesc în spiritul conducerii și răspunderii unipersonale.

Organele de conducere (consiliile pedagogice, de administrație) au dreptul de a lua decizii, care sunt obligatorii de a fi îndeplinite atât de către conducători, cât și de către membrii comunităților de învățământ:

La nivel intermediar, raional.

La nivel central, național.

c) Principiul promovării cadrelor pe bază de competențe înseamnă:

- a aprecia competența profesională și managerială;
- a aprecia competențele științifice;
- a aprecia competențele civico-morale;
- a aprecia competențele democratice;

- a se elimina incompetența, impostura, relațiile neprincipiale, comportamentul nedemocratic, autoritarist și necivilizat, imoral.

d) Principiul operativității în conducerea procesului instructiv-educativ înseamnă:

- receptivitate;
- preocupări și eforturi susținute;
- dialog, documentare și analize atente;
- conjugarea eforturilor unor specialiști și organe de conducere;
- spirit democratic și un comportament etic civilizată față de semenii noștri, față de cei ce ne-au propus și ne-au ales în organele și funcțiile de conducere.

e) Principiul deontologiei conducerii cere ca conducătorul să dovedească:

- competență, conștiință profesională și managerială;
- dragoste față de oameni, sugestiile și criticile acestora;
- fermitate și exigență în îndeplinirea deciziilor;
- înțelegere, spirit de dreptate, echitate și corectitudine în aprecierea rezultatelor muncii celor cu care cooperează și pe care îi conduce;
- spirit colegial, de cooperare, eliminându-se actele de comandă brutale, autoritariste.

2. Nivelele de conducere cu procesul de educație.

- Nivelul local.
- Nivelul intermediar.
- Nivelul central.

Nivelul local, de bază este reprezentat astfel: școli, gimnazii, licee în sistemul preuniversitar și de catedre, facultăți, universități în sistemul de învățământ superior. Fiecare unitate de învățământ alege organul de conducere – consiliul profesoral și de administrare. Cadrele de conducere sunt directorul, directorii-adjuncți.

Nivelul intermediar – Direcțiile de învățământ - inspectoratele școlare raionale, municipale (învățământ preuniversitar).

Conducătorul – Șeful Direcției raionale și adjuncții sunt numiți de către Ministrul Educației. Atribuțiile:

- asigurarea participării la evaluarea activităților educative;
- supravegherea îndeplinirii legilor și altor acte normative;
- informarea și sprijinirea membrilor comunității educative.

La nivel universitar:

- Consiliul Național al Rectorilor;
- Consiliul Național de Atestare;
- Consiliul Național de Evaluare și Acreditare.

Nivelul central – Ministerul Educației.

Competențele:

- aplicarea și respectarea principiilor și regulilor democratice în luarea și implementarea deciziilor;
- asigurarea priorității principiilor pedagogice și științifice în conducerea unității de învățământ;
- asigurarea bazei didactice, materiale și financiare necesare;
- cooperarea cu organisme și comisiile de conducere ale unităților de învățământ, cadrele didactice și organizațiile tineretului;

- cooperarea cu organizațiile internaționale de învățământ și educație, cum sunt: UNESCO, UNICEF etc.

3. *Funcțiile directorului-adjunct în probleme de educație.*

Conducerea procesului de educație în sistemul învățământului preuniversitar se realizează prin următoarele funcții:

- planificarea-programarea (previziunea);
- organizarea-coordonarea;
- îndrumarea-antrenarea;
- controlul-evaluarea;
- decizia.

a) Planificarea-programarea este funcția de concepere și prevedere a conținutului educației.

Planificarea trebuie să îmbine:

- respectul față de lege;
- respectul față de obiectivele și cerințele concrete stabilite la nivel școlar în ansamblu;
- cerințele la nivelul fiecărei unități școlare.

Planificarea educației trebuie să corespundă schimbărilor care se produc în societate și chiar să le devanseze. Planificarea de rutină trebuie să se transforme în planificare de inovare. Aceasta din urmă trebuie să cuprindă:

- studii de dezvoltare pe termen lung;
- programe pentru sporirea calității educației;
- dezvoltarea managementului participativ.

Această funcție se concretizează prin elaborarea de programe (planuri) de activitate:

- program general (național);
- programe pe nivele școlare;
- programe ale cadrelor didactice.

Fiecare program (plan) conține componentele esențiale ale previziunii, concretizate la specificul sectorului și activităților respective.

Programarea are și un caracter de probabilitate, fapt ce necesită elemente de corecție pentru a se evita riscurile și eșecurile.

b) Organizarea-coordonarea.

Este funcția de conducere ce stabilește și asigură în mod metodic, ordonat, chibzuit și disciplinat forțele și mijloacele umane, materiale și financiare pentru obținerea eficienței educației în fiecare unitate școlară.

Organizarea presupune și coordonarea, adică o funcție de sincronizare, de corelare în mod unitar a forțelor, mijloacelor și timpului de desfășurare, în scopul înlăturării paralelismului și suprapunerilor, a evitării risipei de forțe umane și de mijloace materiale și financiare, ca și de timp.

Funcția presupune:

- organizarea tuturor activităților extrașcolare;
- organizarea deschiderii și închiderii anilor de învățământ;
- organizarea activităților de îndrumare și control.

La îndeplinirea unor obiective și acțiuni sunt importante calitățile cadrelor didactice cum sunt:

- competența profesională;

- elanul;
- dăruirea;
- spiritul de inițiativă, de creativitate;
- disciplina.

Dar acestea nu sunt suficiente. Pentru a se valorifica aceste calități este nevoie ca prin funcția de organizare-coordonare să se asigure condițiile didactice și mijloacele materiale și financiare necesare.

c) Îndrumarea-antrenare este funcția de conducere care asigură orientarea, dirijarea, călăuzirea și înțelegerea sarcinilor, atribuțiilor și responsabilităților de îndeplinit la un anumit nivel școlar.

Ea implică folosirea unei game variate de acțiuni:

- elaborarea de instrucțiuni (îndrumare scrise);
- expuneri (conferințe);
- consfătuiri, simpozioane, mese rotunde;
- consultații;
- activități educative model;
- schimburi de experiență;
- discuții individuale.

Sprijinul metodic se acordă cadrelor didactice tinere, dar și celor cu experiență, în cazurile stabilirii unor noi obiective, acțiuni, atribuții, responsabilități, a unor noi decizii.

Îndrumarea trebuie să fie competentă, făcută la timp și în mod colegial.

d) Controlul-evaluarea este funcția de verificare, analiză și apreciere a unei activități școlare în vederea cunoașterii stadiului realizării, precum și a îmbunătățirii ei.

Obiectivele urmărite:

- cunoașterea modului de desfășurare a activităților;
- evidențierea și aprecierea rezultatelor obținute;
- generalizarea rezultatelor pozitive;
- prevenirea unor neajunsuri și dificultăți;
- înlăturarea neajunsurilor și dificultăților apărute;
- mobilizarea tuturor forțelor și mijloacelor pentru îndeplinirea programelor stabilite;
- îmbunătățirea activităților viitoare.

Modalități și forme de realizare:

- Vizite la orele didactice (prelegeri, seminare, lucrări de laborator, proiecte, practica în producție;
- Lecții și activități model;
- Teste, chestionare date elevilor;
- Consultarea materialelor scrise;
- Verificarea dotării și funcționării cabinetelor didactice, a laboratoarelor și atelierelor;
- Analiza rezultatelor școlare.

Forme indirecte de control:

- informări scrise ale unor șefi/organe ierarhice;
- mese rotunde;
- simpozioane;
- sesiuni de comunicări științifice.

Condiții de realizare a funcției de control (rețineri din partea cadrelor didactice față de control):

- Să se facă înțeleasă necesitatea controlului în rândul cadrelor didactice;
- îmbinarea controlului cu îndrumarea și sprijinul necesar înțelegerii și îndeplinirii la nivel superior a obiectivelor educative;
- să fie făcut la timp, competent, sistematic, obiectiv, și colegial, fără suspiciuni, idei preconcepute, dar exigent;
- să se îmbine forme de control direct cu forme de control indirect;
- să fie însoțit de măsuri de îmbunătățire, de aprecieri pozitive sau de critici constructive;
- analiza, aprecierile și criticele se fac în afara activităților desfășurate și în afara prezenței elevilor;
- să dezvolte capacitatea de autocontrol și de autoapreciere;
- să respecte prevederile actelor normative în domeniul dat;
- să fie rezultatul unei profunde cunoașteri și analize a realității școlare;
- măsurile luate în urma controlului să fie mobilizatoare, să dinamizeze inițiativa și spiritul creator în îndeplinirea deciziilor;
- să includă măsuri de recompensare a eforturilor și rezultatelor valoroase, de performanță;
- să includă măsuri de sancționare în cazul neîndeplinirii din rea-credință, neangajare etc. a deciziilor.

d) Decizia este o hotărâre luată dintre mai multe soluții posibile, care cere realizarea activităților școlare în conformitate cu prevederile și cerințele funcțiilor de programare, organizare, îndrumare și control. Ea este funcția esențială a conducerii educației, cu rol integrator, care dinamizează succesul activităților școlare.

Deciziile se împart în:

- **decizii strategice generale** (globale), care se referă la organizarea și funcționarea întregului sistem de educație;
- **decizii strategice restrânse** (intermediare) care se referă la hotărârile ce se iau pentru organizarea și funcționarea anumitor grade, profile, forme de învățământ;
- **decizii tactice** care se referă la hotărârile ce se iau privind programele concrete de acțiuni în cadrul deciziilor strategice și restrânse, care au nevoie de intervenția specialiștilor, cum ar fi hotărârile privind stabilirea planurilor de învățământ, a programelor școlare, a structurii anului școlar, a activităților didactice de predare-învățare și evaluare, a activităților științifice, a activităților educaționale.

Deciziile se iau la:

- Nivel Central – Ministerul Educației.
- Nivel intermediar – Direcțiile de Învățământ, Consiliile Naționale.
- Nivel local:
  - a) managerii instituțiilor de învățământ;
  - b) organele electivă ale unităților de învățământ.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Buzărnescu Ștefan. *Introducere în sociologia organizațională și a conducerii*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
- Cristea Sorin. *Managementul organizației școlare*, București, 1996.
- Granaci Lidia. *Sărbători, Obiceiuri, Tradiții*. Activități extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice, Chișinău, 2006.
- Jinga Ioan. *Conducerea învățământului*. Manual de management instrucțional, București, 1993.

- Joița Elena. *Management școlar*. Elemente de tehnologie managerială, Craiova, 1995.
- *Management școlar*. Red. coord. V. Mîndîcanu, V. 1-5, Chișinău, 1995-1999.
- Nicola Ioan. *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- Nicolescu Ovidiu. *Management*. București, 1995.
- Silistraru Nicolae, *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Editura Combinatului Poligrafic, 2006.

Surse web:

- www.edu.md

Tema 8. MANAGERUL ȘCOLAR ȘI FAMILIA ELEVULUI

Subiecte

1. Conținutul activității managerul școlar cu familia.
  2. Asociațiile părinților.
  3. Educația elevilor pentru viața de familie.
- 1. Activitățile de propagandă pedagogică în rândurile părinților:**
- Consultații pentru părinți;
  - Discuții individuale cu părinții;
  - Lectorate pentru părinți;
  - Adunările cu părinții.

Adunările cu părinții însoțite de expuneri și discuții pot avea următoarele teme:

I. Probleme fundamentale ale familiei în societatea contemporană.

1. Funcțiile familiei în societatea de azi.
2. Drepturile familiei. Drepturile copilului.
3. Viața profesională și relațiile familiale. Stilul de viață „tradițional” și „modern”.
4. Tipurile de familie și de educație.
5. Evoluția familiei: dinamica relațiilor intrafamiliale în funcție de vârsta familiei. Perioade „critice”.
6. Aspecte comunitare privind familia: familia rurală – familia urbană.
7. Relațiile interfamiliale (prieteni, vecini).
8. Integrarea socială a familiei.

II. Probleme fundamentale legate de creșterea și educația copiilor.

1. Rolul de părinte: rolul mamei, rolul tatălui.
2. Triada părinți – bunici - copii: competențe, dificultăți de corelare a modelelor educaționale.
3. Tipuri de educație: educație liberă, autoritară, permisivă. Forme de control parental.
4. Mijloace de educație.
5. Deficiențe ale relației părinți – copii: supraprotecție, indiferență, respingere; supravalorizare – devalorizare.
6. Imagini parentale privind copilul: copilul „fantasmatic” – copilul real. Idealul parental: distanța dintre așteptări și copilul real.
7. Stresul familial: factori de stres; influența asupra copilului.
8. Copilul unic. Grupul fratern. Rivalitate, competiție.
9. Comunicarea în familie.
10. Performanța școlară. Dificultăți școlare. Eșecul școlar. Cauzalitate și forme de intervenție.
11. Timpul liber al familiei.
12. Educația în familie și mass-media.

2. Asociațiile părinților.

Asociațiile părinților reprezintă un nou cadru de colaborare dintre părinți și școală.

Ele activează în baza Legii Republicii Moldova „Cu privire la asociațiile obștești”, venind în sprijinul elevilor și cadrelor didactice. Asociațiile contribuie la apărarea drepturilor copilului, prevenirea eșecului școlar, formarea pentru viața asociativă.

Constituite în baza liberului consimțământ al părinților–membri fondatori, asociațiile urmăresc următoarele obiective:

- susținerea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ;
- extinderea relațiilor de colaborare cu alte instituții de învățământ din țară și din străinătate;
- păstrarea și promovarea valorilor create de elevi;
- stimularea și cointeresarea materială a cadrelor didactice în scopul evitării fluctuației de cadre, atragerii și menținerii în școală a profesorilor și învățătorilor de performanță, fapt ce contribuie la ridicarea eficienței instruirii și educației;
- stimularea creativității elevilor prin deschiderea diverselor cercuri, cluburi, studiouri, cenacluri etc., conducătorii cărora sunt salariați din cotizațiile membrilor.

Concomitent, alocațiile financiare ale asociațiilor sunt folosite la înzestrarea școlii și a sălilor de clasă, completării fondurilor bibliotecilor, organizarea activităților extracurriculare etc.

Primirea în rândurile asociațiilor se face pe principii absolut benevole, iar administrația instituțiilor de învățământ nu se implică în activitatea lor decât numai în cazul când cineva este constrâns să adere sau elevii sunt intimidați de către cadrele didactice.

3. Educația elevilor pentru viața de familie.

Educația pentru viața de familie include formarea deprinderilor și nevoilor de a respecta normele de conviețuire în familie, precum și dreptul fiecăruia la autonomie; de a apăra demnitatea și onoarea familiei; de a consolida relațiile de rudenie; de a ajuta membrii familiei: părinții – frații - surorile etc.

Indicii culturii relațiilor familiale:

- conștientizarea familiei ca valoare și condiție a securității personale;
- atestarea meritului familiei în formarea personalității;
- manifestarea responsabilității pentru familie, pentru bunăstarea ei;
- deținerea cunoștințelor despre arborele genealogic, tradițiile de familie, păstrarea relicvelor;
- participarea la administrarea gospodăriei casnice;
- responsabilitatea pentru educarea copiilor;
- protejarea și menajarea membrilor vulnerabili ai familiei;
- manifestarea atitudinii caritabile față de cei vârstnici, părinți și rude.

Program orientativ pentru elevi

I. Autocunoaștere, intercunoaștere, comunicare:

- a) Identitate și identificare.
- b) Independență, opoziție, originalitate.
- c) Raportul dintre generații: relația adulți – adolescenți.
- d) Comunicare verbală și comunicare nonverbală.

II. Cultura sexual-afectivă

- a) Sexualitate și dragoste.
- b) Estetica relațiilor interumane: prietenia și dragostea.
- c) Aspecte etio-patogenetice și de igienă.

III. Familia.

- a) Inițiere în legislația privind familia și copilul.
- b) Științe casnice.
- c) Alegerea partenerului pentru căsătorie.
- d) Familia: structură, funcționalitate, stil de viață.
- e) Familia și cariera. Complementaritate sau conflict ? Proiectul de viață.
- f) Rolul sexelor în îndeplinirea funcțiilor familiei. Recursul la tradiție sau „modelul modern”.
- j) Dimensiunea „dominație –supunere” în relația conjugală.
- i) Evoluția relațiilor conjugale.
- k) Psihopatologia relațiilor de familie.

IV. Când apare copilul.

- a) Locul și rolul copilului în proiectul familiei.
- b) Copilul cu probleme speciale.

V. Aspecte moral-spirituale.

- a) Libertatea și responsabilitatea în relațiile interpersonale și în raport cu grupurile de apartenență (grup de prieteni, familie, școală etc.)
- b) „Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși”, „Taina nunții” (educație moral-religioasă).
- c) Noțiuni de morală creștină în legătură cu întemeierea, drepturile și obligațiile cuplului creștin.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Concepția Educației în Republica Moldova/Ministerul Educației și Științei*. Chișinău: Editura Liceum, 2000.
- *Drepturile familiei și a copilului*. Culegere de acte normative. V.I-II, Chișinău, 2001.

Ediții speciale

- Bunescu Gheorghe, Alecu Gabriela, Badea Dan. *Educația părinților: Strategii și programe*, București, 1997.
- Cosma Traian. *Ședințele cu părinții în gimnaziu*. Idei-suport pentru diriginți, București, Editura Polirom, 2001.
- Cuznețov Larisa. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM, 2008.
- *Dragostea, viața, familia*. Ghid pentru profesori, Chișinău, 2000.
- Radu Ion, Ionescu Miron, *Experiență didactică și creativitate*, Cluj, 1997.
- Silistraru Nicolae, *Valori ale educației moderne*. Chișinău: Editura Combinatului Poligrafic, 2006.
- Toderan D. *Probleme fundamentale ale pedagogiei*, București, 2002.

PARTEA a II-a. METODOLOGIA EDUCAȚIEI NON-FORMALE

Tema 1. ACTIVITĂȚILE EDUCAȚIONALE EXTRACURRICULARE ȘI EXTRAȘCOLARE

Subiecte

1. Obiectivele activităților educaționale în afara orelor de curs.
2. Particularitățile și similitudinile activităților didactice și extradidactice.
3. Metode și tehnici în organizarea activităților extracurriculare.

1. Obiectivele activităților educaționale în afara orelor de curs.

Acțiunile pedagogice ale școlii nu pot fi reduse la procesul didactic. Un rol deosebit de important în formarea tinerilor ca persoane libere și active îi au activitățile educaționale, și în special cele extracurriculare și extrașcolare.

Prin activitate extracurriculară înțelegem totalitatea acțiunilor educative organizate și desfășurate în afara planului de învățământ, dar strâns legate de acesta, sub îndrumarea cadrelor didactice.

Activitatea extrașcolară cuprinde totalitatea acțiunilor educative desfășurate în cadrul instituțiilor culturale, cum sunt teatrele, bibliotecile, casele de creație, așezămintele educative extrașcolare etc. Aceste instituții organizează activități instructiv-educative de tipul: prezentarea unor filme, spectacole, lansări de cărți, simpozioane etc.

Activitatea în afara clasei și extrașcolară lărgeste orizontul cultural al elevilor, completând cu noțiuni noi volumul de cunoștințe însușite la lecții. Prin activitățile la care participă ei își însușesc cunoștințe din domeniul științei, tehnicii, artelor, politicii, sportului, vieții de toate zilele.

Participarea în activitățile instructiv-educative organizate în afara clasei și a școlii permite elevilor să-și formeze și să dezvolte competențele de bază necesare pentru viața în societate. Concomitent, aceste activități aduc o contribuție valoroasă în educația morală, estetică, intelectuală, fizică, disciplinându-le acțiunile și lărgindu-le spectrul de acțiuni. Participând în activitățile din afara clasei și a școlii elevii își formează deprinderi foarte utile de organizare a timpului liber.

Activitățile educative în afara orelor de curs și extrașcolare generează relații de prietenie și ajutor reciproc, educă simțul responsabilității. Ele oferă condiții dintre cele mai prielnice pentru formarea conștiinței și conduitei cooperante. Libertatea de exprimare și relațiile cu ceilalți este mai mare și astfel posibilitățile de îmbogățire a experienței sociale se amplifică. Cadrul de acțiuni oferă câmp larg manifestării inițiativei și participării în funcție de anumite preferințe, interese, preocupări etc.

Important este că în aceste activități elevii pot fi antrenați atât în desfășurarea, cât și în inițierea și organizarea lor.

2. Particularitățile și similitudinile activităților didactice și extradidactice.

Activitatea elevilor în cadrul lecțiilor la disciplinele școlare și cea desfășurată în manifestările extradidactice și extrașcolare se aseamnă în mai multe aspecte, dar și se deosebește atât după conținut cât și după modul de desfășurare.

În I-ul rând, conținutul lecțiilor la disciplinele școlare se stabilește în conformitate cu curricula școlară. Profesorul nu are dreptul să intervină cu modificări și completări. El este obligat să execute strict componentele indicate în actele normative. În activitățile extracurriculare și extrașcolare profesorul are mai multă libertate în alegerea subiectelor, în determinarea obiectivelor, în selectarea informațiilor. Aceste conținuturi au un caracter flexibil și foarte variat, cuprinzând subiecte din domeniul științei, tehnici, artelor, sportului, politicii, vieții cotidiene etc. Totuși, și aceste conținuturi nu se stabilesc în mod întâmplător, ci în baza anumitor principii.

În al II-lea rând, însăși elevii au libertate în alegerea activității, precum și a modului de participare în cadrul acestora. Dacă prezența la lecții este absolut obligatorie, orice absență, chiar și cea motivată, fiind nedorită, atunci la manifestările extrașcolare elevul singur alege să se prezinte și să participe sau nu. Motivația participării la acele sau alte activități este o obligațiune a cadrelor didactice, dar și o îndatorire personală a fiecărui elev, ce este responsabil de propria formare. Elevii sunt îndrumați de profesori, care sugerează fiecărui elev ce activități să urmeze în dependență de interesele, preocupările și aptitudinile fiecăruia.

În al III-lea rând, durata unei lecții școlare este de 45 min. Profesorul nu are dreptul să încalce acest termen nici măcar cu un minut. Pe când activitățile extracurriculare, și în special cele extrașcolare, pot dura de la o jumătate de oră până la 2-3 ore.

Modul de desfășurare a lecțiilor și a activităților extrașcolare se deosebește substanțial. Dacă lecția are o structură foarte riguroasă determinată de obiectivele-cadru și obiectivele de referință înscrise în curriculum-ul la disciplină, atunci activitățile educative au o structură extrem de variată, posibilități multiple pentru organizatori de a determina nu doar conținutul, dar și de a utiliza o gamă variată de metode, procedee, mijloace didactice, tehnice, naturale și artificiale.

Locul de desfășurare a activităților extradidactice, de asemenea, poate fi foarte variat. Acestea se pot organiza atât în școală cât și în afara ei: în muzeu, în aer liber, la o întreprindere, într-un așezământ cultural, în bibliotecă etc. Pe când lecția la disciplinele școlare are loc tradițional în aulele școlare sau într-o încăpere special amenajată pentru desfășurarea activităților didactice.

Lecțiile la disciplinele curriculare și activitățile extrașcolare se deosebesc și după modul de evaluare și apreciere a rezultatelor. Dacă la lecții profesorul folosește sistemul de apreciere prin notare, atunci în cadrul activităților extracurriculare se utilizează calificativele „slab”, „bine”, „foarte bine”.

3. Metode și tehnici în organizarea activităților extracurriculare.

Subiectul examinat în această temă este cercetat de mai mulți pedagogi din Republica Moldova și prezentat în câteva publicații. Enumărăm în acest context studiul semnat de către Valentina Mazilu *Scenarii pentru activitatea educațională extrașcolară*. (Chișinău, Labirint, 2005) și lucrarea Lidiei Grnaci *Sărbători, Obiceiuri, Tradiții*. Activități extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice (Chișinău, 2006).

Potrivit acestor autoare în procesul de planificare și organizare a activităților extracurriculare e necesar să ținem cont de mai multe aspecte.

Tematica poate fi foarte variată. În determinarea acesteia se iau în considerație viața social-politică, evenimentele din viața școlii și a clasei, sărbătorile calendaristice și de familie, sărbătorile laice, obiceiurile și tradițiile populare, datele istorice, evenimentele cultural-artistice etc.

Data și timpul desfășurării activităților se vor determina în concordanța cu tema, vârsta elevilor, condițiile psiho-pedagogice corespunzătoare.

Durata activităților depinde de forma și metodele utilizate, dar și de vârsta elevilor, precum și de timpul desfășurării acestora.

Formele de organizare a activităților extradidactice sunt, de asemenea, foarte diverse. Potrivit clasificării acceptată de majoritatea specialiștilor teoreticieni, și a pedagogilor-organizatori, acestea se pot clasifica în câteva grupuri:

- a) activități colective;
- b) activități de grup;
- c) activități individuale.

În cele ce urmează examinăm metodologia activităților colective. Activitățile de grup și individuale vor fi prezentate în tema „Taberele pentru copii și adolescenți”.

ACTIVITĂȚI COLECTIVE

Potrivit opiniei L. Granaci, Au. Berușcă, T. Cozma și a altor pedagogi se consideră că activitățile colective sunt acțiunile la care participă întreaga clasă de elevi, elevi din clasele paralele, elevi din diverse clase și școli. Acestea pot fi organizate sub formă de: *serbări școlare, șezători, concursuri, întâlniri cu oameni de vază ai culturii, artei, științei, vizionări de spectacole de teatru, cinema, prezentări de carte, excursii, vizite etc.* Obiectivele pe care le urmăresc organizatorii acestor acțiuni sunt rezolvarea unor sarcini instructiv-educative,

completarea cunoștințelor elevilor, consolidarea deprinderilor elevilor, dezvoltarea gustului artistic, trezirea curiozității, formarea abilităților de cooperare și colaborare, etc.

MATINEUL

Matineul este o activitate extracurriculară organizată cu elevii claselor primare și preadolescenții cl. V-VI. El are ca obiective celebrarea anumitor evenimente, date comemorative, precum și dezvoltarea abilităților artistice ale elevilor. Matineele pot fi tematice și literare. Matineele tematice vor reflecta diverse teme și aspecte, iar cele literare sunt dedicate creației unui scriitor sau unei opere literare concrete. Ambele tipuri de matinee cuprind: poezii, povestiri, ghicitori, proverbe etc. Ele sunt însoțite de cântece, dansuri, scenete etc.

Un rol deosebit în cadrul matineului îl au reprezentările teatralizate. Fragmentele literare ce se pun în scenă urmează să fie selectate riguros de către profesor, ținând cont de particularitățile grupului școlar, de capacitățile individuale ale fiecărui elev. Acestea pot fi atrași la alegerea rolurilor, la pregătirea scenariului, a costumelor, decorului, fragmentelor muzicale, amenajarea sălii unde se va desfășura matineul etc. Toate aceste acțiuni vor urmări sporirea încrederii elevilor în forțele proprii, a siguranței în sine. La pregătirea costumelor și amenajarea sălii se pot încadra și părinții. În desfășurarea matineului se utilizează pe larg diverse mijloace didactice, tehnice și audiovizuale: imprimări audio, video, portrete, desene, cărți, obiecte.

SĂRBĂTORILE ȘCOLARE

Printre multiplele forme de realizare a obiectivelor educaționale, sărbătorile școlare se situează între cele mai complexe și adecvate forme de manifestare a elevilor. Serbarea școlară a fost și este cadrul afirmării talentului, aptitudinilor artistice ale copiilor, dar și cadrul descoperirii acelor laturi ale personalității multor copii care, în mod obișnuit – la lecții sau alte tipuri de activități rămân ascunse, latente atât pentru părinți, cât și pentru profesori.

Menită să aducă frumosul artistic în viața copiilor, serbarea școlară contribuie prin multiplele sale valențe educative, la educarea elevilor, la dezvoltarea creativității, a spiritului de colaborare, la dezvoltarea sentimentului de apartenență la o echipă în care fiecare copil este pus în fața îndeplinirii unui rol, la dezvoltarea dragostei față de frumos, atât prin contactul cu opera de artă literară, muzicală, coregrafică, teatrală etc.), cât și prin creații artistice, fie ele ca produse ale artelor, fie prin interpretarea artistică a acestora.

Cercetătoarea Lidia Granaci consideră ca serbarea școlară se înscrie în cadrul activităților extracurriculare celor mai îndrăgite de către copii deoarece antrenează în organizarea și desfășurarea ei toți copiii. Noutatea scenariului, cadrul desfășurării, costumele propuse sunt tot atâtea ocazii în care copiii colaborează cu profesorul dezvoltându-și capacitățile creatoare, interpretative, devenind din simpli participanți la serbare organizatori ai acesteia, ceea ce duce implicit la dezvoltarea unor trăsături pozitive de caracter, a unor calități morale cum ar fi tenacitatea și perseverența în munca pentru perfecționarea rezultatelor, îndrăzneala și stăpânirea emoțiilor prin apariția în fața unui public și interpretarea rolului artistic, încrederea în sine prin depășirea timidității și autoconvingerea că se poate mai mult și mai bine, încrederea în ceilalți, spiritul de echipă etc.

Au. Berușcă menționează că o serbare școlară poate fi organizată sub diferite forme: un concert, un spectacol literar-muzical, o șezătoare, un spectacol de teatru, un spectacol folcloric etc. Oricare dintre aceste forme are nevoie de un scenariu sau un program. Conținutul tematic al unui scenariu impune o atentă selectare a materialului literar și muzical, o organizare unitară a acestuia în vederea obținerii unui efect emoțional adecvat ocaziei, afirmă în continuare Au. Berușcă.

Scenariul sărbătorii

Scenariul unei sărbători este un act de creație pentru pedagogi. Nu este simplu să culegi din diverse ediții de literatură artistică și metodică, din culegeri de poezii și cântece ceea ce

dorești să conțină o sărbătoare. Fiecare profesor are o anumită metodă de a alege informația și de a o prezenta într-un scenariu. Deseori, din lipsă de timp sau chiar de pricepere, sărbătoare este transformată într-o succesiune de poezii și cântece mai mult sau mai puțin specifice sărbătorii.

Înainte de a purcede la elaborarea scenariului, profesorul diriginte trebuie să-și schițeze planul ei – un scurt program (poezii, scenete, monologuri, cântece pentru cor și soliști, ansambluri instrumentale, ansambluri coregrafice etc), trebuie să se gândească la valoarea educativă a fiecărui număr din program, la modalitățile de a scoate în evidență calitățile artistice ale fiecărui elev în parte sau ale unor grupuri de elevi.

Pregătirea sărbătorii

După elaborarea scenariului se trece la repartizarea rolurilor pentru fiecare elev. Aceste roluri se stabilesc în dependență de aptitudinile artistice ale lor, precum și de dorința fiecărui elev. Este evident, că nu toți copiii sunt la fel de talentați și pregătiți de a ieși în scenă. Dar, dirigințele trebuie să găsească pentru fiecare dintre ei acele roluri care sunt mai aproape de particularitățile fiecărui și ceva ce le va ajuta acestora să depășească timiditatea și micile „neajunsuri”. Cu atât mai mult, prezența la sărbători a părinților îl impune pe diriginte să găsească o activitate cât de mică pentru fiecare elev, ceva ce îl va ajuta pe copil să iasă în scenă și să-și bucure părinții.

Rolurile se desemnează în dependență de personalitatea fiecărui elev. Mai întâi alegem prezentatorii (elevi cu memorie dezvoltată, cu dicție bună, voce plăcută și rezonantă), apoi interpreții rolurilor care necesită costume specifice (elevi care sunt potriviți rolului, care pot să-și confecționeze costumele), elevii care vor dansa (elevi cu deprinderi de mișcare ritmică, cu staturi apropiate), elevi interpreți ai rolurilor din scenete (elevi cu dicție bună, cu aptitudini artistice pentru teatru, comici), interpreți ai cântecelor (elevi cu aptitudini muzicale vocale și instrumentale). Apoi se repartizează celelalte roluri de recitatori și interpreți ai altor roluri din scenariu.

Cadrul desfășurării sărbătorii

Toate sărbătorile urmează să se desfășoare în spații special amenajate cu acest prilej. Cu aceste ocazii sala, scena trebuie să fie decorate și amenajate cu flori, baloane, desene, litere, etc. Scena este acel spațiu pe care copii îl folosesc pentru prezentarea rolurilor lor. De aceea el trebuie foarte bine delimitat prin semne, decorat și aranjat conform scenetelor din program.

Sala și scena trebuie amenajate cu instalații pentru amplificarea sunetului. Reușita unui spectacol depinde foarte mult de calitatea sunetului. Vocile copiilor nu pot acoperi o sală mare de spectacol. De aceea dacă sala nu dispune de asemenea instalații, ele trebuie împrumutate. De asemenea, este nevoie de instrumente muzicale pentru acompaniament. Aranjarea lor pe scenă sau în scenă este importantă deoarece ele trebuie auzite atât de elevii de pe scenă, cât și de spectatori.

Dacă nu dispunem de o sală de spectacol, sărbătoarea poate avea loc într-o sală de clasă, pe un culoar mai larg, în sala de sport sau în curtea școlii. Indiferent de spațiul în care se desfășoară sărbătoarea profesorul diriginte trebuie să se preocupe foarte mult de scenă și sonoritate. Fiecare spectator trebuie să vadă și să audă tot ceea ce au de spus și de prezentat copiii.

Așadar, sărbătoarea școlară este una din activitățile educaționale ale profesorului diriginte ce poate contribui esențial la formarea și dezvoltarea gustului pentru frumos, a cunoaște valorile literare și muzicale trecute și prezente, a discerne frumosul artistic de urâtul, ridicolul, falsul frumosului artistic în oricare domeniu ar fi el.

ȘEZĂTORILE

Una din activitățile mult îndrăgite de elevi sunt șezătorile. Ele sunt reuniuni cu caracter cultural-educativ, la care pot participa atât elevii, cât și adulții: părinți, bunici. În cadrul lor se interpretează cântece, se recită poezii, se prezintă povestiri, snoave, se interpretează dansuri etc.

Șezătorile organizate ca activități extradidactice au o deosebită valoare educativă datorită obiectivelor preconizate, conținutului, materialului utilizat, participarea activă a elevilor, prezentarea artistică a componentelor programului.

Există mai multe *tipuri* de șezători. Un interes deosebit prezintă *șezătorile tradiționale*, desfășurate cu prilejul unei sărbători creștine și populare: Paștele, Crăciunul, Sf. Andrei, Sf. Vasile, Dragobete, Florii etc. În ultimii ani în instituțiile de învățământ sunt organizate *șezători cu caracter festiv*. Ele sunt dedicate unor sărbători laice sau evenimentelor comemorative, precum: 8 martie – Ziua Internațională a Femeii, Ziua profesorului, 1 iunie – Ziua Internațională a copilului. Unele șezători se organizează cu prilejul zilelor de naștere a elevilor, sosirea unor oaspeți etc.

Modul de organizare și desfășurare. Reieșind din intențiile pe care le urmărim, șezătorile pot fi organizate cu elevii dintr-o singură clasă, cu elevii din clasele paralele, cu elevi și invitați. La determinarea programului urmează să se țină cont de mai mulți factori. Evident, în primul rând, se urmărește reflectarea sărbătorii sau evenimentului căruia îi este dedicată șezătoarea. Un aspect important în alegerea conținutului este corespunderea acestuia cu capacitățile artistice ale elevilor antrenați în ea. Șezătoarea trebuie să se desfășoare la un înalt nivel artistic, de aceea se vor face repetiții cu grupuri separate de elevi, în dependență de rolul pe care îl vor avea la șezătoare. Vor fi selectați prezentatorii din rândul elevilor cu aptitudini specifice acestui rol. În rolul de prezentatori sau gazde ale șezătorii pot fi însăși profesorii.

Succesul unei șezători depinde, în mare măsură, de capacitățile și experiența pe care o are pedagogul organizator. El va fi cel care va urmări crearea și menținerea unei atmosfere de sărbătoare, de destindere, de realizare a satisfacției atât pentru elevii – participanți, cât și pentru spectatori.

SERATELE TEMATICE

Seratele literare fac parte din categoria seratelor tematice. Ele sunt organizate, de obicei, de către profesorii de literatură, cei ce dirijează activitatea cercului literar, profesorii-diriginți. Genericul seratelor variază în dependență de ocazia desfășurării, personalitatea sau evenimentul ce se comemorează. Perioada de organizare a acestor acțiuni este diferită: în corespundere cu calendarul civil la 1 Martie – Mărțișorul, 31 august – Ziua Limbii, la sfârșitul Săptămânii Limbii române etc. Publicul participant la aceste seri este select. Elevii urmează să fie bine pregătiți pentru desfășurarea ei. Se invită scriitori, poeți, savanți, cercetători literari.

Ca și oricare altă manifestare cultural-științifică, serata literară are câteva etape. I-a este etapa pregătitoare. În aceasta se include: determinarea genericului și a datei de desfășurare, constituirea grupului de lucru din rândul elevilor claselor superioare și a profesorilor, repartizarea sarcinilor organizatorice. Se pregătesc albume, expoziții de fotografii din viața scriitorului celebrat, se pregătesc informații despre opera acestuia, materiale audio-vizuale, mijloacele tehnice necesare, se amenajează sala de festivități sau de ședințe festive, se scrie afișul.

A II-a etapă este desfășurarea propriu-zisă a seratei. Ea poate începe cu un fragment literar, muzical, teatral, după care urmează cuvântul de salut al profesorului-organizator. Pot fi prezentate referate având ca subiecte viața și opera scriitorului respectiv, urmate de discuții, îmbinate cu momente artistice sau documentare. Serata se încheie cu cuvântul de generalizare al profesorului.

DEZBATERILE

Dezbaterile sunt metodele explicite prin care elevii pot învăța să participe la analiza unor probleme de interes civic și să adopte hotărâri echilibrate. Exprimându-și poziția într-o anumită chestiune și ascultând argumentele deținătorilor altor opinii, elevii își însușesc rigorile dialogului într-o societate democratică, își dezvoltă o atitudine tolerantă și capacitatea de gândire critică și, implicit, se deprind cu rolul de cetățean.

CONFERINȚELE

O modalitate eficientă de implicate a elevilor din clasele superioare în activitățile de cercetare științifică sunt conferințele. Pot fi organizate conferințe științifice, conferințe științifico-practice, sesiuni de comunicări științifice etc. Bineînțeles, ele necesită un interes vădit al participanților față de problemele cercetate și o activitate intensă la etapa de pregătire a comunicărilor teoretice și, propriu-zis, a conferințelor.

Un rol substanțial în realizarea cu succes a acestora revine cadrelor didactice interesate de buna pregătire a elevilor coinetersați pentru viitoarele activități, formarea abilităților de investigații științifice încă la treapta învățământului preuniversitar.

EXCURSIILE

Excursiile sunt o metodă foarte eficientă de educație. Cunoașterea diverselor aspecte ale istoriei, culturii, modului de trai, vieții contemporane în alt cadru decât cel instituțional oferă multiple posibilități de educație. Este mult mai eficient ca elevii să vadă cu ochii proprii ceea ce au învățat din manuale și cărți, să discute cu oamenii de diferite profesii la locul lor de muncă, să înțeleagă importanța și rolul fiecărui obiect, fenomen, aspect, fiecărei persoane în viața cotidiană.

Dar, orice excursie trebuie să fie precedată de o bună pregătire teoretică și practică. Aceasta urmează să înceapă cu determinarea clară a scopului excursiei, după care se alege locul și timpul desfășurării ei. Profesorul trebuie să fie bine informat asupra posibilităților pe care le oferă obiectele ce urmează să fie vizitate. Se constituie un grup de lucru, repartizându-se sarcinile de realizat. E de dorit ca profesorul să facă o vizită prealabilă la locul de destinație pentru a preciza multiplele aspecte ale excursiei. O importanță mare în reușita unei excursii o are buna pregătire a elevilor. Ei trebuie să înțeleagă importanța excursiei pentru fiecare din ei, să cunoască mai multe aspecte din istoria și prezentul obiectului vizitat.

Desfășurarea excursiei necesită, de asemenea, respectarea mai multor condiții. Elevii urmează să aibă un comportament decent, să fie atenți la prezentările gazdelor, să pună întrebări, să fie activi în realizarea diverselor sarcini. Un moment foarte important îl are starea emoțională a participanților. Orice excursie va fi utilă dacă la finele ei se vor face discuții asupra impresiilor, concluziilor, momentelor de neuitat din timpul ei. E de dorit de menționat și problemele apărute în cadrul ei, eforturile ce sunt necesare pentru lichidarea acestora, determinarea acțiunilor pentru viitor.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Berușcă Aurelia. *Ghid metodologia al serbărilor școlare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
- *Cartea Mare a Jocurilor*. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Chișinău, 2000.
- *Dezvoltare pentru viață*. Ghid. O.N.S.M., Chișinău: Pontos, 2004.
- *Domino*. Manual de educație prin grup-pereche ca mijloc de combatere a rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, Timișoara, 1998.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului, CIDDC, Chișinău, 2001.
- Granaci Lidia. *Sărbători, Obiceiuri, Tradiții*. Activități extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice, Chișinău, 2006.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- Leca Corina, Silvia Nichifor, Tatiana Racu, Rodica Secară. *Noi și Legea. Educație civică*. Ghidul profesorului, SIEDO, Chișinău, 2001.
- Mazilu Valentina. *Scenarii pentru activitatea educațională extrașcolară*. Chișinău: Labirint, 2005.
- *855 de Jocuri și Activități*. Ghidul animatorului, Chișinău, 2005.

- *Participarea copiilor și tinerilor la luarea deciziilor*. Principii și modalități practice. Centrul Național de Resurse pentru Tineri. Chișinău, 2005.
- *Provocând diversitatea*. Educație interculturală și rezolvare de conflict. Ghidul formatorului Chișinău, 2004.
- *Sugestii pentru activitatea extrașcolară la Educația civică*. Societatea Independentă pentru Educație și Drepturile Omului, Chișinău, 2005.
- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.

Surse web

- www.edu.md
- www.youth.md
- www.cntm.md

Tema 2. INSTITUȚIILE EDUCAȚIONALE EXTRAȘCOLARE

Subiecte

1. Așezămintele educaționale non-formale din Republica Moldova și serviciile lor.
2. Centrele de Creație pentru copii și tineri.

1. Așezămintele educaționale non-formale din Republica Moldova și serviciile lor.

Tradițional, educația non-formală în Republica Moldova se realizează prin filiera instituțiilor extrașcolare și a activităților extracurriculare, realizate în cadrul educației formale.

Una dintre cele mai relevante probleme cu care se confruntă copiii și tinerii din Republica Moldova o constituie lipsa sau insuficiența spațiilor special amenajate, destinate desfășurării activităților extracurriculare/extrașcolare, recreării, petrecerii timpului liber într-un mod agreabil și util. Consecința imediată a acestei situații este majorarea riscului adoptării unui comportament riscant. În opinia tinerilor (*Studiul CAP, 2004*) serviciile pentru tineri trebuie să fie în primul rând prietenoase (62%), să-i accepte așa cum sunt (56%), să fie ieftine (49,5%) și/sau gratuite (37,9%) și după aceasta, aproape de casă (30,7%) și confidențiale – cele de sănătate (22,7%).

Instituțiile extrașcolare realizează activități complementare procesului educațional din învățământul formal în scopul dezvoltării aptitudinilor creatoare ale elevilor în domeniul științei, artelor, tehnicii, sportului, turismului etc., precum și a organizării utile și plăcute a timpului liber. Beneficiarii acestor instituții sunt, ca regulă, copiii de 7-19 ani. Conform *Anuarului Statistic al Moldovei, 2007*, sistemul de instituții extrașcolare din punct de vedere cantitativ, conține o varietate largă de elemente componente, și anume:

- **Centre de Creație** – în total, pe teritoriul republicii, funcționează 67 Centre de Creație uni- și pluri-profil (Centre de Creație - 46, Centre de Creație Tehnică – 10, Centre ale Tinerilor naturaliști – 6, Centre ale Tinerilor Turiști – 5. Numărul de copii care beneficiază de serviciile acestor centre este de circa 44 000.
- **Centrele de Resurse pentru copii și tineri** – 12 regionale și 70 - locale;
- **Centrele de sănătate prietenoase copiilor** – 12;
- **Școli Sportive** – 87, inclusiv, 25 bazine. Numărul copiilor care se ocupă în aceste școli este de 33 500;
- **Școli Muzicale și de Artă** – 112 instituții de artă (muzică, coregrafie, arte plastice), iar numărul beneficiarilor în aceste școli se ridică până la 16 200 copii;
- **Biblioteci pentru copii** se atestă în număr de 152 cu un contingent de circa 148 000 de utilizatori/cititori activi.
- **Tabere pentru copii și adolescenți** – numărul lor este diferit în fiecare an, grație faptului că ele au o subordonare financiară atât din partea statului, cât și a agenților economici și asociațiilor non-guvernamentale.

În total, pe teritoriul țării funcționează peste **400 de instituții extrașcolare** în subordonarea a două ministere – Ministerul Educației și Ministerul Culturii, și Agenției Naționale pentru Sport. Aceste instituții oferă servicii unui număr de peste 200 000 de copii și tineri, ceea ce constituie **20,6%** din numărul copiilor/tinerilor cu vârsta cuprinsă între 5 și 24 ani. O analiză mai profundă a acestor instituții, evidențiază o serie de deficiențe la capitolele: personal angajat, conținuturi și servicii prestate, accesibilitate, finanțare și durabilitate. Bază materială precară și lipsa/insuficiența echipamentelor necesare pentru activitatea cercurilor, atelierelor de creație etc., lipsa unui centru științifico-metodic la nivel național pentru pregătirea/reprofilarea specialiștilor și elaborarea practicilor/modelelor pozitive de lucru cu copiii/tinerii într-un mediu non-formal de educație. Majoritatea instituțiilor activează după vechile standarde și conținuturi, fără ca acestea să fie coordonate între ele și adaptate necesităților actuale ale copiilor și tinerilor - fapt pentru care aceste instituții contribuie într-o măsură prea mică la diminuarea problemelor existente. Bibliotecile din localități dispun de fonduri de carte nemodernizate și de un sistem de deservire neadecvat. În raioane funcționează un număr limitat de calculatoare conectate la Internet sau viteza de accesare este mică. Calitatea serviciilor educaționale și de timp liber suferă din cauza lipsei resurselor financiare, a pregătirii insuficiente și a motivației scăzute a profesioniștilor care lucrează cu copiii, a lipsei sau ineficienței unui serviciu de asistență metodică.

Atât instituțiile extrașcolare, cât și activitățile curriculare din cadrul învățământului formal sunt finanțate de la bugetul de stat, parte – de la părinți sau de către însăși tânărul/tânăra.

Pe parcursul anilor 1999-2009, grație parteneriatului dintre Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Autoritățile Publice Locale, și suportului – logistic și intelectual – al donatorilor, precum Banca Mondială, Fondul Global, Consiliul Europei, UNICEF, UNFPA, Fondul Japonez pentru Dezvoltare Socială, Guvernul Olandei, Ambasadelor SUA și Marii Britanii, SOROS Foundation, FISM etc.), dar și datorită implicării masive a ONG-urile naționale și locale au fost derulate mai multe programe și proiecte naționale și locale avînd ca scop mărirea accesului copiilor și tinerilor la informare și servicii prietenoase, menite să îmbunătățească situația dezvoltării acestora – de sănătate, socială, educațională, culturală, civică etc., precum și stimularea participării copiilor și tinerilor la procesele de luare a deciziilor. Aceste proiecte au injectat noi idei și abordări a lucrului cu copiii și tinerii într-un mediu non-formal de educație, domeniile acoperite fiind foarte diverse: drepturile copilului și a omului, modul sănătos de viață, educație economică, ecologică, vocațională, gender, mass-media, migrație, trafic și violență, dezvoltare comunitară etc.

2. Centrele pentru copii și tineri.

Un loc aparte în organizarea activităților extracurriculare îl au **Centrele de creație pentru copii**. Ele au o bogată experiență istorică, activînd în republică și în perioada sovietică. Cu toate că și ele în condițiile comandamentului social comunist au fost obligate să se subordoneze ideologiei totalitariste, activitatea acestor instituții educative a fost o posibilitate în plus pentru copii și adolescenți să-și dezvolte capacitățile individuale tehnice, artistice, de creație științifică, permițându-le multora din cei ce au frecventat cercurile respective să-și aleagă corect profesia, să-și organizeze timpul liber, să-și facă noi prieteni etc.

După destrămarea URSS toate instituțiile, care într-un fel sau altul au fost sprijinite de PCUS și Comsomol, au fost lăsate în voia soartei și au supraviețuit grație entuziasmului, devotamentului și jertfirii de sine a colaboratorilor acestora.

Astăzi aceste instituții de stat funcționează practic în toate centrele raionale și unele localității sătești. Ele sunt subordonate Ministerului Educației și autorităților locale. O rodnică activitate în interesul întregii societății desfășoară Centrele de creație din Fălești, Ștefan-Vodă, Cahul, Sângerei, Chișcăreni, Soroca, Biești, Zărnești, Edineț, Criuleni, Hâncești, Râșcani, Rezina etc.

Sunt binecunoscute în republică colectivele artistice ce funcționează în cadrul **Centrului republican pentru copii și tineret** din Chișinău: ansamblul etno-folcloric „Edera”, studioul coral „Lia-Ciocârlia”, studioul artistic „Spectrul”, ansamblul de dansuri „Soarele” ș.a.

Pe parcursul anilor 2003-2007 au fost create 82 *Centre de Resurse pentru Tineri* (CRT), 12 regionale și 70 locale - organizate într-o Rețea Națională și coordonate de *Centrul Național de Resurse pentru Tineri* (CNRT), care asigură suportul logistic și tehnic pentru funcționarea centrelor. Acestea sunt o formă mai nouă de instituție extrașcolară, și reprezintă o oportunitate pentru adolescenți și tineri de a cunoaște lumea, de a-și dezvolta abilitățile, de a juca un rol activ în societate, de a influența în mod democratic deciziile care îi privesc. CRT-urile oferă o *gamă largă, integrată și accesibilă de servicii prietenoase copiilor și tinerilor*, ba chiar fiecare centru, în funcție de nevoile și interesele beneficiarilor, dezvoltă o gamă specifică de servicii, capabile să-i ajute să se integreze mai ușor în comunitate.

CRT este un serviciu public, adresat tuturor adolescenților, tinerilor și profesioniștilor care lucrează cu copiii și tinerii (lideri de ONG-uri, profesori, diriginți, directori-adjuncți pentru educație, coordonatori de cluburi și cercuri pe interese etc.) și se referă, în general la următoarele domenii:

1. *Informare* – oferirea accesului la diverse surse de informație (buletine informative și electronice, bibliotecă, calculatoare, conectare la Internet);
2. *Consiliere* psihologică și juridică gratuită;

3. *Activități de instruire* pentru tineri și pentru profesioniștii în lucrul cu copiii/tinerii pe diverse probleme: mod de viață sănătos și sigur, incluzând programe antidrog, antialcool, de prevenire a ITS, HIV/SIDA și a traficului de ființe umane, planificare familială, relaționare și comunicare interpersonală, drepturi și participare, justiție juvenilă, pledoarie, dezvoltarea deprinderilor de viață independentă etc., inclusiv, managementul proiectelor, monitorizare și evaluare, promovarea mijloacelor de informare în masă pentru copii și tineri etc.),

4. *Activități de recreere și timp liber*, cluburi pe interese, cercuri de artizanat, design, activități cu specific cultural și/sau sportiv (tinerii au la dispoziție săli de fitness, aerobică etc.).

5. *Incluziune socio-economică* (plasament, profesionalizare, orientare vocațională, burse, angajare în câmpul muncii, inițiere în afaceri, dezvoltare de competențe sociale etc.).

Evaluarea participativă a 8 Centre Regionale de Resurse pentru Tineri, realizată în 2006 de CNRT cu sprijinul UNICEF, a demonstrat o dată în plus eficiența și necesitatea CRT-urilor, dar și impactul pozitiv pe care îl pot avea pe termen mediu asupra tinerilor. Studiul a arătat, că activitățile CRT-urilor au corespuns cu așteptările majorității copiilor/tinerilor (71,6%) care au beneficiat de serviciile centrelor, cea mai mare parte apreciind drept foarte utile (65,6%) și destul de accesibile (85,8%) aceste servicii.

CRT-urile coordonează activitatea rețelelor de Consilii Locale ale Tinerilor, Educatorilor de la Egal la Egal, tinerilor evaluatori, animatorilor de timp liber etc. De asemenea, centrele au devenit o resursă metodologică pentru cadrele didactice și lucrătorii de tineret. Numai în 2005-2006 de serviciile Rețelei CRT au beneficiat 66 614 persoane (35 407 de tineri și 31 207 de adulți). Centrele de Resurse pentru Tineri au devenit un model eficient de cooperare între ONG-uri și autoritățile publice locale și naționale. Autoritățile publice locale au inclus o parte din CRT-urile în sistemul serviciilor publice, acoperind cheltuielile operaționale, salariile personalului și serviciile și activitățile.

În același timp, deși acest tip de instituții, care și-a dovedit eficacitatea prin sistemul de servicii integrate, axate pe necesitățile copiilor/tinerilor din comunitate, încă nu a fost integrat pe deplin în sistemul național de educație non-formală și, respectiv, nu au durabilitate. În mare parte, CRT-urile au funcționat (și mai funcționează) pe finanțările externe și pe parteneriatele cu structuri internaționale, în unele cazuri centrele supraviețuiesc datorită eforturilor și entuziasmului voluntarilor. La momentul actual durabilitatea proiectelor, continuitatea serviciilor și calitatea acestora constituite una din preocupările managementului CRT.

În cadrul proiectului PASET, susținut de Banca Mondială prin Fondul Japonez de Dezvoltare Socială și UNICEF, adresat cu preponderență tinerilor de 18-30 ani, de serviciile de *orientare profesională* și *consiliere psihologică* în problemele ce țin de carieră a tinerilor șomeri, inclusiv instruirea în domeniul antreprenoriatului, în perioada anului 2004-2006 au beneficiat circa 74 mii persoane, tinerii constituind circa 70% din numărul total de beneficiari.

Una din cele mai importante sarcini pentru promovarea progresului economic și social-politic în orice țară este de a asigura oportunitatea de dezvoltare sănătoasă a tinerilor. În perioada 2002-2006, cu susținerea UNICEF, a Agenției Internaționale pentru Dezvoltare a Băncii Mondiale, a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în parteneriat cu instituțiile medico-sanitare publice și APL au fost create 12 *Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor* (CSPT), care, la fel ca și CRT, prestează tinerilor servicii integrate de sănătate în baza necesităților reale ale lor privind sănătatea generală, reproductivă și mintală, modul sănătos de viață (cu accent pe prevenirea ITS, HIV/SIDA, consumului de droguri și alcool, violenței, traficului de ființe umane și promovării toleranței, *consulting* și consiliere psihologică, asistență socială. Profesioniștii și voluntarii CSPT diversifică în permanență serviciile acordate în grup, organizează seminare, ore educative în orfelinate, școli pentru a acoperi cu aceste servicii cât mai mulți adolescenți. Astfel de servicii complexe la moment, nu sunt oferite, însă, în întreg sistemul de sănătate existent. Conform datelor Ministerului

Sănătății până în prezent de serviciile centrelor au beneficiat circa 57 mii tineri, însă acest număr nu acoperă în totalitate numărul de solicitări, capacitățile CSPT existente fiind limitate. Tinerii din regiunile rurale beneficiază de un acces restrâns la servicii în general, și nu doar la servicii de sănătate prietenoase, care asigură promovarea sănătății, consiliere și asistență clinică adecvată. Principala problemă a centrelor rămâne cea financiară, asigurarea cu salarii decente, dotare tehnică sub nivel.

Începând cu 1 ianuarie 2007, Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor activează ca subdiviziuni ale Instituțiilor Medico-sanitare Publice în cadrul asistenței medicale primare, fiind finanțate de către Compania națională de Asigurări în Medicină.

Așadar, instituțiile educaționale extrașcolare din Republica Moldova au fost și rămân importante centre de pregătire a tinerilor pentru viața în societate. Cu toate impedimentele ce există astăzi în țara noastră, imposibilitatea administrației centrale și locale de a oferi resursele financiare, materiale și informaționale necesare pentru buna lor funcționare, ele sunt viabile grație entuziasmului și dăruirii cadrelor didactice, voluntarilor, specialiștilor în domeniul muncii cu tinerii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Scoutismul - metodă de educație*. Culegere de documente și materiale, Chișinău, Pontos, 2001.

Ediții speciale

- *Cartea Mare a Jocurilor*. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Domino*. Manual de educație prin grup-pereche ca mijloc de combatere a rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, Timișoara, 1998.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Educația pentru formarea deprinderilor de viață: Condiții, probleme, resurse și oportunități de realizare*. Chișinău, 2003
- *Ghidul lucrătorului de tineret*. Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, 2003.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- *Jurnalul Istoriilor Umane*. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Chișinău, 2004.
- *855 de Jocuri și Activități*. Ghidul animatorului, Chișinău, 2005.

Surse web

- www.edu.md
- www.youth.md
- www.cntm.md
- www.ong.md

Tema 3. TABERELE PENTRU COPII ȘI ADOLESCENȚI

Subiecte

1. Tipurile taberelor pentru copii.
2. Structura taberei și particularitățile activității ei.
3. Conținutul activităților educaționale.
4. Campamente scout și Jamboree.

1. Tipurile taberelor pentru copii și adolescenți.

Taberele pentru copii și adolescenți sunt instituții educative extracurriculare ce activează, cu precădere, în perioada vacanțelor. Ele reprezintă un colectiv temporar constituit din copii și adulți pe o perioadă restrânsă de timp. Taberele sunt un loc deosebit de favorabil pentru odihnă, pentru fortificarea fizică și întremarea sănătății copiilor și adolescenților. Totodată, aici sunt create condiții prielnice pentru dezvoltarea fizică, morală, intelectuală, estetică a copiilor.

Taberele sunt amplasate, de regulă, în apropierea unui râu, lac, în mijlocul pădurii, astfel creându-se o ambianță naturală odihnei și dezvoltării copiilor.

Taberele se impart în categorii în dependență de câteva criterii de clasificare. Potrivit nivelului de funcționare taberele pot fi locale, regionale, naționale și internaționale. Din categoria taberelor locale fac parte acele instituții ce sunt amplasate în apropierea localităților rurale, se află la balanța autorităților locale și în ele se odihnesc copiii dintr-o localitate sau câteva localități învecinate. La aceiași categorie se atribuie și taberele aflate în subordinea unor întreprinderi și organizații. Aici se odihnesc copiii părinții cărora activează în colectivul de patroni ai taberei.

Taberele regionale și naționale sunt cele în care au posibilitatea să se odihnească copiii din regiunea respectivă sau din întreaga republică. Acestea sunt amplasate în zonele de agrement din Vadu-lui-Vodă, Ivancea, Peresecina, Călărași, Condrița ș.a.

În perioada sovietică taberele respective au activat pe întregul teritoriu al țării, în ele odihnindu-se copii și adolescenții din toate raioanele republicii. Ele se subordonau direct CC al Comsomolului din Moldova, dar erau finanțate din bugetul de stat. Activitățile educaționale în acestea erau dirijate de un personal bine pregătit sub aspect metodic. Dacă excludem caracterul ideologic al unora din activitățile desfășurate pe parcursul schimburilor în tabere, putem afirma că ele reprezentau o instituție importantă în organizarea odihnei copiilor și tinerilor în perioada vacanțelor.

Astăzi, cu regret, au supraviețuit doar câteva din ele. Printre acestea se evidențiază taberele „Andrieș”, „Miorița” din Ivancea, „Peresecina” din Peresecina, Orhei, „Cireșar”, „Kemping”, Vadu-lui-Vodă ș.a.

Taberele internaționale sunt așezăminte amplasate în cele mai frumoase regiuni ale lumii, creând condiții deosebite pentru agrement, activități culturale, cercetare a naturii, cunoașterea istoriei, colaborare internațională etc. Copiii și tinerii din Republica Moldova au avut posibilitatea să se odihnească în multe din aceste tabere. Enumerăm câteva din ele: Centrul Internațional pentru copii „ARTEK”, Gurzuf, Crimeea; „Krasnokamenca”, Crimeea, „Zubrionok”, Mînc, „Molodaia Gvardia”, Odesa, taberele de pe litoralul românesc al Mării Negre de la Costinești, Mamaia, Mangalia, Constanța etc., taberele pentru copii și tineri de la Varna, Burgas, Centrul Internațional „Kandersteg” ș.a.

2. Structura taberei și particularitățile activității ei.

Structura taberei.

Tabăra este constituită din colectivul pedagogic, colectivul administrativ și colectivele de copii. Colectivul pedagogic are în componența sa pe: directorul taberei, metodistul superior/educatorul superior, educatorii de la grupurile primare (de obicei, câte 2 la fiecare detașament), conducătorul muzical, conducătorul pentru sport și activitățile pe apă, conducătorul artistic, medicul taberei etc.

Colectivul administrativ este dirijat de către directorul taberei, care îi are ca subalterni pe administratorul blocurilor locative, responsabilul pentru gospodărie, lucrătorii cantinei, personalul auxiliar etc.

Colectivele primare ale copiilor se constituie având la bază principiul respectării particularităților de vârstă. Ele nu se vor numi neapărat „detașamente”. Termenul poate fi înlocuit prin „constelație”, „echipaj”, „frăție”, „vatagă” etc. Conducătorii lor, de asemenea, pot fi numiți „comandanți”, „lideri”, „atamani”, „cârmaci” etc. Termenele respective urmează să fie alese la dorința copiilor, ținându-se cont de vârsta lor, de specificul activității

colectivului respectiv, având în vedere profilul lui și conținutul activităților educaționale: estetice, artistice, ecologice, sportive, tehnice etc.

Formele de autoconducere pot fi determinate în comun acord cu copiii însăși. Ele vor fi stabile sau temporare. Cele stabile sunt alese pentru întreaga perioadă a schimbului în tabără: Senat, Consiliu, Dumă, Sfat. Organele temporare sunt grupurile de lucru, grupurile de inițiativă formate pentru pregătirea și desfășurarea unor acțiuni separate. Acestea din urmă sunt recomandabile, în mod deosebit, pentru copiii de vârstă mică și medie.

În corespundere cu forma de autoconducere este ales liderul ei. E posibilă varianta când dispăre necesitatea liderului colectiv. În acest caz liderii grupurilor temporare și de inițiativă vor reprezenta detașamentul în consiliul taberei. Modelul respectiv ar putea fi recomandat pentru colectivele mici la număr.

La nivelul întregii tabere se constituie Consiliul taberei sau Sfatul taberei, ales din reprezentanții tuturor grupurilor primare. În acest caz dispăre necesitatea constituirii „unității” taberei.

Particularitățile activității taberei

Activitatea taberei se deosebește substanțial de cea din școală. În primul rând, colectivul format în tabără are un caracter temporar. Schimbul, de obicei, durează 10-21 zile. Copiii sosiți la odihnă nu s-au cunoscut până atunci. Opinia despre fiecare nu s-a format nici la colegi, nici la pedagogi.

În al doilea rând, copiii sunt liberi de grijile școlii și cele gospodărești, deaceea se simt mai liberi, ceea ce le permite să-și dezvăluie mai ușor aptitudinile și interesele și să se dezvolte mai repede.

Mai departe, pedagogii trebuie să țină cont că copiii au venit în tabără pentru a se odihni. Deaceea nu trebuie să se facă abuz de activități. Copiii au nevoie de timp liber pentru a comunica cu noii prieteni, pentru a citi, a medita, a se juca etc.

Concomitent, e important să se țină cont de oboseala fizică și intelectuală a copiilor după un an de studii. Deaceea trebuie utilizate la maximum condițiile naturale în care se găsește tabăra, influența factorilor atmosferici: aer, apă, sol, vegetație. Majoritatea acțiunilor urmează să se desfășoare în aer liber, în contact direct cu natura. Importanța care se acordă naturii se explică nu doar prin rezultatele benefice evidente ale vieții în aer liber pentru dezvoltarea fizică a copiilor. Numeroasele probleme în cadrul contactului cu natura stimulează capacitățile creative ale copiilor și le permit să soluționeze aceste probleme, sprijinindu-se pe o îmbinare de elemente care sunt imposibile în viața noastră supraorganizată din orașele mari. Mai mult decât atât, din punctul de vedere al dezvoltării sociale, acțiunea în grup pentru depășirea obstacolelor creează legături eficiente între membrii grupului, aceasta le permite să conștientizeze pe deplin rolul și importanța vieții în societate.

3. Conținutul activităților educaționale în tabără.

Viața în tabără reprezintă o activitate variată și multidimensională a colectivului de copii și adulți.

Activitățile realizate în tabără vor fi acelea care ne vor ajuta să atingem obiectivele pe care ni le-am planificat: reuniuni, jocuri, ateliere, activități sportive, activități culturale, concursuri, sărbători, excursii, marșuri, acțiuni extraordinare. În portofoliul pedagogului urmează să fie o varietate mare de acțiuni pentru organizarea timpului liber al copiilor: șezători, concursuri, focuri de tabără, expediții, acțiuni de muncă, competiții sportive, cluburi de discuții, Zile tematice, iarmaroase, activități individuale etc.

JOCUL

Jocul e principala resursă metodologică pe care ne bazăm pentru a realiza activitatea noastră educativă. Jocul este forma naturală de a învăța, caracteristică copilului, este forma

prin intermediul căreia se stabilesc relații cu lumea și cu restul oamenilor. Jocul este cel mai important mijloc în dezvoltarea copilului.

Putem deosebi diferite **funcții** ale jocului:

- Funcția educativă: fizică, de socializare, afectivă, de cunoaștere, etică, ș.a.
- Funcția de recreere;
- Funcția de motivare, de rupere a monotoniei, de animare.

Pentru copil jocul este un scop în sine. Ei se joacă fiindcă jocul deja el însuși prezintă o valoare. Astfel, deși noi am căutat și studiat intenționat posibilitățile ce ni le oferă, copilul nu trebuie să cunoască obiectivele educative pe care trebuie să le realizeze fiecare joc.

Cei care introduc în jocuri conținutul educativ sunt pedagogii, realizând acestea prin abilități, atitudini și concepte.

Concepte: tot ce învață pe parcursul fiecărui joc: de la conceptul de acțiune bună la conceptul de ecosistem.

Abilități: atenție, memorie, îndemânare, viteză la alergare, echilibru, abilități sociale, de observare ș.a.

Atitudini: spiritul depășirii, înfruntării obstacolelor, prietenie, bucurie, responsabilitate, loialitate, sinceritate, statornicie.

Pedagogul trebuie să planifice jocul având în considerație numeroși factori: resursele disponibile, terenul, clima, iluminarea, caracteristicile grupului, numărul participanților etc. Pe lângă aceasta, în momentul realizării trebuie să fie pregătit pentru momente imprevizibile.

Elaborând programul nostru trebuie să avem în considerație stabilitatea atenției pe parcursul unei perioade de timp. Aceasta este în acord cu vârsta și nivelul de dezvoltare al copiilor. Cu cât mai mici vor fi copiii, cu atât mai scurt va fi jocul pentru a nu plictisi copiii înaintea finalului acțiunii.

Pentru a avea o gamă de jocuri adaptabile necesităților noastre se pot consulta numeroase cărți de jocuri. De asemenea, e interesant de a elabora fișe unde vor fi scrise jocurile, obiectivele lor, materialul necesar, durata, numărul ideal de participanți, variantele posibile și alte observații utile. Această metodă va facilita schimbul de experiență cu alți lideri și o mai bună continuitate a acțiunilor noastre.

JOCURI

Continuați proverbul

- Cine vara muncește,	(acela iarna se veselește).
- Bate fierul	(cât e cald).
- Lucrul bine-nceput	(e pe jumătate făcut).
- Munca te ridică,	(iar lenea te strică).
- Munca, cinstea și economia	(sunt izvor de băgăție).
- Omul muncitor	(de pâine nu duce dor).
- Nu-ți jeli mâinile,	(când cosești grânele).
- Un ceas de dimineață	(e cât trei după amiază).
- Ce ai semănat,	(aceea ai secerat).
- Cine lucrează și tace,	(mai multă treabă face).
- Copilul răsfățat	(rămâne ne-nvățat).
- Cine știe carte	(ajunge departe).
- Școala face omul-om,	(iar altoiul pomul-pom).
- Școala este locul	(unde îți țese norocul).
- Învățătura nu se cumpără cu bani,	(dar se câștigă cu ani).
- Cum e „buna ziua”,	(așa-i și „mulțumita”).
- Când nu-i prietenie	(spor n-o să fie).
- Fă-ți prieteni noi	(dar nu-i iuta pe cei vechi).
- Ce ție nu-ți place	(altuia nu-i face).

- Nu-ți băga nasul (unde nu-ți fierbe oala).
- Fuga-i rușinoasă, (dar e sănătoasă).

Continuați poezia

1. Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună.....
(Se ascund în rămurele,
Noapte bună).
M. Eminescu
2. A fost odată ca-n povești,
A fost ca nici odată....
(Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată).
M Eminescu
3. S-a dus zăpada albă de pe întinsul țării,
S-au dus zilele Babei și-a nopților veghere...
(Câmpia scoate aburi, pe umedul pământ
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vânt).
V. Alecsandru
4. Am o casă pritre ramuri,
Am un sat întreg de neamuri...
(Am un codru – o câmpie,
Am un grai ce-miplace mie).
Gr. Vieru
5. Pâine-n casă aburindă
Pare-o lună rumenită...
(Puhavă, la miez gustoasă,
Parcă-i soarele pe masă).
An. Ciocanu

ATELIERELE

Ele ne servesc pentru dezvoltarea abilităților manuale, imaginației, expresivității, creativității. Trebuie să avem în considerație posibilitățile limitate ale taberelor și să contribuim la dezvoltarea creativității copiilor.

În tabără pot să activeze mai multe ateliere, în dependență de resursele materiale disponibile. Acestea pot fi:

- atelierul „Meșter faur”;
- atelierul „Natură și fantezie”;
- atelierul muzical;
- atelierul de coregrafie;
- atelierul de design
- atelierul „Patrimoniu”;
- atelierul „Caritate”;
- atelierul „Ave, Terra”;
- atelierul „Evrîca”;
- atelierul „Poiana picilor” etc.

CONCURSURILE

Concursurile sunt o metodă foarte eficientă de organizare a timpului liber și de dezvoltare a abilităților copiilor și adolescenților. Totodată, participarea la concursuri îi oferă copilului

posibilitatea să-și evalueze posibilitățile și nivelul de pregătire intelectuală și fizică. Spiritul de competiție ce stă la baza organizării concursurilor le face pe acestea foarte populare în tabără. În continuare prezentăm unele variante de concursuri accesibile în tabără:

- Concursul „Giliverilor” (cel mai înalt, cea mai înaltă dintre copiii ce se odihnesc în tabără”;
- concursul „Soldățelul de plumb” (cel mai micuț dintre copiii din tabără”;
- „Greutate de record în doi”;
- concursul „Și vara, și iarna nu-și schimbă culoarea”:
- a) „Împărăteasa zăpezilor” și „Nourașul alb” (cea mai deschisă culoare a părului);
- b) „Pasăre măiastră”, „Focul lui Pormeteu” (cel mai roșcat(a);
- c) „Pana corbului”, „Magia neagră” (cea mai întunecată culoare a părului).
- concursul „Gîta – frumusețea mea” (cea mai frumoasă gîță, cea mai scurtă gîță, cine va împleti mai multe cosițe etc.);
- concursul celui mai lung nume de familie;
- unicul nume în tabără;
- cea mai ingenioasă inscripție la o fotografie sau la un desen;
- concursul epigramelor amicale;
- concursul „Șerloc Holms”;
- concursul pantomimelor;
- concursul pentru cel mai interesant interviu cu un oaspete al taberei;
- concursul cunoscătorilor de proverbe, ghicitori, zicători, aforisme;
- concursul celor mai vorbăreți;
- concursul cupletiştilor;
- concursul „Baronul Miunhauzen” (fantezii neobișnuite);
- concursul fluierătorilor;
- concursul pentru cea mai originală reclamă;
- „O mie de haine și hăinuțe” (cine va îmbrăca pe sine cele mai multe haine);
- concursul orchestrelor zgomotoase;
- cea mai frumoasă pălărie;
- „Proiectele arhitecților pe nisip”;
- cea mai interesantă revistă a unui autor;
- concursul „Modelelor zburătoare”;
- concursul „Păcălici-Trândălici” (cele mai vesele întâmplări din viața taberei);
- concursul celor mai ingenioși inventatori etc.

ACTIVITĂȚILE ÎN NATURĂ

Activitățile la natură sunt o posibilitate pentru copii ca ei să intre în contact cu natura, să învețe a se descurca, să o respecte și să o admire.

Mediul fantastic, acțiunea bună și activitățile ecologice ca grija față de animale, îngrijirea unei grădini sunt elementele ce ne ajută să obținem scopul propus.

EXCURSIILE

Realizarea periodică a activităților în afara taberei permite ca copiii să obțină priceperi și deprinderi ce le-ar permite să se adapteze mai bine în activitățile din tabără. Taberele facilitează dispariția fricii de a dormi în afara casei și ajută la alcătuirea unor modele de organizare personală.

Iarna, când condițiile climaterice sunt mai dure, este binevenit de a utiliza locuri specializate pentru cazare, cu scopul de a avea mai mult timp pentru a realiza activitățile.

MARȘURILE TURISTICE

Marșurile turistice sunt o modalitate eficientă de cunoaștere cu locurile istorice, ale gloriei ostășești, a monumentelor de cultură și artă a țării. Totodată, ele permit aprofundarea cunoștințelor obținute în cadrul orelor la geografie, biologie, chimie, botanică etc. Aici copiii și tinerii vor simți și vor admira frumusețea naturii plaiului natal. Concomitent, marșurile de mai multe zile cu schimbarea permanentă a locului de dislocare vor permite dezvoltarea deprinderilor de autodeservire, de organizare a activităților în comun cu toți participanții. Activitățile de acest gen consolidează capacitățile de comunicare, colaborare, responsabilitate și independență.

Etapa de pregătire a marșurilor va fi cea care va asigura, în bună parte, reușita acestuia. E necesară a determinare clară a obiectivelor urmărite, o selectare riguroasă a grupului de inițiativă, și a participanților, elaborarea exactă a traseului marșului. Fiecare membru al marșului are responsabilități individualizate de care depinde succesul întregului grup. Marșurile turistice trebuie adaptate la capacitățile de vârstă și individuale ale copiilor ca aceștea să poată trăi din plin emoțiile, apreciind peisajul înconjurător, frumusețea și valoarea obiectivelor vizitate.

MEDIUL FANTASTIC ȘI POVEȘTILE

Copilul se interesează de tot ce-l înconjoară: descoperă, caută, vrea să înțeleagă ceea ce se petrece în jur, evadează din realitate pentru a trăi ceea ce l-a impresionat, ce este nou pentru el.

Poveștile sunt foarte importante. Ele furnizează răspunsuri imaginației și fanteziei copilului, imagini vii cu valoare educativă în care copilul se poate situa perfect.

Povestea este un cadru în care se dezvoltă imaginația și, concomitent, o cale pentru a învăța. Înainte de a fi relatată ea trebuie să fie pregătită. Trebuie să fie adaptată la scopurile pe care dorim să le ajungem. Copilul trebuie să înțeleagă subiectul poveștii, anumite atitudini, să obțină anumite abilități.

Un factor important pentru ca totul să reușească este ca copilul să se includă în povești. Din această cauză echipa de lideri trebuie să trăiască din plin pentru ai molipsi cu entuziasmul lor pe copii.

Trebuie să avem în vedere mai multe tipuri de resurse. Putem face povești-reprezentări, montaje audiovizuale, păpuși, modificarea poveștilor, ilustrarea poveștilor, inventarea textelor pentru comixuri, apariția-surpriză a unor personaje mascate.

SĂRBĂTORILE

De ce folosim sărbătorile ca parte integrantă a procesului educativ în tabără?

- Sărbătorile contribuie la evidențierea momentelor importante din viața grupului.
- Prin intermediul simbolurilor sărbătorile sugerează, permit perceperea unor aspecte care uneori se exprimă greu prin cuvinte.
- Ele trezesc emoții, dau reuniunii o dimensiune comunitară istorică.

Cum trebuie să fie sărbătorile ?

Formative

- Toate sărbătorile trebuie să aibă un mesaj pedagogic.
- Trebuie să corespundă vârstei participanților și capacităților individuale de dezvoltare ale copiilor (durata și claritatea mesajelor).
- Sunt un mijloc de conștientizare a valorilor asupra cărora lucrăm: ajutorul reciproc, îndeplinirea angajamentelor, obligațiilor, autodepășirea, generozitatea ș.a., dar nu trăite în mod abstract, ci prin intermediul experienței de viață a grupului.

Participative

- Sărbătorile trebuie să fie comunitare și participanții trebuie să se implice activ în realizarea lor.
- Este binevenită promovarea participării active prin intermediul cântecelor, jocurilor, manifestărilor teatralizate, discuțiilor. Momentele active se pot alterna cu cele de liniște și atenție.

Personalizate

- Sărbătoarea trebuie să fie un moment special pentru fiecare copil și tânăr participant la ea și nu trebuie să poarte doar un caracter de masă.
- Trebuie cultivat un mediu de respect și înțelegere. Este un moment important pentru toți membrii grupului.

Pregătite și acomodate la condițiile taberei

Sărbătorile trebuie să fie rezultatul muncii realizate de tabără. Ele sunt punctul culminant al lucrului făcut bine.

Pregătirea nu se referă doar la momentele cheie ale acesteia. De asemenea, ea înseamnă că am lucrat cu toții la elaborarea scenariului, crearea costumelor, amenajarea scenei, pregătirea mijloacelor tehnice, desfășurarea repetițiilor, învățarea cântecelor, versurilor, dansurilor, textelor din spectacole etc.

ACTIVITĂȚI INDIVIDUALE

Taberele de odihnă pentru copii și tineri oferă multiple posibilități pentru desfășurarea activităților individuale. Acestea vor avea ca obiective organizarea regimului zilei, formarea și consolidarea deprinderilor igienice de bază, îndeplinirea responsabilităților pentru desfășurarea manifestărilor culturale în toată tabăra, organizarea timpului liber etc.

În cele ce urmează prezentăm câteva sugestii pentru lideri în pregătirea și realizarea unor activități intelectuale, estetice, civice.

- De alcătuit o povestire toate cuvintele căreia să înceapă cu o literă;
- De alcătuit o povestire din denumiri ale filmelor artistice;
- De alcătuit cât mai multe poezii unde toate cuvintele să conțină doar trei litere;
- Competiția celor mai iscusiți oratori, etc.

GHICITORI, ÎNTREBĂRI, PROBLEME

- Are multe ilustrate
  - Și povești nenumărate,
  - Ne învață să citim
  - Și frumos să povestim.
  -
  -
  - Ghici în care școală-nveți
  - Până la adânci bătrâneți ?
  -
  - Grai nu am, nici limbă-n gură
  - Nici nu sunt de la natură;
  - În această lume mare
  - Vrea să mă aibă oricare;
  - Și acei ce mă iubesc
  - Mai pe toți îi fericesc ?
  -
- Cartea
- Cartea
- Cartea

Carte albă, liniată, Scrii pe ea cât e curată !	Caietul
Cine urme albe lasă Pe tabla neagră din clasă ?	Creta
Semăn flori și le-nțeleg Când cu ochii le culeg.	Literele
Pasăre cu trup de fier Zboară iute, sus pe cer.	Avionul
Două roți-n lanț legate Duc iute pe om în spate.	Bicicleta
Săgeată vrăjită De om meșterită, Pe cer azvârlită, Poartă printre stele Gândurile mele.	Nava cosmică
Pe zăpadă e ușoară, Fugi cu ea de parcă zboară.	Săniuța
Vremea când este frumoasă Șade-n cui închisă-n casă, Numai ploaia dacă vine O desfac și-o iau cu mine.	Umbrela
Către soare se avântă Dimineața-n zori și cântă.	Cocârlia
Care-i pasărea pribeagă Care zboară ziua-ntreagă Colindând dumbrăvile Tot strigându-și numele.	Cucul
Nu e mire, nici mireasă, Are trenă mătăsoasă, Cu bănuți frumoși, verzui, Hai, ghiciți numele lui ?	Păunul
Ce moțată, dragii mei, A prins Creangă într-un tei ?	Pupăza
Coadă ca o furculiță Roșioară sub bărbiță, Iarna plec de-aici din țară, Primăvara mă-ntorc iară, Lângă voi stau fără frică Și mă cheamă...	Rândunică

Sus pe coama munților, Munților cărunților Stă voinicul cel țepos Veșnic vesel și frumos.	Bradul
Pusei una, găsii două, Pusei două, găsii nouă. Pusei nouă, Găsii nouăzeci și nouă.	Cartoful
Are foi, dar nu e carte; De începi să dai deoparte, Pân la capăt n-ai s-ajungi, Căci îndată-ncepi să plângi.	Ceapa
După ploaie la plimbare Cu umbrele mici de soare.	Ciupercile
Mireasă frumoasă Șade lângă casă: Întâi cu flori se gătește Și pe urmă rodește.	Livada
Floricea cu clopoței Hai, ghiciți numele ei.	Ghiocelul
Sunt patru surori pe lume Care n-au același nume; Una trece prin ninsori, Alta calcă printre flori, Una încălzește tare, Alta cară în hambare.	Anotimpurile
Suntem patru surioare, Anului folositoare. Îi aducem daruri mii, Bucurii pentru copii.	Anotimpurile
Cine vine cu steluțe Albe-n frunte Dinspre munte ?	Iarna
Am un copac cu patru crengi; Una înverzește, Una rodește, Una-ngălbenește, Alta se albește.	Anul
Am un copac Cu douăsprezece crengi. În toată creanga – patru cuibare; În tot cuibul – șapte ouă,	

În tot oul – doi pui, Unul alb și unul negru.	Anul
Cu sprâncene de poiene, Cu codițe de mlădițe Și cu flori la cingătoare A sosit în toată țara Cine oare ?	Primăvara
Ziua se mărește, Zăpada se topește Grădina a-nverzit Cine oare a venit ?	Primăvara
Doisprezece frați aleargă, Anul cât este de lung; Ne-ncetat se tot alungă Și nu pot să se ajungă.	Lunile anului
Ce tiptil se lasă Peste lume-plasă ?	Noaptea
Soarele dogorăște, Teiul înflorește. Grâul este aurit. Cine a sosit ?	Vara
Spice nalte și bogate Pe câmpii stau înălțate. Și la munte și la mare Merg copii să stea la soare. Cred că-i ușor de ghicit Ce anotimp a sosit ?	Vara
Frunzele pe ramuri Au îngălbenit. Plouă, plouă-ntruna. Cine a sosit ?	Toamna
Se strecoară, nici nu-l vezi, Dacă stai și nu lucrezi. Dacă știi să-l folosești El îți dă tot ce poțtești.	Timpul
Șapte frați, șapte fărtați, De când lumea adunați. Unui luni și altui marți, Și de miercuri nu-i desparți. Mai apoi vine joi. Toți sunt tineri ca și vineri. Sâmbătă e tot așa Și se țin mereu de mână,	

Iar măicuța lor bătrână
Se numește...

Săptămâna

Două fete-mi poartă salbă
Una-i neagră, alta-i albă;
Ne-incetat se tot alungă
Și nu pot să se ajungă.

Ziua și noaptea

Ager, sprinten și ușor,
Fără aripi pot să zbor.

Gândul

Dacă-i dulce,
Mult aduce,
Dacă-i rea,
Toți fug de ea.

Vorba

Ce-i mai mare
Și mai tare
Și de nimeni frică n-are ?

Legea

Cine poate mânca fier ?

Rugina

Am o fetiță,
O spăl în foc
Și o usuc în apă.

Ceara

Dulce și mai dulce,
Pe fârfurie nu-l poți duce.

Somnul

- Care este cel mai puternic animal ?

(Melcul, deoarece își duce în spinare casa)

- Unde râurile nu au apă ?

(Pe hartă)

- De ce nu plouă două zile la rând ?

(Pentru că le desparte o noapte)

- Cine fuge cel mai repede pe lume ?

(Gândul)

- Cum putem aduce apă cu ciurul ?

(Când îngheață)

- Care-i sora Soarelui pe Pământ ?

(Floarea Soarelui)

- Sub care copac stă iepurele când plouă ?

(Cel ud)

- Ce face iepurele când ajunge la un an ?

(Trece pe al doilea)

- Ce nu poți face în pod ?

(Fântână)

- Ce-i sub tufă și nu mișcă ?

(Ciuperca)

- Ce fuge de Soare ?

(Umbra)

- Ce poți vedea cu ochii închiși ? (Vise)
- Ce care pieptene nu te poți pieptăna ? (Pieptenele cucușului)
- În care casă nu poți intra ? (Casa melcului)
- Care cer nu are stele ? (Cerul gurii)
- Cu ce se începe ziua și cu ce se sfârșește noaptea ? (Cu „z” și cu „ea”)
- Ce crește cu vârful în jos ? (Țurțurul)
- Cum se scoate cinci din cinci și tot cinci rămâne ? (Mănușa de pe mână)
- De ce cade proia din cer ? (Pentru că nu are scară ca să se coboare)
- Câți pași face vrabia pe an ? (Nici unul)
- Găinușă-ncărcățică
Țuști la moșu-n poietică. (Lingura)
- Hurduz, burduz,
Din Țarigrad adus,
Și la noi pe laiță pus. (Bostanul)
- Am un cuptoraș
Plin cu iepurași. (Gura și dinții)
- Furculițe cu cinci dinți.
Moștenite din părinți. (Mâinile)
- Mic sunt,
Mare nu mă fac,
Dar toată lumea îmbrac. (Acul)
- Am doi boi.
Când îi dezleg – stau,
Când îi leg – fug. (Papucii)
- Sub un tufăraș
Joacă-un iepuraș. (Fusul)
- Hur în sus,
Hur în fos,
Vine seara burduhos. (Fusul)
- Strigă cel cu un picior,
Să vină cel cu două,
Că-l mănâncă cel cu patru. (Varza, omul, capra)
- Albă ca brânza,
Brânză nu-i.

- Are coadă,
Șoarece nu-i. (Ridichea)
- Am o cloșcă.
Noaptea-și strânge puii,
Și ziua-i împrăștie. (Casa)
- Trec grăbite pe cărare
Patru sute de picioare. (Furnicile)
- Șapte frați au câte o soră,
Câți sunt de tot ? (Opt)
- Era un cârd de ciori. Cioara dinainte avea două-n urmă, iar cea din urmă avea două
înainte. Câte ciori erau ? (Trei)

CIMILITURI

Titva titiridva.

Capră albă, piatră albă, calcă capra, crapă piatra.

Găinușa orbului
Șade-n vârful stogului
Și numără ouăle:
Câte, câte câte unul,
Câte, câte, câte două,
Câte, câte, câte trei,
Câte, câte, câte patru,
Câte, câte câte cinci,
(Se numără până la zece, fără a se răsufla).

S-a întâmplat o întâmplare cu un împărat unui tâmplar. Un alt tâmplar care din întâmplare auzise întâmplarea întâmplată tâmplarului, s-a dus să vadă ce s-a întâmplat tâmplarului și din întâmplare s-a lovit cu tâmpla de tâmpla tâmplarului.

Cupă cu capac, capac cu cupă.

O pită lipită,
Două pite lipite,
Trei pite lipite,
Patru pite lipite.
(Se numără până la zece fără a se trage răsuflarea).

4. Campamente scout și Jamboree.

Un loc aparte în categoria taberelor locale, naționale, regionale și internaționale îl ocupă campamentele și Jamboreele scout..

CAMPAMENTUL

Campamentele scout sunt activități desfășurate în afara orașului, localității, de obicei, în pădure, pe malul unui râu, lac, în apropierea unor surse de apă potabilă, unde toți participanții sunt cazați în corturi, pregătindu-și de sinestătător toate construcțiile de camp, hrana și întregul program educativ.

Clasificarea campamentelor. Campamentele, în genere, diferă după numărul de participanți, de vârstă acestora, de proiectul pe care îl desfășoară, de loc, de perioada anului în care au loc etc.

- **Campamentul de grup.** Acesta implică participarea scoutilor din aceeași categorie de vârstă sau diferite categorii de vârstă care fac parte din același grup scout. Ele sunt organizate de către coordonatorul grupului și echipa de lideri cu sprijinul părinților, autorităților locale, finanțatorilor etc. Campamentul copiilor de vârstă mică și medie trebuie să fie stabil. Trebuie să aibă un sens anumit în cadrul activităților grupurilor pe care-l realizează pe tot parcursul anului și din această cauză nu trebuie să lipsească mediul fantastic, motivația, surprizele.
- **Campamentul regional sau al Filialei scout.** La acest tip de campament participă scoutii din diferite categorii de vârstă din grupurile care fac parte din Filiala respectivă scout sau din localitățile, raionale învecinate. Totodată, la ele pot lua parte și reprezentanți ai grupurilor scout din alte filiale. Campamentul este organizat de către Comitetul scout al filialei în frunte cu comisarul-șef. Acest tip de tabără permite o mai bună cunoaștere a participanților între ei prin proiecte și activități comune.

Campamentele pot fi clasificate și în dependență de genericul lor și conținutul activităților. Potrivit acestei clasificări ele pot fi tehnice și teoretice.

Echipe de lideri. Unul din cele mai importante aspecte de care depinde buna pregătire și, în final, reușita unui camp, este alegerea unei echipe de lucru care să fie de un real ajutor în camp. Îmbinarea eficientă a variatelor experiențe și personalități ale fiecărui membru al echipei va contribui la crearea unui grup unde membrii se completează reciproc și fiecare își aduce contribuția la reușita acțiunii. Rolurile echipei de responsabili sunt numeroase, amintim doar câteva dintre ele:

- să garanteze securitatea morală și fizică a participanților în camp;
- să pună în valoare progresul personal și al grupului;
- să fie gata oricând să-i ajute pe participanți;
- să permită desfășurarea acțiunilor într-un cadru sigur.

Regulamentul campamentului.

- Fiecare copil și tânăr va fi participant activ în realizarea programului taberei.
- Trebuie să se ceară punctualitate pe parcursul desfășurării activităților, începând cu deșteptarea, înviorarea, igiena de dimineață, micul dejun etc. Activitățile trebuie să înceapă la ora stabilită, fără a se pierde timpul din cauza celor întârziați. Ora mesei trebuie și ea respectată, căci este vorba de un ritual al prieteniei:

- Nu se acceptă ca fiecare să acționeze după bunul său plac, fără respect față de colectiv.

- Fiecare participant are un rol, o responsabilitate de mai scurtă sau mai lungă durată. Buna desfășurare a programului depinde de fiecare. Dar și progresul personal al fiecăruia și locul său în colectiv depinde de felul cum își îndeplinește sarcinile. În acest context, nu se poate admite ca o activitate a tuturor să fie dată peste cap fiindcă cineva nu și-a îndeplinit însărcinarea asumată.

- Nu este admisibil ca unele sarcini mai neplăcute să fie efectuate mereu de aceeași copii, iar alții să le evite. Sarcinile trebuie distribuite echitabil.

- În campament nu se admit nici un fel de privilegii. Nimeni nu se poate situa deasupra celorlalți, nimeni nu-i poate considera pe ceilalți drept inferiori, toți au dreptul de a se exprima și a fi ascultați, toți pot participa la deciziile comune.

- În campament nu se admite un limbaj vulgar, purtări grosolane, atitudini jignitoare. Cazurile de violență (mai ales față de cei mai slabi), lipsa de respect și de decență față de sexul opus, fumatul, drogurile etc. întunecă frumusețea și valoarea educativă a vieții în tabără.

Toate acestea nu înseamnă însă că activitatea în campament trebuie să se desfășoare în condițiile unei discipline rigide. Dimpotrivă, în tabără trebuie să domnească voia bună și buna

înțelegere. Copiii trebuie să trăiască din plin farmecul fiecărei activități, fie că este vorba de contactul lor cu natura, de ajutorul dat comunității locale sau de serile romantice la lumina focului de tabără.

JAMBOREEA

Termenul „Jamboree” semnifică „Marea adunare a tuturor grupurilor”, „Adunarea scoutilor”. Ideea întrunirii copiilor și tinerilor de diverse naționalități, la timpul respectiv, a fost foarte originală. Fondatorul scoutismului, lordul Robert Baden-Powell a numit această întrunire „Jamboree”. Inițial termenul însemna adunarea triburilor africane pentru rezolvarea celor mai importante probleme. În scoutism noțiunea se asociază cu o întrunire foarte numeroasă a tinerilor, care nu are asemănare în lume.

În conformitate cu Constituția Organizației Mondiale a Mișcării Scout Jamboreea Mondială are loc odată la 4 ani, la ea participând zeci de mii de scouti. Prima Jamboree a avut loc la Londra în anul 1920. La ea a participat și delegația *Cercetașilor României*, din care făceau parte și scoutii din Basarabia. Deja după renașterea scoutismului în Republica Moldova scoutii moldoveni au participat la câteva Jamborei Mondiale: Olanda - 1995, Thailanda – 2002-2003, Marea Britanie – 2007. Aceasta din urmă a fost Jamboreea a 22-a. Ea a fost consacrată aniversării a 100 de ani ai Scoutismului, la ea participând 28 mii scouti între 13-17 ani și 12 mii de lideri din 150 de țări ale lumii.

Fiecare din cele 6 Regiuni ale Scoutismului, în care se împarte Organizația Mondială, desfășoară la fiecare 3 ani Jamboreea Regională.

Dreptul de a organiza o Jamboree Regională sau Mondială este câștigat de către Organizațiile Naționale prin concurs.

Potrivit Statutului Organizației Naționale Scout Jamboreea Națională are loc, ca și cea Regională, la fiecare 3 ani. Asociația Națională a Scoutilor din Moldova a desfășurat deja 3 Jamborei Naționale. Ultima a avut loc în perioada 3-9 august 2009 la Scoreni, Strășeni. Aici s-au întrunit circa 350 de delegați din toată republica, ei reprezentând toate cele 8 Filiale ale asociației.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Scoutismul - metodă de educație*. Culegere de documente și materiale, Chișinău, Pontos, 2001.

Ediții speciale

- *Cartea Mare a Jocurilor*. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Cercetașul*. Buletin informativ al grupului de scouti “Atlantida” din mun. Chișinău, nr. 1-4, 2000-2006. Chișinău, Tipografia Reclama.
- Constantineanu Mihai. *Ghidul responsabilului de camp*, Organizația Națională *Cercetașii României*, 1997.
- *Cronologia del Escultismo (1796-2000)*. Asociacion de scouts de Mexico, 2000.
- *Dezvoltare pentru viață*. Ghid. Red. coord. V Ursu, Iu. Emilian Organizația Națională a Scoutilor din Moldova, Chișinău: Pontos, 2004.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- Mazilu Valentina. *Scenarii pentru activitatea educațională extrașcolară*. Chișinău, Labirint, 2005.
- *855 de Jocuri și Activități*. Ghidul animatorului, Chișinău, 2005.
- *Te salut, vacanță!* Organizația copiilor din Moldova „Vatra”, Chișinău, 1991.
- Carlos A. Fernandes. *Tu patrula*. Tienda Scout Baden-Powell, 1981.

- Бондарь Людмила. *Скаутинг*. Книга для скаута. Женева, 1993.
- Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.
- *Методика неформального воспитания подростков в возрасте 11-13 лет*. Справочное пособие для лидеров возрастной группы скаутов. Ялта-Краснокаменка, 2004.
- *Новая цивилизация. От А до Я*. Москва, 2002.
- *Скаутский лагерь*. Программы и организация. Краснокаменка – Москва, 2006.
- Черных Вячеслав. *Скаутский лагерь*. Москва, 2000.

Surse web

- www.edu.md
- www.unicef.org
- www.youth.md
- www.scout.org
- www.scout-moldova.md
- www.cntm.md
- www.ong.md

Tema 4. CONTRIBUȚIA ASOCIAȚIILOR OBȘTEȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN EDUCAȚIA NON-FORMALĂ

Subiecte

1. Legea cu privire la asociațiile obștești.
2. Consiliul Național al Tineretului din Moldova.
3. Asociații de copii și tineri: obiective, beneficiari, domenii de interes, activități.

1. Legea Republicii Moldova cu privire la asociațiile obștești.

Legea Republicii Moldova cu privire la asociațiile obștești, nr. 837-XIII, a fost aprobată la 17 mai 1996. Ea reglementează relațiile sociale legate de realizarea dreptului de asociere al cetățenilor și stabilește principiile de constituire, înregistrare, desfășurare și încetare a activității asociațiilor obștești.

Asociația obștească este o formațiune benevolă, de sine stătătoare, autogestionară, constituită prin libera manifestare a voinței cetățenilor asociați pe baza comunității de interese profesionale și/sau de altă natură, în vederea realizării în comun a drepturilor civile, economice, sociale și culturale, care nu are drept scop obținerea profitului. Scopurile și sarcinile asociației obștești sunt stabilite de statutul, regulamentul acesteia, de alte acte, înregistrate în modul stabilit.

Asociații obștești se consideră mișcările obștești, organizațiile pacifiste și de apărare a drepturilor omului, organizațiile de femei, de veterani, de invalizi, de tineret și de copii, societățile științifice, tehnice, ecologiste, cultural-educative, sportive, alte societăți benevole, uniunile de creație, comunitățile național-culturale, instituțiile obștești, alte asociații ale cetățenilor (în redacția Legii nr. 583-XIV din 30 iulie 1999).

Sub incidența prezentei legi nu cad partidele și alte organizații social-politice, sindicatele, asociațiile de patroni, fundațiile, organizațiile religioase și persoanele lor juridice, organizațiile create de autoritățile publice, organizațiile cooperatiste și alte organizații ce au scopuri comerciale sau contribuie la obținerea profitului de către alte întreprinderi și organizații, formațiunile de inițiativă obștească (consiliile și comitetele de micraion, comitetele de imobil, de stradă, sătești etc.), al căror mod de constituire și de activitate este stabilit de alte acte legislative (în redacția Legii nr. 583-XIV din 30 iulie 1999).

Asociațiile obștești se constituie și își desfășoară activitatea în scopul realizării și apărării drepturilor civile, economice, sociale, culturale, a altor drepturi și libertăți legitime; dezvoltării activismului social și spiritului de inițiativă al cetățenilor, satisfacerii intereselor lor profesionale și de amatori în domeniul creației științifice, tehnice, artistice; ocrotirii sănătății populației, antrenării acesteia în activitatea filantropică, în practicarea sportului de masă și a culturii fizice; desfășurării activității de culturalizare a populației; ocrotirii naturii, monumentelor de istorie și cultură; educației patriotice și umanistice; extinderii contactelor internaționale; consolidării păcii și prieteniei între popoare; desfășurării altor activități neinterzise de legislație.

Asociațiile obștești, indiferent de forma organizatorico-juridică și de amploarea activității lor, sunt egale în fața legii și își desfășoară activitatea conform programelor și statutelor lor, în conformitate cu Constituția și cu legislația Republicii Moldova.

Asociațiile obștești se constituie și își desfășoară activitatea pe principiile liberului consimțământ, autonomiei, autogestunii, egalității în drepturi a tuturor membrilor. Activitatea asociațiilor obștești trebuie să aibă un caracter transparent, informația cu privire la documentele de constituire și cele programatice fiind accesibilă tuturor. Asociațiile obștești sunt libere să-și stabilească structura internă, să-și aleagă scopurile, formele și metodele de activitate.

Participarea cetățeanului la activitatea asociației obștești nu poate servi drept temelie pentru limitarea drepturilor acestuia sau pentru acordarea de către stat a câtorva înlesniri și privilegii, precum și drept condiție pentru încadrarea sau drept cauză pentru neîncadrarea într-o funcție publică, cu excepția temeiurilor prevăzute la art. 4 alin. (4). Este inadmisibilă orice cerință de a indica în documentele oficiale calitatea de membru al unei sau altei asociații obștești.

Statul poate să acorde sprijin asociațiilor obștești prin finanțarea cu destinație specială, la cererea acestora, a unor programe sociale, științifice și culturale, prin încheierea unor contracte pentru executare de lucrări și prestare de servicii, precum și prin plasarea, pe baza de concurs, a unor comenzi sociale de realizare a diferitelor programe de stat unui număr nelimitat de asociații obștești. Statul contribuie la desfășurarea activității asociațiilor obștești

ce urmăresc beneficiul public, colaborând cu acestea și promovând față de ele o politică fiscală preferențială. În relațiile cu asociațiile obștești care desfășoară activitate în același domeniu, organele de stat nu trebuie să acorde preferințe nici uneia din ele.

Asociațiile obștești de tineret și de copii beneficiază de sprijinul material și financiar al statului. Statul acordă organizațiilor de copii dreptul de a folosi gratuit sau în condiții preferențiale încăperile școlilor, liceelor, colegiilor și instituțiilor extrașcolare, căminele culturale, palatele și casele de cultură, amenajările sportive.

Asociațiile obștești și persoanele lor juridice nu au dreptul să utilizeze mijloacele bănești și valorile materiale, primite de la persoane fizice și juridice străine, pentru susținerea partidelor politice, organizațiilor social-politice, blocurilor și candidaților aparte în cadrul alegerilor autorităților publice. Mijloacele bănești și valorile materiale utilizate în scopurile menționate urmează să fie expropriate, cu titlu gratuit, în venitul bugetului de stat, în temeiul hotărârii judecătorești.

Pe teritoriul Republicii Moldova se constituie și își desfășoară activitatea asociații obștești republicane, locale și internaționale.

Membri (participanți) ai asociațiilor obștești pot fi cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni străini și apatrizi, dacă legislația cu privire la tipurile distincte de asociații obștești nu prevede altfel.

Membri ai asociației obștești sunt persoanele fizice și juridice (asociații obștești) interesate în realizarea scopurilor și sarcinilor asociației respective, care dobândesc calitatea de membru prin depunerea unei cereri individuale sau prin întocmirea unui alt document.

Participanți ai asociației obștești sunt persoanele fizice și juridice (asociații obștești) care încuviințează scopurile și sarcinile asociației respective și/sau acțiunile ei concrete, participă la activitatea ei, fără a-și legaliza participarea prin cereri individuale sau prin alte documente.

Membri (participanți) ai asociațiilor obștești pot fi cetățenii care au atins vârsta de 18 ani. Membri (participanți) ai asociațiilor obștești de tineret pot fi cetățenii care au atins vârsta de 14 ani. Membri (participanți) ai asociațiilor obștești de copii pot fi cetățenii care au atins vârsta de 10 ani.

Asociațiile obștești pot intra, cu drepturi de membru, în componența altor asociații obștești, dacă astfel este prevăzut de statutele asociațiilor. Membrii - asociații obștești ai organizațiilor obștești au aceleași drepturi și obligații ca și membrii - persoane fizice.

2. Consiliul Național al Tineretului din Moldova

În Republica Moldova astăzi există numeroase asociații obștești care activează la nivel național sau local. Domeniile pe care le urmăresc acestea sunt: știință, cultură, sport, ecologie, economie, drepturile omului, drepturile copilului, tineret, educație, sănătate, învățământ, agrement etc.

În domeniul tineret funcționează circa 200 de organizații de copii și tineri sau pentru acestea.

Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM), înregistrat la 18 februarie 1999, este forul de reprezentare al structurilor asociative de tineret din Republica Moldova în relațiile cu structurile guvernamentale, forurile, instituțiile naționale și internaționale din domeniul tineret. Reprezentând sectorul asociativ de tineret din Moldova, CNTM întrunește astăzi 38 organizații non-guvernamentale de tineret la nivel național și 2 consilii regionale de tineret din cadrul cărora fac parte peste 50 organizații locale de tineret.

CNTM promovează interesele tinerilor din Moldova, contribuie la dezvoltarea structurilor asociative de tineret prin desfășurarea programelor și activităților de instruire, informare, lobby și consultare. CNTM este organizația care întrunește interesele tinerilor din Moldova și servește drept platformă națională unică a sectorului asociativ de tineret.

Valori:

- Tinerii din Moldova sunt cetățeni activi, participă în procese decizionale la nivel local, național și internațional și contribuie la dezvoltarea durabilă a țării;
- Tinerii din Moldova își cunosc drepturile și militează pentru respectarea acestora activând în cadrul organizațiilor de tineret;
- Tinerii din Moldova beneficiază de servicii, informații, tehnologii care contribuie la dezvoltarea multilaterală a acestora.

Obiective: de a contribui la dezvoltarea și implementarea politicii de tineret în Moldova, de a contribui la dezvoltarea unui sector asociativ de tineret durabil în Moldova, de a reprezenta interesele tinerilor și organizațiilor de tineret din Republica Moldova în relațiile cu instituțiile naționale și internaționale etc.

Membrii CNTM sunt activi în următoarele domenii:

- drepturile omului;
- participarea tinerilor în procese decizionale;
- dezvoltare comunitară;
- educație non-formală;
- voluntariat;
- sănătate și prevenirea excluderii sociale;
- antreprenariat;
- informare, mass-media;
- istorie;
- protecția mediului;
- sport;
- cultură;
- integrarea socială a grupurilor minoritare.

Consiliul Național al Tineretului din Moldova colaborează cu:

- Ministerul Educației.
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.
- Alianța ONG-urilor în domeniul social din RM.
- Coaliția pentru promovarea Legii și activităților de Voluntariat în RM
- Coaliția Ne-discriminare în RM – care include pregătirea proiectului de Lege pentru ne-discriminare în Moldova.
- Coaliția pentru Alegeri libere și corecte.
- Coaliția Anti-Tutun.
- Biroul de Informare și Documentare al Consiliului Europei în Republica Moldova.
- Forumul European de Tineret (YFJ). Comisia de selectare a noilor membri și Consiliul Consultativ pe lângă Consiliul Europei.
- Consiliul Internațional de Tineret al Organizațiilor Francofone (CIJEF).
- Cooperarea de Tineret Est-Europeană (EEYC).

3. Asociații de copii și tineri: obiective, beneficiari, domenii de interes, activități.

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului

Scop: promovarea drepturilor copiilor și tinerilor în baza Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și a altor acte naționale și internaționale privind drepturile omului.

Activități:

- Informarea copiilor și tinerilor despre drepturile lor

- Susținerea spațiilor prietenoase copiilor
- Parlamentul Copiilor
- Consiliile Locale ale Copiilor și Tinerilor
- Școli de vară pentru voluntari și copii
- Seminare pentru profesori și funcționari publici
- Educație pentru sănătate și prevenirea HIV/SIDA
- Integrarea socială a tinerilor cu nevoi speciale
- Granturi mici pentru grupurile de inițiativă ale copiilor
- Publicarea și distribuirea materialelor informative privind drepturile copilului
- Editarea Buletinului informativ “De Ce ?- Drepturile Copilului”.

Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova (ANTIM).

Scopul ANTIM: constituirea unui forum în care tinerii interesați de istorie să-și poată exprima preocupările profesionale și ale societății în ansamblu.

Obiectivele ANTIM:

- Educația tinerilor în spiritul responsabilității față de patrimoniul național.
- Familiarizarea tinerilor cu problemele fundamentale ale istoriei naționale și universale, cu metodele și mijloacele de cercetare atât la nivel teoretic cât și la nivel practic.
- Facilitarea schimbului de informație istorică prin publicare.

Beneficiari: elevi, studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori școlari, cercetători științifici.

Domenii de interes: educație și învățământ, protecția patrimoniului național, cercetare, apărarea drepturilor cetățenești, cooperare internațională.

Activități: conferințe, simpozioane, reuniuni, seminare, editare de materiale, școli de vară, dezbateri, studii și cercetări, programe de schimb european de tineret, etc.

Asociația Națională a Scoutilor din Moldova (ANSM)

Asociația Națională a Scoutilor din Moldova (ANSM) este o organizație educativă a copiilor și tinerilor, apolitică și non-guvernamentală, deschisă cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de rasă, credință, naționalitate, sex, ce activează conform principiilor și metodei elaborate de fondatorul mișcării R. Baden-Powell. Ea a fost înființată în luna noiembrie 1993. Devine membră cu drepturi depline a Organizației Mondiale a Mișcării Scout în luna aprilie 1997. Este membru fondator al Consiliului Național al Tineretului din Moldova.

Scopul principal al ANSM – contribuție la dezvoltarea tinerilor, ajutându-i să-și realizeze plenar posibilitățile lor fizice, intelectuale, sociale și spirituale, ca buni cetățeni și ca membri ai comunităților locale, naționale și internaționale

Principiile de activitate:

Principiul spiritual – adeziune față de valorile spirituale universale, respectul demnității omului, armonie cu natura înconjurătoare.

Principiul social – participare în viața societății, promovarea păcii, înțelegerii și cooperării pe plan local, național și internațional.

Principiul personal – responsabilitate față de propria dezvoltare.

ANSM este :

Angajată în educația copiilor și tinerilor;

Participativă prin metoda sa educativă;

Pluriconfesională, acceptând în cadrul său toate credințele;

Actuală în intențiile sale de a analiza constant problemele sociale și ale mediului din care face parte;

Deschisă la noi idei;

Democratică în dinamica și în concepția sa socială;

Civică, deoarece are ca scop pregătirea unor cetățeni activi, conștienți de responsabilitățile lor sociale în toate sferile;

Independentă din punct de vedere politic;

Solidară cu grupurile sociale cele mai defavorizate;

Coeducativă în principiile sale pedagogice și practice, realizând o educație adaptată la particularitățile evolutive ale copiilor.

Programele de activitate.

- Sănătatea copiilor
- Acumularea cunoștințelor pentru viață
- Protecția copiilor în pericol
- Educație în spiritul vieții de familie
- Drepturile copiilor
- Protecția mediului înconjurător
- Promovarea păcii
- Utilizarea tehnologiilor ș.a.

Publicații:

- Buletinele informative „Cercetașul” și „Info Scout”;
- Culegeri de documente și materiale;
- Manuale și ghiduri pentru lideri de tineret și pedagogi, etc.

Asociația European Youth Exchange Moldova

EYE Moldova a fost fondată în septembrie 1995 și înregistrată la Ministerul Justiției la 2 februarie 1998. EYE Moldova este o organizație non-guvernamentală, independentă și apolitică, care promovează valorile democratice prin susținerea activismului copiilor și tinerilor.

EYE Moldova este membru fondator al Consiliului Național al Tineretului din Moldova și membru al rețelei europene a Parlamentelor și Consiliilor locale ale Copiilor și Tinerilor Youth Planet. Asociația este parte a Rețelei *European Youth Exchange* care este o rețea de organizații non-profit recunoscută de Uniunea Europeană și Consiliul Europei, fondată în 1991 pentru a fortifica și a facilita cooperarea între organizațiile membre din Austria, Azerbaidjan, Belgia, Belarus, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Luxemburg, Macedonia, Moldova, Maroc, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Spania, Elveția, Tunis, Regatul Unit și Iugoslavia.

Scopul. Scopul asociației este de a dezvolta activități care promovează participarea copiilor și tinerilor la procesele de luare a deciziilor la nivele local, regional și național. EYE Moldova colaborează cu alte ONG-uri locale și naționale care lucrează cu copii și tineri și cu instituțiile de stat responsabile pentru educația și dezvoltarea copiilor și tinerilor.

Obiective:

- De a susține participarea tinerilor și a organizațiilor non-guvernamentale de tineret la crearea societății civile din Republica Moldova prin intermediul asigurării acestora cu informație, training, asistență și creare de parteneriate.
- De a asigura tinerilor accesul rapid și liber la informație în scopul oferirii posibilității de a lua decizii responsabile cu privire la domeniile care îi afectează.
- De a promova comunicarea și cooperarea dintre tineri, ONG-uri de tineret și structurile guvernamentale la nivel local și național prin dezvoltarea de programe și activități intersectoriale.
- De a facilita comunicarea interculturală între tinerii din diferite regiuni și cu diferite experiențe.

Proiecte:

Tinerii din Moldova fotografiază lumea, organizat de către Institutul Intercultural German (IFA) în parteneriat cu Asociația European Youth Exchange Moldova (EYE Moldova), finanțat din sursele Guvernului Federal pentru Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, care are ca scop asigurarea păcii și stabilității. Pentru a participa la proiect au fost selectați 23 de adolescenți și tineri între 14-17 ani din diferite regiuni ale Moldovei, care au beneficiat de instruire în domeniul fotografiei și a interculturalității. Timp de trei săptămâni tinerii au participat la cursuri introductive în tehnica și estetica fotografică, la ședințe foto și alte activități.

Educație pentru Democrație și Drepturile Copilului – acest proiect a fost inițiat în toamna anului 1998 și susținut de UNICEF-Moldova. Un grup de voluntari (studenți la diferite Universități din Moldova) a fost instruit pentru a preda principiile democrației și drepturile copilului în școli, utilizând metode interactive. Ulterior, acest grup a fondat Centrul de Informare și Documentare din Moldova ca organizație care promovează principiile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului.

Pașaportul european contra rasismului - copiii și tinerii implicați în proiect au aflat ce este rasismul și care sunt căile de combatere a acestuia. Activitățile din cadrul proiectului au fost organizate la fel de către voluntari, care prin metoda „de la egal la egal” (peer education) transmiteau mesajul proiectului direct copiilor și tinerilor. Copii și tinerii, participanți la proiect, au semnat un acord care se conținea în „Pașaport” prin care se angajau să lupte cu toate formele rasismului.

Participarea tinerilor în luarea deciziilor. Acest program include crearea și stimularea Consiliilor locale ale copiilor și tinerilor, ca structuri reprezentative ale acestora și pregătirea profesioniștilor care lucrează cu copii și tinerii prin organizarea seminarelor, stagiilor de formare pentru profesori, educatori, psihologi, lucrători sociali, specialiști în problemele tinerilor.

Consiliile locale ale copiilor și tinerilor promovează participarea copiilor și tinerilor la nivel local și contribuie la educația electorală a acestora. CLCT-urile sunt mijloace care asigură participarea copiilor și tinerilor la procesele de luare a deciziilor la nivel local. Consiliile sunt alese chiar de copiii și tinerii din localitate: sunt organizate campanii electorale și alegeri la care copiii și tinerii prin vot secret, direct și liber exprimat aleg viitorii consilieri. Pe parcursul activității lor consiliile colaborează cu administrația școlii și administrația publică locală pentru rezolvarea problemelor copiilor și tinerilor în comunitate.

Promovarea ideilor tinerilor este implementat cu suportul financiar al Fundației MONSANTO și are ca scop susținerea inițiativelor care oferă tinerilor oportunități de

participare civică și dezvoltare a cunoștințelor și abilităților necesare pentru o implicare eficientă în procesul de luare și influențare a deciziilor la nivel local. Proiectul vizează implicarea tinerilor în dezvoltarea comunitară, prin studierea comunității, a actorilor sociali și a responsabililor de prestare a serviciilor în comunitate. Tinerii au posibilitatea să comunice și să stabilească relații de colaborare cu factori de decizie locali, să elaboreze proiecte concrete pentru a rezolva problemele identificate.

Centrul Național de Resurse pentru Tineri (CNRT) este un proiect implementat de Asociația European Youth Exchange Moldova în parteneriat cu Ministerul Tineretului și Sportului și cu suportul Reprezentanței UNICEF în Moldova și a Guvernului Olandei. Centrul are ca scop de a împuternici tinerii să ia decizii realiste și responsabile cu privire la propria viață și de a dezvolta capacitățile profesioniștilor care lucrează cu tinerii prin oferirea accesului la informații, consultanță și asistență. CNRT este punctul de legătură dintre cele 7 centre locale și regionale de resurse pentru tineri și asigură circulația informației și comunicarea dintre acestea.

Finanțatori: UNICEF-Moldova, Ambasada SUA în Moldova, Ambasada Olandei la Kiev, Fundația MONSARTO, Fundația SOROS-Moldova.

Parteneri: Ministerul Educației, Departamentul Educație, Știință, Tineret și Sport al Municipiului Chișinău, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului în Moldova, Societatea Independentă pentru Educație și Drepturile Omului (SIEDO), Corpul Păcii-Moldova.

Societatea Independentă pentru Educație și Drepturile Omului (SIEDO)

Societatea Independentă pentru Educație și Drepturile Omului este o organizație obștească non-guvernamentală, apolitică, educativă, independentă bazată pe participarea benevolă a membrilor ei în domeniul educației și drepturile omului. Ea a fost înființată la 25 februarie 1996. Membrii organizației sunt tineri cu pregătire juridică, pedagogică, în domeniul jurnalistismului și politicii.

Obiectivele pe care le urmărește SIEDO sunt:

- sprijinirea reformelor în educație;
- promovarea valorilor democratice și respectarea Declarației Universale a Drepturilor Omului și a altor acte naționale și internaționale;
- cooperare internațională și participarea activă la proiectele europene și mondiale în domeniu;
- elaborarea standardelor pentru educația civică, etc.

Principalele realizări ale SIEDO sunt:

- Programul „Educație electorală pentru tinerii alegători” desfășurat în perioada premergătoare alegerilor prezidențiale din anul 1996;
- Programul „Educație pentru Democrație și Drepturile Omului” în cadrul căruia:
  - a) au fost instruiți peste 400 de profesori din instituțiile de învățământ din țară în domeniul drepturilor omului;
  - b) a început editarea buletinului informativ „Alternativa XXI”;
  - c) a fost editat ghidul profesorului „Educație pentru democrație și drepturile omului”.
- În anul 1997 SIEDO a semnat un acord de parteneriat cu Ministerul Educației și Științei pentru introducerea Educației civice/ Educației pentru drepturile omului în școală.
- În luna mai 1998 organizației i s-a conferit premiul „Democrația și societatea civică” de către Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii pentru eforturile

sale în promovarea valorilor democratice și ale societății civile în Republica Moldova.

- În perioada 1998-2001 se organizează seminare pentru profesorii de Educație civică, este elaborat Curriculum-ul la disciplina școlară „Noi și Legea”, sunt elaborate, pilotate, editate și difuzate manualele pentru cl. X-XII la disciplina „Noi și Legea”, funcționează Centrul de Resurse în domeniul Educației civice.
- În anii 2001-2004 este editat Ghidul profesorului „Noi și Legea. Educație referitoare la Lege”, se desfășoară proiectul „Metodica Educației civice. Curs universitar”, se elaborează manualele de „Educație civică” pentru cl. V-IX.
- Începând cu anul 2004 și până în prezent SIEDO este membru al Consorțiului pentru prevenirea torturii, ce prevede realizarea seminariilor privind drepturile deținuților și promovarea unor metode de predare eficientă în acest scop pentru educatorii din sistemul penitenciar, se editează buletinul informativ „Alternativa XXI”, sunt organizate mese rotunde, dezbateri, consultații etc.
- Din anul 2002 SIEDO este membru al Comitetului Coordonator pentru elaborarea și realizarea Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului și al Consiliului Național al Republicii Moldova pentru Pactul de Stabilitate și Cooperare în Europa de Sud-Est.

Centrul Tânrului Jurnalist din Moldova (CTJM)

Centrul Tânrului Jurnalist din Moldova (CTJM) este fondat la 25 septembrie 2002 de către un grup de 11 tineri jurnaliști, care activau în cadrul ziarelor școlare din diferite zone geografice ale Republicii Moldova, cu sprijinul Centrului Independent de Jurnalism și al Reprezentanței UNICEF în Moldova. La 22 noiembrie 2002 CTJM a fost înregistrat la Ministerul Justiției din Republica Moldova.

Misiunea CTJM este de a dezvolta mass-media tinerilor din Republica Moldova. În acest sens, CTJM susține rețeaua presei tinerilor, organizează cursuri de instruire, oferă consultanță și facilitează schimbul de informații și experiență dintre tinerii jurnaliști.

Viziunea CTJM este o presă a tinerilor de calitate, care oferă cititorilor informație utilă și obiectivă, activează în rețea, se auto-finanțează și promovează valorile democrației în licee și facultăți.

Obiectivele CTJM sunt:

- Facilitarea accesului la informație a copiilor și tinerilor din Republica Moldova;
- Ridicarea nivelului calității publicațiilor școlare;
- Instruirea jurnaliștilor începători;
- Stabilirea unui parteneriat între organizațiile și grupurile mass-media de tineret din Moldova.

Centrul Media pentru Tineri

Centrul Media pentru Tineri este un centru de resurse pentru tinerii jurnaliști, dar și pentru instituțiile care susțin și dezvoltă activități media pentru tineri. El a fost creat în 2003. Este un proiect elaborat și implementat, în premieră pentru Republica Moldova, de către UNICEF-Moldova și Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului a Primăriei Municipiului

Chișinău. În scurt timp a devenit primul Centru de resurse cu profil media pentru tineri care își propune promovarea accesului tinerilor la informație utilă și potrivit vârstei, crearea fluxurilor informaționale de la tineri spre tineri și de la tineri spre adulți, instruirea în radio-jurnalism, producerea emisiunilor radio, crearea ziarelor și posturilor de radio școlare și promovarea accesului tinerilor jurnaliști în mass-media profesionistă.

În ultimii ani în Republica Moldova s-a dezvoltat un nou model de participare a tinerilor în viața comunității: activitățile mass-media. Inițiativa media ale tinerilor, posturile de radio au devenit foarte populare datorită caracterului lor original și atractiv.

Tinerii reporteri au luat rolul de informatori în comunitățile în care trăiesc, fiind o posibilitate pentru tineri și copii de a obține informații despre evenimentele din Moldova și din afara țării, informații despre drepturile lor și oportunitățile de participare. Aceasta le-a ajutat de a-și construi încrederea în sine și de a-și continua lucrul în acest domeniu.

Datorită emisiunilor radio, copii și tinerii și-au motivat colegii de a se implica și de a participa în viața comunității lor. În timpul emisiunilor radio, tinerii au promovat modele de succes pentru participarea tinerilor și copiilor din întreaga țară și ei au influențat comportamentul colegilor lor prin promovarea unei atitudini pozitive față de propria sănătate și dezvoltare.

Centrul Media pentru Tineri își propune:

- Promovarea accesului liber al adolescenților și tinerilor la informație utilă și potrivită vârstei, pentru a-i pregăti să abordeze responsabil propriile vieți și să se afirme drept persoane cu spirit civic și demnitate;
- Crearea unui flux informațional care să sensibilizeze opinia publică la problemele specifice cu care se confruntă tinerii și să servească la promovarea imaginii lor pozitive în societate;
- Crearea unui spațiu sigur și prietenos pentru copii și tineri, care să le ofere facilități pentru organizarea utilă și plăcută a timpului liber.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Acte normative

- *Legi cu privire la tineret*. Ghid practic pentru funcționarii publici și liderii ONG ce activează în domeniul tineretului, Chișinău, 2001.
- *Scoutismul - metodă de educație*. Culegere de documente și materiale. Chișinău: Pontos, 2001.

Ediții speciale

- *Cartea albă a Primului Forum al ONG-urilor din Republica Moldova*, Chișinău, 4-6 noiembrie 1997.
- *Cartea albă a celui de-al II-lea Forum al organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova*, Chișinău, 4-6 noiembrie, 1999.
- *Catalogul organizațiilor neguvernamentale de tineret din Republica Moldova*, Chișinău, 1996.
- *Cercetașul*. Buletin informativ al grupului de scouti "Atlantida" din mun. Chișinău, nr. 1-4, 2000-2006. Chișinău: Tipografia Reclama.
- *Dezvoltare pentru viață*. Ghid. ONSM, Chișinău: Pontos, 2004.
- *Educație pentru dezvoltare*. Ghidul animatorului. CIDDC, UNICEF-Moldova, 2002.
- *Educația pentru formarea deprinderilor de viață: Condiții, probleme, resurse și oportunități de realizare*. CNRM, Chișinău, 2003

- *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei*. Ghid pentru profesori, Editor S. Musteață, ANTIM, Chișinău, 2006.
- *Ghidul lucrătorului de tineret*. Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, 2003.
- *Handbook for cub scout leaders*. Interamerican Scout Office, Santiago, 1998.
- *Includerea socială a tinerilor*. Ghidul lucrătorului de tineret, Chișinău, 2004.
- *Jurnalul Istoriilor Umane*. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Chișinău, 2004.
- Ursu Valentina. *Contribuția organizațiilor obștești în formarea civică a tinerilor*, în Educația morală, etică și spirituală în contemporaneitate. Chișinău, 2004.
- Ursu Valentina. *Educația pentru cetățenie democratică: componente, factori, finalități*, în Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei. Ghid pentru profesori, Chișinău: Cartdidact, 2006, pag. 23-29.
- *Методика неформального воспитания подростков в возрасте 11-13 лет*. Справочное пособие для лидеров возрастной группы скаутов. Ялта-Краснокаменка, 2004.
- *Молодёжь и Скаутинг в Регионе Евразия*. Ялта, 2007.
- Урсу Валентина. *Некоторые аспекты деятельности молодёжных неправительственных организаций Республики Молдова в 90-е гг. XX – нач. XXI вв.* / в Научное наследие М.Е.Евсевьева в контексте национального просветительства Поволжья, Саранск, 2004, стр. 90-94.

Surse web

- www.edu.md
- www.unicef.org
- www.youth.md
- www.cntm.md
- www.siedo.moldnet.md
- www.scout-moldova.md
- www.CReDo.md

Tema 5. INSTITUȚII ȘI ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE PENTRU COPII ȘI TINERI

Subiecte

1. UNICEF – Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Copii.
2. UNICEF în Republica Moldova.

3. Organizația Mondială a Mișcării Scout.

1. UNICEF – FONDUL ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU COPII.

UNICEF este o agenție specializată a ONU, creată în anul 1946 prin decizia unanimă a Adunării Generale a Națiunilor Unite.

Inițial a fost constituit drept un fond extraordinar pentru asigurarea cu hrană și îngrijire a copiilor Europei după cel de-al II-lea război mondial. Ulterior, în decembrie 1950, Adunarea Generală a ONU a modificat Mandatul UNICEF, punându-i în sarcină asigurarea permanentă a necesităților de urgență ale copiilor din țările în curs de dezvoltare.

Actualmente Mandatul UNICEF este de a promova SUPRAVIEȚUIREA, PROTECȚIA și DEZVOLTAREA Copiilor în baza Convenției cu privire la Drepturile Copilului. Acest document este considerat „un tratat revoluționar care înlătură frontierele pentru a îngloba și legitima nevoile copiilor (sănătate, educație, asistență socială etc.) și a oferi o bază juridică și morală necesară pentru binele acestora”. (A se vedea, *A la decouverte de l'UNICEF*, 1994).

UNICEF este o organizație semiautonomă, ce are organul său de conducere, structuri executive și secretariat. Organizarea UNICEF este realizată pe zone geografice în vederea planificării adecvate a activităților propuse conform cerințelor și condițiilor particulare existente. Rolul esențial revine *Comitetelor Naționale* preocupate permanent de identificarea nevoilor copiilor pentru valorificarea energiilor și competențelor individuale familiale, comunitare, guvernamentale și non-guvernamentale în vederea satisfacerii acestora la nivelul unor drepturi umane fundamentale. Reprezentanțele UNICEF în statele cu care colaborează sunt punctele cheie de coordonare a asistenței destinate copiilor.

Acțiunile pedagogice inițiate de UNICEF angajează un amplu program realizat sub genericul „Educația pentru toți”, program necesar în condițiile în care „un sfert din populația mondială nu știe să scrie și să citească, iar milioane de copii nu frecventează școala sau o abandonează prematur, sub diferite presiuni economice, familiale sau sociale” (idem). Soluțiile propuse în contextul unei politici educaționale realizate de UNESCO vizează reorientarea educației la nivelul unui factor autentic de dezvoltare a personalității și a societății; formarea adecvată către profesii; asigurarea gratuității și obligativității învățământului de bază; protejarea reală a copiilor care trăiesc în condiții dificile în cadrul unor proiecte și oferte speciale, cu efecte pe termen scurt, mediu și lung.

Cu suportul UNICEF multe state au făcut pași importanți pentru:

- reducerea mortalității materne și infantile;
- reducerea malnutriției;
- reducerea analfabetismului;
- asigurarea accesului copiilor la apa potabilă curată și la servicii sanitaro-igienice.

Pentru contribuția la educația și îngrijirea copiilor UNICEF a fost distins în anul 1965 cu **Premiul Nobel pentru Pace**.

2. UNICEF ÎN REPUBLICA MOLDOVA

UNICEF și-a deschis reprezentanța în Republica Moldova în anul 1995 și a desfășurat la început proiecte de scurtă durată, orientate spre acoperirea necesităților în echipamente și utilaje a sistemului de ocrotire medicală a copiilor și de educație.

I-ul Acord-cadru de cooperare cu Guvernul Republicii Moldova a fost semnat în octombrie 1996, cel de-al II-lea – în februarie 2002.

Prioritățile pentru activitățile sale:

- sănătatea;
- educația.

Programul de asistență medicală primară

Obiective:

- reducerea mortalității infantile și a mortalității copiilor de până la 5 ani;
- reducerea ratei mortalității materne;
- reducerea malnutriției copiilor mai mici de 5 ani;
- dezvoltarea unor mijloace mai eficiente de asistență medicală primară;
- contribuirea la procesul de reformare a sistemului de ocrotire a sănătății și implementarea standardelor și tehnologiilor UNICEF și ale Organizației Mondiale a Sănătății în îngrijirea medicală a mamei și a copilului.

Programul cuprinde:

- proiecte adresate controlului maladiilor diareice și a infecțiilor respiratorii acute;
- proiectul de sănătate perinatală;
- proiectul de nutriție care include obiectivul reducerii incidenței maladiilor cauzate de deficitul de micronutrienți;
- un program extins de imunizări;
- proiectul de susținere a reformelor în ocrotirea sănătății.

Programul de educație

Obiective:

- acoperirea golurilor în educația preșcolară;
- sprijinirea și protecția copiilor aflați în situații deosebit de dificile – copii orfani, invalizi, cu deficiențe de dezvoltare sau creștere;
- crearea de noi resurse (umane și materiale) care ar permite să se producă o schimbare în comportamentul și atitudinea societății, comunității, școlii, grădiniței și familiei față de sănătatea și dezvoltarea copiilor.

Proiecte realizate:

- Proiectul de Educație Timpurie Individualizată (PETI);
- Proiectul “Copiii aflați în situații deosebit de dificile”;
- Promovarea drepturilor copiilor;
- Parteneriatul cu ONG-urile locale, regionale și naționale;
- UNICEF și participarea copiilor.

3. ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A MIȘCĂRII SCOUT.

În vara anului 1922 la Paris s-au adunat reprezentanții asociațiilor naționale scout din țările, unde se practica în acea vreme scoutismul, pentru a aproba Constituția și a alege organele de conducere ale Organizației Mondiale a Mișcării Scout. De atunci și până astăzi organizația a crescut numeric, și-a consolidat forțele și a devenit cea mai reprezentativă organizație mondială educativă pentru copii și tineri.

În prezent în OMMS sunt peste 28 mln. de scouti din 217 țări și teritorii. În 151 de țări există Organizații Naționale recunoscute ca membre cu drepturi depline ale OMMS. În 26 teritorii scoutismul este parte componentă a altor organizații membre. În 35 de țări scoutismul există sub o formă mai mult sau mai puțin dezvoltată, fără a fi constituit într-o Organizație Națională Scout. Sunt doar 5 țări unde scoutismul nu există, în majoritatea din ele fiind interzis. Aceste țări sunt China, Coreea de Nord, Cuba, Mniinmar, Afganistan.

Organele de conducere ale OMMS sunt: Conferința Mondială a Scoutismului, Comitetul Mondial și Biroul Mondial Scout. Sediul Biroului Mondial se află în orașul Geneva. Pentru o mai bună organizare și coordonare a activităților pe plan mondial, au fost constituite 6 Regiuni Scout: Europeană, Interamericană, Asia-Pacific, Eurasia, Africană și Arabă. Ele sunt conduse de Comitetele și Birourile Regionale. Sediile acestora se găsesc în Costa-Rica, Egipt, Filipine, Kenya, Elveția și Ucraina.

Termenul **Scoutism** – reprezintă viața activă și atributele caracteristice vieții unor oameni responsabili, cu spirit de cercetare și inovație. Pentru copii este un sistem de joc și activități practice, care corespund intereselor, aspirațiilor și dorințelor lor.

Scoutismul este o mișcare de copii și tineret, cu caracter educativ, apărută în Anglia la începutul secolului XX și răspândită apoi în întreaga lume, devenind astfel o Mișcare mondială. Termenul desemnează, de asemenea, concepția despre educație, precum și formele de activitate educativă proprii acestei mișcări.

Termenul **Mișcare** înseamnă un șir de acțiuni organizate, îndeplinite în corespundere cu scopul Mișcării. El presupune atât scopul care urmează să fie atins, precum și un anumit tip de organizare necesară pentru realizarea lui.

Mișcarea scout se determină ca o mișcare benevolă, apolitică, educativă, pentru tineri, deschisă pentru toți, indiferent de origine, rasă, credință, sex.

Caracterul **benevol** al scoutismului subliniază faptul că membrii Mișcării intră în ea de bună voie, acceptând principiile fundamentale ale ei. Această explicație se referă atât la copii și tineri, cât și la cei vârstnici.

Scoutismul este o Mișcare **apolitică** în sensul că nu este atrasă în lupta pentru putere, care constituie esența politicii și, de obicei, se reflectă în sistemul de activitate al partidelor politice. Conform Constituției Organizației Mondiale a Mișcării Scout această teză este obligatorie pentru Constituțiile tuturor asociațiilor naționale și reprezintă caracteristica fundamentală a Mișcării. Aceasta nu înseamnă însă că scoutismul este complet izolat de realitățile politice dintr-o țară anume. În primul rând, scoutismul este o mișcare a cărei scop este de a ajuta tinerii să devină cetățeni responsabili; această educație civică nu poate să se facă fără o priză conștientă la realitățile politice din țară. În al doilea rând, este o Mișcare fondată pe anumite principii – legi și credințe fundamentale ce influențează asupra opțiunilor politice ale membrilor Mișcării scout.

Scoutismul se determină ca o Mișcare **educativă**. Aceasta, fără îndoială, reprezintă caracteristica principală a scoutismului. În sensul cel mai larg conceptul “educație” se explică ca activitatea de formare – dezvoltare permanentă a personalității, deschisă perfecționării sale depline. Scoutismul urmează să fie **deosebit clar de o mișcare exclusiv distractivă**, cu toate că în multe părți ale lumii există tendința de o așa percepție a caracterului său. În pofida importanței acțiunilor distractive în scoutism, ele pot fi percepute doar ca mijloace de atingere a scopului, dar nu ca scopul în sine.

Educația urmează să fie **distinsă de procesul de însușire a cunoștințelor și priceperilor speciale**. Educația presupune dezvoltarea capacităților intelectuale – “a învăța să știi”, “a învăța să cunoști” și evoluția atitudinilor – “a învăța să fii”, în timp ce procesul de acumulare a cunoștințelor și deprinderilor speciale este cunoscut ca “a învăța să faci”. Primele două aspecte sunt esențiale pentru Mișcare, iar obținerea cunoștințelor și deprinderilor speciale se pronunță ca un mijloc în atingerea scopului.

Scoutismul aparține la tipul de **educație non-formală**, deoarece are loc în afara limitelor sistemului formal de educație, este o instituție organizată, având un scop educativ bine determinat și se adresează unui public predeterminat.

Scoutismul se adresează **tinerilor** și este o **mișcare a tinerilor**, rolul adulților constă în a-i ajuta pe aceștia în atingerea obiectivelor scoutismului. Deopotrivă cu limitele largi de vârstă ale tinerilor în Mișcare, în ea nu găsim reguli dure în această privință, și fiecare organizație națională este în drept să determine categoriile de vârstă acceptabile de ea.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Cercetașul*. Buletin informativ al grupului de scuți “Atlantida” din mun. Chișinău, nr. 1-4, 2000-2006. Chișinău, Pontos.
2. *Cronologia del Escultismo (1796-2000)*. Asociacion de scouts de Mexico, 2000.
3. *Dezvoltare pentru viață*. Red coord. Iu. Emilian, V. Ursu. Chișinău: Pontos, 2004.
4. *Handbook for cub scout leaders*. Interamerican Scout Office, Santiago, 1998.
5. *Scoutismul - metodă de educație*. Culegere de documente și materiale. Chișinău: Pontos 2001.
6. Ștefan Mircea. *Drumul Cercetașilor României*. București, 1994.
7. Ștefan Mircea. *Pedagogia angajării. Angajarea cercetașilor pe drumul progresului personal*. Organizația Națională Cercetașii României, 1997.
8. Акатов Н. А. *Принципы организационного строительства в скаутском движении*. Ялта – Гурзуф, 2000.
9. Бондарь Людмила. *Что есть скаутинг*. Книга для скаутского лидера. Оксфорд, 1992.
10. Бондарь Людмила. *Скаутинг*. Книга для скаута. Женева, 1993.
11. Бондарь Людмила. *Скаутинг*. Книга для родителей и других взрослых. Женева, 1996.
12. Довбыщенко В.И., Решетников О.В. *Скаутинг*. Словарь-справочник. Ялта-Гурзуф, 2001.
13. Ермолин Ан. *Навигатор третьего тысячелетия или как стать разведчиком*. Москва, 2004.
14. *Звездный поход*. Братство православных следопытов. Москва., 2002.
15. Кроненберг Г. *Несломленные*. Ялта-Гурзуф, 2000.
16. Жуков И.Н. *Русский скаутинг*. Ереван, 1991.
17. *Новая цивилизация. От А до Я*. Москва, 2002.
18. *Молодёжь и Скаутинг в Регионе Евразия*. Ялта, 2007.
19. *Скаутский лагерь*. Программы и организация. Краснокаменка – Москва, 2006.
20. *Суцностные характеристики скаутинга*. Ялта-Гурзуф, 1999.

Surse web

- www.un.org
- www.unicef.org
- www.unesco.org
- www.youthforum.org
- www.youth.md
- www.worldscout.org
- www.scout-moldova.md

ANEXE

RECOMANDĂRILE FORURILOR EUROPENE CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA NON-FORMALĂ

Actualmente educația/învățarea non-formală este considerată, în plan european, drept o dimensiune fundamentală a procesului de educație continuă (Consiliul Europei, 2003).

Scopul principal al educației non-formale, în concepția Consiliului Europei, este de a promova oportunități egale pentru copii și tineri pentru ca aceștea să-și poată construi propriul viitor, de a oferi suport pentru integrarea și includerea lor în societate. Un obiectiv aparte îl constituie emanciparea personală și socială a copiilor/tinerilor vizavi de dependență și exploatare. “Educație non-formală” este expresia similară cu “lucrurile cu copiii/tinerii” și/sau “activități cu și pentru copii și tineri” de natură socială, culturală, educațională etc. și se referă, de regulă, la domeniul activităților extrașcolare. Prin extensie, educația non-formală include, de asemenea, activitățile de sport, turism și servicii de informare, consiliere, planificare a carierei etc. pentru copii/tineri.

Forul European de Tineret definește *Educația non-formală* ca un proces educațional organizat care are loc complementar sistemului formal de educație, și nu se soldează neapărat cu certificat. Participarea individuală pe bază de voluntariat fiind definitorie în cadrul educației non-formale, copilul/tânărul joacă un rol activ în procesul de învățare. El/ea este mereu la curent cu ceea ce învață, fiind implicat în procesul de planificare, implementare, monitorizare și evaluare a activităților. Educația non-formală oferă copiilor și tinerilor posibilități pentru dezvoltarea valorilor, abilităților și competențelor - altora decât cele pe care aceștea le dezvoltă în cadrul învățământului formal, așa ca abilități de comunicare interpersonală și cooperare, planificare, rezolvare creativă de probleme și luare de decizii, managementul organizațional și al conflictului, organizarea/petrecerea timpului liber, liderismul, respectul de sine, disciplină și responsabilitate. Pentru societate aspectul fundamental al Educației non-formale este stimularea/încurajarea cetățeniei active și transmiterea valorilor, ca de exemplu: drepturile copilului, a omului, prietenia, democrație, respect, diversitate, pace și prosperitate, dezvoltare durabilă, justiție socială, solidaritate și egalitate gender.

Educația non-formală are loc într-un mediu specific, deosebit de cel din cadrul educației formale sau informale, și are următoarele caracteristici:

- caracter voluntar și auto-organizat al învățării;
- caracter și structură deschise, accesibilă oricui (în mod ideal);
- caracter conștient – copilul/tânărul este conștient de ceea ce învață;
- bazată pe experiență și acțiune și are ca punct de plecare aspirațiile și interesele copiilor/tinerilor, motivarea intrinsecă a participanților;
- abordare participativă și centrată pe învățare/dezvoltare;
- bazată pe implicarea atât a individului, cât și a grupului, într-o abordare colectivă;
- holistică/integrată și orientată spre proces;
- transparență și flexibilitate privind construcția curriculară;
- formatoare a abilităților pentru/de viață și pregătește cetățenia activă;
- un mediu sigur, prietenos și calitativ de învățare/dezvoltare/ participare;
- pregătirea și desfășurarea activităților cu atitudine profesională;
- evaluarea succeselor și insucceselor într-un proces colectiv fără a fi judecate succesele și/sau insuccesele personale, dreptul de „a face greșeli” etc.

Recomandările Consiliului Europei statelor-membre (2003) cu privire la educația non-formală vizează:

- transformarea educației/învățării non-formale într-un element semnificativ al politicilor pentru tineret și a cooperării europene în acest domeniu;
- încurajarea angajamentului, implicării și contribuției copiilor/tinerilor în promovarea unui sistem viabil de valori, așa ca: cetățenie activă, drepturile omului și a copilului,

toleranță și acceptarea diferențelor, justiție socială, dialogul inter-generații, pace și înțelegere interculturală, egalitate gender, acces și incluziune;

- programele de formare vocațională și de educație permanentă, sistemele de evaluare și consiliere în educație și carieră, sistemele de *coach-ing* și *mentoring* trebuie să permită fiecărui copil sau tânăr să aleagă calea prin care să-și poată atinge potențialul maxim și să satisfacă nevoile de informare și formare;
- oferirea de suport și dezvoltarea activității de cercetare în domeniul educației/învățării non-formale și utilizarea rezultatelor acesteia;
- încurajarea acumulării și diseminării exemplilor de bune practici în domeniul educației/învățării non-formale la nivel național și internațional;
- garantarea/asigurarea resurselor umane și financiare suficiente pentru implementarea programelor și recunoașterea impactului acestora pentru a permite educației/învățării non-formale să-și ocupe spațiul adecvat în cadrul comunității educaționale etc.

CLASIFICAREA INTERNAȚIONALĂ STANDARD A EDUCAȚIEI - CISE 1997

(EXTRASE)

Preambul

Clasificarea Internațională Standard a Educației (CISE), elaborată de UNESCO la începutul anilor '70 în calitate de „instrument care să contribuie la colectarea, interpretarea și expunerea datelor statistice despre educație în țări aparte, dar și la nivel internațional”, a fost aprobată la Conferința Internațională pentru Educație de la Geneva (1970), iar mai târziu – la

Conferința Generală UNESCO de la Paris, 1978, unde a fost acceptată recomandarea despre standardizarea internațională a statisticii educaționale.

Experiența acumulată în utilizarea CISE de către guvernele naționale și organismele internaționale (inclusiv UNESCO), demonstrează necesitatea de actualizare a acesteia, pentru a facilita colectarea și compararea internațională a datelor statistice și pentru a contribui la evidența noilor tendințe și schimbări în domeniul educației ce au avut loc în diferite regiuni ale lumii:

- Sporirea numărului acțiunilor de formare profesională și pregătire a cadrelor;
- Diversificarea crescândă a instituțiilor care oferă servicii educaționale;
- Utilizarea tot mai largă a instruirii la distanță și a altor posibilități de instruire legate de noile tehnologii.

Prezenta clasificare, cunoscută ca CISE 1997, a fost aprobată la Conferința Generală în cadrul sesiunii XXIX-a a UNESCO în noiembrie 1997. Ea a fost elaborată de către un grup specializat, format în acest scop de către Directorul General, și este rezultatul unor largi consultări la scară mondială. CISE 1997 include în principal două variabile de clasificare transversale: treptele și domeniile educației.

INTRODUCERE

1. CISE servește drept instrument pentru colectarea, analiza și prezentarea indicatorilor comparabili și a datelor statistice în domeniul educației, atât în cadrul unei țări aparte, cât și în plan internațional. Ea include concepții standard, definiții și clasificări. CISE include toate formele de instruire/educație a copiilor, tinerilor și adulților care comportă un caracter organizat și stabil, inclusiv elevii cu cerințe educaționale speciale, în toate tipurile de instituții care asigură o astfel de instruire sau formă în care se realizează instruirea.

2. CISE este un sistem multiaspectual, menit să faciliteze analiza politicilor în domeniul educației și luarea deciziilor, pentru toate structurile sistemelor naționale de educație și pentru toate nivelele de dezvoltare economică a acestora. Ea poate fi utilizată pentru datele statistice în multe aspecte ale educației, inclusiv contingentul de elevi, resursele umane și financiare investite în educație, pentru nivelul de instruire al populației. Concepția de bază și definițiile CISE au fost elaborate astfel încât să fie universal aplicabile și să nu depindă de circumstanțele specifice ale unui sistem național de educație. În același timp, după caracterul său, sistemul e construit astfel, încât să includă definițiile și instrucțiunile pentru întreg arealul de componente referitoare la sistemele educaționale.

3. Prima variantă a CISE clasifică programele educaționale în funcție de conținut, fiind axată pe două variabile: nivelul instruirii și domeniul instruirii. Aceste două orientări, care poartă denumirea de „variabile de clasificare transversală”, au fost păstrate în clasificarea revăzută. Ținând cont de experiența utilizării și aplicării variantei inițiale a CISE în mai multe țări pe parcursul ultimelor două decenii, regulile și criteriile de clasificare a programelor, nivelele și treptele de instruire au fost precizate și clarificate, iar domeniile de instruire/educație/formare au fost supuse unor studieri amănunțite.

4. Informația colectată în conformitate cu CISE poate fi utilizată pentru colectarea datelor statistice privind diferite aspecte ale educației, care prezintă interes pentru persoanele ce iau decizii, dar și pentru un grup larg de utilizatori. Cu toate că CISE poate fi folosit mai simplu pentru colectarea datelor cu privire la persoanele care intră la studii în instituțiile de învățământ, trebuie de menționat că acesta este un sistem de clasificare a programelor de instruire/educație și nu include asemenea componente cum sunt contingentul de elevi//studenți și parcurgerea de către aceștea a sistemului educațional. În ceea ce privește colectarea datelor despre nivelul de educație al populației, CISE ar trebui adaptată în modul corespunzător.

5. Luând în considerație preconizata elaborare a unui ghid operativ ce va include indicații privind interpretarea și utilizarea textului revăzut al Clasificărilor Internaționale

Standard în Educație, însuși textul revăzut a fost maxim comprimat, fiind structurat în cinci capitole:

- I. Ce include CISE ?
- II. Cum funcționează CISE ?
- III. Concepția „Programe educaționale în CISE”.
- IV. Utilizarea CISE pentru programe educaționale non-formale.
- V. Variabile de clasificare transversale:
  - a) Trepte de instruire;
  - b) Grupe și domenii extinse de instruire.

DIMENSIUNI ȘI ACOPERIRI

CE INCLUDE CISE ?

6. Sarcina CISE nu constă în formularea unor definiții noi sau atotcuprinzătoare ale educației și nici impunerea unor standarde internaționale, în sensul de concepție filosofică, conținutului instruirii sau aspectelor culturale ale acesteia. În fiecare țară luată aparte, interacțiunea dintre tradițiile culturale, obiceiurile locale și condițiile social-economice contribuie la crearea unor concepții educaționale practicabile doar în această țară.

De aceea orice încercare de a impune o definiție comună ar fi neproductivă. Totuși, pentru obiectivele CISE trebuie determinate dimensiunile și acoperirea acelor activități în domeniul educației care vor fi cuprinse în prezenta clasificare.

7. Pentru obiectivele CISE, prin termenul „educație” se subînțelege orice activitate sistematic orientată care are drept scop satisfacerea necesităților educaționale. Aceasta include ceea ce în multe țări se desemnează prin acțiuni culturale sau pregătire/formare. Oricum s-ar numi, „educația” se subînțelege ca o comunicare organizată și continuă ce are drept scop educația/instruirea.

8. În această formulare termenii-cheie au următorul sens:

CUMINICAREA: relațiile dintre două sau mai multe persoane privind transmiterea informației: gânduri, idei, cunoștințe, strategii etc. Comunicarea poate fi verbală și nonverbală, directă/personală sau mijlocită, realizându-se la distanță, prin utilizarea celor mai variate mijloace de comunicare.

9. **INSTRUIREA/EDUCAȚIA:** orice îmbunătățire în comportament, informare, cunoștințe, înțelegere, viziuni, valori sau deprinderi.

10. **ORGANIZATĂ:** comunicarea structural planificată sau care este o comunicare continuu determinată, ce urmărește scopuri explicite sau implicite. Aceasta presupune participarea unei oarecare instituții (persoană/persoane sau organism) care formează mediul de instruire, prezența uneia sau altei metode de instruire, prin intermediul căreia se organizează comunicarea. La baza acestei metode, de regulă, se află profesorii, adică persoana care participă la comunicare și transmite cunoștințe și deprinderi în scopul asigurării instruirii. În același timp, această metodă poate să comporte un caracter mijlocit sau „neînsuflețit”, bazându-se, bunăoară, pe asigurarea programată, filme, imprimări, audio etc.

11. **ASIGURAREA CONTINUITĂȚII:** educației îi sunt caracteristice anumite elemente în sens de durată și continuitate. Nici o durată minimă nu se condiționează, dar un minim garantat trebuie să fie indicat în ghidul operativ.

12. CISE include atât educația preșcolară la cele mai timpurii etape ale vieții, cât și etapele de intrare în piața muncii, precum și instruirea pe parcursul întregii vieți. De aici urmează că educația, pentru CISE, include cele mai largi programe și tipuri de instruire, care corespund condițiilor unei țări aparte, cum ar fi: învățământul general, educația adulților, educația continuă, educația la distanță, învățământul deschis, educația pe parcursul întregii vieți, instruirea cu frecvență zilnică, sistemele complexe, ucenicia, învățământul profesional și tehnic, pregătirea cadrelor, educația/instruirea pentru cerințe speciale.

13. Deci, pentru obiectivele CISE, educația exclude comunicarea care nu are drept scop asigurarea instruirii/educației. Ea exclude, de asemenea, diferite forme de instruire care nu au un caracter organizat. Astfel, chiar dacă orice educație este legată de instruire, multe forme de instruire nu sunt examinate în calitate de educație. Bunăoară, instruirea care este un produs auxiliar al unei activități, adică ceea ce se formează în cadrul unei convorbiri, ședințe de lucru etc., nu este educație, deoarece nu are un caracter organizat, adică nu este un rezultat planificat de intervenție, scopul căruia constă în asigurarea educației/instruirii.

CUM FUNCȚIONEAZĂ CISE ?

14. CISE asigură cadrul complex și statistic continuu pentru colectarea și prezentarea datelor statistice comparabile în plan internațional cu privire la educație. Ea include două componente:

- *Cadrul statistic* pentru descrierea cantitativă multilaterală a sistemelor naționale de educație și instruire împreună cu setul de variabile transversale, care prezintă un interes esențial pentru persoanele care iau decizii în domeniul politicii ce ține de comparabilitatea internațională a sistemelor educaționale.
- *Metodologia*, care facilitează transformarea programelor educaționale naționale într-un set de categorii internațional comparabile cu privire la (a) treptele de instruire și (b) domeniile de instruire.

15. Utilizarea CISE facilitează transformarea datelor statistice detaliate cu privire la educație din țări aparte colectate în baza concepțiilor naționale și definițiilor despre participării la procesul de instruire, entitățile ce asigură educația, finanțatorii educației, în cadrul unor categorii generale, care sunt comparabile în plan internațional și pot deveni subiect pentru interpretare esențială.

16. CISE se bazează pe trei componente: a) concepții și definiții coordonate la nivel internațional; b) sisteme de calificare și c) ghidul cu indicațiile necesare pentru asigurarea unui proces clar de implementare a acestei clasificări...

CONCEPȚIA „PROGRAME EDUCAȚIONALE” ÎN CISE

17. Drept unitate inițială de clasificare a CISE rămâne programa de instruire. Programele de instruire se determină ținând cont de conținutul educației, în calitate de set sau acțiuni continue de educație, care sunt organizate astfel încât să atingă un scop bine determinat sau un grup concret de sarcini în domeniul educației. Scopurile pot consta, bunăoară, în pregătirea pentru o educație avansată, pentru o calificare ce permite obținerea unui loc sau a mai multor locuri de muncă, sau, pur și simplu, în aprofundarea cunoștințelor într-un domeniu anumit.

18. Atingerea unui scop predeterminat înseamnă prezența unei experiențe anterioare structurate de educație, care se încheie cu o anumită etapă și uneori oferă dreptul pentru obținerea unui certificat oficial sau recunoașterea acestui fapt sub altă formă. De regulă, programele de instruire, chiar dacă prezintă diferite cursuri sau alte forme de instruire, nu sunt doar suma acestor componente, deoarece se presupune că acestea sunt organizate. În multe cazuri, deși nu întotdeauna, este necesar ca instituția de învățământ sau altă organizație care asigură instruirea să recunoască această programă și să confirme finisarea sa.

19. Termenul „activitate educațională” trebuie interpretat mai larg decât termenul „curs sau set de cursuri de instruire”, care au o valoare mai mare, deoarece instruirea la o treaptă anumită include nu doar cursurile, organizate în programă, ci și cursurile frecventate facultativ și un anumit set de activități extracurs. Uneori programele includ componente majore, care, de regulă, pot fi apreciate în calitate de cursuri, - spre exemplu, programele care întrerup stagiul muncitorilor la întreprinderi, în cadrul proiectelor de cercetare științifică sau pregătirea disertațiilor.

20. Trebuie de menționat că nu toate cursurile sunt părți componente ale programelor de instruire. De exemplu, mulți participanți la programele de instruire pentru adulți sau la

instruire continuă, precum și de pregătire a cadrelor la întreprinderi parcurg cursuri individuale pentru obținerea deprinderilor concrete.

21. Trebuie de acceptat că CISE, totuși, are anumite limite în ceea ce privește clasificarea directă a evaluării competențelor și calificărilor participanților la activitățile educaționale. Cauza constă în faptul că nu există legături universale între programele la care s-a înscris participantul și rezultatele de facto ale instruirii. Programele de instruire pe care le-a parcurs o persoană, sau pe care le-a încheiat cu succes, în cel mai bun caz sunt prima încercare de a stabili competențele pe care le-a atins. Mai mult decât atât, pentru orice clasificare bazată pe criterii de programe e foarte dificil să se acopere un proces educațional care nu este organizat în formă de programe educaționale în cadrul învățământului formal.

22. În clasificarea treptelor de instruire bazată pe programe educaționale, există însă o limitare deosebit de importantă. Deși este rațional să presupunem că activitatea educațională are drept rezultat perfecționarea deprinderilor și sporirea competențelor unui individ, ceea ce ar permite interpretarea trecerii acestuia prin sistemul educațional drept o ascensiune ordonată în lărgirea cunoștințelor, deseori programele de instruire constituie doar parțial cauza unei asemenea ascensiuni deoarece unui elevi își pot atinge scopurile prin mai multe filiere.

Pentru satisfacerea acestei necesități sistemele educaționale propun diferite filiere ce se intersectează, programe alternative și oferă chiar posibilități pentru utilizarea „ultimei șanse”. Se observă sporirea volumului mișcării „orizontale” prin sistemele educaționale, în cadrul căreia participantul la educație poate să-și lărgescă cunoștințele nu doar prin creșterea parțială a treptelor de instruire. De aceea devine tot mai dificil să se facă legătura dintre o asemenea programă și o anumită treaptă de instruire. Clasificarea bazată pe programele de instruire, în mod inevitabil, pierde o parte din informația cu privire la calea pe care o parcurge subiectul prin sistemul educațional. Ierarhia programelor educaționale poate astfel să reflecte realitățile sistemului educațional într-un sens foarte limitat.

UTILIZAREA CISE PENTRU PROGRAMELE EDUCAȚIONALE NON-FORMALE

23. Unele activități educaționale nu pot fi expuse explicit, folosind în acest scop noțiunea „programe educaționale” în sensul indicat anterior, chiar dacă sunt evident legate de educația *organizată și continuă*, scopul căreia constă în asigurarea instruirii, ceea ce înseamnă că, în principiu, ele cad sub incidența CISE. Drept exemplu poate servi educația timpurie a copiilor în familie.

24. În cadrul CISE „universul” educației include, cum e menționat în punctele 1 și 12, paralel cu educația formală, instruirea adulților și educația copiilor cu cerințe educaționale speciale. Conținutul programelor educaționale destinate acestor subgrupe deseori se corectează pentru a satisface necesitățile lor speciale.

25. Pentru alte tipuri de activități educaționale, instruirea poate fi determinate cu ajutorul noțiunii „programă de învățământ” în sensul menționat mai sus, deși deseori este dificil de a identifica participanții la programă. Drept exemplu pot servi programele de instruire transmise prin mijloacele de comunicare. În alte cazuri programele de învățământ pot avea caracteristici speciale, care nu corespund criteriilor obișnuite, alese de CISE pentru clasificarea programelor, dar acestea, totuși, cad sub incidența CISE. Bunăoară, un curs de instruire realizat prin Internet poate fi echivalent, ca obiectiv și conținut, unei programe de învățământ formal.

26. Toate aceste tipuri de activități educaționale trebuie clasificate pornind de la echivalarea lor cu programele de învățământ formal. Cu alte cuvinte, ele trebuie clasificate împreună cu acele programe din învățământul formal de care sunt mai aproape din punct de vedere al criteriilor utilizate. De exemplu, în cazul în care programele de educație timpurie a copiilor în familie corespund criteriilor stabilite în baza conținuturilor CISE pentru nivelul 0, ele trebuie clasificate în calitate de programe de instruire de nivelul 0 CISE.

Uneori, certificatele sau calificările eliberate la finisarea cu succes a unei programe pot ajuta la clasificarea activităților educaționale. Bunăoară, treapta de conținut a unei programe de educație în cadrul instruirii la distanță poate fi calificată pornind de la tipul calificării care se oferă după finisarea cu succes a acestei instruirii.

VARIABLE DE CLASIFICARE TRANSVERSALE

27. Programele de instruire se clasifică prin metoda extinsă în corespundere cu treptele și domeniile de instruire, în același timp, fiecare variabilă rămâne independentă. Astfel, fiecare program de instruire poate fi clasificat doar după un singur articol/celulă în cadrul matricei treaptă/domeniu. Evident, nu există și nu poate exista orice combinație a treptei și a domeniului.

I. TREPTE DE INSTRUIRE

28. Noțiunea de „treaptă” de instruire se concepe în sens larg de gradare a cunoștințelor și aptitudinilor stabilite pentru participanți de către conținutul programelor de instruire, dacă acești participanți pot, în limite rezonabile, să se aștepte că vor obține cunoștințele, deprinderile și capacitățile pe care programa avea drept scop să le ofere. Într-un sens mai larg, treptele sunt legate de gradul de complexitate a programelor de instruire.

Aceasta nu înseamnă că treptele instruirii reprezintă la propriu o „scară” și că accesul eventualilor aspiranți la fiecare treaptă a acesteia depinde de faptul dacă au parcurs cu succes treapta precedentă. Nu se exclude posibilitatea ca unii participanți la programele educaționale să poată încheia cu succes, la o treaptă oarecare, programe ce corespund unor trepte superioare.

29. De aceea, noțiunea de treaptă are statut de concepție care se fundamentează, în primul rând, pe premisa că programele de instruire pot fi grupate atât la nivel național, cât și internațional într-un șir de categorii organizate, ce corespund volumului general de cunoștințe, capacități și deprinderi, pe care trebuie să le posedate participanții, dacă aceștea pot, în limitele raționale, să fie siguri că vor reuși să finalizeze programele ce se oferă la aceste categorii. Categoriile menționate sunt etape considerabile de avansare în cadrul procesului educațional – de la învățământul inițial/primar (elementar) până la cea mai complexă instruire, și cu cât e mai complexă programa, cu atât e mai înaltă treapta.

30. Clasificarea treptelor de instruire se realizează în cadre de clasificare mai generale, unde se ia în considerare sistemul educațional în ansamblu și, mai concret – parametrii se au importanță determinantă din punct de vedere al celor care iau decizii cu caracter politic relativ la comparabilitatea statisticii internaționale cu privire la educație sau al celor care au atribuție directă la definirea treptelor de instruire. Acești parametri reprezintă orientarea generală a programei, domeniului de instruire, organizația sau persoana care asigură furnizarea serviciilor educaționale, locul plasării și condițiile în care se realizează această instruire, modalitățile de prestare a serviciilor educaționale, tipul și forma de participare.

Unii dintre acești parametri nu sunt atribute directe ale programelor de instruire, ci mai degrabă – atribute ale instituțiilor care realizează programele sau atribute generale ale formelor de oferire a serviciilor educaționale. Dar aceste atribute au o funcție importantă, care permite diferențierea caracterului programelor în multe țări. În plus, acestea au un rol hotărâtor în determinarea și identificarea măsurii/scării la care se realizează colectarea datelor. Astfel, deși CISE este un sistem de clasificare a programelor de instruire, ceilalți parametri, aflați adesea într-o strânsă corelație, ajută la stabilirea și determinarea cadrului general.

STABILIREA TREPTEI PRIN PRISMA CONȚINUTULUI PROGRAMELOR DE INSTRUIRE

31. Clasificarea programelor de instruire după trepte trebuie să se bazeze pe conținutul educației. Evident că este imposibil să evaluăm direct și să comparăm conținutul programei de instruire în mod coerent la scară internațională. Programele de instruire sunt foarte variate și

complicare și nu permit să se facă o concluzie univocă despre faptul că o programă de instruire pentru elevii de o anumită vârstă sau clasă aparține unei trepte mai înalte de instruire decât alta. Astfel de programe de instruire, în baza cărora s-ar putea face o asemenea concluzie, nu există.

32. Din punct de vedere empiric, CISE presupune existența câtorva criterii care pot ajuta la stabilirea treptei de instruire pentru clasificarea unei sau altei programe educaționale. În funcție de treapta și forma instruirii, va trebui stabilit un sistem de cosubordonare a criteriilor: criteriile principale și cele secundare (calificarea tip, necesară pentru admiterea la studii, cerințele minime pentru admitere, vârsta minimă, calificarea personalului etc.). E foarte important de aplicat aceste criterii astfel ca ele se nu se excludă, ci să se completeze reciproc. Prin aplicarea lor se stabilește nivelul de instruire.

33. Pentru a sprijini utilizatorii să clasifice activitățile educaționale și programele în mod adecvat, dar și pentru a pune la dispoziția acestora un instrumentar sigur de colectare a datelor și de calculare a indicatorilor compatibili și comparabili, este necesar de a prevedea divizarea unor niveluri și gradații mai mici.

APLICAREA CRITERIILOR INDIRECTE ÎN PRACTICĂ

34. La aplicarea criteriilor de clasificare a unei programe trebuie ținut cont de faptul că criteriul de clasificare de bază rezidă în conținutul instruirii. O importanță radicală o are faptul că specificul instituțional al programelor naționale nu poate substitui conținutul educației. Bazându-ne doar pe criteriile instituționale, am putea demola sarcinile comparabilității internaționale cu privire la un spectru larg de date comparabile, deoarece structurile instituționale nu sunt în mod obligatoriu comparabile în plan internațional.

35. Este necesar, totuși, să se manifeste flexibilitate la aplicarea criteriilor în scopul stabilirii nivelurilor de instruire al unei programe educaționale. Deși sarcina principală a CISE constă în contribuția la colectarea datelor comparabile despre educație cu privire la diferite grupe de programe, se recunoaște că la nivel național pot exista condiții foarte diferite, care împiedică stabilirea strictă a nivelului. Drept exemple de asemenea situație pot servi cazurile legate de vârsta debutului școlar și de durata instruirii.

36. Pentru unii parametri suplimentari se folosesc termeni concisi. Definițiile complete sunt următoarele:

- *Forma instruirii* ce urmează sau ce va învăța elevul în viitor: forma instruirii ce urmează sau locul la care pot pretinde persoanele care au finalizat această instruire sau tipul de activitate pe piața muncii pentru care se pregătesc absolvenții;
- *Orientarea programei*: orientarea programei înțeleasă în cazul dat ca gradul, măsura în care o programă sau alta este orientată spre o activitate concretă de muncă sau ocupație profesională...

GLOSAR

Curs

Pentru obiectivele CISE, prin *curs* se înțelege o serie planificată de lecții la un anumit cerc de discipline de studiu cu scopul obținerii deprinderilor propuse de o instituție și la care participă unul sau mai mulți elevi/studenti.

Învățământ formal (învățământul inițial/elementar sau învățământul școlar general/normal și universitar). Învățământul oferit în cadrul unui sistem ce include școli, colegii, universități și alte instituții de învățământ oficiale, care, de regulă, formează o „scară” consecutivă de instruire cu frecvență la zi pentru copii și tineri care începe la 5-7 ani și continuă până la 20-25 de ani. În unele țări, partea superioară a acestei „scări” conține

programe organizate care îmbină instruirea cu angajarea parțială în producție sau cu frecventarea parțială/redușă a sistemului școlar sau universitar. Astfel de programe sunt desemnate în țările respective prin termenul „sisteme duale” sau printr-un termen echivalent.

Învățământ non-formal

Prin acest tip de învățământ se înțelege orice activitate de instruire organizată și continuă, care nu corespunde exact definiției învățământului formal prezentată mai sus. De aceea învățământul non-formal poate fi realizat atât în cadrul cât și în afara instituțiilor de învățământ și este destinat persoanelor de toate vârstele. În funcție de condițiile concrete ale unei sau altei țări, această instruire poate include programe destinate alfabetizării adulților, educației de bază pentru copiii neșcolarizați, formării deprinderilor de viață, deprinderilor de muncă, precum și programe de cultură generală. Programele învățământului non-formal nu se construiesc în mod obligatoriu în formă de „scară” și pot avea o durată diferită.

Instruirea elevilor cu cerințe educaționale speciale

Aceasta reprezintă activitate și sprijin educațional care are ca scop satisfacerea *cerințelor educaționale speciale*. Termenul „instruirea elevilor cu cerințe educaționale speciale” a înlocuit termenul „învățământ special”. Anterior termenul dat se înțelegea, în primul rând, ca instruire a copiilor cu handicap fizic și mintal realizată în școli și instituții speciale, care se deosebesc și se află în afara școlilor generale în cadrul sistemului preuniversitar și superior. Actualmente, în multe țări, o bună parte din copiii cu handicap fizic și mintal obțin realmente studii în școlile de cultură generală. Mai mult decât atât, noțiunea de „copil cu cerințe speciale în educație” are o acoperire mai largă decât contingentul elevilor care ar putea face parte din categoria persoanelor cu handicap fizic, incluzându-i pe acei care au fost nevoiți să părăsească școala din diferite motive ce împiedică dezvoltarea optimă a copilului. Într-un fel sau altul, acest grup de copii, determinat în sens mult mai larg, necesită un sprijin suplimentar, care depinde de capacitatea școlii de a-și adapta programele de învățământ, predarea și activitatea și/sau de capacitatea ei de a-și suplimenta resursele umane și materiale pentru a stimula o instruire eficientă a acestor elevi.

Instruirea adulților (instruirea continuă sau reîncepută). Întregul complex stabilit de cadrul organizatoric al procesului educațional, independent de conținut, nivel și metode de instruire, formal sau nu, indiferent dacă este o continuare sau se desfășoară în locul învățământului primar în școală, colegiu sau universitate, ca ucenicie, datorită căruia persoana, considerată adultă în cadrul societății date, își ridică calificarea tehnică sau profesională sau își lărgeste cunoștințele și capacitățile sale cu scopul:

- finalizării unui anumit nivel al învățământului formal;
- dobândirii cunoștințelor și deprinderilor într-un domeniu nou;
- actualizării sau înnoirii cunoștințelor într-un domeniu concret.

Carta europeană cu privire la participarea tinerilor în viața comunităților locale și regionale

Carta neconvențională

Adoptată de Congresul puterilor locale și regionale din Europa
(cea de-a 10-a sesiune – 21 mai 2003 – Anexă la Recomandarea 128)

Introducere

Bazele Cartei europene revizuite a participării tinerilor la viața locală și regională au fost extrase din lucrările primei și celei de-a doua conferințe cu privire la politicile de tineret, organizate de Conferința permanentă a puterilor locale și regionale din Europa (CPLRE), la Lausanne (iunie 1988) și, respectiv, la Langollen (septembrie 1991). La scurt timp după care, în martie 1992, CPLRE a adoptat Rezoluția 237 și articolul său 22 cu privire la adoptarea Cartei.

Pentru celebrarea celei de-a 10-a aniversări a Cartei europene cu privire la participarea tinerilor la viața locală și regională, Congresul puterilor locale și regionale din Europa al Consiliului European, în parteneriat cu Directoratul pentru tineret și sport al Consiliului European, a organizat o conferință cu genericul „Tinerii, actori ai orașului și ai regiunii lor”. Obiectivul general al conferinței, desfășurate la Cracovia la 7 și 8 martie 2002, a fost aprecierea progreselor înregistrate în materie de participare a tinerilor pe parcursul celor zece ani de existență a Cartei, examinând mijloacele de dezvoltare a acestei participări în continuare, spre exemplu, datorită difuzării practicilor corecte. Participanții la conferință au adoptat „Declarația de la Cracovia”, în care reafirmă că tinerii sunt cetățeni ai municipalităților și regiunilor în care trăiesc la fel ca și membrii altor grupuri de vârstă, și că ei trebuie în consecință să aibă acces la toate formele de participare la societate. Rolul tinerilor în dezvoltarea unei societăți democratice, și, în particular, în viața publică locală și regională, este confirmată și redefinită ca un proces permanent. Conferința constituie, de altfel, o contribuție la proiectul integrat al Consiliului European intitulat „Instituțiile democratice în acțiune”.

Participanții au mai solicitat să fie prezentate răspunsurile la noile sfidări cu care se confruntă astăzi tinerii. De asemenea, ei au invitat CPLRE și Consiliul consultativ pentru problemele tineretului al Consiliului European să numească experți împuterniciți să formuleze propuneri în vederea modificării Cartei europene cu privire la participarea tinerilor la viața locală și regională pentru a o adapta sfidărilor secolului XXI.

Reuniunile de lucru au fost organizate la sfârșitul anului 2002 și la începutul anului 2003. În cadrul deliberărilor participanților la aceste reuniuni de lucru le-a fost prezentată versiunea Cartei care este divizată în trei părți. Prima propune autorităților locale și regionale linii directorii cu privire la modalitățile de punere în aplicare a politicilor referitoare la tineret în diverse domenii. Cea de-a doua parte enumeră instrumentele care permit favorizarea participării tinerilor. Și cea de-a treia furnizează sfaturi cu privire la implementarea cadrului instituțional al participării tinerilor.

Preambul

Participarea activă a tinerilor la deciziile și acțiunile la nivel local și regional este esențială dacă ne dorim edificarea unor societăți mai democratice, mai solidare și mai prospere. Participarea la viața democratică a unei comunități, nu este doar procesul de votare sau prezentarea la alegeri, chiar dacă acestea sunt elemente importante. Faptul de a participa și de a fi un cetățean activ înseamnă a avea dreptul, mijloacele, localul, posibilitatea și, dacă e necesar, susținerea dorită pentru a participa la luarea deciziilor, a le influența și a se angaja în acțiuni și activități într-o modalitate care să contribuie la edificarea unei societăți mai bune.

Colectivitățile locale și regionale, care sunt autoritățile cele mai apropiate de tineri, au un rol foarte important în promovarea participării lor. Acestea fiind realizate, ele pot veghea asupra faptului ca tinerii să fie nu doar informați cu privire la democrație și cetățenie, dar să li se ofere posibilitatea de a experimenta la modul concret. Totodată, participarea tinerilor nu are doar obiectivul de a forma cetățeni activi sau de a construi o democrație pentru viitor. Pentru ca participarea să capete un sens, este indispensabil ca tinerii să poată influența asupra luării deciziilor și acțiunilor începând chiar de acum și nu doar la o etapă ulterioară a vieții.

Susținând și încurajând participarea tinerilor, autoritățile locale și regionale contribuie de asemenea la integrarea lor socială ajutându-i să facă față dificultăților și presiunilor la care sunt supuși, dar și la sfidările unei societăți moderne în care anonimatul și individualismul

sunt deseori marcante. Totodată, pentru ca participarea tinerilor la viața locală și regională să fie un succes durabil și semnificativ, nu este suficient de a dezvolta sau de a restructura sistemele politice sau administrative. Orice politică sau acțiune de promovare a participării tinerilor trebuie asigurată pentru un mediu cultural respectuos față de ei și să țină cont de diversitatea necesităților, situațiilor și aspirațiilor lor. Ea de asemenea trebuie să conțină și o dimensiune de divertisment și plăcere.

Principiile.

Participarea tinerilor la viața locală și regională trebuie să se înscrie într-o politică globală a participării cetățenilor la viața publică, după cum este preconizat în Recomandarea Rec (2001) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele membre cu privire la participarea cetățenilor la viața publică la nivel local.

Colectivitățile locale și regionale sunt convinse că orice politică sectorială ar trebui să aibă o dimensiune „a tineretului”. Prin urmare, ele se angajează să adere la principiile acestei carte și să pună în aplicare diferite forme de participare preconizate, în concordanță și în cooperare cu tinerii și reprezentanții lor.

Principiile și diferitele forme de participare care sunt prevăzute de această carte se adresează, fără discriminare, tuturor tinerilor. În scopul realizării acestui obiectiv ar trebui acordată o atenție specială promovării participării la viața locală și regională a tinerilor veniți din medii mai defavorizate ale societății sau care aparțin minorităților – etnice, naționale, sociale, sexuale.

Titlul I: Politici sectoriale

I.1. O politică pentru activități sportive, recreative și viață asociativă

Colectivitățile locale și regionale ar trebui să sprijine activitățile socio-culturale organizate – dirijate de asociații și organizații de tineret, grupuri de tineret sau centre sectoriale, care, împreună cu familia și școala sau locul de muncă, constituie unul din stâlpii coeziunii sociale la nivel comunitar sau regional; aceste activități rămân a fi mediul ideal pentru participarea tinerilor și pentru implementarea politicilor de tineret, atât în domeniul sportului, culturii și meșteșugurilor, creației și altor forme de exprimare artistică, cât și în domeniul activității sociale.

În scopul dezvoltării sectorului asociativ la nivel local și regional, colectivitățile locale și regionale ar trebui, prin mijloacele corespunzătoare, să sprijine în special organismele care pregătesc conducători și responsabili de asociații și organizații de tineret, precum și lucrători profesioniști de tineret, actori indispensabili ai acestei vieți asociative locale și regionale. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să încurajeze asociațiile pentru a favoriza participarea activă a tinerilor în organele lor statutare.

I.2. O politică pentru angajare și combatere a șomajului în rândurile tinerilor

Condițiile economice și sociale în care trăiesc tinerii influențează voința de a participa la viața locală și capacitatea lor de a face aceasta. În cazul în care tinerii sunt șomeri sau cunosc sărăcia, vor fi foarte rare cazurile când ei vor dori, resursele și susținerea socială corespunzătoare pentru a deveni cetățeni activi la nivel local și regional. Tinerii șomeri riscă să se plaseze printre cele mai marginalizate persoane ale societății; colectivitățile locale și regionale ar trebui deci să elaboreze politici și să promoveze inițiative de reducere a șomajului printre tineri.

Colectivitățile locale și regionale ar trebui deci:

- în asociere cu tinerii (inclusiv cei care sunt șomeri sau riscă să devină), patronii locali, sindicatele, responsabilii pentru educație, formare și angajare și organizațiile de tineret, să elaboreze politici și programe care vizează combaterea cauzelor șomajului printre tineri și promovarea posibilităților de angajare a acestei categorii de persoane;

- să creeze agenții locale pentru angajare, în scopul acordării tinerilor șomeri a unui ajutor și sprijin profesionist pentru a găsi un loc de muncă valoros și stabil. Tinerii șomeri ar trebui, dacă doresc aceasta, să aibă dreptul de a participa la gestionarea acestor agenții;
- să susțină crearea unităților comerciale, întreprinderilor și cooperativelor de tineret sau ale grupurilor de tineri prin furnizarea fondurilor sau altor ajutoare, cum ar fi localurile, materialele, formarea și sfaturile profesioniștilor;
- să încurajeze la tineri experiențele în economia socială și inițiativele de auto-asistență a colectivelor sau cooperativelor.

1.3. O politică de mediu urban, habitat, locuințe și transport

1. Împreună cu reprezentanții organizațiilor de tineret, colectivitățile locale și regionale ar trebui să creeze condiții pentru dezvoltarea unei politici de mediu urban fondate pe construirea spațiilor mai puțin compartimentate și mai bine integrate, care favorizează conviețuirea și participă la dezvoltarea unui spațiu public de calitate.

2. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să ducă politici de habitat și de mediu urban care asociază strâns tinerii în programe de concertare care reunesc aleșii municipali sau regionali, factorii de decizie economici, responsabili de asociații și arhitecți. Scopul acestor politici este:

- elaborarea programelor în favoarea unui cadru de viață mai armonios și mai propice realizării personale și dezvoltării unei solidarități reale între generații.

- dezvoltarea de comun acord a unei politici stabilite de mediu urban care ar ține cont de realitățile sociale și interculturale ale locuitorilor la elaborarea programelor de locuințe și/sau de renovare a habitatului.

3. Organizațiile locatarilor și/sau ale consumatorilor, organismele de închiriere a locuințelor și lucrători sociali, colectivitățile locale și regionale, în colaborare strânsă cu organizațiile de tineret, ar trebui să favorizeze, în cadrul structurilor sociale existente, crearea sau dezvoltarea:

- serviciilor locale de informare privind spațiile de locuit pentru tineri;
- programelor locale (închirieri la prețuri reduse, fonduri de garanție a chiriașilor) destinate să ajute tinerii să obțină un spațiu locativ.

4. Mobilitatea tinerilor include și un acces ușor la transportul public a cărui utilizatori principali sunt. Această mobilitate este indispensabilă pentru participarea la viața socială și, de aici, pentru a deveni un cetățean deplin.

5. Tinerii ar trebui deci să se asocieze la organizații de transport public, atât la nivel local cât și regional. O tarificare adaptată ar trebui să permită deplasarea celor mai defavorizați tineri.

6. În zonele rurale, mobilitatea și transportul constituie o necesitate absolută pentru calitatea vieții și nu sunt doar simple mijloace pentru a facilita participarea. În consecință, colectivitățile locale și regionale ar trebui să susțină inițiativele de transport rural care vizează asigurarea serviciilor (publice sau private, individuale sau colective) și să sporească în zonele rurale mobilitatea grupurilor care, de rând cu tinerii, sunt actualmente excluși din lipsa mijloacelor de mișcare.

1.4. O politică de formare și educare care favorizează participarea tinerilor

7. Școala este o instituție în care tinerii petrec o mare parte din viața lor și unde respectă un program educativ oficial, dar de asemenea este și un local unde își formează în mare parte opiniile și concepțiile despre viață. Este esențial ca tinerii să se familiarizeze cu participarea și democrația în timpul școlarizării și să beneficieze de cursuri bine documentate despre democrație, participare și cetățenie. Școala trebuie de asemenea să fie locul unde tinerii trăiesc experiența democrației în acțiune și unde este susținută, încurajată și considerată a fi utilă participarea lor la luarea deciziilor. În consecință:

- colectivitățile locale și regionale ar trebui să încurajeze activ participarea tinerilor la viața școlară. Ele ar trebui să furnizeze ajutoare financiare și de altă natură, cum ar fi sălile pentru ședințe, pentru a le permite tinerilor să creeze asociații democratice de elevi. Aceste asociații ar trebui să fie independente și autogestionate, și, dacă vor dori, să aibă dreptul de a participa la luarea deciziilor privind gestionarea instituției școlare, în parteneriat cu corpul didactic și administrația școlii;

- în cazul în care colectivitățile locale și regionale sunt responsabile de programe școlare, ele ar trebui să vegheze asupra faptului ca elevii și asociațiile de elevi să fie consultate cu regularitate asupra programelor și implementarea lor. Ele de asemenea ar trebui să vegheze asupra faptului ca instruirea civică și politică să fie integrată în programul școlar, să ocupe propriul loc proeminent și să beneficieze de mijloacele necesare în cadrul programului de învățământ al tuturor elevilor.

1.5. O politică a mobilității și schimbului

8. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să susțină organizațiile sau grupurile care favorizează mobilitatea tinerilor (tineri muncitori, studenți sau voluntari) prin politicile de schimb, în scopul de a dezvolta solidaritatea, edificarea Europei și conștientizării cetățeniei.

9. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să-și încurajeze școlile și tinerii să participe activ la înfrățirile internaționale, la schimburi de orice natură, precum și la rețelele europene. Ele ar trebui de asemenea să fie pregătite să le acorde o susținere financiară în scopul de a favoriza învățarea limbilor, schimburile interculturale și împărtășirea experienței.

10. Ele ar trebui să integreze tinerii și/sau reprezentanții lor în comitetele de înfrățiri și în diverse organe responsabile de aceste schimburi.

1.6. O politică a sănătății

1. În vederea favorizării implementării urgente a proiectelor care provin de la tineri și totodată se înscriu în perspectiva dezvoltării noțiunii de sănătate în toate dimensiunile și dinamica vieții colective, colectivitățile locale și regionale ar trebui să creeze sau să dezvolte mecanisme instituționale între organizațiile tinerilor, aleșilor și tuturor profesioniștilor și partenerilor sociali care se interesează de prevenirea socială și promovarea sănătății.

12. Confruntându-se cu ravagiile cauzate printre tineri de tutun, alcool și de droguri, colectivitățile locale și regionale ar trebui să implementeze, să dezvolte sau să favorizeze în colaborare cu reprezentanții organizațiilor de tineret și ai serviciilor de sănătate, politici locale de informare, structuri de consultare a tinerilor afectați de aceste probleme, și politici de formare corespunzătoare pentru tinerii lucrători sociali, animatori și responsabili voluntari ai organizațiilor angajate în strategia de prevenire și de reintegrare a tinerilor.

13. Având în vedere creșterea numărului maladiilor sexual transmisibile, colectivitățile locale și regionale ar trebui să intensifice programele de informare și măsurile de prevenire destinate tinerilor, promovând astfel, în cadrul comunității, un spirit de solidaritate de natură să creeze relații sociale fără prejudecii morale sau segregacionism. Tinerii și reprezentanții organizațiilor locale ale tinerilor și ale serviciilor de sănătate ar trebui să se asocieze pentru o colaborare mai strânsă în vederea elaborării și implementării acestor programe de informare și acțiune.

1.7. O politică în favoarea egalității între femei și bărbați

14. În cadrul politicilor de creare a condițiilor optime pentru o egalitate între femei și bărbați la participarea în viața locală și regională, colectivitățile locale și regionale ar trebui să adopte măsuri în favoarea accesului tinerilor – femei și bărbați – la funcții de răspundere în viața profesională, asociativă, politică, precum și la nivelul autorităților locale și regionale.

15. În limita competențelor, colectivitățile locale și regionale ar trebui să favorizeze, începând cu o vârstă cât mai tânără, o politică educațională de promovare a egalității între femei și bărbați.

16. Pentru a favoriza o asemenea politică de egalitate, colectivitățile locale și regionale ar trebui:

- să elaboreze un plan pe termen mediu care să aibă ca obiectiv eliminarea inegalităților între fete și băieți;
- să adopte măsuri specifice în favoarea fetelor și să le evalueze.

17. În scopul urmăririi obiectivului dat, aceste politici ar trebui în special să permită fetelor și femeilor tinere:

- să obțină o informație specifică privind cursurile de formare pentru calificarea profesională;
- să urmeze o formare profesională prin acordarea burselor de studiu și cicluri de studii specifice, inclusiv în profesiile tradițional rezervate bărbaților;
- să fie instruite pentru gestionarea afacerilor publice, prin încredințarea responsabilităților la cel mai înalt nivel decizional, pe baza unei cote de locuri rezervate femeilor;
- să beneficieze de măsuri financiare pentru serviciile sociale destinate tinerelor femei și fete.

1.8. O politică specifică pentru regiunile rurale.

18. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să țină cont de diferite necesități ale tinerilor din zonele rurale atunci când elaborează sau implementează măsuri și activități de promovare a participării tinerilor. De asemenea, ele ar trebui:

- să vegheze asupra faptului ca politicile educaționale, de angajare, de repartitie a locuințelor, de transport și politicile altor sectoare să corespundă și să răspundă necesităților particulare ale tinerilor din zonele rurale. Aceste politici ar trebui să ajute tinerii care doresc să

trăiască în zona rurală să facă acest lucru. Tinerii de la sat nu trebuie să se confrunte cu un nivel mai inferior al prestațiilor și serviciilor sociale decât cel de care beneficiază orășenii.

- să acorde sprijin financiar și de altă natură organizațiilor de tineret și altor asociații locale care activează în mediul rural. Aceste organizații pot stimula viața socială și culturală din comunele rurale și pot constitui soluții importante pentru tineri. Organizațiile de tineret și alte asociații joacă nu numai un rol important la încurajarea participării tinerilor, dar ele pot contribui de asemenea la ameliorarea calității vieții și pot ajuta tinerii să lupte cu astfel de probleme cum este izolarea rurală.

1.9. O politică a accesului la cultură

27. Arta și cultura capătă forme multiple și evolutive conform sensibilităților, locului și epocilor. Totodată ele fac parte din patrimoniul personal și colectiv, trecut, actual și viitor la care generațiile succesoare își aduc contribuția. Într-un anumit fel ele sunt imaginea societăților noastre. Tinerii, prin practica lor culturală și potențialul de inițiativă, de explorare și inovare, se formează și joacă un rol în această evoluție culturală. Este deci important de a le permite să aibă acces la toate formele culturii și să-și favorizeze potențialul de creativitate, inclusiv în domenii noi.

28. Colectivitățile locale și regionale ar trebui deci să adopte, în cooperare cu tinerii și organizațiile lor, politici ale căror obiective le vor permite să devină actori culturali având acces la cunoașterea, practica și crearea politicilor în localități și în mare parte datorită metodelor elaborate în acest scop.

1.10. O politică a dezvoltării durabile și a mediului înconjurător

29. Confruntate cu o degradare tot mai vizibilă a mediului înconjurător, colectivitățile locale și regionale ar trebui să susțină financiar proiectele educaționale ale școlilor și asociațiilor care vizează sensibilizarea problemelor mediului înconjurător.

30. Fiind conștiente că problemele mediului înconjurător îi preocupă mult pe tinerii – care, mâine, vor trebui să-și asume greșelile comise astăzi, - colectivitățile locale și regionale ar trebui să susțină activitățile și proiectele care favorizează dezvoltarea durabilă și protecția mediului înconjurător la care participă tinerii și organizațiile lor.

1.11. O politică de luptă împotriva violenței și delicvenței

31. Considerând că victimele delicvenței și violenței deseori sunt tinerii și recunoscând necesitatea de a găsi răspunsuri adecvate la delictele și actele de violență săvârșite în societatea contemporană, precum și necesitatea de a implica în mod direct tinerii în combaterea acestor probleme;

32. Colectivitățile locale și regionale ar trebui:

- să asigure prezența tinerilor în cadrul consiliilor de prevenire a delicvenței, acolo unde există astfel de consilii;
- să se ocupe, în special, de tinerii care riscă să fie implicați în delicvență sau au fost deja implicați;
- să combată violența rasistă prin toate mijloacele disponibile;

- să combată orice formă de violență la școală, cooperând cu toți actorii interesați, adică cu autoritățile responsabile de educație și poliția, învățătorii, părinții, și însăși tinerii;
- să contribuie la crearea rețelelor de asociații și a proiectelor care vizează promovarea nonviolentei și toleranței, atât în instituțiile școlare cât și în mediul extrașcolar;
- să facă totul ce este în puterile lor pentru a proteja tinerii de exploatare și de abuz sexual și de alte forme de rele tratamente, și să implementeze structuri de susținere materială și psihologică, precum este sistemul de consultanță confidențială pentru victime.

33. Astfel, colectivitățile locale și regionale vor contribui la stabilirea unui climat de încredere și de respect între tineri și autoritățile publice, la același nivel cu poliția.

I.12. O politică de luptă contra discriminării

34. Autoritățile locale și regionale ar trebui să promoveze drepturile omului și să ia măsuri pentru a lupta împotriva discriminării față de minorități – rasiale, etnice, naționale, religioase, sexuale, etc. – ale persoanelor handicapate și ale altor grupuri expuse, și ar trebui să favorizeze dezvoltarea comunităților pluriculturale datorită integrării minorităților și luării în considerare a nevoilor lor, a culturii, obiceiurilor și modurilor de viață.

35. În această privință, colectivitățile locale și regionale ar trebui:

- să adopte sau să consolideze legislația fondată pe discriminare, pentru a asigura tuturor cetățenilor egalitatea accesului la locurile publice, la formarea profesională, la școală, la locuință, la activitățile culturale și la alte aspecte ale vieții. Un astfel de acces ar trebui să fie controlat și ar trebui garantat în mod egal de către organele compuse ale reprezentanților autorităților locale, ale minorităților și ale tinerilor;
- să favorizeze în programele școlare aspectele multiculturale și sensibilizarea luptei contra rasismului și a discriminării.

I.13. O politică a sexualității

36. Atunci când tinerii trec de copilărie – o perioadă când ei sunt încă dependenți de familie, de școală, de comunitatea religioasă sau de altă „autoritate” – la o viață de adult autonomă, ei își pun întrebări asupra relațiilor personale (în cadrul familiei lor, cu semenii lor, cu prietenul sau partenerul). Sexualitatea lor - începând cu manifestarea ei și până la practică – nu este întotdeauna ușoară, pentru că nu sunt pregătiți să admită aceasta. În afară de aceasta, persistă ignoranța problemelor de igienă sexuală și o suspiciune față de discursurile oficiale cu privire la riscurile care decurg din anumite comportamente sexuale.

37. Pentru a ajuta să-și găsească drumul spre o viață afectivă și satisfăcătoare, în asociere cu părinții, școala și organizațiile specializate în acest domeniu, colectivitățile locale și regionale ar trebui să promoveze și să favorizeze:

- educație sexuală neautoritară în cadrul școlii;
- organizațiile și serviciile care oferă informații cu privire la relațiile lor, practicile sexuale și planificarea familiei;
- un discernământ colectiv al tinerilor în acest domeniu.

38. Tinerii ar trebui să fie activ asociați în planificarea, implementarea și în evaluarea informațiilor și altor servicii care le sunt destinate în acest domeniu.

1.14. O politică de acces la drepturi

39. Pentru a putea coexista, societățile se exprimă asupra regulilor de viață pe care fiecare trebuie să le respecte. În societățile democratice, aceste reguli sunt discutate și adoptate de către reprezentanții aleși de cetățeni sub formă de texte de legi care conferă tuturor drepturi și obligațiuni.

40. Odată cu multitudinea acestor texte, este din ce în ce mai dificil pentru fiecare să le cunoască, să le respecte și să le aplice, de aici lipsa unei armonii între cetățeni. Tinerii sunt în mod natural cei mai afectați de acest fenomen.

41. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să faciliteze accesul tinerilor la drepturile lor:

- dezvoltând cunoștințele lor prin difuzarea informațiilor, în special în cadrul școlii, grupurilor de tineri și serviciilor de informare;
- aplicând drepturile lor datorită susținerii serviciilor responsabile să însoțească tinerii atunci când ei doresc acest lucru;
- permițându-le tinerilor să participe la elaborarea unor noi norme.

Titlul II: Instrumente de participare a tinerilor.

42. Pentru a ajunge la o adevărată participare a tinerilor trebuie puse la dispoziția lor, un anumit număr de instrumente, ceea ce implică dezvoltarea formării tinerilor la participare, de a-i menține informați, de a le furniza mijloace de comunicare și un ajutor pentru realizarea proiectelor lor, și de a recunoaște și de a valoriza angajamentele și voluntariatul lor. Participarea nu are un sens deplin dacă rolul tinerilor nu este recunoscut în partide, sindicate și asociații, și dacă se depun eforturi pentru a favoriza crearea asociațiilor pentru și de către tineri.

2.1. Formarea pentru participarea tinerilor

43. Colectivitățile locale și regionale, conștiente de rolul esențial pe care școala îl joacă în viața tinerilor, ar trebui, în cadrul școlii, să asigure localuri, fonduri și o formare în domeniile participării tinerilor, a educației pentru drepturile omului și a învățământului neformal. În afară de aceasta, ele ar trebui de asemenea să asigure o formare și un sprijin pentru participarea tinerilor la viața asociativă și la cea a comunității lor favorizând:

- formarea profesională pentru practica participării tinerilor destinată învățătorilor și muncitorilor tineri;
- toate formele de participare a elevilor la viața școlară;
- programe de instruire civică în școli;
- o educație pe grupuri de semeni asigurând localuri și mijloacele necesare, și favorizând schimburile de practici corecte.

2.2. Informarea tinerilor

44. Informarea este deseori un element cheie al participării, și dreptul tinerilor de a avea acces la informațiile cu privire la posibilitățile care le sunt oferite și cu privire la subiectele care îi interesează este din ce în ce mai recunoscut în documentele oficiale europene și internaționale, și nu numai în contextul vieții locale și regionale.

45. Pentru a participa la activități și la viața comunității sau pentru a beneficia de prestațiile și de serviciile care le sunt destinate, tinerii trebuie să fie informați în modul cuvenit. Participarea la activitățile și la proiectele care îi interesează și pe care le organizează ei însăși este deseori prima etapă a unui proces care îi va conduce spre a se încadra și mai mult în viața colectivității, inclusiv în viața politică.

46. Colectivitățile locale și regionale ar trebui deci să susțină și să amelioreze centrele de informare și de consultare destinate tineretului, pentru ca aceste centre să propună servicii de calitate care răspund nevoilor exprimate de tineri. În locurile care nu sunt înzestrate cu astfel de centre, autoritățile publice și alți actori competenți ar trebui să încurajeze și să favorizeze implementarea surselor de informare pentru tineri, în special în cadrul structurilor existente precum sunt instituțiile școlare, serviciile de tineret și bibliotecile. Ar fi convenabil să se ia măsuri speciale pentru a răspunde necesităților de informare a grupurilor de tineri care au dificultăți în accesul la informații (bariera limbii, nu au acces la Internet, etc.).

47. Serviciile de informare pentru tineri trebuie să respecte un anumit număr de norme și de principii profesionale. Autoritățile publice sunt încurajate să garanteze respectarea acestor norme și să le amelioreze în permanență referindu-se, în măsura posibilității, la un ansamblu de măsuri și de norme de calitate fixate la nivel național (sau regional). Tinerii ar trebui să aibă posibilitatea să participe la pregătirea, punerea în acțiune și la evaluarea activităților și a produselor centrelor sau a serviciilor de informare a tineretului și să fie reprezentați în cadrul organelor de conducere ale acestor centre.

2.3. Favorizarea participării tinerilor datorită tehnologiilor de informare și de comunicare

48. Tehnologiile de informare și de comunicare pot oferi noi posibilități de informare și să favorizeze participarea tinerilor. Astfel, Internet-ul, telefoanele portabile, mini-mesajele (sms) le permit să primească informații diversificate și uneori să reacționeze la ele datorită interactivității. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să le utilizeze în practicile lor de informare și să participe asigurându-se de accesibilitatea lor în locurile de acces și de formare la aceste noi instrumente.

2.4. Favorizarea tinerilor de a participa la media

49. Dacă tinerii sunt mari consumatori ai media, ei pot fi de asemenea actori în cazul când vor fi lărgite posibilitățile care le sunt oferite pentru a se exprima și de a participa la producerea informațiilor difuzate de media. Datorită sensibilizării lor și abordării acestor subiecte, ei pot aduce semenilor lor o informație diferită și deseori mai accesibilă. Această participare permite de asemenea tinerilor să înțeleagă cum sunt elaborate informațiile și să capete sensul critic indispensabil.

50. Colectivitățile locale și regionale ar trebui prin urmare să susțină crearea și funcționarea media (reviste, radio, televiziune, media electronică) realizate de tineri și pentru tineri, și să favorizeze programe de formare corespunzătoare.

2.5. A favoriza la tineri voluntariatul și apărarea cauzelor colective

51. Ar trebui încurajat voluntariatul iar tinerii ar trebui ajutați în această privință. Atunci când tinerii sunt din ce în ce mai mult impuși să reușească individual în studii și în viața lor profesională, este important să se promoveze și să se recunoască voluntariatul. Prin urmare:

- colectivitățile locale și regionale ar trebui să susțină crearea centrelor de voluntariat și să lanseze inițiative destinate să susțină și să promoveze participarea tinerilor la activități benevole, precum campaniile de informare și de promovare;
- colectivitățile locale și regionale, în parteneriat cu tinerii, asociațiile, responsabilii de educație și patronii, ar trebui să implementeze dispoziții care să recunoască și să valideze activitățile benevole în sistemul educativ formal și câmpul muncii.

2.6. Asistență pentru proiectele și inițiativele tinerilor

52. Dincolo de aspirațiile și dorințele lor, tinerii au numeroase idei care pot fi concretizate în proiecte și realizări locale profitabile pentru toți. Fiind însoțite de eșecuri și sorți de izbândă aceste proiecte, pot de asemenea ajuta tinerii să-și dezvolte sentimentul de responsabilitate și autonomie, și să devină astfel actori sociali. Colectivitățile locale ar trebui deci, să faciliteze concretizarea acestor proiecte, fie că sunt modeste sau mai importante, permițând însoțirea lor de către profesionali și facilitând accesul la ajutoare financiare, materiale și tehnice.

2.7. Încurajarea dezvoltării organizațiilor de tineret

53. Organizațiile de tineret sunt unice în măsura în care principalul obiectiv este de a reflecta punctul de vedere al tinerilor, de a răspunde necesităților lor și de a servi intereselor lor. Ele oferă de asemenea un spațiu în care tinerii pot, împreună cu semenii lor, să participe la luarea deciziilor și la acțiuni și să conștientizeze scopul acestei participări. Poate fi vorba despre organizații foarte structurate sau de rețele neformale locale. Este important ca tinerii care doresc să aibă posibilitatea și alegerea de a adera la o organizație de tineret în localitatea lor. Tinerii ar trebui de asemenea să aibă dreptul, dacă doresc acest lucru, să își creeze propria organizație și să fie ajutați în acest demers. Prin urmare:

- colectivitățile locale și regionale ar trebui să dispună de un buget specific destinat în exclusivitate susținerii organizațiilor de tineret care desfășoară activități, să furnizeze servicii sau să activeze ca purtători de cuvânt ai tinerilor în cadrul comunității și să apere cauza lor. Ar trebui să se acorde preferință față de organizațiile care activează pentru tineret și sunt dirijate de tineri sau a căror politică și organizare permit o participare activă a tinerilor;
- în parteneriat cu tinerii și organizațiile de tineret, colectivitățile locale și regionale ar trebui să dezvolte principiul de cogestionare și sistemul de luare a deciziilor al Consiliului Europei în domeniul de acțiune care îi interesează pe tineri. Este important ca, acolo unde astfel de structuri ale cogestionării sunt implementate, tinerii și

organizațiile de tineret să fie considerate ca parteneri cu drepturi egale, dar să poată de asemenea să se abțină de a participa dacă doresc.

2.8. Participarea tinerilor la organizațiile nonguvernamentale (ONG) și la partidele politice

54. Un sector nonguvernamental dinamic și independent este un element esențial al unei veritabile societăți democratice. Este important de asemenea ca alte sectoare ale societății civile precum sunt partidele politice să fie puternice și active la nivel local și regional. A participa la viața democratică a tuturor țărilor, regiunilor sau comunelor nu se reduce la votarea la intervale regulate. Iată de ce participarea în organizații nonguvernamentale și în partide politice este atât de importantă, aceste organizații permițând cetățenilor să participe în permanență la luarea deciziilor și la acțiuni care influențează asupra lor. Prin urmare, este esențial de a ajuta și de a încuraja tinerii să participe la viața asociativă din localitatea lor.

55. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să furnizeze ONG-urilor resurse financiare și de altă natură precum și ajutoare suplimentare celor care încurajează activ participarea tinerilor în activitățile lor, în cadrul structurilor lor și în procesele de luare a deciziilor.

56. În parteneriat cu partidele politice, colectivitățile locale și regionale ar trebui, fără a fi părtinitori, să promoveze participarea tinerilor la sistemul politic al partidelor, în general, și să susțină acțiuni specifice, precum este formarea.

Titlul III. Participarea instituțională a tinerilor la viața locală și regională

57. Pentru a pune în acțiune politicile sectoriale expuse în titlul I, colectivitățile locale și regionale trebuie să implementeze structuri sau dispozitive convenabile care ar permite participarea tinerilor la luarea deciziilor și la dezbaterile care îi interesează.

58. Aceste structuri vor lua forme diverse stabilite într-un sat, într-un oraș sau un cartier, chiar într-o regiune. Ele ar trebui să creeze condiții favorabile pentru un dialog și un parteneriat veritabil între colectivitățile locale sau regionale și tineri, să le permită lor și reprezentanților lor să fie actori cu drepturi egale în politicile care îi interesează. Aceste structuri ar trebui în mod normal să fie reprezentative și permanente, și să trateze toate problemele de care se interesează tinerii. Ar putea fi prezumată și crearea unor structuri exacte pentru a dezbate sau a soluționa o problemă specifică. Dacă va fi cazul, ar putea fi judicios de a combina diferite forme de structuri.

3.1. Consiliile de tineret, parlamentele de tineret, forumuri de tineret

59. O participare efectivă a tinerilor la viața locală și regională trebuie să se fondeze pe conștientizarea de către ei a mutațiilor sociale și culturale în curs în cadrul comunității lor, fapt care cere existența unei reprezentări permanente sau a unei structuri de tip consiliu, parlament sau for de tineret.

60. Membrii acestor structuri ar putea fi aleși, votați în cadrul organismelor de tineret și/sau selecționați pe bază de voluntariat, încercând să se reflecte caracteristicile sociologice ale populației locale.

61. Tinerii ar trebui să-și asume direct responsabilitatea proiectelor și să participe activ la politicile care se referă la acestea. În acest scop, colectivitățile locale și regionale ar trebui să creeze structuri de participare activă, sau să le sprijine.

62. Aceste structuri constituie cadrul material în care tinerii pot prezenta autorităților interesele lor și pot formula propuneri. Problema care trebuie discutată ar putea fi imaginea celor prezentate în titlul I al Cartei.

6. Aceste structuri ar putea în special:

- să ofere tinerilor un loc unde să se exprime liber asupra subiectelor de interes, inclusiv referitor la propuneri și politici ale municipalităților și alte colectivităților teritoriale; să dea tinerilor posibilitatea de a face propuneri autorităților locale și regionale;
- să permită municipalităților și altor colectivități teritoriale să consulte tinerii asupra problemelor specifice;
- să asigure un local unde să fie elaborate, urmărite și evaluate proiecte de care se interesează tinerii;
- să ofere un local care să favorizeze lucrul comun cu asociațiile și organizațiile de tineret; să favorizeze participarea tinerilor în alte organisme consultative ale puterilor locale și regionale.

64. Oferindu-le tinerilor ocazia să se exprime și să acționeze asupra problemelor care îi afectează, aceste structuri îi formează pentru viața democratică și pentru gestionarea vieții în municipiu.

65. Tinerii ar trebui să fie încurajați să participe la aceste structuri și la activitățile din acest cadru, pentru a stimula capacitatea lor și pentru a aplica principiile cetățeniei democratice. Aceste structuri ar trebui de asemenea să fie un loc de formare a conducătorilor democrației, în special pentru tinerii inițiatori de proiecte și de dialog cu colectivitățile locale și regionale.

66. Colectivitățile locale și regionale, precum și tinerii însăși, ar trebui de asemenea să aibă profit din efectul multiplu pe care îl poate produce participarea acestora din urmă la structurile instituționale, efect notabil în încurajarea tinerilor și să-și exercite drepturile civile, și în special să participe la alegeri și la alte scrutine, precum referendumurile.

3.2. Ajutorul acordat structurilor de participare a tinerilor

7. Pentru o funcționare eficientă, structurile instituționale de participare a tinerilor (fie că sunt sau nu oficiale) au nevoie de resurse și ajutor. Iată de ce colectivitățile locale și regionale ar trebui să procure pentru aceste structuri spații, să aloce mijloace financiare și ajutor material necesar pentru buna lor funcționare. Aceste mijloace fiind obținute, nimic nu mai împiedică aceste structuri să caute un ajutor financiar și material suplimentar de la alți parteneri – fundații, societăți private, etc.

68. Colectivitățile locale și regionale ar trebui să vegheze asupra faptului ca structurile de participare a tinerilor să beneficieze de acest ajutor. În acest scop, ele ar trebui să numească un garant – o persoană sau un grup de persoane – responsabil de supravegherea aplicării măsurilor de ajutor și ca structurile să poată să se adreseze în caz de necesitate.

69. Această persoană sau grup de persoane ar trebui să fie independente de structurile politice și de structurile de participare a tinerilor, care ar trebui să îndreptățască numirea lor.

70. În afara de a garanta ajutorul mai sus menționat, această (aceste) persoană(e) ar putea de asemenea să aibă funcția:

- de a servi ca intermediar între tineri și reprezentanții locali și regionali aleși pentru orice problemă a unora sau altora;
- de a se face avocatul tinerilor pe lângă colectivitățile locale și regionale în caz de tensionare;
- de a servi ca vector de comunicare între colectivitățile locale și regionale și tineri;
- de a alcătui rapoarte regulate la intenția tinerilor și a colectivităților locale și regionale, pentru a evalua nivelul de participare a tinerilor la viața locală și regională, de exemplu în cadrul punerii în acțiune a proiectelor sau a unui angajament în structurile de participare a tinerilor, sau și pentru a determina repercusiunile.

CURRICULUM LA DIRIGENȚIE

Clasele V – XII

NOTĂ EXPLICATIVĂ

Curriculum-ul la dirigenție este destinat reglementării activităților educaționale la orele de clasă și în afara acestora. Elaborat în baza *Concepției Educației în Republica Moldova*,

Curriculum-ul corespunde acesteia și, la fel ca și *Curriculum-ul Național școlar de bază pe discipline școlare*, se constituie din următoarele componente: *teleologie* (sistemul de obiective), *conținuturi* (materii de predare-învățare-evaluare), *tehnologii* (metodologie), *epistemologie* (baza conceptuală).

Specificul activităților la orele de dirigenție revendică o flexibilitate mai vădită ca cea în orele la diverse discipline școlare: Iată din ce cauză *sistemul de obiective* al prezentului Curriculum reprezintă mai curând niște repere teleologice pentru activitatea dirigintelui, solicitând acestuia să-și racordeze activitatea mai mult la conceptul educațional preconizat, decât la obiectivele propriu-zise formulate de Curriculum-ul disciplinelor școlare.

Conținuturile au un grad de flexibilitate și mai relevant, orele de dirigenție trebuind să se desfășoare pe materii imperative nu doar în baza conceptului general educațional, dar și a unor situații educaționale de moment.

Metodologiile educaționale referitoare la activitățile dirigintelui se vor deduce, cu prioritate, din nivelul de capacitate, particularitățile psihologice și de vârstă ale elevilor, din caracteristicile de personalitate ale acestora, precum și din materiile angajate în activitățile educaționale.

În ceea ce privește activitățile educaționale, ele sunt menite să mențină structura *Curriculum-ului la dirigenție* asemănătoare cu cea a Curriculum-ului la disciplinele școlare. Aici activitățile educaționale comportă rol de activități de formare-dezvoltare a unor trăsături de personalitate, reprezentând a continuare firească a procesului de formare a personalității elevului în cadrul orelor de curs și, în special, în cadrul activităților de formare-dezvoltare, preconizate de obiectivele-atitudini.

Textul *Curriculum-ului la dirigenție* este structurat în același mod ca și Curriculum-ul la discipline, și include obiectivele-cadru, obiective de referință (pe trepte de învățământ), activități educaționale, sugestii metodologice și de evaluare, această structură urmând să faciliteze proiectarea și desfășurarea activităților educaționale într-un sistem bine echilibrat.

REPERE CONCEPTUALE

Educația elevilor, concepută în sensul cel mai larg al acestei sintagme, este preconizată de *Conceptul dezvoltării învățământului în Republica Moldova, Legea învățământului, Programul Național de dezvoltare a învățământului în Republica Moldova, Concepția Educației în Republica Moldova, concepțiile disciplinelor școlare, Curriculum-ul de bază, Curriculum-ul disciplinelor școlare*. Toate acestea preconizează un nou învățământ, adecvat problemelor și valorilor lumii contemporane, dar și specificului mediului educațional al Republicii Moldova.

Problemele și valorile lumii contemporane sunt conturate de documentele UNESCO, de alte lucrări în domeniu, consultarea cărora oferă diriginților reperele educației contemporane. Ele constituie *coordonata general-umamă*, sau *universală* a educației. Specificul educației în Republica Moldova este sistematizat în tezele sus-numitelor documente, precum și în diverse studii de specialitate și reprezintă *coordonata națională* a educației.

Coordonata națională a educației este conturată de problemele primordiale ale educației în Republica Moldova, marcate de cele două crize fundamentale ale populației (în special ale reprezentanților generației a doua și a treia: *criza de identitate* și *criza de proprietate*).

Criza de identitate reprezintă declinarea – de către un număr mare de cetățeni de vârsta a doua și a treia, părinții și bunicii elevilor de azi – a identității naționale. Acest proces se manifestă actualmente în două forme: moldovenismul vulgar și moldovenismul cultivat. Eliminarea crizei de identitate urmează să se efectueze prin cultivarea sistematică, continuă și permanentă a conștiinței identității, manifestată în conștiința identității individului, conștiința identității naționale-sociale, conștiința identității umanității. În acest mod, valorile lumii contemporane vor fuziona cu valorile comunității naționale și cu cele ale individului, educația fiind întemeiată pe repere axiologice, proprii celei mai mari părți a omenirii.

Criza de proprietate se manifestă la aceleași categorii de oameni și prezintă absența conștiinței de sine (individul nu este conștient de propriile valori – proprietăți, capacități), și de absența conștiinței de proprietate (individul nu este conștient de faptul că reprezintă o entitate a lumii și că, aparținând lumii, și lumea îi aparține – sub formă de valori spirituale și materiale).

Declararea independenței Republicii Moldova a fost un act istoric, consecința firească a căruia este cultivarea conștiinței identității și a proprietății – scopul educațional al învățământului preuniversitar din Republica Moldova.

Acesta urmează a fi atins prin operarea unui sistem de obiective educaționale, structurate în sisteme de obiective specifice în Curriculum-ul fiecărei discipline școlare. *Curriculum-ul la dirigenție* axat pe aceste repere, reprezintă documentul normativ care preconizează generalizarea / consolidarea / dezvoltarea cunoștințelor, competențelor și atitudinilor formate în cadrul activităților la diverse discipline școlare și care atribuie elevului calitatea de personalitate, adică a conștiinței identității cu sine, cu poporul și lumea, a conștiinței proprietății – a valorilor morale, spirituale și materiale proprii, a celor contigente și de alteritate.

Coordonata general-umană și universală a educației este marcată de problemele educaționale ale civilizației moderne. Lumea contemporană revendică educației întemeierea ei pe *principiul pozitiv* și pe *principiul libertății*.

Principiul pozitiv al educației preconizează orientarea tuturor actelor educaționale către consolidarea și dezvoltarea permanentă și continuă a valorilor fundamentale ale *humanitas-ului*: Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea, toate ele producându-se sub semnul Sacralului.

Principiul libertății presupune formarea/dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală a copiilor și elevilor în corespundere cu valorile congenitale, cele achiziționate pe parcursul vieții, și cele din alteritate, dar și încurajarea celor educați în spiritul manifestării ca subiecți ai propriei formări și dezvoltări.

Libertatea și caracterul pozitiv al educației străbate toate sistemele de obiective ale curriculum-ului școlar. *Curriculum-ul la dirigenție* le sintetizează, oferind profesorilor repere suficiente pentru orientarea elevilor către inserție socială și profesională ulterioară eficientă, către dezvoltarea, prin conștiința elevilor însăși, a ideii de democrație și progres social – condiții inerente libertății persoanei.

SCOPUL educațional al activităților de dirigenție este formarea și dezvoltarea la elevi a capacităților integratoare ale personalității contemporane, definită în contextul problemelor și valorilor individuale ale comunității naționale și mondiale.

Realizarea scopului este ghidată de un *automanagement educațional* centrat pe abilități, precum:

- stăpânirea de sine, deprinderile, aptitudinile, interesele etc. – caracteristici și valori care definesc personalitatea, permit elevului să-și definească *dorințele și scopurile*.
- posibilitățile concrete, reale pentru atingerea obiectivelor stabilite.
- capacitățile (cunoștințe, competențe, atitudini) necesare pentru *proiectarea și monitorizarea* activității orientate către atingerea scopului.

Comportamentul cotidian al elevului, conștient de rolul său de actor al propriei formări/dezvoltări fizice, intelectuale și spirituale, responsabil de propria lui viață, de acoperirea nevoilor vitale și a celor spirituale, se va manifesta prin maniere elevate, ținută demnă, activism în toate sferile de formarea și realizare a ființei umane – individuală, socială, spirituală.

OBIECTIVELE - CADRU

- Formarea conștiinței de sine.

- Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare / actualizare permanentă și continuă a propriei ființe.
- Formarea abilităților de automanagement al propriei formări fizice, intelectuale și spirituale.
- Dezvoltarea culturii comportamentale.

Curriculum-ul la dirigenție s-a constituit pe următoarele **PRINCIPII**:

- respectării particularităților de vârstă;
- continuității;
- flexibilității;
- axării pe valorile naționale și cele general-umane;
- axării pe caracterul pozitiv al educației.

CLASA A V-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

Obiective de referință <i>Elevul va fi capabil:</i>	Activități educaționale Exemple
<i>I. Formarea conștiinței de sine</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice interdependența cu mediul social. • Să explice în cuvinte proprii noțiunea de <i>identitate umană</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuții dirijate • Lecturi comentate • Studiu de caz

II. Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice nevoile / trebuințele vitale • Să determine condițiile favorabile satisfacerii acestor nevoi vitale 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuții dirijate • Analiza propriei experiențe • Studiu de caz • Lecturi comentate • Mozaic • Păianjen
--	--

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să exprime în cuvinte proprii importanța autodirijării pentru ascensiunea spre succes. • Să enumere / denumească aspecte din munca reprezentanților diferitelor profesii. • Să-și creeze un model demn de urmat. • Să manifeste interes pentru dezvoltarea potențialului intelectual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuții dirijate • Comentarea unor secvențe din literatură, presă, emisiuni radio și TV, viața cotidiană • Jocul de rol • Păianjen • Masa rotundă (cercul) • Comentarea meritelor oamenilor iluștri • Chestionare • Concursuri ale erudiților
--	---

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să definească normele de comportament etic. • Să decodifice mesajele comunicării nonverbale. • Să discearnă exigențele față de aspectul exterior în funcție de vârstă, sex, situație.	<ul style="list-style-type: none"> • Discurs • Dialog • Discuția dirijată • Jocul de rol • Examinarea aspectului fizic • Comentarea paradelor, revistelor de modă pentru copii • Lectura unor texte speciale • Masa rotundă • Studiul de caz • Interviu
---	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Persoana și identitatea sa

1. Identitate înseamnă a fi identic sieși.
2. Identitate umană. Individul ca parte componentă a lumii animale. Individul ca specie umană.
3. Individ, om, persoană.
4. Apartenența la sex – caracteristică a individului.
5. Omul e tentat să se cunoască pe sine. Introspecția / autoobservarea și cunoașterea de sine – capacitate specifică umană.
6. Jurnalul intim și cunoașterea de sine.

II. Cultura dorințelor

1. Omul și trebuințele / nevoile sale.
2. Trebuințe umane vitale – trebuințe dominante.
3. Trebuințe fiziologice: de hrană (alimentele de bază și efectul lor asupra organismului; subnutriția; plantele medicinale și sănătatea), de apă (Pentru ce consumă organismul apă ? Câtă apă consumă un om ? De ce calitate ?); de oxigen, de somn; de activitate fizică.
4. Nevoile fiziologice și problema supraviețuirii.
5. Stresul și alimentația: bulimia, anorexia.
6. Trebuințe de protecție și securitate: de temperaturi favorabile; de organizare, stabilitate (regim stabil), ordine, disciplină, lege.
7. Dorințe și trebuințe. Limitele dorințelor. Consecințele nesatisfacerii dorințelor.
8. Probleme cauzate de nesatisfacerea trebuințelor vitale: dezorganizare, scăderea indicilor de reușită în viață; suprasolicitare; dereglări psihice; maladii; moarte.
9. Valoarea *Binelui* și alegerea căilor de satisfacere a nevoilor vitale.

III. Cultura automanagerială

1. Emoțiile de bază – plăcerea, mânia, frica, disperarea, stimulenți și reacții.
2. Emoțiile și capacitatea persoanei de a le controla.
3. Autoreglare. Rolul și importanța ei pentru individ / pentru ceilalți.
4. Aspecte ale activității profesionale.
5. Galeria eroilor preferați (folclor, opere literare, cinema etc.).

6. Cognația și importanța ei pentru carieră. Nivelul propriu de dezvoltare a proceselor cognitive.
7. Jocul și influența lui asupra dezvoltării proceselor cognitive.

IV. Cultura comportamentului etic.

1. Zâmbetul. Arta de a fi simpatic.
2. Semnificația gesturilor.
3. Aspectul cotidian și festiv.
4. Norme de comportament etic în cotidian: la masă, în transport, pe stradă, la teatru, cinema, în sala festivă etc.
5. Locul politeții în viața cotidiană.

CLASA A VI-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze apartenența sa la familie / neam, popor. • Să scoată în evidență rolul și importanța locului de baștină pentru formarea propriei personalități. • Să justifice legătura emoțională cu locul de baștină, cu patria. • Să explice în cuvinte proprii noțiunea de <i>identitate etnică și culturală</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuția dirijată • Introspecția • Discuția „Panel” • Chestionare • Eseu
--	--

II. Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze satisfacerea nevoii de afiliere la diverse grupuri sociale, drept condiție inerentă de autorealizare. • Să manifeste motivație pentru autodezvoltare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuția dirijată • Analiza informațiilor obținute din diferite surse • Discuția „Panel” • Masa rotundă • Chestionare • Testare • Expunere • Eseu
--	--

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să descrie modalități de autoreglare a stărilor emoționale. • Să descopere exigențele specifice diverselor profesii. • Să manifeste motivație pentru dezvoltarea potențialului intelectual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Păianjen • Concursul erudiților • Training • Jocul de corecție
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Să descopere exemple de profesioniști – manageri al propriilor destine. 	
---	--

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să definească modalitățile de exprimare decentă a vieții psihice. • Să argumenteze rostul și importanța etichetei. • Să-și determine specificul aspectului fizic individual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Exerciții • Jocul de rol • Dialog • Monolog • Autoprezentare • Descriere • Dezbateri
--	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Persoana și identitatea sa

1. Sunt purtătorul genelor neamului, mamei și ale tatălui. Specificul neamului meu.
2. Sunt purtătorul numelui.
3. Limba de comunicare am însușit-o în familie. Mă simt foarte important când vorbesc limba literară.
4. Eu, băiat sau fată, sunt verigă între generații. Eu – transmitător al limbii neamului meu.
5. Eu și familia mea facem parte din poporul meu.
6. Familia mea are casă, poporul meu are patrie. Terra este patria tuturor.
7. Pater, patrie, patrimoniu. Valorile, credința, tradițiile, datinile, folclorul – patrimoniul spiritual al poporului meu și al familiei mele. Eu – purtător al culturii familiei mele, al poporului meu, al Europei.
8. Înstrăinarea și dorul de casă, de patrie.
9. Am nu numai identitate umană, ci și etnică și culturală.

II. Cultura dorințelor

1. Trebuința de *afiliere*: de apartenență, relații, colaborare, de familie, de afecțiune.
2. Dorință și ambiție.
3. Dorință și frică.
4. Dorință și trebuință.
5. Adevărul, Sacrul și importanța lor în realizarea nevoii de afiliere.
6. Probleme cauzate de nesatisfacerea trebuinței de afiliere: solitudine (singurătate), izolare, respingere.
7. Căi de soluționare a problemelor: autoanaliza, introspecția, cunoașterea de sine, analiza statutului persoanei în grup (familie, clasă, gașcă etc.), determinarea sensului pentru autodepășire.

III. Cultura automanagerială

1. Sensul și rolul autodirijării.
2. Autodirijarea și importanța ei în satisfacerea nevoilor de afiliere.
3. Nivelul propriu de autodirijare.

4. Autodirijarea în universul profesiunilor.
5. Profesioniști consacrați (inclusiv din mediul de viață al elevului). Avantajele dezvoltării potențialului intelectual pentru formarea unei cariere de succes.
6. Oameni cu preocupări deosebite: B.-P. Hașdeu, N. Roerich, J.-Y. Cousteau, Tour Hayrdall, M. Lomonosov.

IV. Cultura comportamentului etic.

1. Emoții, fapte, consecințe.
2. Relații interpersonale: tact, sensibilitate, înțelepciune.
3. Frumusețea femeii, bărbatului: călătorie imaginară într-o galerie de artă.
4. Șarmul personal.
5. Comunicarea verbală. A tăcea, a vorbi. Când și cum ? Argourile.
6. Eticheta. Sensul și însemnătatea etichetei.
7. Eticheta și organizarea unei recepții: aranjarea sălii, mesei, salutul oaspeților, prezentarea oaspeților, plasarea la masă, manierele la masă, programul distractiv etc.
8. Rolul de amfitrion. expresia comportamentală.
9. Aspectul exterior și efectele lui asupra imaginii de sine. Frica de a părea neagreabil.
10. Frumusețea exterioară și cea lăuntrică.

CLASA A VII-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice interdependența cu mediul social. • Să-și estimeze valoarea pentru mediul său de viață. • Să explice în cuvinte proprii noțiunea de <i>identitate socială</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Autoanaliză • Discuție • Discuția „Panel” • Masă rotundă • Studiu de caz • Brainstorming
--	---

II. Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să argumenteze importanța respectului de sine pentru propria autorealizare. • Să discearnă dinamica ierarhizării trebuințelor/ valorilor. Să elaboreze căi decente pentru satisfacerea nevoilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Testare • Discuție • Discuția „Panel” • Masă rotundă • Studiu de caz • Păianjen • Dezbateri • Brainstorming
---	---

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să aplice tehnici de autoreglare. • Să-și identifice aptitudinile și deficiențele pentru domeniile profesionale. • Să elaboreze căi decente pentru satisfacerea nevoilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Păianjen • Concursul erudiților
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Training • Jocul de corecție
--	---

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să scoată în evidență importanța limbajului paraverbal pentru comunicare. • Să exprime în cuvinte proprii corelația dintre etichetă și comportament etic. Cultura și nivelul de educație. • Să-și determine stilul individual de expresivitate a Eu-lui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Exercițiu • Jocul de rol • Dialog • Monolog • Autoprezentare • Descriere • Dezbateri
--	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Persoana și identitatea sa

1. Socializarea – condiție a avansării de la individ la personalitate. Mawgly, Tharsan: real și fantastic.
2. Lumea înconjurătoare (mama, tata, fratele, sora, bunicul, bunica, prietenul, dirigintele, vecinii etc.) și Eu. Influența mediului asupra mea. Autoanaliza, autoobservarea / introspecția și influența lor asupra felului meu de a fi.
3. Eu și lumea înconjurătoare. Eu vreau, știu și pot să influențez lumea înconjurătoare.
4. Puterea de influență și valorile general-umane. Sunt tentat să fiu mai bun. Sunt tentat ca cei din jurul meu să fie mai buni. Sunt tentat ca familia mea, comunitatea, țara, Europa, lumea întregă să fie mai buni.
5. Eu în afara lumii, lumea fără mine.
6. Am nu numai identitate umană, etnică și culturală, dar și identitate socială.

II. Cultura dorințelor

1. Respectul de sine – nevoie umană. Respectul celorlalți față de sine pentru asigurarea succesului.
2. Căi decente de satisfacere a nevoilor (munca fizică, antrenarea facultăților intelectuale, autoreglarea trăirilor psihice, dezvoltarea capacităților volitive, elaborarea proiectelor mici etc.).
3. Valorile general-umane și alegerea căilor de satisfacere a nevoilor.
4. Munca și importanța ei pentru respectul de sine. Lenea.

III. Cultura automanagerială

1. A fi stăpân al propriei vieți.
2. Modalități de autoreglare a propriei vieți.
3. Calități inerente executării diverselor profesii.
4. Orientarea individuală a persoanei spre profesie.
5. Învățarea eficientă. Experiențele proprii în dezvoltarea potențialului personal.
6. Competența în materie și rolul ei pentru respectul de sine și respectul altora.
7. Proiectul de dezvoltare individuală: menire și structură.

IV. Cultura comportamentului etic

1. Importanța intonației în actul comunicării.

2. Comunicarea eficientă.
3. Relația dintre etichetă, comportament etic, cultură și nivel de educație.
4. Eticheta și schimbul de salut.
5. Rostul complimentelor. Arta de a le adresa.
6. Eticheta, cultura și sinceritatea.
7. Valoarea *Frumosului* - dominantă a comportamentului etic. *Frumosul și Sacrul* - repere ale culturii comportamentale ale poporului român.
8. Vestimentația – expresia felului de a fi.
9. Vestimentația, machiajul și amprentele lor asupra comportamentului persoanei. Gustul estetic.
10. Stilul propriu – expresie a individualității.

CLASA A VIII-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să-și identifice rolurile sociale în mediul de viață. • Să-și determine calitățile proprii în raport cu rolurile sociale. • Să explice în cuvinte proprii noțiunea de <i>identitate personală / individuală</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Autoanaliză • Introspecție • Chestionare • Testare
---	---

II. Formarea nevoilor/trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice rostul comunicării intime pentru propria autorealizare. • Să manifeste capacitatea de a fi prieten intim. • Să elaboreze strategii pentru satisfacerea propriilor trebuințe / nevoi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuție • Masa rotundă • Studiu de caz • Brainstorming
--	--

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să descrie modalități de prevenire a stărilor de dezechilibru emoțional. • Să analizeze efectele activității în grup asupra dezvoltării capacităților intelectuale / emoționale. • Să scoată în evidență raportul dintre aspirații și posibilități reale. • Să elaboreze un proiect personal de carieră profesională. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Păianjen • Training • Jocul de corecție
--	--

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să indice motivele pentru utilizarea adecvată a diverselor modalități de comunicare. • Să manifeste deprinderi de comportament etic. • Să determine modalități de accentuare a individualității.	<ul style="list-style-type: none"> • Exercițiul • Studiul de caz • Masa rotundă • Jocul de rol • Dialog • Dezbateri
--	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Persoana și identitatea sa

1. Rolul social – model de conduită. Apartenența la sex și rolurile sociale. Interacțiunile umane și rolurile sociale.
2. Roluri sociale și comportamente adecvate cerințelor rolului. Acțiuni așteptate de la persoană (în funcție de rol).
3. Modelul social și tendința de identificare cu el.
4. Calități dictate de rolul social.
5. Persoana, vârsta și dinamica rolurilor sociale.
6. Rolurile sociale proprii în cotidian. Comportamente proprii racordate la rol. Insuficiența de însușiri pentru adecvanța rolului.
7. Rolul e același pentru toți, dar fiecare îl realizează în mod diferit. Individualitatea persoanei.
8. Știu cine și cum sunt. Știu cine și cum pot fi.
9. A fi sau a părea că ești.

II. Cultura dorințelor

1. Autorealizarea / actualizarea – trebuința supremă a omului.
2. Autorealizarea / actualizarea prin intermediul comunicării.
3. Importanța comunicării sincere pentru autorealizare / actualizare.
4. Confidența, încrederea, destăinuirea.
5. Voința și importanța ei pentru autorealizare / actualizare. Abulie – dereglări de voință.
6. Prietenie adevărată / falsă. Calitățile unui prieten adevărat.
7. Prietenia sinceră. Diferența între relațiile de prietenie în grup și a prieteniei între două persoane.
8. Avantajele prieteniei sincere. Importanța prieteniei sincere cu persoana de același sex.
9. Importanța prieteniei sincere cu persoana de sex opus.
10. Avantajul unei prietenii sincere cu persoana de sex opus pentru propria afirmare.
11. Relațiile de prietenie și problema manipulării.
12. Dorințe și necesități: semnificații, diferențe.
13. Strategii posibile pentru satisfacerea necesității de comunicare intimă.

III. Cultura automanagerială

1. Emoțiile de bază – plăcerea, mânia, frica, disperarea. Stimulenți și reacții.
2. Emoții și sentimente.
3. Consecințe ale emotivității.
4. Modalități de prevenire și depășire a emotivității. Emotivitatea și voința.
5. Cognația și emoțiile.
6. Influențe ale activităților în grup asupra cognației.

7. Prietenia și rolul autodirijării pentru păstrarea ei.
8. Aptitudini individuale pentru o profesie.
9. Aptitudinile și vocația. Aptitudini și aspirații.
10. Puncte forte și slabe pentru alegerea profesiei.
11. Profesia și cariera.
12. Proiect individual pentru orientarea școlară și profesională, pentru carieră.

IV. Cultura comportamentului etic

1. Politețea – bunătate, respect și omenie. Politețea și eticheta.
2. Limbajul corpului și decodificarea lui.
3. Eticheta în comportarea cu cei vârstnici.
4. Comismul și „clownismul” - față adevărată sau falsă ?
5. Rolul și importanța vestimentației și machiajului pentru accentuarea individualității.

CLASA A IX-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCATIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze identitatea ca structură dinamică. • Să demonstreze prin exemple din cotidian importanța identității – umane, etnice, culturale, sociale și personale / individuale – pentru afirmarea demnității personale. • Să manifeste convingere pentru cunoașterea propriei identități. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Discuție • Masa rotundă • Studiu de caz • Păianjen
--	--

II. Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze supremația nevoii de autorealizare. • Să elaboreze proiecte individuale pentru satisfacerea trebuințelor / nevoilor vitale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Discuție • Discuția „Panel” • Masa rotundă • Studiu de caz • Păianjen
--	--

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să manifeste stăpânire de sine în comportamentul cotidian. • Să determine posibilitățile de profesionalizare din țară și din afara ei. • Să scoată în evidență competențe generale de muncă individuală. • Să manifeste motivație pentru alegerea unei profesii adecvate aptitudinilor. • Să manifeste capacități de 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Păianjen • Training • Jocul de corecție
--	--

autoevaluare obiective în realizarea proiectului individual.	
--	--

IV. Formarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să manifeste abilități de utilizare a limbajului verbal, nonverbal și paralel. • Să elaboreze un cod comportamental decent pentru diferite situații de viață. • Să demonstreze deprinderi de a-și pune în valoare individualitatea.	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Exercițiu • Jocul de rol • Dialog • Monolog • Brainstorming
---	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Persoana și identitatea sa

1. Natura vie e în permanentă schimbare. Azi sunt mai bun cu ieri, mâine voi fi mai bun ca azi.
2. Eu, *real*, sunt cel care sunt. Eu, *ideal*, sunt cel care doresc să fiu. Eu, *dinamic*, sunt cel care intenționez să fiu.
3. Știu cine sunt ca să mă pot depăși.
4. Am nu numai identitate umană, etnică, culturală, socială, ci și identitate personală / individuală.

II. Cultura dorințelor

1. Ierarhizarea nevoilor.
2. Trebuințele de ordin interior (fiziologice, de protecție și securitate).
3. Trebuințele / nevoile de ordin superior (de afiliere, de respect, de actualizare).
4. Consecutivitatea și interdependența nevoilor.
5. Valorile naționale și umane și trebuințele umane.
6. Nevoia de valori.
7. Adolescența. Nevoi și dorințe la vârsta adolescenței. Dorința de realizare a resurselor psihofizice proprii.
8. Dorințe reale și efemere.

III. Cultura automanagerială

1. Stăpânirea de sine și manifestările în viața cotidiană (din perspectiva persoanei și a celorlalți).
2. Valori și motivații relevante pentru a lua o decizie în orientarea profesională. „Pot” și „Vreau” în alegerea profesiei.
3. Identificarea alternativelor de alegere în domeniul carierei.
4. Profesionalizarea în Republica Moldova: cerințe și condiții. Instituții de profesionalizare.
5. Intelectul în exercițiu – condițiile de dezvoltare și actualizare a potențialului intelectual.
6. Istețime, umor, ironie, sarcasm.
7. Concordanța proiectului individual cu realizările proprii ale persoanei.

IV. Cultura comportamentului etic

1. Elocvența – arta de a vorbi frumos și convingător.
2. Concordanța limbajului (verbal, nonverbal, paraverbal) cu situația concretă.
3. Corespondența – comunicare epistolară. Eticheta corespondenței.
4. Jurnalul intim – comunicarea cu sine. Individualitatea – valoare proprie a persoanei.
Variante de punere în valoare a individualității.
5. Diferențe, individualitate și unicitate.

CLASA A X-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice esența sex-rolurilor indivizilor. • Să distingă aspectul sexual al structurii personalității sale. • Să explice noțiunea de <i>identitate sexuală</i>.	<ul style="list-style-type: none"> • Discuție • Masa rotundă • Autoanaliză • Eseu
--	--

II. Formarea nevoilor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să-și explice opinia privitor la importanța dragostei / iubirii pentru propria autorealizare. • Să explice forța și vulnerabilitatea celui care iubește.	<ul style="list-style-type: none"> • Discuție • Masa rotundă • Studiu de caz • Dezbateri • Brainstorming
--	---

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să-și identifice domeniile de interese stabile. • Să dobândească abilități proprii de informare în domeniul carierei. • Să discearnă limita stăpânirii emoțiilor. • Să explice esența maturității personale.	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Păianjen • Training • Testare
--	--

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să exprime în cuvinte proprii specificul comportamentului feminin / masculin. • Să analizeze evoluția modei.	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Jocul de rol • Dialog • Descriere • Dezbateri
--	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Cultura dorințelor

1. Sensul satisfacerii nevoii de dragoste. Satisfacțiile de protecție, înțelegere, cooperare, admirație, tandrețe etc.
2. Importanța satisfacerii nevoii de dragoste / iubire pentru propria dezvoltare.
3. Familia – sursă de satisfacere a nevoii de dragoste.
4. Formele de iubire: părintească, heterosexuală, homosexuală, narcisiacă etc.
5. Intensitățile sentimentului de iubire: întâlnire scurtă, don-juanism, pasiune violentă etc.
6. Iubire, sinceritate, vulnerabilitate.
7. Iubire, speranță, decepție.
8. Probleme cauzate de nesatisfacerea nevoii de dragoste.
9. Gelozie, ură: cauze și efecte.
10. „Vreau” și „Nu se poate” în dragoste.

II. Cultura automanagerială

1. Maturitatea și imaturitatea persoanei: biologică, psihologică, socială.
2. Emotivitatea. Deficiență de emoții.
3. Cercul propriu de interese. Hobby-ul.
4. Interese, aptitudini vizavi de profilul ales.
5. Viitoarea profesie și sursele de informare.
6. Personalitate. Vocație. Carieră. Succes.

III. Cultura comportamentului etic

1. Dualitatea „Femeie – bărbat”.
2. Identitatea sexuală.
3. Retrospectiva istorică asupra statutului femeii și a bărbatului.
4. Rol feminin și rol masculin tradițional. Diferențe de sex-rol. Viziuni asupra sex-rolului în diferite țări ale lumii.
5. Stereotipurile feminității și masculinității.
6. Idealurile masculinității și feminității.
7. Trăsături masculine și feminine.
8. Moda în retrospectivă. Momente de revoluție în modă.

CLASA A XI-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCATIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să expună esența dualității sexuale a indivizilor. • Să discearnă specificul identității feminine / masculine.	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Discuție • Discuția „Panel” • Masa rotundă • Studiu de caz • Păianjen • Brainstorming
--	--

II. Formarea nevoilor / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să argumenteze importanța satisfacerii trebuințelor vitale și a celor spirituale pentru autorealizarea potențialului propriu.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Discuție • Discuția „Panel” • Masa rotundă • Studiu de caz
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Să demonstreze că formarea continuă este o cale spre realizarea de sine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Păianjen • Brainstorming
--	---

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să delimiteze maturitatea și imaturitatea individului. • Să-și stabilizeze idealul de viață. • Să elaboreze un proiect individual de realizare a idealului de viață. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Elaborarea proiectelor
--	---

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să manifeste motivație pentru un comportament specific feminin / masculin. • Să adecveze cuvântul modei la specificul individual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Jocul de rol • Descriere • Dezbateri • Eseu
--	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Cultura dorințelor

1. Nevoia de *Frumos* în satisfacerea fiecărei nevoi: fiziologice; de protecție și securitate; de afiliere; de respect de sine și de respectul celorlalți; de autorealizare.
2. Nevoia de a supraviețui și necesitățile spirituale.
3. Nevoia de actualizare – necesitate supremă. Satisfacerea nevoii de actualizare prin satisfacerea necesităților inferioare.
4. Deprimarea unei nevoi și efectele ei asupra satisfacerii celorlalte.

II. Cultura automanagerială

1. Manifestarea comportamentală a maturității și imaturității / infantilismului.
2. Maturitatea și libertatea. Libertate, libertinaj și responsabilitate.
3. Maturitatea și comportamentul prosocial.
4. Idealul vieții: capriciu sau nevoie ?
5. Idealul și scopul vieții. Karma și fatalitatea.
6. Strategii și tactici de realizare a idealului vieții.

III. Cultura comportamentului etic

1. Bărbat, femeie: Diferențe biologice, psihologice, culturale.
2. Natura bipolară a indivizilor.
3. Trăsături masculine la femei și trăsături feminine la bărbați.
4. Rolurile profesionale, civice, economice ale femeilor și ale bărbaților.
5. Rolurile sexuale și mariajul.
6. Masculinitate, feminitate: comportamente reprezentative. Limbajul verbal, nonverbal și paraverbal expresiv.
7. Hermafroditismul.
8. Individualitatea și moda.
9. Aspectul exterior, lumea interioară și cuvântul modei.

CLASA A XII-A

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE

I. Formarea conștiinței de sine

<ul style="list-style-type: none"> • Să interpreteze identitatea Eu-lui psihologic și Eu-lui corporal. • Să explice efectele crizei de identitate. • Să argumenteze importanța identității umane, etnice, sociale, individuale / personale, sexuale pentru atestarea valorii proprii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Discuție • Masa rotundă • Studiu de caz • Păianjen • Dezbateri • Brainstorming
--	--

II. Formarea necesităților / trebuințelor de autorealizare

<ul style="list-style-type: none"> • Să conștientizeze responsabilitatea personală pentru rezultatele realizării proiectelor individuale. • Să manifeste motivație pentru formarea continuă. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză • Discuție • Masa rotundă • Studiu de caz • Păianjen • Dezbateri • Brainstorming
--	--

III. Formarea abilităților de automanagement al propriei formări

<ul style="list-style-type: none"> • Să manifeste maturitate comportamentală în cotidian. • Să-și monitorizeze proiectul individual de realizare a idealului de viață. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lecturi speciale • Masa rotundă • Discuția dirijată • Discuția „Panel” • Analiza
--	--

IV. Dezvoltarea culturii comportamentale

<ul style="list-style-type: none"> • Să demonstreze abilități de comportament specific sexului. • Să stabilizeze codul comportamental individual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exercițiu • Studiu de caz • „Cubul” • Dezbateri • Eseu
---	--

CONȚINUTURI RECOMANDATE

I. Cultura dorințelor

1. Nivelul de dezvoltare a nevoilor.
2. Sensul actualității și sensul vieții.
3. Inevitabilitatea morții. Gătina de moarte.
4. Vacuumul existențial. Probleme cauzate de vacuumul existențial (narcomania, alcoolismul, violența, suicidul etc.).
5. Corp și suflet, sentimente și rațiune – conflict etern.
6. Dorințe, trebuințe, responsabilități.

II. Cultura automanagerială

1. Dominare și supunere. Omul: lup sau miel ?
2. Dominare și manipulare.
3. Machiavelismul și efectele lui.
4. A iubi înseamnă a oferi sau a cere ?
5. Realizarea proiectului individual: erori și corecții.

III. Cultura comportamentului etic

1. Idealurile masculinității și feminității. Schimbările și cauzele lor.
2. Caracteristici dominante (feminine, masculine) și stilul de viață.
3. Sexul psihologic / conștiința identității sexuale. Eu-l corporal și Eu-l psihologic.
4. Identitatea sexuală și identitatea de sine. Criza de identitate și efectele ei.
5. „Inferioritatea” sexului slab.
6. Egalitatea în drepturi.
7. Emanciparea. Mișcarea feministă. Cauze și efecte.
8. Snobismul și statutul social al persoanei.
9. Snobismul și moda.
10. Vestimentația și comportamentul. Exprimarea lumii lăuntrice în vestimentație și comportament.

SUGESTII METODOLOGICE

Activitatea educațională este orientată spre atingerea unor finalități, care se cer conștientizate și interiorizate atât de către subiectul formator – profesorul, cât și de subiectul format – elevul.

Ansamblul tehnologiilor educaționale aplicate la orele de dirigenție include nu doar metode tradiționale, ci și metode moderne, interactive. Din prima categorie profesorul va utiliza *Expunerea orală, conversația, demonstrația intuitivă etc.*, completate cu elemente noi: *dialogul, demonstrația cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale, experimentul etc.* Din cea de-a doua – *descoperirea, cercetarea, problematizarea, cooperarea, brainstormingul, studiul de caz, dezbateră, luarea unei decizii, jocul de rol, exercițiile de creativitate etc.*

Selectarea și combinarea metodelor este condiționată de obiectivele activității, tema, conținutul, mijloacele disponibile, specificul și motivația contingentului de elevi, competența, inspirația și creativitatea profesorului.

Îmbinarea judicioasă a metodelor, procedeele și formele de activitate este o condiție indispensabilă de realizare a obiectivelor educaționale propuse.

Realizarea eficientă a orelor de dirigenție necesită respectarea unor principii metodologice, cum ar fi.

- Îmbinarea prelegerilor cu exercițiile aplicative;
- Îmbinarea armonioasă a rolurilor de conducere și organizare a activităților cu acela de stimulator și participant activ la ele, împreună cu elevii;
- Alternarea dintre elaborarea și realizarea ideilor prin modele, proiecte individuale și colective.

La fel de importante sunt metodele aplicate (preponderent interactive), relația profesor-elev (democratică și de cooperare), raportul elev-elev și atmosfera stabilită în clasă (permisivă, colegială, de încredere).

Se recomandă ca toate acestea, în ansamblul lor, să contribuie nu doar la adecvarea individului la normele sociale, ci și la elaborarea acordului cu sine, a echilibrului intern,

trăirea sentimentului stabilității, securității, formarea tendinței spre autorealizare în baza unei autoaprecieri obiective și a unei automanagerieri eficiente.

SUGESTII DE EVALUARE

Orele de dirigenție au menirea de a oferi elevilor ambianța necesară exersării cunoștințelor, aptitudinilor și atitudinilor, de a le forma abilități de comportament civilizat în diferite situații de viață, de a-i motiva pentru autodepășire și actualizare. Specificul orelor de dirigenție implică dificultăți considerabile de evaluare, cu atât mai mult, cu cât aceasta are o funcție pedagogică complexă:

- în perspectiva elevului – de stimulare, întărire a rezultatelor, conștientizare a posibilităților, formare a abilităților, programare a propriei vieți;
- în perspectiva dirigintelui – de autoapreciere a eficienței celor întreprinse și a modificărilor ce se impun pentru realizarea pleneră a obiectivelor educaționale.

Pentru obținerea unei educații eficiente la orele de dirigenție, evaluarea se va realiza prin raportarea rezultatelor obținute la posibilitățile individuale ale fiecărui elev, evidențierea progresului individual înregistrat de la o etapă la alta.

Realizarea obiectivelor vizate în *Curriculum-ul la dirigenție* nu poate fi evaluată prin metode tradiționale, de aceea profesorul va apela la metode netradiționale.

Una din modalitățile de evaluare, cu largi valențe formative, este *autoevaluarea elevilor*. Profesorii pot utiliza multiple căi de formare și de educare a spiritului de autoevaluare obiectivă, inclusiv:

1. *Autocorectarea sau corectarea reciprocă* – un prim-exercițiu pe calea dobândirii autonomiei în evaluare. Elevul este solicitat să-și depisteze operativ unele erori, scăderi, în momentul realizării unor însărcinări. În același timp, el poate fi antrenat în corectarea răspunsurilor (lucrărilor) colegilor. Depistarea lacunelor proprii sau ale colegilor (nu se admite sancționarea prin note!) constituie un prim pas pe calea conștientizării competențelor în mod independent.
2. *Autoaprecierea vegheată* – elevul este solicitat, în cadrul unei verificări, să se autoaprecieze, rezultatul fiind apoi negociat cu profesorul sau împreună cu colegii. Profesorul are datoria să argumenteze și să evidențieze corectitudinea / incorectitudinea autoaprecierii avansate.
3. *Aprecierea reciprocă* – în cadrul acesteia elevii sunt puși în situația de a-și aprecia colegii, prin reciprocitate.
4. *Aprecierea obiectivă a personalității* – antrenarea întregului colectiv al clasei în evidențierea rezultatelor obținute de aceștea prin acumularea a cât mai multor informații și aprecieri – eventual, prin confruntare – necesare formării unor reprezentări cât mai complete, privitor la posibilitățile fiecărui elev, în parte, și ale tuturor la un loc.
5. *Estimarea propriei personalități (autoestimarea)* – poate fi efectuată atât pe cale verbală, cât și non-verbală. Important este ca aceasta să fie imparțială și, pe cât posibil, adecvată. Toate etapele autoestimării – pregătirea, evaluarea propriu-zisă, estimarea rezultatelor necesită intuiție, sensibilitate, intelect și inteligență. Randamentul procesului de autoestimare este determinat de gradul de competență în materie de psihologie. În acest sens este oportună contribuția (sub orice formă) a psihologului școlar.

SARCINI PRACTICE

SUGESTII, IDEI PENTRU ORELE DE DIRIGENȚIE

Educație morală

- Politețea – aspect esențial al comportării civilizate.
- Comportarea în societate.
- Cum salutăm ?
- În vizită.
- Cum ne prezentăm ?
- Ținuta.
- Ce înseamnă a fi original ?
- Conversația. Convorbirea telefonică.
- Despre felicitări.
- Comportarea în școală.
- Buna-cuviință în școală.
- Cum să ne comportăm dacă suntem în situația de a fi pedepsiți pe nedrept ?
- Cum să ne formulăm dorințele în mod politicos ?
- Atracția dintre băieți și fete.
- Politețea la alte popoare.
- Despre dreptate, adevăr, cinste, sinceritate – nedreptate, minciună, înșelătorie, furt.
- Despre voință, perseverență, răbdare – încăpățănare, îndărătnicie, negativism, renunțare, delăsare, abandon, neglijență, lipsă de curaj, superficialitate.
- Despre îngăduință, toleranță, modestie, adaptate la situație – orgoliu, aroganță, mândrie, asprime.
- Despre demnitate – lingușire, viclenie, lăudăroșenie.
- Despre cumpătate, echilibru, înțelepciune, prudență, simț al economiei – lăcomie, zgârcenie, aviditate, risipă, nechibzuință.
- Despre altruism, generozitate, responsabilitate, spirit de sacrificiu, bunătate, omenie – egoism, invidie, crimă.
- Despre respect, stimă, considerație, cinstire, recunoștință – necuviință, dispreț, desconsiderare, purtare grosolană.
- Despre prietenie, colegialitate, tovarășie – superficialitate, indiferență.
- Despre muncă, hărnicie – lene, moliciune, inconsecvență.

Educație civică

- Declarația Universală a Drepturilor Omului.
- Convenția cu privire la Drepturile Copilului.
- ONU, UNICEF, Consiliul Europei, Uniunea Europeană.
- Mari oameni politici și ideile lor.
- Perspective negative ale civilizației actuale:
  - a) probleme demografice;
  - b) probleme alimentare;
  - c) probleme energetice;
  - d) poluarea;
  - e) efecte ale unor medicamente;
  - f) dezechilibre climatice generate de activitatea industrială;
  - g) maladii genetice;
  - h) eventualitatea unor războaie distrugătoare;
  - i) alienare morală sub impactul civilizației tehnice;
  - j) pacea și războiul;

- k) progresul, pacea, dezarmarea;
- l) tragedia războaielor.

Educație pentru democrație

- Democrația – formă de guvernământ. Istorie și actualitate.
- Pluralism și pluripartitism.
- Toleranța politică.
- Rasism, xenofobie, antisemitism.
- Sensurile adevăratei libertăți.
- Exercițarea democratică a drepturilor.
- Oratoria – știință și artă.
- Mari oratori: Demostene, Cicero, Ceasar, N. Iorga, Titu Maiorescu etc.
- Viața și activitatea marilor diplomați: O. Bismarck, G. Clemenceau, W. Churchill, N. Titulescu etc.

Educație în spiritul dragostei față de țară

- Patria.
- Simbolurile țării.
- Strămoșii.
- M. Eliade.
- N. Iorga.
- Spiru Haret.
- Al. I. Cuza.
- Oameni, locuri, obiceiuri.
- Colindul.
- Plugușorul.
- Mărțișorul.
- Obiceiuri de Anul Nou la alte popoare.

(Selecție din opera lui D. Matcovschi realizată de către Viorica Harea)

- „Greu să ai un nume, să-l aduni, să-l porți”.
- „Bate din aripă clipa minunată”.
- „Plai venit din vremi bătrâne”.
- „Plai cu dulce nume”.
- „Vatra sfântă la sânul ei ne strânge”.
- „Noi nu dorim războaie”.
- „Noi semănăm pământul și așteptăm să ploaie”.
- „Scumpă icoană în inimi purtată”.
- „Floare de dor”.
- „Cel mai frumos pământ din lume”.
- „Doina - temelie de spirit a neamului nostru”.
- „Cei care trăiesc sunt cei care luptă”.
- „Acest preasfânt pământ”.
- „Graiul meu nu-l dau nici pe o coroană”.
- „Plaiul meu mi-e scump așa cum e”.
- „Țară veche și de odă”.
- „Am fost un neam. Un neam vom fi”.
- „Aici ne naștem și murim”.
- „Acest pământ să ne fie orișicând”.

- „A-ți iubi țara, națiunea este un merit”.
- „Un pământ mai scump pe lume nu e”.
- „Nu-i o altă glie mai frumoasă”.
- „Altă glie mai aleasă nu-i”.
- „Tu ești partea noastră de iubire”.
- „Tu ești dorul nostru cel mai dor”.
- „Nu-i pe lume alt meleag mai pașnic”.
- „Alt meleag mai sfânt pe lume nu-i”.
- „Doare-mă-doare, Măicuță Istorie”.
- „Tu ești Țara Dorului”.
- „Și am întâlnit un om de omenie”.
- „Și-am întâlnit un om dintr-o bucată”.
- „Omul cel viteaz rostește al tău nume, scumpă țară”.
- „Chiar și dacă moare, moare tot stejar”.
- „Să ne lipim cu soarta de soarta plaiului”.
- „Părinții noștri luminoși ca sfinții”.
- „Inimă de mamă, inimă de tată”.
- „Folclorul –superlativul frumuseții”.
- „Pământul care ne-a crescut”.
- „Aici mi-i casa și-i aleasă, și dragă mi-i, și scumpă mi-i”.
- „Suntem un crez, suntem o soartă”.
- „Limba maternă - limbă de pace, de suflet ce tace neînfricat și imens”.
- „Cuvântul - suflet este”.
- „Vorbele sunt sfinte. Să le spunem sfânt”.
- „Învățăm de la cei pe care îi iubim”.
- „Este a noastră limba noastră”.
- „Rădăcina crește-n suflet”.
- „Soartă de eternitate, floare-amară de pelin”.
- „Unde ești, Bade Mihai?”.
- „Copiii – ochii treji din camera ființei noastre”.
- „Nimic de când lumea, nimic nu se trece”.
- „Sunt toate prea vechi și prea nouă sunt toate”.
- „Eminescu - Zeul rugăciunii mele”.
- „Mi-e dor de Eminescu cel Mare și cel Sfânt”.
- „Cuvintele vin de departe, din moși-strămoși”.
- „Pământu-n ea a încăput (mama)”.
- „Sfântă ni-i casa cu focul ei veșnic din vatră”.
- „Sfântă ni-i casa cu leagăn de dor ce coboară”.
- „Sfântă ni-i casa ce crește fecior și fecioară”.
- „Aici mi-i casa cea cu povești”.
- „Puii mamei, ce să vă mai spui?”.
- „Sfântă rămâne ziua de mâine”.
- „Bucurați-vă de un nume ce vi-i dat ca să-l purtați”.
- „Eu mă întorc la casa noastră cu povești”.
- „Cântecul moldovenesc din părinți îl moștenesc”.
- „Cea mai mândră dintre toate, cea cum alta-n lume nu-i”.

Educație intelectuală

- Regimul zilnic al elevului.
- Timpul rezervat îngrijirii personale.
- Timpul de studiu.
- Despre învățatură.
- Ce înseamnă să fii cult ?
- Să ne iubim școala.
- Cartea – prietenul cel mai bun al omului.
- Călătorie în istoria cuvântului și a cărții.
- Elementele tipografice ale unei cărți.
- Sfaturi pentru întreținerea și folosirea unei cărți.
- Cum alcătuim o bibliotecă personală ?
- Cum, când și unde citim ?
- Munca în bibliotecă.
- Arta lecturii.

Educație cultural-științifică

- Timpul și măsurarea lui.
- Cum a apărut Pământul și viața pe Pământ ?
- Enigmele Terrei.
- Enigme nedezlegate (Insula Paștelui, Atlantida, Piramidele etc.).
- Ipoteze privind viața pe alte planete.
- Planetele sistemului nostru solar
- Semnificația focului în viața omului.
- Există viață în sistemul nostru solar ? Dar în univers ?
- Va avea loc sfârșitul lumii ?
- Cum a ajuns omul să zboare ?
- Cucerirea pașnică a cosmosului.
- Mari exploratori ai lumii necunoscute (Magelan, Columb, Amudsen etc.).
- Călătorim imaginar în Africa, America, Australia, în jurul lumii...
- Realitatea O.Z.N.-urilor.
- Priorități științifice în Republica Moldova.
- Realizări importante ale științei și tehnicii actuale.
- Între certitudine și enigmă.
- Războiul genetic, atomic, electronic, psihologic.
- Tehnica în favoarea omului și împotriva vieții și a planetei.
- Inteligența artificială și roboții.
- Oamenii de știință despre anii de școală.
- Lumea miraculoasă a viselor.
- Medicina științifică și medicina naturistă.
- Bioritmuri și bioenergie.
- Efectele psihologice ale culorilor.
- Exerciții de cunoaștere a omului după mimică și pantomimică.
- Exerciții de cunoaștere a omului după fapte etc.

Educație moral-spirituală

- Să cunoaștem marile religii ale lumii: creștinism, budism, iudaism, hinduism.
- Trepte de evoluție a religiilor.
- Să cunoaștem viața marilor martiri creștini – apostolii și apologeții creștini.
- Din învățăturile Sfinților părinți ai Bisericii Creștine: Origen, Clement Alexandrinul, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Augustin etc.
- Perenitatea moralei creștine.
- Iubirea de sine și iubirea aproapelui.
- Postul – soluție a sănătății fizice și spirituale.
- Taina iubirii și a căsătoriei.
- Sexualitatea în credința creștină.
- Metode de meditație creștină.
- Învățătura despre rugăciune.
- Cult-artă-cultură.
- Etic și estetic în arta religioasă.
- Mănăstirile din Moldova - podoabe de preț ale țării noastre.
- Mitul ca formă de cunoaștere a lumii înconjurătoare.
- Despre magie și superstiții.
- Cărțile sfinte.

Educație prin și pentru cultură

- Artă – simplu divertisment sau izvor de cultură și înălțare morală.
- Artă în istorie și prezent: diversitate și specific, motivație și rezistență.
- Cultura și omul de astăzi.
- Adevărata și falsa valoare.
- Omul cult și omul civilizată.
- Cultura generală – suport al calității muncii fiecăruia.
- Știință și poezie.
- Cum se capătă gustul estetic ?
- Ce este idealul estetic ? Îl putem atinge ?
- Muzica – artă greu de înțeles ?
- În lumea copilăriei marilor compozitori (W.A.Mozart, F.Chopin, G.Enescu, C. Porumbescu).
- Culmi ale muzicii românești (G.Muzicescu, M.Tănase, M.Cibotaru, M.Bieșu).
- Muzica ușoară este „ușoară“? (Șlagăre și interpreți, genuri, forme).
- Cum trebuie să ascultăm muzica ușoară ?
- Impactul social al muzicii.
- Să cunoaștem popoarele prin muzica lor.
- Nestemate folclorice muzicale românești.
- Maria Tănase – doamna cântecului românesc
- Concurs de snoave.
- Pictura și marii ei artiști.
- Muze și colecții celebre.
- Moldova în artele plastice.
- Nume celebre ale picturii universale și românești.
- Comori picturale în mănăstiri.
- Construcții și monumente celebre.

- Sculptura în opera măștrilor.
- Arta decorativă de-a lungul veacurilor.
- Mari teme ilustrate în arta plastică.
- Muzică și literatură.
- Natura și patria.
- Ce este arta naivă ?
- Manifestări de artă cunoscute și comentate cu sau fără invitați (filme, piese de teatru, muzică ușoară, expoziții și muzee ș.a.)
- Comori artistice ale folclorului românesc.
- Ce este designul ?
- Cea de-a șaptea artă în date și imagini.
- Frumusețe și adevăr în profesia aleasă.
- Între excentricitate (hippies, secte, vagabondaj ș.a.) și normal.
- Despre modă.
- Moda: de la clasic la modern.
- Frumosul în viața cotidiană.
- Urâtul poate deveni frumos ?
- Frumosul poate deveni urât ?
- Frumosul – utilitate – divertisment – curiozitate.
- Frumuseți „exotice” din Japonia, China, India.
- Aurul – mit și realitate.
- Frumuseți naturale în ilustrate și filatelie.
- Valoare și kitsch.
- Kitsch-ul, fenomen al pseudoartei.
- Un idol pentru fiecare.
- Lumea creată de W. Disney.

Educație pentru un mod sănătos de viață

- Igiena individuală.
- Păstrarea igienică a rechizitelor școlare.
- Igiena locuinței și a localului școlii.
- Igiena alimentației.
- Igiena mintală.
- Diferite forme ale relațiilor interumane: cunoștință, prietenie, tovrășie, dragoste, căsătorie, familie.
- Dragoste și instinct sexual.
- Dragoste și responsabilitate.
- „Pericolele vârstei” (maternitate nedorită, boli venerice ș.a.)
- Care credeți că este deosebirea dintre prietenie și dragoste ?
- Se poate ca un băiat și o fată să fie prieteni ?
- Ce înseamnă „a face curte” ?
- Timpul liber și prietenia.
- Eșecul în prietenie.
- Frumusețea și „înfrumusețarea”.
- Farmecul personal.
- Călirea organismului.
- Produsele cosmetice.
- Sporturile între necesitate, joc și performanță.
- Istoria Jocurilor Olimpice.

ÎNDRUMĂRI ȘI TEXTE

VALORI

VIAȚA

Maxime și cugetări

- „Viața este o flacără, ce se stinge totdeauna, dar recapătă schinteie de câte ori se naște un copil.”
Bernard Shaw
- „Făptură nouă, iată,
pe frunte întâia lumină te-a uns !
Pe noi repede soarta ne mână
tu fără pas ne-ai ajuns.
Făptură de nicăieri coboară-n
imperiul mamei,
auriu, tânăr, proaspăt ulcior
rupt din coastele humei.”
Lucian Blaga
- „Viața, dacă știi să o trăiești, este lungă.”
Seneca
- „Viața poate fi înțeleasă numai privind înapoi, dar trebuie trăită privind înainte.”
S.Kierkigaard
- „Durata vieții, deși scurtă, este totuși destul de lungă ca s-o trăim corect și cinstit.”
Cicero
- „Viața este dură. Ea este o luptă de fiecare zi pentru acei care nu se resemnează mediocrității sufletului, și cel mai des o luptă tristă, fără măreție, fără fericire, dată în singurătate și tăcere.”
R.Rolland
- „A trăi mâine e prea târziu, trăiește astăzi.”
Martial
- „Viața omului, dacă-i viață, iar omu-i om, doar din eforturi se compune.”
V.Banaru
- „Viața nu este destinată să fie o povară pentru cei mai mulți și o sărbătoare pentru câțiva, ci este pentru toți oamenii o sarcină de care fiecare va trebui să dea socoteală.”
Alessandro Manzoni
- „Viața este ca un puzzle, cu deosebirea că nu aveți imaginea pe capacul cutiei pentru a vă ajuta să asamblați piesele. Pe lângă aceasta, nu sunteți sigur că aveți toate fragmentele.”
Roger Van Oech
- „Viața-i ca zăpada sub un soare de Cuptor.”
Saadi

- „Primii patruzeci de ani ne dau textul – următorii ne oferă comentariul.”
A.Schopenhauer
- „Viața este arta de a trage concluzii suficiente din premise insuficiente.”
S.Butler
- „Viața omului este ca un meteor: strălucește în noapte și se transformă în cenușă.”
Bakhtyar-Name
- „Viața ! Acest șir de explozii.”
M. Eliade
- „Viața nu se poate enunța prin stări, ci prin pașii făcuți. Singura victorie de care nu mă pot îndoi este cea care locuiește în puterea semințelor. Abia îngropată în huma neagră, și iat-o biruitoare. Dar trebuie să treacă o vreme ca să asişti la triumful ei în formă de grâu.”
A.de S.-Exupery

ODĂ VIEȚII

Maica Tereza de Calcutta

Viața e unică, ia-o în serios !
 Viața e frumoasă, admir-o !
 Viața e bucurie, gust-o din plin !
 Viața e un vis, transformă-l în realitate !
 Viața e o sfidare, înfrunt-o !
 Viața e o datorie, îplinește-o !
 Viața e un joc, joacă-l !
 Viața e prețioasă, ai grijă de ea !
 Viața e bogăție, păzește-o !
 Viața e dragoste, bucură-te de ea !
 Viața e un mister, încearcă să-l pătrunzi !
 Viața e o promisiune, n-o lăsa neîmplinită !
 Viața e tristețe, treci peste ea !
 Viața e un imn, cântă-l !
 Viața e o luptă, accept-o !
 Viața e o tragedie, fii tare !
 Viața e o aventură, îndrăznește să ți-o asumi !
 Viața e fericire, fii astfel încât să o meriți !
 Viața e viață. Ocrotește-o !

TEST

IUBEȘTI VIAȚA ?

Întotdeauna, dar mai ales în timpul liber sau în vacanțe, cine este vesel, iubitor de viață mult mai ușor poate trece peste neazuri și se poate bucura de ceea ce fiecare clipă îi poate oferi. Ești și tu astfel ? Sau îți place să trăiești mai retras, preferând liniștea în jurul tău ? Completează acest test și vei vedea cât de mult iubești viața.

1. Ce crezi văzând pe plajă un grup jucându-se cu o bucurie debordantă ?
a) mi-ar plăcea să fiu și eu cu ei (3)

- b) totul este artificial (1)
- c) dacă mai insist așa putea să fac o baie rece (2)
- 2. Ai încerca un joc-concurs cu public ?**
- a) nu, așa ceva mă înspăimântă (1)
- b) asta este o adevărată provocare (2)
- c) abia aștept o asemenea ocazie (3)
- 3. Care ar fi hobby-ul care te-ar atrage ?**
- a) ceva ce alții ar considera o banalitate (2)
- b) ceva de natură sportivă (1)
- c) tot ce m-ar scoate din banalitate (3)
- 4. De cât timp ai nevoie ca să te trezești de-a binelea ?**
- a) nu mai puțin de o jumătate de oră (1)
- b) numai după ce-mi beau cafeaua (2)
- c) nici o clipă (3)
- 5. Dacă ai ceva important de spus, întrerupi cu naturalețe pe cineva?**
- a) destul de des (3)
- b) asta ar fi foarte nepoliticos (1)
- c) numai dacă mi se pare că bate câmpii (2)
- 6. Cum reacționezi când familia se opune să mergi la o reuniune ce te interesează ?**
- a) încerc să mai tratez problema cu ei (2)
- b) rămân acasă, dar fac pe supăratul(a) (1)
- c) plec de acasă indiferent de scandalul care va urma (3)
- 7. De regulă, tărăgănezi rezolvarea tuturor lucrurilor care-ți displac?**
- a) destul de des (1)
- b) niciodată, obligațiile sunt pe primul plan (3)
- c) se mai întâmplă uneori (2)
- 8. Cum reacționezi într-un grup foarte plicticos ?**
- a) mă retrag (1)
- b) recurg la o invitație la dans (2)
- c) îmi iau răspunderea să schimb tema (3)

INTERPRETARE

Dacă ai parcurs toate întrebările, notați varianta care vi se potrivește, faceți totalul și urmăriți interpretarea.

8 puncte

Nu-ți pasă unde te afli, în vacanță, cu prietenii sau în familie, îți place să ai întotdeauna puțină liniște. De aceea pare să fii un tip cât se poate de pasiv, aproape lipsit de inițiativă. Doar la un impuls extrem ești dispus să te miști din cochilia ta de melc, și atunci foarte greu. Încearcă să faci și tu niște ghidușii, ca și ceilalți să se alăture ție, și nu numai tu lor.

Între 9 și 16 puncte

Îți place să abordezi calea de mijloc. Nu reprezinți mediocritatea, ci mai mult armonia. Poți cu o uimitoare ușurință să intri în orice grup sau în orice joc la fel cum zile în șir te poți cufunda în viața ta intimă. Atunci trăiești parcă într-o altă lume.

Între 17 și 24 de puncte

Ești plin de energie. În toate vrei să te implici, iar, dacă totuși îți scapă ceva, consideri să s-a petrecut ireparabilul. Te simți golit sufletește, pustit, păcălit, deși ești convins că nu e o tragedie să nu te implici în toate. E bine să mai reflectezi asupra impulsurilor tale pentru că deseori puținul poate semnifica mai mult decât ce-i mult.

PACEA

CONSIDERAȚII PRELEMINARE

Pentru cei mici, pacea înseamnă liniște (absența războiului), iar războiul este o acțiune, luptă, mișcare, arme. Pacea este considerată o inactivitate.

Educația pentru pace nu poate fi concepută ca o simplă transmitere de noțiuni și idei („despre pace”), ci trebuie să fie pacea însăși – practică zi de zi în viața cotidiană, în activitatea de învățare și de muncă, în relațiile interpersonale. Trebuie să se convertească într-un mod de a fi.

„Pacea nu poate veni de la dorința de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război.”

N. Iorga

X

„Nicidecum arma să nu întrebuițezi, când cu cuvântul izbutești.”

„Fugi de adunarea celor obraznici și răi.”

„Fugi de acele adunări unde vorbesc pe toți de rău.”

„Numai de nevoie arma în mână s-o iei, și atunci cu mare mâhnire a sufletului.”

„Dacă vrei liniște, potolește-ți limba care vorbește prea mult.”

„Dacă vrei să trăiești bucuros și liniștit – în pace – evită cearta, procesele, rivalitatea și insultele.”

„Orice ceartă e bună când se termină cu pace.”

„Trăiește-n pace cu oamenii.”

„Tratatele trebuie să fie respectate.”

Proverbe românești

X

„Atunci când au arma în mână, bărbații sunt ca niște copii.”

B. Shaw

„Războiul pentru slobozenie, cel mai sfânt război; războiul pentru cinste, cel mai sângeeros; războiul pentru lăcomie, cel mai urât și cel mai schârbos.”

Proverb românesc

„E mai bună și mai folositoare o pace sigură, decât speranța într-o victorie.”

Livius

„Omul înțelept trebuie să încerce mai întâi să rezolve toate prin buna înțelegere și nu prin arme.”

Terentius

„Pacea – aducătoare a fericirii – se potrivește oamenilor, iar furia sălbatică, animalelor.”

Ovidius

MEDITAȚIE

REȚETĂ DUHOVNICEASCĂ

Taci, când intri în biserică,
Pentru ca Dumnezeu să-ți poată vorbi !

Taci, când pleci de la biserică, pentru ca
Duhul Sfânt să poată rodi

În mintea ta cuvântul lui Dumnezeu,
Pe care l-ai auzit spre mântuirea ta !

Taci, dacă nu ai de spus
ceva valoros !

Taci, atunci când ai vorbit
destul !

Taci, până când îți vine rândul
să vorbești !

Taci, atunci când ești
provocat !

Taci, atunci când te-a supărat
fratele tău și ești nervos și iritat !

Taci, când ești ispitit să vorbești,
Socotind că vorbești adevărul !

Taci, când ești ispitit să calomniezi
Pe aproapele tău !

Taci, când ai timp să gândești
Înainte de a vorbi !

OMUL

Idei, teme, note de lectură

Încredere în valorile umane și în om ca valoare supremă

„Lumea e plină de minuni, dar nimic nu e mai minunat ca omul.”

Sofocle

„Pe pământ nu este nimic mai slab ca omul.”

Homer

„Vrei să cunoști un om ? Investește-l cu putere.”

Pitagora

„Omul este măsura tuturor lucrurilor.”

Protagoras

„Omul e trestia cea mai slabă din natură, dar e trestie cugetătoare.”

B. Pascal

„Om mare te numești, când pentru semeni te străduiești.”

Proverb românesc

„Ce capodoperă este omul ! Cât de nobilă este inteligența lui și cât de mari sunt facultățile lui sufletești ! Ce minunată este forma trupului său și mișcărilor lui ! Ce lucru desăvârșit este

omul! Ce aleasă e cugetarea ! Și cât de nenumărate însușirile ! Ce falnic și minunat în portul și mișcările sale ! Întocmai ca un înger în fapte și ca un zeu în năzuințele lui ! Podoaba lumii ! Pildă a virtuților !”

Shakespeare

„Fiecare om e o întrebare pusă din nou spiritului Universului.”

M Eminescu

„Un om e un șir nesfârșit de oameni.”

M. Eminescu

„Un om poate avea totul, neavând nimic, și nimic având totul.”

M. Eminescu

„Omul – ca lumânarea; când luminează, atunci se sfârșește.”

M. Eminescu

„Mărginit de natura sa, nemărginit în aspirațiile sale, omul e un zeu căzut din ceruri, care își aduce aminte de ceruri.”

A. de Lamartine

„Oamenii nu trebuie judecați după aparențe.”

La Fontaine

„Omul e ceva ne desăvârșit, care tinde neconținut la ceva mai bun și mai mare decât el însăși.”

R. Descartes

„Oamenii cu adevărat mari sunt simpli, iar simplitatea lor te face să te simți egal cu ei.”

H. de Balzac

„Omul e un copil al nevoilor, nu o inteligență liberă.”

A. Schopenhauer

„Oamenii sunt ca niște copii mici: dacă îi răsfeți, se obrăznicesc.”

A. Schopenhauer

„Omul singur are foarte puțină putere și este ca un Robinson părăsit: numai împreună cu ceilalți el este ceva și poate ceva.”

A. Schopenhauer

„Omul obține fericirea numai prin munca sa, nu de la întâmplare.”

H. Ch. Andersen

„Oamenii se aseamănă după vorbe, dar se deosebesc după fapte.”

Moliere

„Unii oameni sunt celebri, alții merită să fie.”

G. E. Lessing

„ Omul potrivit la locul potrivit.”

Austen Henry Layards

„ Omul este un copil, darul său cel mai înalt este darul creșterii.”

R. Tagore

„ Nu trăim pentru a fi fericiți... Suferă. Mori. Dar fii ceea ce trebuie să fii. Un OM.”

Romain Rolland

PROVERBE

- Ceea ce omul singur își face
Nimeni nu poate desface.
- Munte cu munte nu se întâlnește, dar om cu om nici când nu gândești.
- Pe omul rău umbli să-l îmblânzești și mai rău îl îndrăcești.
- Omul are și moarte și viață.
- Omul cât de rău să trăiască, tot nu se îndură să moară.
- Omul cât să-mbătrânească tot mai cere să trăiască.
- Omul cât trăiește învață și moare neînvățat.
- Omul de treabă nu iese din casă cu mâna goală.
- Omul face banii și banii pe om.
- Om fără cusur nu se poate.
- Omul gândește rele și bune.
- Omul nu poate scăpa de ceea ce îi este scris în frunte.
- Omul nu trăiește să mănânce, ci mănâncă pentru a trăi.
- Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte.
- Omul, până nu slujește, stăpân nu ajunge.
- Omul se îmbată și de inimă rea, și de inimă bună.
- Omul fericit nu se prea cunoaște pe sine, omul nefericit nu prea e cunoscut de ceilalți.
- Omul sfințește locul, iar nu locul pe om.
- Omu-i dat să fie om/ pomu-i dat să fie pom.
- Omenia/mai scumpă ca avuția.
- Oricine ești/ adu-ți aminte că ești om.
- Omul fără omenie e ca o casă pustie.
- Cel ce n-are omenie/ om drept nu poate să fie.
- Mândria pierde omenia.
- Lăcomia pierde omenia.

MEDITAȚIE

DACĂ..

Dacă-ți rămâne mintea când cei din jur
și-o pierd
și, dacă o ai, te-apăsă sub vorbe care
dor,
dacă mai crezi în tine când alții nu mai
cred
și-i ierți și nu te superi de îndoiala lor;

dacă de așteptare nu ostenești nicicând,
nici de minciuna goală nu-ți clatini
gândul drept,
dacă, izbit de ură, nu te răzbuni urând

și totuși nu-ți pui mască de sfânt sau
de-înțelept;

dacă visezi, dar visul stăpân de nu ți-l
faci
sau gândul, deși judeci, de nu ți-e unic
țel;
dacă, - nercând triumful sau prăbușirea,
taci
și poți, prin amândouă trecând, să fii la
fel;

dacă te vrea mulțimea, deși n-ai
lingușit
sau lângă rege umbli ca lâng-un
oarecare;
dacă de răi sau de prieteni nu poți să fii
rănit;
dacă nu numai unul, ci toți îți dau crezare;

dacă alungi să umpli minutul trecător
cu șaiszeci de clipe de veșnicii, mereu,
vei fi pe-întreg Pământul deplin
stăpânitor
și, mai presus de toate, un **OM** –
copilul meu !

Joseph Rudyard Kipling

ATELIER PSIHOLGIC

ARTA SUPRAVIEȚUIRII ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Câteva sugestii

- Purtați-vă cu alți oameni așa cum ați dori ca ei să se poarte cu dvs. Cea mai bună metodă de a exersa în utilizarea acestei metode este comunicarea cu oamenii brutali. Ei vă vor întrerupe, nu vă vor da voie să vorbiți, vă vor ignora, vă vor lua în derâdere, nu vă vor acorda atenție. Deși ispita este mare, nu vă lăsați seduși. Cea mai bună metodă de a combate comportamentul cu adevărat brutal este să vă cereți scuze și să părăsiți încăperea, revenind ceva mai târziu. În acest mod veți tempera tensiunea și-i veți arăta persoanei respective că nu intenționați să-i suportați ofensele. Totodată, astfel păstrați posibilitatea de a comunica ulterior.
- Se pare că unii oameni trăiesc doar pentru a cauza neplăceri altora. Umilindu-vă au impresia că devin mai importanți. Cea mai eficientă metodă de protejare împotriva unor asemenea indivizi este să înțelegeți că pentru ecuația lor sunt necesare două elemente. Dacă veți juca după cum vă cântă și îi veți permite să vă insulte printr-o replică umilitoare, acesta înseamnă că ați pierdut jocul. Sunteți conștienți de propria valoare. Nu permiteți nimănui să vă stabilească prețul. Învățați-vă să nu acordați atenție comentariilor negative. În schimb, concentrați-vă întreaga energie asupra realizării sarcinilor dvs., care evidențiază și mai mult toate părțile pozitive ale personalității dvs.
- Niciodată nu stimulați bârfele. Zvonurile și aluziile echivoce distrug încrederea, astfel subminând spiritul de echipă. Treceți repede discuția în altă dimensiune sau combateți

imediat răspândirea bârfelor. „Ascultați-mă, mie nu-mi este deloc interesantă această temă. Dacă voi dori să aflu mai multe despre această persoană, am s-o întreb singură. Nu sunt deloc sigură că ei i-ar plăcea să se discute despre ea într-o asemenea manieră.” Atât !

- Una dintre cele mai bune metode de combatere a grosolăniei este să fiți un model de amabilitate. Încă nimeni n-a murit din cauza repetării de nenumărate ori a formulelor de politețe „pofțim”, „mulțumesc” sau „fiți amabil”. Mai mult decât atât, utilizarea acestor expresii niciodată nu a subminat autoritatea cuiva. Stilul politicos de comunicare susține întreținerea relațiilor și le face mult mai plăcute și eficiente. Atitudinea binevoitoare se transmite celorlalți, iar aceasta aduce succes tuturor.
- Priviți-vă în oglindă. Uneori comportamentul brutal al altor persoane este reacția lor posibilă la semnalele pe care le emiteți dvs., dar fără a conștientiza aceste fapt. Analizați-vă modul de comunicare cu ei. Le permiteți să încheie fraza ? Le mulțumiți pentru munca bine executată? Rugați un prieten apropiat, în care aveți încredere, să vă facă o apreciere onestă.
- Combateți grosolănia, demonstrând în mod direct că acesta nu vă afectează pe dvs. Zâmbiți. Dacă vă este adresată o replică ambiguă, zâmbiți. Apoi, într-o atmosferă calmă, încercați să corectați situația creată.

Sursă:

Alan Axelrod, Jim Holty. *201 metode de soluționare a situațiilor de comunicare dificilă*, Chișinău, Proeditorial, 2003.

SUPĂRĂCIOȘII

Îmbufnarea este o reacție omenească. Toți o avem într-o oarecare măsură. Dar la unii iritarea durează mai mult de câteva minute. Sunt oameni care pot să țină supărarea ani. Acest comportament este mai puțin stresant pe moment decât agresiunea, dar, în timp, ajunge insuportabil.

Stați câteva minute și notați ce ați face dacă ați avea de-a face cu un supărăcios. Dacă munciți (sau trăiți) alături de o astfel de persoană, cu atât mai bine. Existența unui plan poate schimba mult situația; având în vedere faptul că lucrurile pe care le face un supărăcios sunt de mică importanță, este ușor să-l lăsați într-ale lui când este supărat. Iată câteva sugestii pentru dumneavoastră, în cazul în care nu le-ați inclus deja în plan:

Îmbufnarea este un comportament copilăresc. Așa cum ați proceda cu un copil, nu lăsați mânia să întunece totul și nu vă supărați și dumneavoastră. Ignorați accesele de supărare; adoptați o atitudine pozitivă când apar accese.

Dacă nu cunoașteți motivul îmbufnării, încercați să-l aflați. Va fi nevoie de mai multe încercări, deoarece o componentă tradițională a îmbufnării este negarea faptului că ar fi vreun motiv de supărare.

Dacă nu reușiți să aflați de la persoana îmbufnată motivul nemulțumirii, explicați-i că nu puteți face nimic dacă nu vi se destăinuie, așa încât o să vă purtați ca de obicei, dar că sunteți la dispoziția lui/ei oricând ar dori să stați de vorbă. Și chiar purtați-vă ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Feed-back. Dacă lăsați supărăciosul să-și facă jocul pentru o perioadă îndelungată, intrați în jocul lor. Ei pot argumenta, aparent pe drept cuvânt, că reacționați exagerat la o manifestare care este doar un pic mai mult decât schimbarea subtilă a tonului. Nu le furnizați armele.

Rezultatul. Îmbufnarea pare un fleac, dar poate produce un stres considerabil dacă sunteți supus la ea timp îndelungat. Contracarați-o.

PATRIA

„Istoria este cel mai important fapt al cunoașterii și elementul fundamental al culturii. Este cult cu adevărat numai omul care știe de unde vine și încotro se îndreaptă.”

T. Vianu

X

Teme, idei:

Patria înseamnă în sens larg, cadrul istorico-geografic și socio-politic propriu devenirii unui popor, depozitar al unor tradiții particulare, cu un mesaj de civilizație și cultură specific în concertul umanității.

Cuvântul vine din limba latină. Romanii spuneau „pater” părinților. Deci, patria este locul în care au trăit și au muncit părinții.

Despre drapelul țării

Noțiunea de steag este exprimată în limba română prin flamură, drapel, stindard.

Pânza (mătasea) steagului este prinsă de o lance.

Steag pot avea și unele asociații sau partide.

Culorile drapelului republicii noastre sunt roșu, galben și albastru, așezate virtual cu albastru lângă lance.

X

Nicolae Titulescu afirmă că vocația istoriei se realizează deplin numai când cuvintele „poartă în ele bucăți din sufletul celor care le rostesc.”

X

„Acela ce-și părăsește țara pentru una mai înaintată seamănă cu omul care și-ar alege altă mamă printre femeile mai chipoase...”

N. Iorga

PROVERBE ROMÂNEȘTI

- Apa cât de mare vine,
Patria tot în vad rămâne.
- Ca acasă la tine nu-i nicăieri bine.
- Pretutindenea e bine
Dar acasă e mai bine.
- Românul știe multe a suferi, dar nu uită.
- Românul tace și face.
- Sângele apă nu se face.
- Vai de țară fără domn și de casă fără stăpân.
- Fie pâinea cât de rea
Tot mai bună-n țara mea.”
- Decât în țară străină
Cu pită și slănină
Mai bine în satul tău
Cu mălaiul cât de rău.

MAXIME, CUGETĂRI

„Importantă au în istorie două lucruri: s-o înțelegeți ca dezvoltare și să înțelegeți, să judecați, să iubești sau să condamni sufletește pe aceia care au jucat un rol în istorie, să-i tratezi ca oameni vii, pe care i-ai întâlnit înaintea ta, a-i avut de-a face cu ei, i-ai osândit să-i auzi vorbind și să-i vezi mergând.”

N. Iorga

„Nimic nu e mai dulce decât patria și părinții, atunci când ești departe...”

Homer

„O țară nu poate fi puternică și independentă fără ridicarea din mizerie și sărăcie a cetățenilor.”

Alexandru Ioan Cuza

„Patria este educație vie.”

L. Baurlois

„Trebuie să ne iubim patria, oricât ar fi de nedreaptă cu noi.”

Voltaire

„Țara nu se servește cu declarații de dragoste, ci cu muncă cinstită și, la nevoie cu jertfă.”

Mihail Sadoveanu

„Nu este nenorocire mai mare decât pierderea patriei.”

Euripide

„Îți iubești patria nu pentru că e mare, ci pentru că e a ta.”

Seneca

„Oricât de bine i-ar merge personal unui om, dacă patria piere, piere și el împreună cu ea.”

Tucidide

„Soarele patriei dă tuturor lucrurilor un farmec minunat ce nu se mai găsește în altă parte a lumii.”

H. de Balzac

„Toată albina își apără căscioara cu acele și cu veninul său.”

Gr. Ureche

„Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu este a voastră, ci a urmașilor noștri și a urmașilor urmașilor voștri în veacul vecilor.”

Ștefan cel Mare

„Dragostea pentru patrie este cea dintâi virtute a omului civilizată.”

Napoleon

„Oricare bun cetățean are datoria de a se ocupa de viitorul patriei sale.”

M. Eminescu

„Și-un fir de iarbă își are rădăcina lui.”

M. Sadoveanu

„Patrie este un dor de a sta locului. Dorul la români nu este un dor de emigrare, ci este chiar dorul de a sta locului.”

N. Stănescu

„A-ți iubi patria înseamnă a ți-o clădi cu propria ta viață.”

N. Stănescu

„Patria sunt eu, ești tu. e tot ceea ce iubim, tot ceea ce visăm, tot ceea ce va fi când nu vom mai fi noi.”

R. Rolland

„Este nedrept să învățăm copilul nostru cum să moară pentru patrie, înainte de a-l învăța cum să trăiască pentru ea.”

Gr. Vieru

„Patria este neliniștea fericită a inimii mele.”

Gr. Vieru

„Acela care pretinde că-i pasă de legi și de treburile țării, e dator să aibă aceleași dureri și aceleași bucurii ca și poporul.”

Demosthenes

„Cine își apără țara, chiar când îl așteaptă ura, moartea, pedeapsa, acela trebuie socotit că-i într-adevăr un om.”

Cicero

MUNCA

PROVERBE

- Ce poți face azi nu lăsa pe mâine.
- Cel ce începe multe nu isprăvește nimic.
- Cine muncește
Hrană agonisește.
- Cine nu lucrează, să nu mănânce.
- Cine nu muncește
În lipsă trăiește.
- Ca să te deprinzi la orice, trebuie să muncești continuu.
- Cine se scoală de dimineață departe ajunge.
- Cu furnica la muncă, cu iepurele la somn, cu câinele la credință, mai mult se te asemeni.
- De unde muncești, de-acolo trebuie să mănânci.
- Dintr-o muncă cât de mică
Dacă nu curge, tot pică.
- Gluma, glumă; treaba, treabă.
- Graba strică treaba.
- La omul harnic se uită sărăcia pe fereastră, dar nu îndrăznește să intre.
- Leacul cel mai bun împotriva sărăciei este munca.
- Lucru bun, care-ți place,
Nu-întrebi în cât timp se face.
- Mai bine fă azi tot, și mâine te odihnește.
- Meșterul se cunoaște la lucru.
- Munca e brățara de aur.
- Munca este comoara omului.

- Munca ne scapă de trei rele: de urât, de fapte rele și de neavere.
- Munca te ridică, dar lenea te strică.
- Muncește astăzi ca să mănânci mâine.
- Nimeni nu moare de lucru.
- Nimica nu-i fără osteneală.
- Numai banul muncit are preț.
- Nu ședea, că-ți șede norocul.
- Ochii se sperie când văd cât este de muncă,
- Măinile se bucură după ce isprăvește treaba.
- Omului cu stăruință toate îi sunt cu putință.
- Omul harnic, muncitor
De pâine nu duce dor.
- Pâinea nu vine singură la tine, ci trebuie s-o cauți.
- Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte.
- Sârguința țese pânza,
Iară lenea pierde vremea.
- Ziua caută-ți de lucru, iar noaptea de somn.
- Cine nu muncește la tinerețe, n-are la bătrânețe.
- Lucrul lungeste viața și lenea o scurtează.
- Lucrul face sănătate,
Trândăvia tot păcate.
- Decât zece trebi și rele, mai bine una și bună.
- Unde e vorbă multă, acolo e treabă scurtă.
- Sârguința este mama norocului.
- Lenea e începutul răutăților.
- Mare rușine să-ți fie altul a te hrăni, când tu poți munci.
- Ora dimineții e aurul vieții.
- Pomul după roadă se cunoaște.
- Sârguința țese pânza, iară lenea pierde vremea.
- Vrednicia fără înțelepciune ca o frumusețe fără ochi.
- Cel ce începe multe nu isprăvește nimic.
- Pa craca uscată nu cântă privighetoarea.
- Timpul pierdut nu se mai întoarce.
- Omul sfințește locul.
- Omul muncitor de pâine nu duce dor.
- Lenea e la om ca rugina la fier.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Evită eforturile inutile, ca să poți duce până la capăt efortul general.”

V. Eftimiu

„Munca este condiția indispensabilă a vieții omului, prin care se ajunge la fericire.”

L. Tolstoi

„Munca este condiția vieții – al cărei scop este înțelepciunea și răsplata – fericirea.”

Fr. Schiller

„Munca este mama gloriei.”

Edison

„Munca este una din condițiile fericirii. Leneșul poate să nu vadă în ea decât o pedeapsă; dar omul înțelept va vedea o binecuvântare.”

S. Smilles

„Munca este o necesitate pentru imensa majoritate; e o datorie pentru toți.”

P. Doumer

„Muncești și în muncă vei găsi mulțumire. Omule, Fiu al Pământului și al Cerului.”

Th. Carlye

„Omule, nu iuta că în viață omul nu trebuie să ceară fericirea decât de la munca lui, iar nu de la întâmplare.”

H. Ch. Andersen

„Omul se formează prin trudă; adevăratele lui plăceri trebuie să le câștige, trebuie să le merite. Trebuie să dea înainte de a primi.”

Allen

„Prim munca noastră scoatem mult din puțin, ceva din nimic, și adăugăm neîncetat la ceea ce are bogăție în lume.”

H. Bergson

„Puterea de muncă este capitalul cu care pornești în viață.”

Catinca Musean

„Fără muncă nu poți duce o viață curată și fericită.”

A. P Cehov

„Pentru odihnă să lași în fiecare zi, până la moarte, tot ziua de mâine.”

N. Iorga

„Niciodată, nici o știință nu este posibilă fără muncă. Dacă nu deprinzi pe copii să muncească, nu vor învăța nici să citească, nici să scrie, nici muzica, nici ceea ce cuprinde întreaga virtutea omului: respectul izvorât din exercitarea tuturor îndatoririlor de mai sus.”

Democrit

„Nu aurul este bogăția neamurilor...Avuțiile de aur sunt pieritoare; munca este o bogăție veșnică.”

Alecu Russo

„Când munca e o plăcere, viața-i frumoasă ! Când munca e o povara, viața-i robie !”

Maxim Gorki

„Progresul omenirii întregi, deci al unui popor, se sprijină tot numai pe muncă, răbdarea și voința indivizilor; numai ele pot ridica un neam pe urcușul producției și al stimei tuturor.”

I. Simionescu

„Întăriți trupul vostru prin muncă și mintea voastră prin studii.”

Socrate

„Părintele gloriei și al fericirii este munca.”

Euripide

- „Minte sănătoasă într-un corp sănătos.”
Juvenal
- „Munca scutește omul de trei mari rele: plictiseala, viciul și sărăcia.”
Voltaire
- „Numai atât ai trăit cât ai muncit.”
Goethe
- „Munca este școala caracterului.”
Ed. Laboulaye
- „După gradul în care este prețuită munca se poate cunoaște gradul de civilizație al unui popor.”
N. A. Dobroliubov
- „Omule, nu iuta că în viață omul nu trebuie să ceară fericirea decât de la munca sa, dar nu de la întâmplare.”
Andersen
- „O condiție a fericirii este munca, munca plăcută și liberă.”
L. N. Tolstoi
- „Pentru mine viața fără muncă nu-și are rațiunea.”
G. Enescu
- „Bogăția unui popor nu stă în bani, ci în muncă.”
M. Eminescu
- „Un om care nu muncește nu știe să prețuiască munca altuia.”
Al. Vlahuță
- „Nu munca este rușinoasă, ci lenea.”
Hesiode
- „Tot ce este mare în omenire este rezultatul muncii, iar civilizația este produsul ei.”
S. Smiles
- „Faima se ruginește dacă nu o cureți prin munca de fiecare zi.”
N. Iorga
- „Când chemi la muncă, să-ți văd sapa.”
N. Iorga
- „Trândăvia aduce plictiseală. Omul, ca să scape de plictiseală, caută societatea, plăcerile, dar acestea îl plictisesc. Numai o muncă moderată nu ne plictisește niciodată.”
La Bruyere

ADEVĂRUL

- Îndrăzni-va cineva să afirme să soarele e fals ?
Vergiliu
- Adevărul este începutul marii virtuți.
Plutarh
- Adevărul iese din gura copiilor.
Platon
- Adevărul este un fruct care nu trebuie cules decât dacă ești bine copt.
Voltaire
- Adevărul este triumful Timpului.
Gellius
- Adevărul este ceea ce simplifică lumea, nu ceea ce creează haosul.
A.de S.-Exupery
- Adevărul pentru om este ceea ce face din el un om.
A.de S.-Exupery
- Atâta vreme cât omul nu va fi zeu, adevărul, în limbajul său, se va exprima prin contradicții. Și, din eroare în eroare, se merge către adevăr.
A.de S.- Exupery
- Adevărul de mâine se nutrește din eroarea de ieri, iar contradicțiile pe care trebuie să le învingem constituie chiar stratul de îngrășămintă al creșterii noastre.
A.de S.-Exupery
- Adevărul te orbește, ca și lumina.
A. Camus
- Ochii noștri, urechile noastre, odoratul nostru, gusturile noastre diferite creează tot atâtea adevăruri câți oameni există pe pământ.
Guy de Maupassant
- Avem mult prea mult adevăr ! În ziua de azi ne-ar trebui mai multă frumusețe.
Michel Serres
- Adevărul așteaptă, numai minciuna e grăbită.
Al. Vlahuță
- Este una să arăți unui om că greșește, și alta să-l pui în posesia adevărului.
J. Looke
- Ești dator să spui adevărul, nu să vorbești mult.
Democrit
- Pentru a ajunge la adevăr, mai trebuie să și dorești să-l cauți.
Al. Dima

PROVERBE

- Adevărul este cum mă vezi și cum te văd.
- A vorbit adevărat și-a venit cu capul spart.
- Cine a mințit o dată nu este crezut nici când spune adevărul.
- Când spui minciuna să o crezi pe jumătate.
- Copiii, nebunul și omul beat spun adevărul.
- Din vorbă-n vorbă iese adevărul.
- Mincinosul când spune adevărul se îmbolnăvește.
- Minciuna sparge casa de piatră, dar altelei prețuiește mai mult ca un adevăr nepus la locul lui.
- Orice adevăr nu e bun de spus.
- Și minciuna e vorbă, dar vremea descoperă adevărul.
- Adevărul luminează ca soarele.
- Adevărul este ușa raiului.
- Adevărul umblă cu capul spart.
- Adevărul merge mai încet, minciuna se grăbește.

CUNOAȘTEREA

EXPRESII CELEBRE

ZARUL A FOST ARUNCAT ! A TRECE RUBICONUL

După moartea lui Crasus, într-o expediție împotriva parților, din primul triumvirat rămaseră în viață numai Cezar și Pompei. Între ei începu lupta pentru puterea supremă în stat.

În vreme ce Cezar se găsea în Galia, continuând cucerirea ei, Pompei era mare și tare la Roma, fiind sprijinit de Senat și simțindu-se stăpân pe situație.

Când Galia fu „pacificată”, consulul Marcelus, omul lui Pompei, ceru ca Cezar să-și lase legiunile la vatră, deoarece războiul cu galii se terminase, și să se întoarcă la Roma. Lipsindu-l de oștire pe concurentul său, Pompei știa că-l va putea mai lesne înlătura.

Dar acesta înțelese ce capcană vor să-i întindă vrăjmașii și trăgăună aducerea la îndeplinire a hotărârii consulului.

După unele tratative, care nu duseră la nici un rezultat, Cezar ajunse la convingerea că numai armele îl pot ajuta să câștige această bătălie aproape pierdută. Cuteză deci să pornească spre Roma cu energia și iuțea caracteristice lui, luându-și prin surprindere adversarii nepregătiți de luptă.

Fără să mai aștepte grosul oștirii sale, care trebuie să sosească din Galia, Cezar înaintă spre râul Rubicon, doar cu câteva cohorte și 300 de călăreți, în total ceva mai mult de 5000 de oameni.

Rubiconul era hotarul de miază-noapte al Italiei. Trecându-l, însemna că vine cu război împotriva patriei sale.

Cezar poposi pe mal cu ostașii, chibzuind îndelungă vreme îndrăzneată și nemaipomenita sa faptă. Cineva l-ar fi auzit spunând: „Dacă nu trec Rubiconul, e rău pentru mine. Dacă-l trec, e rău pentru toți”.

În sfârșit se decise. Rosti istoricele cuvinte: „Zarul a fost aruncat!” și mica lui oștire păși pe celălalt mal al Rubiconului.

Marșul său asupra Romei fu atât de rapid, încât Pompei abia de reuși să scape cu fuga, împreună cu o mare parte din senatori.

Astfel începu acest război civil, care se termină cu înfrângerea, apoi cu uciderea lui Pompei și instaurarea dictaturii lui Cezar.

**Folosită de cele mai multe ori în limba latină (*Aalia iacta est!*), expresia *Zarul a fost aruncat!* e pronunțată în clipa unor mari și decisive hotărâri.
Același înțeles au și cuvintele – *A trece Rubiconul.***

AM VENIT, AM VĂZUT, AM ÎNVINS !

Una din calitățile de iscusit general, specifice lui Cezar, era energia și iuțeala prin care ataca pe vrăjmaș. Cezar și trupele sale ce mișcau cu o rapiditate devenită proverbială. Iată ce ne spune în această privință istoricul roman Suetoniu:

„Era un ostaș și un călăreț desăvârșit, de o nemaipomenită rezistență. În marșuri mergea în fruntea oștirii, câte odată călare, mai adesea pe jos, fie soare, fie ploaie, a străbătut distanțe foarte lungi cu o iuțeală de necrezut... făcând câte o sută de mii de pași pe zi; dacă-l împiedica vre-o apă, o trecea înot sau sprijinit de niște burdufe umflate, astfel încât adesea o lua înaintea curierilor”.

Învingându-și dușmanul la Farsalus, Cezar nu se culcă pe lauri, ci porni îndată în urmărirea lui Pompei. Debarcând la Alexandria, află că acesta a fost ucis, din porunca regelui Egiptului Ptolemeu al XII-lea.

Se iscă o neînțelegere cu egiptenii, în urma căreia, deși atacat prin surprindere, Cezar reuși totuși să-l înfrângă și să-l detroneze de Ptolemeu, declarând-o regină în locul lui pe Cleopatra, sora acestuia.

După care, fără cel mai mic răgaz, plecă fulgerător spre Asia, unde regele Pontului Farnac se răsculase, măcelărind o întreagă armată romană. Sosit pe neașteptate în Pont, Cezar nimici oastea lui Farnac în bătălia de la Zele.

Trei rapide și strălucite victorii consecutive.

Asta îl face pe marele general să trimită unui prieten al său de la Roma o laconică scrisoare, conținând doar trei cuvinte: „Veni, vedi, vici!”, „Am venit, am văzut, am învins!”.

Cuvintele acestea înscrise pe o tăbliță și purtate în timpul triumfului sărbătorit la Roma, au devenit un fel de lozincă a lui Cezar, subliniind iuțeala acțiunilor lui ostășești și rapiditatea prin care repurta victorii.

Expresia a intrat în istorie. Se întâlnește în mai toate limbile, precum și în cea română. Citate mai ales în latină (*Veni, vedi, vici!*), cuvintele (*Am venit, am văzut, am învins!*) au înțelesul de acțiune și victorie rapidă în orice domeniu.

GRĂBEȘTE--TE ÎNCET. LA CALENDELE GRECEȘTI

Sigur de puterea sa, ocupând primul loc în statul roman, August și-a îngăduit să păstreze unele forme ale vechii orânduiri republicane. Nu a desființat nici Senatul și accepta să întâlnească acolo opoziție, ba chiar și replici de critică, bineînțeles până la o anumită limită.

Mai șiret decât mulți monarhi ce i-au urmat la domnie, avea grijă să-și sublinieze mereu modestia, socotindu-se în statul roman un fel de „primul între egali”.

Când cineva îl numea „domn” se supăra, spunând că așa se adresează doar robii către stăpânul lor.

Odată, în timpul unui spectacol, pe scenă a sunat replica: „O, bunul, dreptul nostru domnitor!”, publicul, luând-o drept aluzie la August, s-a ridicat în picioare, aplaudându-l zgomotos pe împărat. Dar el păru foarte indignat. A doua zi a dat chiar un edict, prin care interzicea să mai fie astfel numit.

Unele preamăriri le admitea doar într-o formă voalată. Când cineva propuse să se înalțe în cinstea lui temple, August refuză categoric. După insistențele lingușitorilor cedă totuși, dar cu condiția că aceste temple să fie închinat totodată și Romei.

Dacă ar fi să-l credem pe Suetoniu, împăratul era bun și iertător cu cei care îl huleau.

Un oarecare Elian fu dat în judecată, învinuit fiind că l-a ponegrit pe August. Acesta, care asista și el la proces, se întoarse cu prefăcută mânie spre pârâtor, zicându-i: „Dovedește-

mi învinuirea ta. Atunci îi voi arăta că am și eu limbă în gură, ponegrindu-l mai abitir ca el". Iar când Tiberiu, fiul împăratului, îi comunică același lucru într-o scrisoare, August răspunde tot în scris: „Nu te revolta când cineva ne vorbește de rău. E destul că nimeni nu ne poate face vre-un rău”.

Octavian August ne-a lăsat și unele cuvinte care au devenit expresii înaripate.

Avea, de pildă, obiceiul să spună: „Grăbește-te încet” („Festina lente”) observație care se referea la acțiunile unui comandant de oști. După părerea lui August, un adevărat general nu trebuia să fie repezit și să i-a hotărâri pripite, ci era dator „să se grăbească încet”.

Maxima *Grăbește-te încet*, cu un sens mai general, a fost moștenită și de limba noastră.

Odată, întrebat de creditorii când își va plăti datoriile, Octavian August le-a răspuns: „La calendele grecești”.

Romanii numeau „calende” prima zi a lunii, iar grecii nu aveau „calende”. Prin urmare, înțelesul expresiei *La calendele grecești*, care circulă astăzi și în limba noastră, corespunde în română: „La paștele cailor”.

În ultima zi a vieții sale împăratul își întreabă prietenii, dacă consideră că a jucat bine până la capăt comedia vieții. Și adaugă: Dacă piesa v-a plăcut, aplaudați!

Cuvinte care au ajuns și ele o expresie celebră.

MECENA

Gaius Cilnius Mecena a fost unul din puternicii epocii lui August. Om cu mare avere, agreat de demnitarul suprem al „principatului” (expresie care camufla dictatura monarhică a lui Octavian), Mecena proteja artele și literatura, încuraja, susținea și își apropia talentele.

O făcea din dragoste pentru artă, căci era și el scriitor, dar și spre interesul împăratului. Acesta dorea proslăvirea și înveșnicirea în cânturi a faptelor și cărmuirii sale. Dar nu-l satisfăceau, ba uneori chiar interzicea diferambele ieftine ale unor literați de duzină. Prefera osanalele scriitorilor cu har și greutate, presupunând, pe bună dreptate, că măiestria artistică și autoritatea lor literară vor împrumuta odelor un caracter de sinceră admirație.

Mecena a fost protectorul lui Vergiliu, Horațiu, Ovidiu și altor poeți și prozatori de seamă. Nu scrierile proprii, ci această susținere morală și materială a celor mai valoroși scriitori din epoca sa i-a asigurat nemurirea.

Numele lui, rămânând în istorie și trecând de la propriu la figurat, simbolizează o persoană care sprijină și încurajează literale, științele și artele. Despre un astfel de om se spune că e un mecenat.

MĂRUL DISCORDIEI

La cununia zeiței Tetis cu tânărul pământean Peleu fură poftiți toți veșnicii trăitori ai Olimpului, în afară de Eris, zeița învrăjbirii. Cauza e lesne de înțeles: prevăzătorii nuntași se temeau că o să le strice petrecerea cu bârfele și uneltirile ei.

Privind de departe veselă nuntii, Eris plesnea de ciudă și clocea gânduri de răzbunare.

- Las că vă fac eu bucata, - scrâșnea ea din dinți.

Luă un măr din gradina de aur, scris pe el: „Celei mai frumoase” și, când era nunta în toi, îl aruncă printre comeseni.

Trei zeițe: Hera, Atena și Afrodita se repeziseră la mărul de aur, strigând fiecare că ei i se cuvine. Se iscă mare zarvă. Zeus potoli, privi inscripția de pe măr și stătu la chibzuință. Putea el să le facă dreptate, dar nu vroia el să supere pe nici una dintre zeițe.

- Căutați și voi vre-un pământean isteț, care să vă fie judecător, - propuse el. Ba chiar îl numi pe Paris, fiul lui Priam, regele Troiei.

Tustrele zeițele se duseră fără zăbavă drept la Paris. Fiecare din ele îi șoptea că-l va dărui din belșug dacă va găsi că ea este cea mai frumoasă. Hera făgădui tânărului că va

împărați peste întreaga Eladă, Atena – că-i va hărăzi neasemuită înțelepciune, iar Afrodita – că-i va da de soție cea mai frumoasă femeie din lume.

Paris se lăsă ispășit de zeița dragostei și îi întinse mărunțul de aur. Hera și Atena îngălbeniră de mânie și se făcuse nevăzute. Iar Afrodita se ținu de cuvânt, arătându-i lui Paris pe Elena, soția regelui Menelau al Spartei, care era într-adevăr de o sclipitoare frumusețe.

Zeița strecură în inima Elenei dragoste aprinsă față de Paris, care o fură în lipsa lui Menelau, și o duse cu el la Troia.

Întors acasă, Menelau se chină cumplit, căci își iubea nespuse soția. Dar și jignirea adusă casei sale îl făcea să sufere. Trimise veste despre asta tuturor regilor din Eliada, chemându-i la răsunătoare luptă contra cetății Troia.

Cărmuitorilor încoronați li se încrâncenă inima de ură împotriva obraznicilor venetici, - căci Troia era un oraș din Asia Mică, - și hotărâră să spele cu sânge această rușine.

Așa începu lungul război Troian, descris de Homer în „Iliada”. Epopeia e intitulată astfel, deoarece Troia mai era numită de greci și Ilion.

Zeița Eris, din mitologia greacă, se numea la vechii romani *Discordia*. Numele ei latin a devenit în limba noastră un substantiv comun. Discordie înseamnă neînțelegere, sfadă, vrajbă. Iar expresia *Mărul discordiei* – un obiect pentru care se ceartă mai multe persoane, o pricină de învrăjbit.

A OPTA MINUNE A LUMII

Când faraonul Keops (sau Kufu, cum îl numeau vechii egipteni) se sui pe tron, prima lui grijă fu să poruncească înălțarea unui monument funerar, în care, după moarte, să-și doarmă somnul de veci. Mauzoleul trebuia să întrecă în măreție toate construcțiile cu același rost cunoscute până atunci.

Sarcina să-l clădească o primi fratele faraonului, Hemiun, un iscusit arhitect.

De îndată fură aduși din toate colțurile țării mii de meșteri pietrari și tâmplari, cât și zeci de mii de robi. Apoi pe unul din malurile Nilului începu să fiarbă o lungă și istovitoare muncă.

Vestitul istoric grec Herodot, care a călătorit prin Egipt, scrisese că numai pentru a construi drumul de la carierele de piatră de lângă Memfis și până la Gizeh, unde se ridica piramida, a fost nevoie de zece ani. Sumedenie de oameni au murit în decursul acestor chinuitor de grele munci, îndeplinite pe nisipurile încinse ale Egiptului, sub un soare arzător, și cu uneltele și mijloacele primitive din acea epocă.

La cariere pricepuții meșteri desenau pe stânci un patrat mare, în jurul căruia se sfredelea apoi piatra. În găurile adânci erau vârate pene de lemn, care, stropite mereu cu apă, se umflau treptat, până când făceau să crape stânca. Blocul de piatră astfel obținut se cioplea până la forma unui cub. După care robii îl șlefuiau, frecându-l îndelung cu pietre, nisip și apă, netezindu-i până la luciul laturile.

Cuburile, toate de aceeași mărime și greutate, cântărind fiecare două tone și jumătate, erau apoi așezate pe tălpi și cărate cu ajutorul câtorva perechi de boi. De cele mai multe ori, însă, se înhămau robii, care târau cu anevoie stanele de piatră, biciuiți de nemilosul gârbaci al supraveghetorilor.

După socoteala savanților, piramida „a înghițit” 2 milioane 300 de mii de asemenea petroaie. Ne putem lesne închipui câte vieți omenești a costat dobândirea și transportarea lor.

Dar câte jertfe o fi cerut construirea piramidei?

Rămâne și până astăzi o taină metodă, prin care au fost ridicate grelele blocuri de piatră până la înălțimea ei de 146 de metri. Doar anticii egipteni nu aveau la îndemână puternicele macarale moderne ?

Trebuie să mai adăugăm că blocurile erau așezate unul peste altul, fără a fi cimentate între ele, ci doar șlefuite la maximum. Astfel că cea mai mică greșeală în calcularea echilibrului lor putea duce cu ușurință la prăbușirea întregului edificiu.

Dar piramida lui Keops se înalță neclintită și astăzi, având laturi de câte 230 metri și înălțimea unei case cu 50-60 de etaje. Baza ei ocupă o suprafață de 52.900 metri pătrați.

În interior piramida are o mulțime de încăperi și galerii în pantă, menite să-i încurce pe nepoftiții ce caută drumul spre camera cu sarcofagul faraonului. Greu se ajungea și la intrarea în piramidă, care se deschide la vre-o 12 metri deasupra solului, fără ca spre ea să ducă trepte. (În antichitate intrarea era zidită).

Piramida lui Keops e cea mai grandioasă din toate. Urmașul său Kefren (Hafra) și-a construit o piramidă ceva mai mică, iar cele ale următorilor faraoni nu ating nici înălțimea de o sută de metri.

Pricina e simplă – dacă viețile omenești puteau fi cheltuite cu nepăsare, nu același lucru se poate spune și despre vistierea statului, pe care costul mărețelor monumente o seca.

Falnicele piramide se înalță ca o mărturie a despoției anticilor faraoni, dar sunt totodată o vie dovadă a iscusinței și talentului strămoșilor poporului egiptean. Piramida lui Keops stârnește și azi admirația oamenilor prin aspectul ei impunător și măiestria construcției. Nu e de mirare că în vechime era socotită una din minunile lumii.

Șapte la număr au fost aceste minuni ale antichității. Iată și celelalte șase:

- Grădinile suspendate ale Semiramidei.
- Templul zeiței Artemis din Efes.
- Mauzoleul din Halicarnas.
- Statuia lui Zeus din Olimpia (Operă a vestitului sculptor Fidias).
- Colosul din Rodos (O statuie de 70 metri, înfățișând pe Helios, zeul soarelui).
- Farul din Alexandria (O construcție din marmură albă, având 130 metri înălțime).

Deși mai târziu antichitatea a cunoscut și alte grandioase realizări arhitectonice, ca de pildă celebrul Coliseum din Roma (amfiteatru în care încăpeau 80.000 de spectatori), lista minunilor n-a crescut, ele rămânând tot în număr de șapte, deoarece anticii considerau cifra 7 o cifră plăcută zeilor.

Numărul lor restrâns a fost respectat și în epocile următoare, lumea mulțumindu-se să boteze: „a opta minune” orice nouă extraordinară înfăptuire în toate domeniile activității omenești. De fiecare dată: „a opta” și nici o dată: „a noua”, „a zecea” și așa mai departe. Modul acesta de numerotare s-a păstrat și până în zilele noastre.

Îată originea expresiei *A opta minune a lumii*, care are uneori și un sens ironic.

GRĂDINILE SEMIRAMIDEI

Călătorii care soseau pentru prima dată la Babilon, unul dintre cele mai vestite orașe ale lumii vechi, erau încântați de măreția și frumusețea acestei capitale. Îi impresionau în primul rând zidurile înalte și puternice ale cetății, care, la porți, ajungeau la grosimea de 12 metri. Distanța dintre cele două rânduri de creneluri alcătuiau o adevărată stradă, pe care se puteau plimba în voie câteva care de luptă.

Străinii admirau apoi nemaivăzutele temple și clădiri uriașe din cărămidă roșie, acoperită deseori cu smalt. Pe alocuri, la clădirile mai de seamă, pereții erau împodobiiți cu zugrăveli: lei albi sau aurii, pe fond albastru. Unele străzi și piețe se așterneau pardosite cu dale albe în centru și roze pe la margini.

Dacă aveau cinstea și dreptul să pătrundă în curtea palatului regal, noii sosiți căscau ochii de uimire, vrăjiți de niște încântătoare grădini suspendate. Se ridicau pe 14 terase, așezate una peste alta, și la zeci de metri înălțime foșneau pe ziduri copaci înverziți. Erau sădiți în largi lespezi, pe care se așternuse un strat gros de pământ. Robii învârteau zilnic o uriașă roată, iar pe funie se ridicau din Eufrat zeci de căldări de piele pline cu apă. Astfel, erau udate grădinile.

Anticii le socoteau pe bună dreptate una din minunile lumii.

Istoricii și geografilor din acele vremuri, care au avut prilejul să viziteze marele oraș, afirmă în descrierile lor că aceste grădini ar fi fost sădite din porunca unei legendare regine a Asiriei și Babilonului, faimoasa și preafrumoasa Semiramida.

De fapt, cum s-a dovedit mai târziu, a înălțat aceste terase cu copaci vestitul rege babilonian Nabuhodonosor. Căsătorit fiind cu fiica unui cărmuitor din Medina, dorise să bucure inima soției sale, care ducea dorul pădurilor și plaiului natal. (Șesul babilonian era lipsit de păduri).

Dar limba vorbită și scrisă n-a mai reușit să înregistreze această eroare istorică și grădinile suspendate au rămas să se numească „ale Semiramidei”.

Expresia *Grădinile Semiramidei* înseamnă ceva neobișnuit de frumos, de o rară splendoare.

TURNUL BABEL. BABILONIE.

În Biblie se povestește că oamenii din Babilon, în oarba lor înfumurare, au cutezat să înceapă construirea unui turn care să ajungă până la cer. Mâniat de această obraznică îndrăzneală, Dumnezeu, le-a încurcat limbile, astfel că ziditorii nu s-au mai putut înțelege între ei. Rezultatul a fost o mare învălmășeală și încurcătură, care a zădărnicit înălțarea turnului.

În realitate, însă, turnul proiectat avea menirea de observator astronomic. El urma să atingă înălțimea de 91 metri (șapte etaje) plus terasa pe care se ridica. Era o construcție gigantică pe acele vremuri și pe drept cuvânt îndrăzneată. S-a calculat că pentru realizarea ei era nevoie de zece mii de oameni care să lucreze neconținut timp de douăzeci de ani. Materialul de construcție necesar, în cazul de față cărămizi (căci Babilonul nu avea cariere de piatră) urma să fie folosit în cantitate de 65 milioane bucăți.

Turnul a fost construit în parte, dar apoi s-a prăbușit, fie nimicit de năvălitori, fie surpat de vre-o revărsare a Eufratului. Pricina năruirii lui nu e cunoscută precis.

Expresia *Turnul Babel* s-a păstrat în înțelesul ei biblic, însemnând – încurcătură, mare învălmășeală, o îmbulzeală de oameni care vorbesc în limbi diferite.

În limba noastră mai există și cuvântul *babilonie*, care, în afară de sensul mai sus pomenit, are și înțelesul de vorbire sau scriere confuză, încurcată.

Interesantă e etimologia cuvântului rusesc „stolpotvorenie”, care se traduce: învălmășeală, încurcătură. „Stolp” înseamnă „Stâlp”, dar și „turn” (slavonă), iar „tvorenie” – creare, construire. Adică, construcția turnului.

PROVERBE

- Școala face omul om/ și altoiul pomul pom.
- Tot învățăm cât trăim/ și tot neînvățați murim.
- Niciodată nu e târziu pentru a învăța.
- Omul în copilărie/ învață orice să fie.
- Ce înveți la tinerețe/ aia știi la bătrânețe.
- Să aduni la tinerețe ca să ai la bătrânețe.

BINELE

- Cei lipsiți de judecată nu știu că au binele în mâna lor, până ce-l scapă.

Sophocles

- Greu găsește binele acela care îl caută, dar răul îl găsește și acela care nu-l caută.

Democritus

- Trebuie preferat ce e bun și nu ceea ce place, în caz că nu se pot obține amândouă.
Demosthenes
- Ce-i bun zboară pe dinaintea noastră, ce-i rău urmează.
Seneca
- Unde se află un bine sigur și un rău nesigur, nu trebuie niciodată să se lase binele de frica răului.
Machiavelli
- Rar sau niciodată vine binele curat și neamestecat, fără a fi însoțit de vre-un rău care să-l tulbure sau să-l neliniștească.
Cervantes
- Totdeauna să faci bine semenilor. Asta va aduce mulțumire câtorva oameni și îi va ului pe toți ceilalți.
M. Twain
- Un om bun nu este acela care face bine, ci acela care se bucură de bine.
N. Iorga

MEDITAȚIE

Am putea să fim mai buni
De-am începe chiar de Luni.
    Să-ntâlnim ziua de Marți
    Mai atenți , mai cumpătați.
Să ne lecuim de certuri
Când intrăm în zi de Miercuri.
    Să lucreze-n zi de Joi
    Chiar și sufletul din noi.
Prea cuminte Vinerea
Să ne-învețe a ierta.
    Sâmbăta să fim curați
    Și cu toate împăcați.
Duminica tot omul
Este așteptat de Domnul.

BUNĂTATEA

PROVERBE

- Aruncă binele tău la dreapta și la stânga și la nevoie ai să-l găsești.
- Binele ce-l faci la oricine,
    Ți-l întoarce vremea care vine.
- Binele cu bine se răsplătește.
- Bine peste bine nu strică.
- Bogățiile trec, dar faptele bune rămân.
- Ce e rău nu e bine.
- Ce e bun place și lui Dumnezeu.
- Cine face bine, bine găsește;
    Cine face rău, rău-l însoțește.

- Cu prieteni răi, rău te faci,
Cu cel de omenie mănânci colaci.
- Cuvântul bun unge
Și cel rău împunge.
- De om bun și vreme bună nu te mai saturi.
- Din omul bun, bun lucru iese.
- Fii bun ca să trăiești mult.
- Fii tată celor buni și bici celor răi.
- Iarba rea crește repede și cea bună încetul cu încetul.
- Îi curge miere din gură.
- Limba îndulcește,
Limba amărăște.
- Mai bine puțin și bun decât mult și rău.
- Nedreptățile scrie-le pe nisip, iar binefacerile pe marmură.
- Nu da binele cu piciorul
Că pe urmă o să-i duci dorul.
- Omul blând ca apa lină.
- Omul bun după fapte se cunoaște.
- Omul după grai, ca și clopotul după sunet, îndată se cunoaște.
- Omului de mult bine îi vine a zbura.
- Pentru o faptă bună nu aștepta răsplată.
- Pilda rea strică obiceiurile cele bune.
- Să fii bun și blând la toate,
Dar până unde se poate.
- Totdeauna binele se uită mai lesne ca răul.
- Vorba de rău se duce ca glonțul, iar cea de bine se înnămoleşte.
- Vorba dulce
Mult aduce.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Când vezi un om bun, gândește-te să-l întreci; când vezi un om rău, cercetează-ți inima.”

A. Confucius

„- Ce e bunătatea ?

- Frumusețe pe care o percepi direct cu sufletul.”

Al. Vlahuță

„Ceea ce e bun nu e niciodată îndeajuns.”

Cervantes

„Celui bun nu-i pasă de dezaprobarea răilor.”

Democrit

ONESTITATEA

A FI CINSTIT

Ion Vatamanu

A fi cinstit nicicând nu e târziu,

Și nu-i târziu să-ți aperi demnitatea,
Și nu-i târziu să-ți amintești de frate,
Și să nu iuți de mamă și de tată.

Și nu-i târziu să mori, dacă-i dovada
Întregii tale vieți, cât ai iubit,
Că dacă ești, tu ești ne-nlocuit
Cu nimeni altul, decât numai cu tine.

În grâul tău flămând să fii de pâine,
Și apa care-o bei să-ți tremure pe chip,
Iar sufletul să-ți sufere în timp.

C-așa se trece sângele și lutul
La orizontul prelungirii tale,
Ca apa care-și uită începutul,
Curgând mereu cu valurile sale.

MAXIME, CUGETĂRI ȘI PROVERBE

- Cine pe altul omenește
Pe sine se cinstește.
- Cinstea cu rușinea nu pot sta împreună.
- Cinstea nu se cumpără și nici nu se vinde.
- Omul cinstește haina, nu haina pe om.
- Omul cinstit se ține de cuvânt.
- Vorba unui om cinstit face mai mult ca un înscris.
- Cine nu te știe te vinde, iar cine te știe te cumpără.

„A fi simplu, dar cinstit, e mai prețios decât a fi genial. dar necinstit.”

Balzac

„Când se dă cuvântul, el trebuie ținut chiar față de vrăjmaș.”

Augustinus

„Cine își dă cuvântul cu ușurință, cu aceeași ușurință nu-l ține.”

P. Valery

„Mai bine să mori cu cinste, decât să trăiești cu rușine.”

I. Golescu

„Mai devreme sau mai târziu va birui cine e mai cinstit și mai tare în credința lui.”

O. Goga

„Nu a trăi e de mare preț, ci a trăi cinstit.”

Socrate

„Cinstea este diamantul pe care virtutea îl poartă pe deget.”

- Voltaire
- „Cinstea-i lăudată, dar pătimește.”
- Juvenal
- „E mai anevoios să fii cinstit opt zile decât erou un sfert de oră.”
- J. Renand
- „Cinstea nu e o vocație, cinstea este o opțiune.”
- N. Stănescu
- „Cinstea în lucrurile mici este cea mai bună pavăză contra ispitelor celor mari ale vieții.”
- Fr. W. Forster
- „Cinstea nu poate fi nici mai mică, nici mai mare, ea este întreagă sau nu este deloc.”
- T. Arghezi

FRUMOSUL

- Ceea ce-i frumos se realizează cu nesfârșită osteneală.

Euripide

- Cei predispuși din natură recunosc ceea ce-i frumos și năzuiesc spre el.

Democritus

- Fă ceea ce judeci că-i frumos, chiar dacă făcând așa vei fi disprețuit. De aceea disprețuiește și critica acelora a căror laudă o disprețuiești.

Pythagoras

- Aceasta înseamnă a se îndrepta sau a fi condus de alții cum se cuvine spre cele ale iubirii, începând de la aceste lucruri frumoase a se urca mereu în vederea celui frumos, folosindu-se de ele ca de niște trepte, de la un corp frumos la două, și de la două la toate corpurile frumoase și de la corpurile frumoase la îndeletnicirile frumoase, până când, în cele din urmă, ajunge de la acestea la acea învățătură, care nu e altceva decât învățătura frumosului însăși, și cunoaște, în sfârșit, ce este frumosul în sine.

Plato

- Frumosul se simte, nu încapă într-o definiție.

H. de Balzac

- Prețul nestematei vine de la frumusețe. Ei și ce dacă este rudă cu piatra ?

Gianni

- Fie că e vorba de o casă, fie de stele, fie de pustiu, ceea ce le dă frumusețe rămâne nevăzut.

A. de S.-Exupery

- Frumusețea este o scrisoare de recomandare pe care natura o dă favoriților săi.

Voltaire

- Adevărul se oprește la inteligență, iar frumusețea pătrunde până la inimă.
Lacordaire
- Frumusețea este eternitatea contemplându-se într-o oglindă. Voi sunteți eternitatea și tot voi oglinda.
K. Gibran
- Mai frumoasă decât viața / Doar femeia poate fi...
D. Matcovschi

FRUMUSEȚE

- Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce-mi place mie.
- Nimenea nu întreabă de casa frumosului
Ci de casa vrednicului.
- Ce e frumos la toți place.

„Frumusețea nu este decât promisiunea fericirii.”

A. G. Mere

„Cei mai frumoși ochi sunt ochii plini de lacrimi.”

E. Rostand

„În ființa omenească totul trebuie să fie frumos: fața, veșmintele, sufletul și cugetul.”

A. P. Cehov

„Orice lucru are o frumusețe a lui, dar nu oricine o vede.”

Confucius

„Frumusețea chipului este o podoabă fragilă, o floare trecătoare, strălucire de o clipă și care nu-i legată decât de o epidermă.”

Moliere

„Frumusețea este pretutindeni. Nu ea lipsește ochilor noștri, ci ochii noștri nu știu să o vadă.”

A. Rodin

„O fată frumoasă e ca o fereastră prin care privim în paradis.”

L. Blaga

„Nu sunt atâția ochi pe pământ câtă frumusețe în jur.”

Gr. Vieru

DATORIA

- Cine își face datoria din constrângere, acela se teme atâta timp cât crede că lucrul acesta se va afla; dacă speră că va rămâne ascuns, el revine la caracterul său.
Terentius
- Fă-ți datoria, orice sa-r întâmpla.
Proverb

- Oricine face în viață tot ce-i stă în putință, oricât de umilă ar fi condiția sa, contribuie cu ceva ca să lase lumea mai bună decât a găsit-o.
Lubbock
- Care este prima datorie a omului ? Răspunsul este simplu: să fie el însuși !
H. Ibsen
- Datoria e ceea ce așteptăm de la ceilalți.
O. Wilde

AȘA E MAMA ȘI A FOST BUNICA

Adrian Păunescu

Așa e mama și a fost bunica,
 Așa suntem - femei între femei,
 Fără nimic și nu-nsemnăm nimica,
 Doar niște **ele** ce-i slujesc pe **ei**.
     Suntem veriga firului de ață,
     Din fiecare lanț făcut din doi.
 E greu cu noi, femeile, în viață,
 Dar e și imposibil fără noi.
 Ei, neglijenți pe cât sunt ele calme
 Și încurcând ce ele limpezesc.
 Ei – numai tălpi și ele – numai palme –
 Acesta e destinul omenesc.
     În fond, ce fac femeile în lume ?
     Nimic măreț, nimic impunător,
     Schimbându-și după ei și drum și nume,
     Pun lucrurile doar la locul lor.
 Cu-atâtea pași cât au făcut prin casă
 Și pentru care nici o plată cer,
 De-ar fi pornit pe-o cale glorioasă
 Ar fi ajuns și dincolo de cer.
     Așa e mama și a fost bunica,
     Așa și eu la rândul meu voi fi.
 Ce fac, în fond, femeile – Nimica,
 Decât curat și, uneori, copii.

DESTOINICIA

- Fiecare strălucește acolo și năzuiește spre acel lucru, consacându-i cea mai mare parte a timpului, unde este cel mai destoinic.
Euripides
- Aceia sunt cei mai destoinici în orice îndeletnicire, care renunțând de a se ocupa de multe lucruri, se îndreaptă numai spre unul.
Xenophon
- Calea cea mai scurtă, cea mai sigură, cea mai frumoasă este ca, în orice lucru vei voi să pari destoinic, să cauți să și devii.
Xenophon

- Toți fac cel mai ușor, cel mai iute, cel mai bine și cu cea mai mare plăcere, ceea ce știu.

Xenophon

EXPLORAREA STIMEI DE SINE

Dacă copiii trăiesc în **criticism**, ei învață să **condamne**.
 Dacă copiii trăiesc în **ostilitate**, ei învață să **lupte**.
 Dacă copiii trăiesc în **frică**, ei învață să fie **băniutori**.
 Dacă copiii trăiesc în **rușine**, ei învață să se simtă **vinovați**.
 Dacă copiii trăiesc în **toleranță**, ei învață să fie **răbdători**.
 Dacă copiii trăiesc în **încurajare**, ei învață să fie **încrezuți**.
 Dacă copiii trăiesc în **laudă**, ei învață să **aprecieze**.
 Dacă copiii trăiesc în **aprobare**, ei învață să **iubească**.
 Dacă copiii trăiesc în **acceptare**, ei învață să găsească **dragoste** în lume.

Dorothy L. Nolte

ATELIER PSIHOLAGIC

BARIERE ÎN CALEA COMUNICĂRII

Exisă o multitudine de factori care pot cauza probleme și de care trebuie să fim conștienți pentru a le depăși sau pentru a le minimaliza efectul.

Diferențe de percepție. Modul în care noi privim lumea este influențat de experiențele noastre anterioare, astfel că persoane de diferite vârste, culturi, naționalități, educație, ocupații, sex, temperament etc., vor avea alte percepții și vor interpreta situațiile în mod diferit. Diferențele de percepție deseori sunt rădăcina multor altor bariere de comunicare.

Concluzii pripite

Deseori vedem ceea ce dorim să vedem și auzim ceea ce dorim să auzim, evitând să recunoaștem realitatea în sine. Aceasta ne poate duce la situații când „*doi plus doi fac cinci*”.

Stereotipuri

Învățând permanent din experiențele proprii vom evita riscul de a trata diferite persoane ca și cum ar fi una singură. Să nu considerăm că dacă am cunoscut un medic, inginer, student, maistru etc., i-am cunoscut pe toți oamenii de aceste profesii.

Lipsa de cunoaștere

Este dificil să comunicăm eficient cu o persoană cu o educație diferită de a noastră, ale cărei cunoștințe în legătură cu un anumit subiect de discuție sunt mult mai reduse. Desigur, este posibil, dar necesită îndemânare din partea celui care comunică; el trebuie să fie conștient de discrepanța între nivelurile de cunoștințe și să se adapteze la acestea.

Lipsa de interes

Una dintre cele mai mari bariere ce trebuie depășită este lipsa de interes a interlocutorului față de mesajul Dvs. Trebuie să vă așteptați și la această posibilitate, oricum suntem mai interesați de problemele noastre decât de ale altora. Acolo unde lipsa de interes este evidentă, trebuie să se acționeze cu abilitate pentru a direcționa mesajul astfel încât să corespundă intereselor și nevoilor celui ce primește mesajul.

Dificultăți de exprimare

Dacă sunteți emițătorul și aveți probleme în a găsi cuvinte pentru a exprima ideile Dvs., aceasta va fi, în mod sigur, o barieră în comunicare și, inevitabil, trebuie să vă îmbogățiți vocabularul.

Lipsa de încredere, care de asemenea poate cauza dificultăți în comunicare, poate fi învinsă prin pregătirea mesajelor.

Emoții

Emotivitatea emițătorilor și receptorilor de mesaje poate fi, de asemenea, o barieră. Emoția puternică este responsabilă de blocarea aproape completă a comunicării.

O metodă de a împiedica acest blocaj constă în evitarea comunicării atunci când suntem afectat de emoții puternice. Aceste stări vă pot face incoerent sau pot schimba complet sensul mesajelor transmise. Totuși, uneori, cel care primește mesajul poate fi mai puțin impresionat de o persoană care vorbește fără emoție sau entuziasm, considerând-o plictisitoare. Astfel, emoția poate deveni un catalizator al comunicării.

Personalitatea

„Ciocnirea personalităților” este una dintre cele mai frecvente cauze ale eșecului în comunicare. Nu întotdeauna suntem capabili să influențăm sau să schimbăm personalitatea celuilalt, dar, cel puțin, trebuie să fim pregătiți să ne studiem propria persoană pentru a observa dacă o schimbare în comportamentul nostru poate genera reacții satisfăcătoare – acest tip de analiză nu poate fi agreată de oricine și oricum.

Aceștea sunt doar câțiva factori care pot face comunicarea mai puțin eficientă, sau chiar să eșueze complet. Potențialele bariere de comunicare nu depind numai de noi, respectiv emițător și receptor, ci și de condițiile de comunicare, pe care trebuie nu numai să le cunoaștem ci și să le controlăm pentru ca procesul de comunicare să capete șansa de a fi eficient.

CULTURA

ORIGINEA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ

Vechimea și suprapunerea sărbătorilor creștine peste cele precreștine, a celor greco-romane peste cele autohtone, geto-dace, au dat naștere unei realități spirituale unice în Europa, greu de disociat astăzi din elementele care au clădit-o de-a lungul mileniilor.

Potrivit opiniei cercetătorilor R. Vulcănescu, P. Caraman, I. Ghinoiu, N. Băieșu, Iu. Popovici, cele mai multe amprente asupra sărbătoririi Anului Nou le-a lăsat ciclul sărbătorilor de iarnă la romani și la greci.

La romani ciclul sărbătorilor de iarnă era prefațat de **Brumalia**, care dura 24 de zile, între 25 noiembrie și 17 decembrie. Sărbătoarea era consacrată zeului Dionysos sau Bachus. Foarte importantă este remarca etnografilor, conform căreia tradițiile ce țin de Brumalia au fost puternic influențate la popoarele tracice de Dionisiacele, celebrate la isprăvitul culesului viei și a pregătirii vinului nou.

Un alt ciclu al sărbătorilor de iarnă erau **Saturnaliile**. Una dintre marile sărbători ale acestui ciclu, Saturnalia, era marcată la înc. e.n. între 17 și 23 decembrie. În obiceiurile românești de Anul Nou persistă numeroase elemente saturnalice, descrise și de către etnograful român Ion Ghinoiu. Cu prilejul sărbătorilor se organizau petreceri, care încercau să reactualizeze legendara domnie a zeului Saturn pe pământ, a vieții lipsite de griji. Ospețele copioase erau însoțite de jocuri și practici orgiastice. În mod obligatoriu se jertfea porcul, a cărui carne se consuma, cu precădere, la ospețe și banchete. La Saturnalii se făceau daruri

reciproce cu sens ritual de jertfă: semințe pentru a invoca fertilitatea, bogăția și rodnicia pământului, păpuși din lut, marmură sau fildeș.

Sărbătoarea se desfășura sub semnul prieteniei și împăcării între oameni. În aceste zile se pune capăt dușmăniilor. Stăpânilor le era interzis să-și pedepsească slugile și sclavii. Mai mult decât atât, la Saturnalii stăpânii le ofereau sclavilor bucate și băuturi din belșug. La aceste sărbători nu se începea niciodată război.

Dispărând cu totul în timpul creștinismului, Saturnaliile ne-au lăsat moștenire unele datini și obiceiuri de Anul Nou: urările, ospețele îmbelșugate (de bogăția mesei depinde rodnicia anului împrejur), abundența darurilor (lăsate pe seama unui „moș” – Ajun, Crăciun, Gerilă etc.).

După Saturnalii urma cea mai vestită sărbătoare în lumea romană - **Calendele lui Ianuarie**. Sărbătoarea era dedicată lui Ianus, cel cu două fețe, una orientată spre trecut, cealaltă spre viitor, deschizătorul anului. Prima zi era încărcată cu diferite practici rituale și ceremoniale: trimiterea darurilor, petrecerea nocturnă cu jocuri, cântece și glume în așteptarea Anului Nou, deschiderea ușilor și ferestrelor la ivirea zorilor, împodobirea caselor cu crengi verzi de laur (plantă care simboliza sănătatea), adresarea urărilor. A doua zi era dedicată sărbătorii în sânul familiei. Se jucau zaruri, se consumau multe dulciuri, miere și preparate din miere, se făceau pronosticuri meteorologice. A treia zi era dedicată alergărilor cu caii și continuau ospețele. În a patra zi entuziasmul și petrecerile scădeau treptat, iar în ziua a cincina se relua activitatea cotidiană.

Ritualul Anului Nou a câștigat complexitate și prin asimilarea unor elemente dintr-o sărbătoare populară în lumea antică – **Laneele**. Laneele grecești erau sărbătorite în luna teascurilor, când se storceau strugurii și se punea mustul în butoaie. În templul zeului Dionysos se făceau sacrificii, urmate de ospete publice la care se bea mult vin nou. O caracteristică a acestei sărbători, care a influențat și tradițiile de Anul Nou, a fost travestirea și mascarea participanților. Aceștia purtau piei de animale – capre, oi, cerbi, urși etc., reprezentând satiri, pani seleni și alte figuri mitologice făcând zgomote infernale, sunând din clopoței, spunând glume ș.a.

Toate aceste sărbători greco-latine au constituit substratul mitologic al multor obiceiuri de Anul Nou la români. Aceasta nu înseamnă însă că au fost unicele. Presupunem existența unor asemenea sărbători cu tradiții și la traci, în special la geto-daci. Astfel, obiceiurile actuale își pot găsi rădăcinile și în vechile tradiții locale.

SÂNZIENELE ȘI DRĂGAICA

În tradiția populară românească, **Sânzienele** sunt zâne, manifestându-se potrivit tradiției în ziua Sf. Ioan Botezătorul (24 iunie – „înjumătățirea anului”, când nu mai cântă cucul și soarele strălucește mai frumos). Victor Kernbach consideră că în această zi de *Sânziene*, care este o sărbătoare magică populară, oamenii se încing cu cingători de cicoare și de pelin. Întrucât **S.** au și manifestări oraculare, în aceiași zi, flori de scaieți, tunse de puf, sunt atârinate peste noapte de streșină și, după cât crește puful până dimineața, se stabilește cantitatea de noroc a subiecților.

Potrivit opiniei lui Mircea Eliade, **S.** provin dintr-un cult roman raportat la zeița Diana, frecvent adorată în Dacia Romană: „Numele unui grup special de zâne, *Sânzienele*, derivă probabil din lat. Sanctae Dianae”. *Sânzienele*, zâne mai curând binevoitoare, și-au dat numele importantei sărbători a sfântului Ioan Botezătorul” (*Istoria credințelor și ideilor religioase*, v. 3, Chișinău, 1992).

În nomenclatura botanicii populare românești, florile numite *sânziene* au fost consacrate sf. Ioan Botezătorul. La 24 iunie, mănunchiuri proaspete împodobesc ferestrele, porțile, streșinile caselor, deoarece potrivit superstiției aferente, aceste flori apără pe oameni de agresiunea duhurilor rele și, totodată, aduc noroc în case.

Romulus Vulcănescu, cunoscut mitolog român contemporan, în *Mitologia română* nu face distincție între *Sânziene* și **Drăgaice**. Acestea sunt niște fete foarte frumoase, care ne

reamintesc de riturile aratului și semănatului. Ele participau la datina Drăgaicelor îmbrăcate în haine noi de sărbătoare și având capetele acoperite cu marame albe, deasupra cu cununițe de flori numite Sânziene. La brâu erau încinse tot cu Sânziene, iar în mâini țineau spice de grâu. Fetele porneau din sat dimineața, la răsăritul soarelui, alergând și răsărând până ajungeau la ogorul cu rodul cel mai bogat. La ogor se desfășura și hora cu strigături și chiuituri. De la ogor drăgaicele se întorceau tot în fugă, fluturându-și maramele. La intrarea în sat le întâmpinau flăcăii cu ulcele cu apă și le stropeau simbolic pentru fertilitatea solului. Aici se încingea *Hora Drăgaicelor*, la care participau numai fete de aceeași vârstă. Azi acest obicei a dispărut.

Dimitrie Cantemir identifică personajul de **D.** cu zeița agrară romană Ceres: „Drăgaica pare că arată numele zeiței Ceres. Într-adevăr, în anotimpul când grânele încep să se coacă, se adună fetele din satele vecine și aleg pe cea mai frumoasă și mai chipeșă dintre ele, dându-i numele de Drăgaica. Pe aceasta, încoronând-o cu o cunună de spice, împodobind-o cu mai multe marame brodate cu măiestrie și atârându-i de mâini cheile hambarelor, o însoțesc cu mare vâlvă pe ogoare. Împodobită astfel, întinzând mâinile și punând maramele în bătaia vântului, încât pare că zboară, Drăgaica se întoarce de la câmp acasă, străbătând cu cântece și dansuri toate satele prin care trecuse cu alaiul, înconjurată de celelalte fete care o numesc deseori în cântece deosebit de frumoase, sora și stăpâna lor. Fetele de la țară ale moldovenilor sunt foarte dornice de o asemenea cinste, deși o tradiție neîntreruptă spune că aceea care a jucat rolul de Drăgaică nu se va mărita trei ani.” (D. Cantemir, *Descrierea Moldovei*).

În această perioadă insolația fiind cea mai puternică din întreg anul, în natură se produc fenomene biologice spectaculoase – înfloresc, se pârguiesc și se coc recoltele și plantele, în general. Deși se poate vorbi de o putere obiectivă a timpului în ziua de Sânziene, poporul invocă și o putere magică, supranaturală.

În ziua de *Drăgaică* se crede că se pot aduna cu succes buruienile de leac din păduri. Plantele de leac, încărcate cu diferite semnificații magice, se culegeau după un calendar exact cu zile și momente ale zilei, fixate riguros de tradiție. Zilele în care se considera că plantele de leac aveau calități tămăduitoare maxime se situau la sărbătorile de hotar ale timpului (echinocțiile de primăvară și de toamnă) și, mai ales, la sărbătoarea care marca solstițiul de vară, Sânzienele. Tradiția preciza nu numai zilele cele mai favorabile pentru culegerea plantelor folosite în medicina și cosmetica populară, ci și momentele zilei (noaptea, dimineața, în zori, la răsăritul soarelui). Culesul plantelor era un adevărat rit care se desfășura în anumite condiții de timp și de loc (terenuri curate, neumblate de animale, păsări și oameni). Persoanele care colectau plantele trebuiau să fie curate trupește, sufletește, să spună anumite cuvinte, să aibă o anumită ținută vestimentară, să răsplătească cu pâine, sare, semințe, etc. pământul pe care a crescut planta ruptă sau smulsă. Cu mult interes era așteptată sărbătoarea aceasta de *doftoroaicele* satelor, pentru a culege diferite plante de leac.

Sânzienele albe care cresc prin livezi, prin fânețe, pe lângă păduri se culeg în ziua aceasta și se duc la biserică, unde se sfințesc. Roua plantelor culese la Sânziene se întrebuințează pentru dureri de ochi. Florile puse în rachiul câteva zile sunt bune contra vătămăturii, zeama de sânziene pisate fiind folosită contra frigurilor.

Prezența florii de sânziene în obiceiurile populare nu se datorează numai mirosului și frumuseții ei, ci și valorii sale de simbol calendaristic. Înfloritul sânzienelor indică momentul favorabil pentru începutul cositului și al unor lucrări agricole de vară. În această zi se dau de pomană fructe noi. După ce se întorc de la biserică, oamenii se duc pe lanurile de grâu, unde aruncă cu mere și vișine, pentru ca atunci când se va începe cositul plugarul să le găsească, să le mănânce și să se bucure. Fructele noi le dau peste cap și spun: „*Poamă nouă-n gură veche*”. Numai după ce dau de pomană au dreptul să mănânce și singuri.

Ziua aceasta în popor e numită *Sărbătoarea soarelui*. Din bătrâni se spune că se schimbă soarele, se mănâncă soarele cu norii, cu pământul. De aceea în ziua aceasta se scoate ceva roșu afară, ca să nu mănânce moliile zestrea sau se pun flori de sânziene printre covoarele

strânse în casa mare, tot cu același scop. Se scoate o haină roșie pe gard „să se joace soarele cu ea”.

În multe sate din Moldova gospodarii se duceau pe lanurile de grâu, strângeau spice de grâu, împleteau o coroniță și în mijloc o cruciuliță din spice de grâu și o puneau la icoane, ca să le ajute Dumnezeu să strângă roada cu bine.

Cu mult interes era așteptată această sărbătoare de tineri și copii, în special de fete, pentru a afla cine le va fi ursitul. În această zi cucul încetează să mai cânte, iar pe pajiști înfloresc cele mai îndrăgite flori ale anotimpului – sânzienele galbene. Având un miros plăcut, ele erau purtate la brâu sau în buzunar. În speranța să fetele își vor visa ursitul, în noaptea de Sânziene florile erau puse sub pernă. În zorii zilei fetele se scaldau în roua florilor și apa râurilor spunând „*Frumoase și curate ca apa ne-ncepută*”. Cu flori de sânziene se încingeau oamenii ca să nu-i doară mijlocul; ele erau puse în coarnele vitelor să stea la mulș și să îndepărteze strigoaicele de grajdurile animalelor.

Obiceiurile și credințele legate de această sărbătoare dovedesc bogăția vieții spirituale a românilor, spiritul lor de observație și inegalabila fantezie.

Surse:

- Ghinoiu Ion. *Obiceiuri populare de peste an*. Dicționar. București, Editura Fundației culturale române, 1997.
- Granaci Lidia. *Sărbători, obiceiuri, tradiții*. Activități extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice, Chișinău, Epigraf, 2006.
- Kernbach Victor. *Dicționar de mitologie generală*. București, Editura Albatros, 1995.
- Kernbach Victor. *Universul mitic al românilor*. București, Editura Lucman, 2004.

MĂNĂSTIREA RUPESTRĂ ȚÂPOVA

Este situată pe malul drept al Nistrului, lângă satul Țâpova. Cercetătorii T. Țopa și T. Iașenco menționează: „Mănăstirea este zidită pe vârful unei stânci abrupte, deschizând o priveliște fermecătoare a luncii fluviului Nistru. Pe poteci înguste, pline de taine și vrăji, urcând printre stânci abrupte, se ajunge la intrarea în mănăstirea care e situată la marea înălțime”.

Ea a fost fondată la înc. sec. XVI, unele documente istorice atestând-o mai devreme – în sec. XII-XIV.

Despre mănăstirea-cetate de la Țâpova s-au creat câteva legende. Se spune că anume aici marele domnitor Ștefan cel Mare s-ar fi cununat cu soția sa Maria Voichița. O altă legendă relatează că în zona acestei mănăstiri și-a sfârșit viața poetul din mitologia greacă Orfeu și că mormântul lui s-ar afla într-o nișă de la poalele cascadei, putând fi recunoscut după o lespede cu 7 găuri. Se mai spune că în 1756 domnitorul Radu Racoviță ar fi donat moșiile sale schitului mănăstirii “Dobrivăț” din județul Vaslui.

Mănăstirea rupestră “Țâpova” e perfect armonizată cu natura din jur. Este săpată în rocile calcaroase. Primele încăperi ale schitului au fost construite mai la nord de actuala mănăstire, într-o stâncă, pe deasupra unui mal abrupt. Cu lumea înconjurătoare schitul era unit cu o cărare foarte îngustă, mărginită pe de-o parte de prăpastie, ceea ce îi ajuta pe călugări să se apere de atacurile dușmanilor. În vremurile mai apropiate călugării s-au mutat mai spre vârful muntelui.

Partea nouă a mănăstirii se deosebește de cea veche prin forme geometrice bine pronunțate. În biserică se află un iconostas și cinci rânduri de icoane din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Meșterii populari anonimi țineau cont de relieful localității, străduindu-se să transforme colosul de piatră într-o compoziție arhitecturală subordonată unei concepții artistice. Într-adevăr, locul situării mănăstirii rupestre este foarte pitoresc, oferind o excepțională și incomparabilă panoramă. Mănăstirea include trei niveluri, numărând mai multe încăperi, inclusiv două biserici. Prima se zice că a fost construită în sec. XIII—XIV, a doua mai recent, în sec. XVI—XVIII, clopotnița, chiliile, trapeza, cămărilor și alte încăperi gospodărești — în sec. XIX. Cele peste 20 de încăperi sunt

unite între ele prin scări și galerii interioare, de trecere și legătură. Impresionează mai ales biserica “Adormirii Maicii Domnului”, care e destul de spațioasă, fiind de tip bazilical și având pereții tencuiți, calota semisferică boltită imitând cerul. Mănăstirea a fost închisă în 1949 și redeschisă în 1994. În prezent, funcționează.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Țopa Tudor, Iașenco Tudor. *Monumente milenare. Saharna, Țipova și Horodiște*, Chișinău, 1998.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA RUPESTRĂ SAHARNA

Nucleul istoric al mănăstirii îl constituie un vechi schit rupestru întemeiat în 1776. În anul 1777 cu 200 de metri mai jos a fost întemeiată mănăstirea *Sf. Treime*. Complexul monastic era amplasat pe două terase. Centrul compozițional îl alcătuiau clădirile din lemn ale bisericii de vară și cele ale bisericii de iarnă, casa starețului, chiliile și trapeza. În prima jumătate a secolului al XIX-lea construcțiile de lemn au fost înlocuite cu clădiri de piatră. Între 1818-1821 pe terasa superioară a fost construită biserica de vară *Sf. Treime* cu o clopotniță în partea de vest. Iar în 1836 a fost ridicată biserica de iarnă *Adormirea Maicii Domnului*.

Cercetătorii T. Țopa și T. Iașenco afirmă: „Pretutindeni te însoțește o abundență năvalnică de fermecătoare peisaje, de corul excelent al unei adevărate “guri de rai”. De la stânca Grimidon, locul cel mai înalt al traseului, ce unește orașul Rezina cu mănăstirea, drumul cotește brusc la dreapta și ajunge la poalele complexului mănăstiresc Saharna. Acesta are hramul “Sf. Treime”. Ansamblul este situat între trei văi înguste și este înconjurat de piscuri stâncoase și abrupte.”

Unele documente fac trimiteri la 1777, an ce corespunde reînnoirii bisericii de către stolnicul Bartolomeu. În 1857, mănăstirea a fost din nou reparată și reamenajată, iar în anul 1900 a fost extinsă și i s-a adăugat un iconostas din lemn deosebit de original. Mănăstirea rupestră este construită din două încăperi, din chilii, edificiul bisericii și spații auxiliare. Are dimensiunile de 17×5 m. Terasa largă unește toate elementele ei și formează o compoziție alungită, multiaxial-simetrică în ansamblu și asimetrică în elementele componente. Planul bisericii “Buna Vestire” are forma unui patruleter cu lungimea de 5,3 m și lățimea de 4,1 m. Înălțimea este de 2,5 m. Pereții și plafonul mănăstirii sunt într-o stare bună. Planificarea ei structurală se caracterizează printr-o interdependență complicată a spațiilor ce trec unul în altul și creează anfilada încăperilor, mărirea lor treptată și extinderea exteriorului fațadei.

În prezent mănăstirea funcționează.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Țopa Tudor, Iașenco Tudor. *Monumente milenare. Saharna, Țipova și Horodiște*, Chișinău, 1998.

MĂNĂSTIRILE RUPESTRE “BUTUCENI” ȘI “PEȘTERA”

Prima apariție oficială a informației despre mănăstirea *Butuceni* apare în 1612, în documentul cu rugămintea călugărilor față de domnitorul Ștefan Vodă, de a li se preda pământuri lângă satul Golești.

Mănăstirea nu e mare, doar pentru 10-12 călugări. La început avea intrarea dinspre Răut, se ridicau trepte săpate în piatră. De-a lungul pereților se întind chiliile. La stînga de chilii se află biserica mănăstirii. Încăperile ei sunt spațioase și pline de lumină, care pătrunde prin ferestre mari dreptunghiulare, și sunt reflectate de pereții și podurile albe imprimând încăperii un aspect de sărbătoare. Prestolul, dintr-un monolit, cioplit grosolan și crucile sculptate pe pereți, sunt unica împodobire a interiorului. Anume acest laconism al formelor arhitectonice

crează o impresie de curtenie a gândrilor și a intențiilor oamenilor care au trăit aici, îndreptându-și toate aspirațiile în cer. Se încadrează în șirul celor 6 complexe de peșteri descoperite în zona Butucenilor, din care, după cum au stabilit arhitecții V. Grosu și C. Vasilachi, s-au format mai târziu două mănăstiri. Prima a fost mănăstirea "Butuceni", biserica căreia a fost construită în anul 1675 de pârăcalabul de Orhei, Bosie. În peretele ei de nord sunt săpate trei deschizături care duceau spre o terasă astăzi ruinată. Visarion Puiu, în 1919, menționa că mănăstirea *Butuceni* avea livezi, vii și mori.

Arhitectura mănăstirii e cunoscută printr-o sobrietate notorie și o autentică severitate. În coridorul propriu-zis al mănăstirii se poate ajunge străbătând o galerie. Biserica constă dintr-un pronaos de formă neregulată, cu o suprafață de 3,6 m², naosul având dimensiunile de 6×4 m. Altarul e situat în continuarea naosului. În spatele altarului se află diaconicon. În peretele sudic al altarului a fost săpată prosconidia. În ea se păstrau cărțile bisericești și alte vestigii. S-a păstrat masa altarului, săpăturile în pereți indicând locul icoanelor. La mijlocul incintei era situat iconostasul.

Biserica mănăstirii posedă o clopotniță de plan patrulater, două niveluri, decorată cu deschizături orientate în 4 părți. Clopotnița se ridică deasupra stâncii și e păstrată excelent până în zilele noastre. Stilul ei arhitectural se apropie de cel clasicist. Mănăstirea avea 12 chilii. Una din ele, cu dimensiuni mai mari, se presupune că fusese a egumenului. Spațiul lor era de un ascetism exacerbant.

Pe vremuri mănăstirea exercitase funcția de bastion și de refugiu. În urma unei prăbușiri la începutul secolului al XVIII-lea, toate accesele în mănăstire au fost surpate și călugării au fost nevoiți să părăsească locul adaptat. În anul 1820 locuitorii satului Butuceni au săpat în stâncă un tunel de douăzeci de metri. Intrarea cea nouă a fost împodobită cu un portal. În anul 1890 a fost ridicată o clopotniță mică.

La un km depărtare există un complex mai vechi, cu doar câteva încăperi săpate tot în piatră - mănăstirea "Peștera". Ușile sunt blocate cu cărămidă. Cea mai mare peșteră este rezervată bisericii propriu-zise, aceasta din urmă semănând cu biserica de la complexul "Butuceni" și fiind tot uniovală. A doua mănăstire - *Peștera* - are spațiile bazilicale interconectate și complexe. Ele creează o anfiladă a încăperilor situate pe axa longitudinală.

În anii puterii sovietice odată cu cele două complexe a fost închisă și mănăstirea.

În prezent mănăstirea Butuceni funcționează.

Sursă:

Nesterov Tamara. *Situl Orheiul Vechi. Monument de arhitectură*, Chișinău, 2003.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 - 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA RUDI

Este plasată pe locul unde râul Bulboaca se varsă în apele Nistrului. Se ascunde printre codrii seculari de pe stâncile abrupte ale Nistrului, mai fiind și înconjurată de o incintă din piatră. Biserica mănăstirii a fost construită de Duca Vodă, în 1777, pe moșia fraților Andronache și Teodor Rudi, cu mijloacele lor și ale negustorului Donciul din Movilău. Ea a fost finisată pe timpul domniei lui Grigore Alexandru Ghica, în 1828. Data fondării este confirmată de inscripțiile ce s-au păstrat pe zidul bisericii. Și pentru că pe acest loc se află un izvor, apa căruia făcea minuni, anume aici a fost zidită mănăstirea "Rudi". Ea a fost închisă în 1846, printr-o decizie a autorităților ierarhiale și subordonată parohiei din satul Rudii de Jos. pe motiv că moșia familiei Rudi a fost cumpărată de boierul Mihail Bogos; care a ruinat și distrus și avutul mănăstirii.

Mănăstirea își reia activitatea peste 75 de ani, la 24 octombrie 1921. Au fost construite 8 chilii pentru frați, o bucătărie, depozite, un beci, un bloc de piatră cu trei balcoane, o școală pentru dascăli care în 1940 a fost transferată la Bălți. În 1948 mănăstirea a fost din nou închisă. În incinta ei a fost organizată o școală de tip sanatorial pentru copii.

În 1992 mănăstirea se redeschide. Cele două biserici de pe teritoriul mănăstirii și-au reluat activitatea. Una din ele, biserica de vară “Sf. Treime” constituie centrul compozițional al mănăstirii. Clădirea bisericii, asemeni unei flori sculptate, are absidele în formă de petale rotunjite, iar turla bine reliefată are forma unui pistil. Privit din apropiere, edificiul capătă o monumentalitate lucidă, absidele semicilindrice se transformă în trei turnuri impunătoare, ce se unesc parcă pentru a ridica pe umerii lor tamburul cu acoperiș în formă de șatră. Monumentul se caracterizează prin forme compacte. Pereții bisericii “Sf. Treime” sunt ornamentați cu arcuri situate în două, iar uneori în trei registre. Ritmul arcurilor pare a fi vioi și variabil. Pitorescul formelor caracterizează și arhitectura din interiorul bisericii. Pe teritoriul mănăstirii, alături de biserica “Sf. Treime” se mai află corpul cu 2 etaje și cu un turn al fostei școli pentru dascăli, construită în anul 1936 de renumitul arhitect și profesor universitar V.A. Voitehovschi (originar din Soroca), și câțiva meșteri iscusiți din Vălcineț. Clădirea se înscrie reușit în ansamblul general al mănăstirii, fiind proiectată în același stil vechi moldovenesc cu influențe romantice. Este construită din piatră brută neprelucrată, încununată cu o turlă poliedrică. Biserica “Sf. Treime” este renumită prin picturile și frescele sale, amplasate în nișe și executate de pictori italieni. Lungimea bisericii este de 18,0 m, lățimea - 12,0 m, coeficientul proporțiilor—1,5. Înălțimea turlei, împreună cu crucea e de 20 m. Biserica de iarnă e mai mică și se înalță pe un turn în stil rural autohton. Mănăstirea *Rudi* se caracterizează printr-un stil vechi moldovenesc bine pronunțat. Uși și ferestre cu ancadrame semicirculare pot fi întâlnite și la biserica “Sf. Dumitru” din Orhei, construită de domnitorul Vasile Lupu, precum și la paraclisul din cetatea Hotin. Profilurile ancadramentelor sunt proprii formelor arhitecturale anterioare și poartă amprenta stilului renascentist și a celui gotic.

Mănăstirea “Rudi” este situată pe locul de înfrățire a braniștilor Călărășeuca, Arionești și Rudi, unde se îmbină de minune monumentele naturii cu rarele specii silvice, introduse deja în *Cartea Roșie*.

Sursă:

IIVIȚCHI Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

MĂNĂSTIREA HÂNCU

E situată în Codrii seculari. Istoria fundării mănăstirii e întrețesută într-o frumoasă legendă, transmisă din generație în generație, în care se spune că odată, în preajma iernii, o tânără fecioară, părăsind cuibul părintesc, s-a rătăcit prin pădure. Primăvara, la topitul zăpezilor, a fost găsită de niște ciobani, care voiseră s-o scoată din vizuină și s-o ducă acasă. Copila ar fi declarat că va ieși din ascunzătoare doar în clipa în care va auzi dangăt de clopote. Auzind despre dorința copilei lor, părinții au hotărât să zidească în apropiere un schit. Legenda nu este, însă, prea departe de realitate. Se spune că marele stolnic Mihail Hâncul, renumit moșier, după dorința unei fiice a sale, a întemeiat în 1678 schitul, care îi poartă numele, fiica călugărindu-se cu numele Parascheva. În acest scop ea a dăruit schitului moșia Secăreni, cu cele 1.040 ha de pământ. Însă din cauza năvălirilor tătarilor maicile au fost nevoite să plece în altă parte lăsând pe la mijlocul sec. XVIII schitul în părăsire. Atunci urmașii familiei Hâncul au rugat pe ieromonahul Varlaam din mănăstirea Vărzărești să vină să ocupe schitul și să aibă grijă de el. Cu dânsul au venit câțiva călugări care împodobiră împrejurimile schitului cu grădini, livezi și vii, repară chiliile și, astfel, mănăstirea “Hâncul” deveni locuită de călugări. În 1808 mănăstirea era deja stăpânitoare deplină a întregii moșteniri primite de la familia Hâncu. În 1836, în timpul egumenului Dosoftei, schitul se transformă în mănăstire. În locul bisericii de lemn, construite în 1678, el zidește în 1835 una din piatră—cu hramul “Cuvioasa Parascheva”, ridicând corpuri de chilii pentru călugări, aducând apă în mănăstire și făcând o serie de ameliorări.

Mănăstirea are două biserici de piatră: biserica de vară, ridicată de egumenul Dosoftei în 1835, cu clopotniță și cu hramul “Cuvioasa Parascheva” și biserica de iarnă, cu hramul

“Adormirea Maicii Domnului”, zidită în 1841, lângă ea aflându-se trapeza, hotelul, apartamentul egumenului și 9 chilii. Pe fațada ei se observă 28 coloane din piatră. În incinta mănăstirii mai sunt construite încăperi - chilii cu 12 secții, ocupate de frați. Mai există 6 case separate—chilii pentru călugări. Mănăstirea avea o bibliotecă bogată, un hambar, o cramă, un atelier de tâmplărie, o fierărie, alte anexe gospodărești. În 1884 pe lângă mănăstire a fost creată o școală cu orfelinat pentru 10 copii, ateliere pentru țesutul covoarelor și broderie artistică. În 1940 mănăstirea se afla în plină înflorire.

În anul 1956 ea a fost închisă, aici organizându-se o casă sanatorială. E regretabil că bibliotecă ce păstra cărți rare și valoroase, hrisoave vechi, documente ce confirmau romanitatea teritoriului, a fost distrusă.

În anul 1990 mănăstirea a fost redeschisă.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA HÂRBOVĂȚ

Este situată pe valea râului Ichel. Din partea dinspre est este înconjurată de livezi și vii. La nord se învecinează cu satul Hârbovăț. Spre est și spre sud e străjuită de pitoreasca vale a râului Ichel — un loc deschis, fermecător.

În conformitate cu unele surse, mănăstirea a fost întemeiată în 1730 de către boierul Constantin Cartuz. Unii specialiști consideră, însă, că a fost întemeiată în sec. XVII de călugări fugiți din Podolia de la mănăstirea “Berșad” ca urmare a persecuțiilor uniților. Mănăstirea se numește “Gârbovăț”, fiindcă conducătorul grupului de călugări Ioanichie era gârbov și bătrân. Până în 1812 mănăstirea a fost de trei ori incendiată și distrusă de către turcii și tătarii năvălitori din Bugeac. A fost nimicită aproape întreaga arhivă a mănăstirii.

Una din vechile edificii ale mănăstirii este biserica “Adormirii Maicii Domnului”, construită în 1816 de Ștefan Lupu, soția Elena și de arhimadritul Serafim. Mai târziu a fost construită și biserica de iarnă. Zidită din piatră, aceasta avea hramul “Sf. Duh”, în apropierea ei aflându-se o clopotniță cu 6 clopote. La mănăstire funcționa o școală primară, o bibliotecă, o școală de călugări și de dascăli, o tipografie. În această mănăstire a fost scrisă “Scrisoarea moldo-slavă din Hârbovăț”. Aici se editau și unele lucrări religioase. Astfel, mănăstirea a jucat un rol de iluminare a populației și rol de centru cultural-spiritual.

În această mănăstire se află vestita icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Hârbovăț, dăruită în 1790 de soția colonelului rus Nicolae Albaduiev, omorât de un cal năvălaș chiar la poarta mănăstirii. Icoana a fost îmbrăcată în argint, aurită și împodobită cu pietre scumpe din contul a mai multor donatori din or. Chișinău. Anual, în lunile de toamnă și de iarnă icoana era adusă la Chișinău, la biserica Casei Arhierale. Primăvara, în ziua de 23 aprilie, se readucea la mănăstire, rămânând acolo întreaga vară. În mănăstire se mai păstrau unele documente domnești, privitoare la posesiunile pământurilor mănăstirii, cel mai vechi fiind semnat de Ioan Duca Voievod la 1671.

Arhitectura bisericilor de la mănăstirea “Hârbovăț” se caracterizează prin stilul moldovenesc tradițional, cu influențe eclecticice și, în special, pseudo-bizantine.

Sursă: Luminița Ilvițchi. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

MĂNĂSTIREA NOUL NEAMȚ

Este situată pe malul fluviului Nistru. E plasată pe un minunat platou în formă de peninsulă creată pe apele Nistrului și înconjurată din trei părți de apele lui. În față se înalță o clopotniță cu 5 niveluri, urmată de turlile bisericilor și chiliile albe ce contrastează vara cu verdeața abundentă și succulentă a grădinilor, pădurilor și viilor înconjurătoare. Mănăstirea

“Noul Neamț” și-a luat denumirea de la vechea lavră din dreapta Prutului, adică de la mănăstirea “Neamț”, fiind considerată mitoc al acesteia. Întrucât ea a fost întemeiată pe una din moșiile de la Chițcani, se mai numește și mănăstirea “Chițcani”. Păstrând timpul de viață călugărească din lavra “Neamț”, cu ordinea păstrată din timpurile strălucite ale egumenului Paisie Velicicovschi, ea este vizitată cu multă evlavie de credincioși, fiind considerată printre cele mai autoritare mănăstiri basarabene.

Întemeierea mănăstirii datează de pe timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Se spune că mai mulți călugări din vechea lavră “Neamț”, nefiind de acord cu secularizarea, au trecut Prutul în Basarabia. În fruntea lor se afla unul dintre confesori, numit Andronic Popovici. Împreună cu ieromonahul Teofan Cristea, care se găsea la moșia mănăstirească Chițcani, au cerut binecuvântarea arhiepiscopului Chișinăului Antonie să rămână în Basarabia, mai rugându-l să intervină pe lângă Sfântul Sinod de la Sankt-Petersburg pentru a li se da dreptul de stăpânire a moșiilor Copanca și Chițcani. Doleanțele călugărilor au fost satisfăcute printr-un ordin din 1860. Prin decretul imperial din 1864 li s-a permis să întemeieze aici o nouă mănăstire, cu numele “Noul Neamț” și cu hramul “Înălțarea Domnului”. Serviciile religioase se făceau în două limbi: română și slavonă.

În incinta mănăstirii se găsesc 4 biserici, clopotnița, casa egumenului, chiliile fraților, trapeza, spitalul, școala și tipografia, în cadrul căreia au activat renumiți copişti. Cea mai veche dintre toate este biserica parohială “Sf. Nicolae”, construită între anii 1830—1834, în tradițiile stilului arhitectural moldovenesc tardiv (sec. XVIII). Până în anul 1867, când s-au finisat lucrările de construcție a catedrei “Sf. Înălțare”, biserica “Sf. Nicolae” a îndeplinit rolul de catedrală. Clădirea catedralei mănăstirii a fost construită între 1867—1878. Biserica “Sf. Cruce” e înălțată în anul 1885. La sf. sec. XIX a fost ridicată clopotnița cu cinci niveluri, construită de renumitul arhitect basarabean Al. Bernardazzi. Tot din acea perioadă datează și biserica “Adormirea Maicii Domnului”. Majoritatea chiliilor au fost zidite pe timpul arhimandritului Gherman. Tot atunci s-au construit și clădirile administrative și auxiliare. Mănăstirea avea 502 hectare de pământ, livezi, vii, grădini și stupină. Mănăstirea prezintă un mare interes istoric, artistic și peisajistic.

În 1962 ea a fost închisă. În vechea biserică parohială s-a instalat depozitul spitalului, în biserica de vară și în cea de iarnă — alte depozite ale apărării civile. În corpurile cu chilii funcționa un spital de psihiatrie. Biblioteca a fost nimicită.

Totuși, icoanele s-au păstrat bine. În clopotnița a fost organizat un muzeu istoric.

S-a redeschis în 1992. În prezent e restaurată. La mănăstire funcționează un corp de bărbați. De câțiva ani, pe lângă mănăstire activează un seminar teologic, care a dat deja câteva promoții.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA HÂRJĂUCA

Este situată în raionul Călărași. A fost înălțată pe malul pârăului Hârjăuca, la poalele unei coline acoperite cu stejari seculari. Drumul ce duce spre ea trece peste dealul cel mare din apropierea gurii Sipoteni. Mănăstirea de la Hârjăuca a fost construită în anul 1740, la poalele unui deal, care înconjoară mănăstirea din trei direcții. Dar ansamblul arhitectural al mănăstirii s-a format la sfârșitul anilor 30 a veacului al XIX-lea. Grupul de clădiri, în centrul căruia se află biserica *Înălțarea Domnului*, clădit din piatră, este complectată de livadă, amplasată la poalele dealului.

Din 1846 mănăstirea devine arhierescă. Primul egumen titular al ei a fost arhiepiscopul Irinarh al Chișinăului, avându-I ca locțiitori pe părinții Panteleimon și Ilarion, sub care s-au făcut multe renovări și schimbări. În timpul arhiepiscopului Pavel fusese reconstruit

arhondaricul, zidul cu porți mari de fier din jurul mănăstirii, s-au construit conducte pentru apă de izvor, adusă din pădure prin țevi prin incinta mănăstirii.

În 1917, în timpul revoluției, soldații ruși au făcut mari devastări și au manifestat un barbarism cumplit în mănăstire. După anul 1918 viața mănăstirii s-a normalizat. La dezvoltarea mănăstirii a contribuit substanțial arhiereul Nicodim al Hușilor. Cu contribuția lui s-a extins biblioteca în care au fost aduse cărți vechi din Iași, București. Mănăstirea a ajuns la o mare înflorire.

Însă, în anul 1962, la insistența unui grup de atești agresivi, mănăstirea a fost închisă.

Mănăstirea a fost redeschisă în 1993. Astăzi biserica de vară este restaurată. Îi lipsesc, însă, iconostasul, vechiul altar din lemn aurit, multe icoane, unele păstrându-se încă la oamenii din satele vecine. Bisericile se amenajează. Sunt puțini călugări. Biserica de iarnă și chiliile sunt în stare bună.

Arhitectura specifică a mănăstirii “Hârjăuca” constituie integritatea și comunitatea prezentării mănăstirii. Astfel biserica de iarnă, chiliile, bucătăria și brutăria, trapeza, arhondaritul și corpurile chiliilor, grajdul și șoproanele sunt construite din unul și același material —cărămidă. Ca și în timpurile trecute, mănăstirea “Hârjăuca”, pasionează o mulțime de călători cu peisajul său pitoresc, armonia între clădirile mănăstirii, a naturii, livezilor și havuzului.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA CĂPRIANA

Mănăstirea Caprina unul din cele mai vechi așezăminte monastice din Moldova, situată în Codrii ce acoperă ținutul deluros din centrul Basarabiei, numiți cândva Codrii Lăpușnei. Ea reprezintă un monument de valoare culturală și istorică excepțională pentru neamul român. Localitatea deosebit de pitorească, este situată într-o depresiune încântătoare, fiind înconjurată din trei părți de coline împădurite.

Există câteva ipoteze și legende privitor la data întemeierii mănăstirii Căpriană. Prima ipoteză, adevărată și de Zamfir Arbore în *Dicționarul geografic al Basarabiei*, afirmă că mănăstirea Căpriană a fost întemeiată de domnitorul Moldovei Petru Rareș la 1545. Faptul nu corespunde, însă, adevărul, căci mănăstirea existase și mai înainte. A doua ipoteză este confirmată de B.P.Hasdeu care a găsit la mănăstirea Zografu un hrisov pe care l-a tradus din slavonă și în care se relatează că data fondării mănăstirii este 19.02.1429. În document se menționează că Alexandru cel Bun i-ar fi hărăzit Doamnei Maria și copiilor săi mănăstirea “Vișnevețul”, al cărui stareț era pe atunci un anume Căprian. Mănăstirea s-a bucurat și de sprijinul lui Ștefan cel Mare, moment ce a condus la crearea legendei precum că mănăstirea ar fi fost construită de marele voievod ca amintire a unui popas avut aici cu oastea cu care alunga-se tătarii peste Nistru.

Legenda ne spune că Ștefan Vodă, împreună cu bravii săi căpitani, ar fi zărit venind spre ei o căprioară sălbatică, ageră și zveltă. Călăreții și oștenii au înconjurat-o, gata să-i împânzească corpul plâpând cu săgeți iuți și ascuțite. Văzându-se strâmtorată din toate părțile și neștiind încotro s-o mai apuce, căprioara se trânti, tremurând în genunchi, în semn de rugăciune, spre a fi lăsată în libertate. Soldații ar fi observat și lacrimi în ochii animalului. În acel moment Doamna, cică, i-ar fi pus mâna pe umăr voievodului, rugându-l să nu tragă. Într-adevăr, căprioara, îngenunchiată, implora milă și îndurare. Domnitorul, bănuind că poate fi un semn ceresc, dăruie viață căprioarei, hotărând să înalțe pe acest loc o biserică. Petru Rareș împreună cu soția sa Elena și fiul lor Ilieș, a înzestrat mănăstirea cu moșii și odoare scumpe. El a dăruit mănăstirii o evanghelie frumos îmbrăcată în aur și argint. Domnitorul A. Lăpușneanu, originar din ținutul Lăpușnei, a dăruit și el pentru vecie mănăstirii Căpriană 11 sate cu păduri, fânețe și vii. Mănăstirea avusese o bibliotecă bogată, una dintre cele mai vechi

din Basarabia. La intrarea în mănăstire se afla o alee frumoasă străjuită de plopi piramidali. Mănăstirea avea în posesie 165 ha de pământ, inclusiv livezi, vii, grădini, moară, fabrică de ulei.

În 1947 a fost sustrasă și făcută să dispară fără urmă vestita bibliotecă a mănăstirii, au fost alungați toți călugării. În incinta mănăstirii s-a organizat un sanatoriu pentru tratarea tuberculozei la copii. Au fost furate și distruse aproape toate podoabele bisericesti, cele mai frumoase icoane. În anul 1962 mănăstirea a fost închisă. S-a distrus și s-a nimicit totul.

La înc. anului 1989, locașul a fost redeschis. Viața călugărească s-a restabilit din nou, mănăstirea reluându-și cursul de odinioară.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Beșleagă Vladimir. *Bisericele și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

MĂNĂSTIREA CURCHI

Este situată în raionul Orhei, înconjurată de păduri, iar dinspre nord înconjurată de apele râului Vaticiul. Se califică printre cele mai însemnate monumente ale arhitecturii moldovenești. Potrivit unor legende, a fost întemeiată de către Ștefan cel Mare. Ca ansamblu arhitectural s-a format mai târziu, în veacurile XVIII-XIX și este compusă din două biserici, nouă clădiri cu chilii, livadă și un bazin de piatră. Conform datelor prezentate de P. Crușevan, mănăstirea ar fi fost întemeiată în timpul domniei lui Ștefan cel Mare de către unul dintre vestiții căpitani, și anume, Dumitraș Curtea, fapt ce a determinat pe unii cercetători să vorbească despre mănăstirea “Curtea”. Se știe că spre sfârșitul vieții sale căpitanul s-a călugărit, devenind egumen al acestei mănăstiri.

Cea de a doua versiune e că mănăstirea ar fi fost întemeiată de Dumitraș Curcă, fiul unui diac din satul Morozeni. Se zice că acest Dumitraș Curcă fusese un tânăr zdravăn, înzestrat cu puteri deosebite și care, uneori, obișnuia să jefuiască prin codrii Orheiului. Odată, omorând niște drumeți, a constatat cu groază că și-a ucis propriii părinți. Chinuit de amare remușcări, cu sufletul zdruncinat, îndemnat de pustnicul scitului “Râșca”, tânărul s-a călugărit, iar mai târziu, ajutat de foștii săi adepți, a întemeiat o mănăstire care i-ar fi purtat numele.

Versiunea a treia a fost expusă de V. Puiu. În ea se relevă faptul că odată, când turcii au jefuit târgul Orheiului, o parte dintre locuitori au fugit și s-au ascuns în codru, în desișurile ce acopereau cândva colinele din Valea Vaticiului. Urmăriți de turci, o parte din fugari, și anume bărbații, s-au acoperit pe locul unde este situată acum mănăstirea “Curchiul”. Femeile, făcând o altă tabără, s-au așezat pe locul unde astăzi se află mănăstirea “Tabăra”. În urma unei lupte crâncene, creștinii au fost nimiciți, cu viața scăpând doar un singur bătrân cu numele—Curcă. Aflând despre sfârșitul crunt al bărbaților și taților lor, femeile au construit pe acel loc o bisericuță de lemn. Schitului i s-a spus “Curcă”. Ultima versiune pare a fi aproape reală. Căci au fost găsite documente cu ștampila lui Grigore Alexandru Ghica, datând din 1765, prin care Iordache Curcă capătă dreptul de a stăpâni pământurile, viile, grădinile și prisaca de pe moșia Morozeni, ținutul Orhei, precum și heleșteul de pe valea Vaticiului cu loc pentru moară, cumpărate de la diaconul Isac Morozeanu. Aici a mai fost construită încă o biserică din lemn, cu hramul “Sf. Dumitru”. În 1868, schitul este transformat în mănăstire, anul 1868 fiind declarat anul fondării mănăstirii.

Clădirea Bisericii de iarnă Sf. Dumitru, construită în 1775 de către Iordache Curchi, este un exemplu foarte reușit a stilului neobizantin, în timp ce biserica *Nașterii Maicii Domnului* (1808-1810) este construită în cele mai bune tradiții ale clasicismului și paralel au fost folosite elemente barocco. Biserica de piatră “Nașterea Maicii Domnului”, cu o frumoasă clopotniță situată alături, a fost cea dintâi biserică de pe teritoriul mănăstirii, denumită biserica de vară. Documentele atestă că a fost construită în 1810, de către Teodor Sabău, locotenent în armata rusă, originar din Transilvania. Biserica de iarnă “Sf. Dumitru” a fost construită mult mai târziu, lângă chiliile egumenului. Tot aici în incinta mănăstirii au mai fost construite încă 9

corpuri de chilio, două trapeze cu bucătării, un beci, grajdul și șopronul. Cea de a treia biserică, concepută în stil bizantin, a rămas neterminată. Mănăstirea avea o bibliotecă foarte bogată, o stație electrică mobilă, o conductă de apă, o școală, un hotel și un atelier.

În 1958 mănăstirea a fost închisă. În clădire s-au transferat câteva secții ale spitalului de psihiatrie. A fost redeschisă în toamna anului 1994, când s-au efectuat lucrări de restaurare, s-au reconstruit poarta și zidul. Lucrările de restaurare sunt aproape finisate.

Surse:

Ilvițchi Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Moldova*, Chișinău, 2000.

Begu Ad., Liogchii N., Boboc N., Sandu M. *Curchi: natură și credință*, Chișinău, 2009.

Beșleagă Vladimir. *Bisericile și mănăstirile sub regimul totalitar în R.S.S.M. 1950 – 1960*, Chișinău, 2005.

ÎNȚELEPCIUNE

PROVERBE

- Cel înțelept de la cel nebun multe află și învață.
- Înțeleptul tace și face.
- Mai bine cară pietre cu un înțelept decât să petreci cu zece nebuni.
- Ochii înțeleptului văd mai departe.
- Omul înțelept face ce poate, nu ce vrea.
- Omul cu înțelepciune face numai fapte bune.
- Înțeleptul își cumpără vara sanie și iarna car.
- Înțeleptul lasă de la el să treacă/ numai liniște să facă.
- Nici o avere nu-i mai de preț ca înțelepciunea.
- Frâul conduce calul, iar înțelepciunea omul.
- Norocul e ceva, înțelepciunea e totul.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Cultura este ceea ce rămâne după ce a-i uitat tot ce ai învățat.”

S. Lagerlof

„Orice a ști este mai de folos decât a nu ști.”

D Cantemir

„Cine are carte, are parte.”

Proverb

„Făcuți n-ați fost ca să trăiți ca bestii/ Ci să-nsușiți cunoașteri și virtuți.”

Dante Alighieri

„Cea dintâi condiție a fericirii este munca.”

Sofocle

„Fără un strop de înțelepciune celelalte virtuți rămân nefolositoare.”

Xenofon

„E un lucru ideal ca bogăția să fie însoțită de înțelepciune.”

Pindar

- „Până și înțelepciunea este prinsă în mrejele poftelor de câștig.”
Pindar
- „Trebuie nu numai să pătrundem înțelepciunea, ci și să știm a o folosi.”
Cicero
- „Detest pe înțeleptul care nu-i înțelept pentru sine.”
Syrus
- „Rațiunea face filosofi și gloria face eroi; numai virtutea face înțelepți.”
Vauvenargues
- „Munca este condiția vieții, scopul ei este înțelepciunea și fericirea – răsplata.”
F. von Schiller
- „Chiar dacă am putea fi savanți prin știința altora, cel puțin înțelepți nu putem fi decât prin propria noastră înțelepciune.”
M. de Montaigne
- „Întreaga înțelepciune și vorbă a lumii se cuprinde în cele din urmă, în a învăța să nu ne temem de a muri.”
Montaigne
- „Încetează de a crede că înțelepciunea constă în resemnare.”
A. Gide
- „Iubesc înțelepciunea mai mult decât mă iubește ea pe mine.”
G. G. Byron
- „A recunoaște că nu știi ceva înseamnă a avea multă înțelepciune.”
P.H.D/ Holbach
- „Nici un om înțelept nu a dorit vreodată să fie mai tânăr.”
J. Swift
- „Înțelepciunea ... gândirea care doboară lucrurile inferioare, pentru a înălța sufletul către cele superioare.”
Plotin
- „Înțelepciunea ... singurul bun pe care soarta nu ni-l poate lua.”
Bias
- „Prostul, înțelept se crede, și numai înțeleptul își vede prostia.”
W. Shakespeare
- „Înțelepciunea este în adevăr .”
J. W. Goethe
- „Tot ceea ce e înțelept a mai fost gândit.”
J. W. Goethe
- „Adevărata înțelepciune este cea care ne duce la țel pe căile cele mai scurte.”

- „Tinerețea este timpul de a învăța înțelepciune, bătrânețea este timpul de a o practica.”
J. –J. Rousseau
- „Un înțelept știe să se bucure de plăceri și să se lipsească de ele ca de fructe iarna.”
Helvețius
- „Cine în lume este atât de înțelept, căruia altă înțelepciune să nu-i trebuiască ?”
D. Cantemir
- „Cel dintâi pas spre înțelepciune este de a se îndoii de știința sa.”
C.Negruzzi
- „Înțelepciunea este bună pe lângă o moșie părintească și ajută pe om să se bucure de soare.”
A. Schopenhauer
- „Tăcerea intră cu nouă părți din zece în înțelepciune.”
H. de Balzac
- „Înțelepciunea vine odată cu învățătura.”
H. de Balzac
- „Înțelepciunea în viață constă poate în a se întreba cu orice ocazie: „De ce ?”
H. de Balzac
- „Soarta înțelepților e la fel ca a unei cununi de flori: sau stă în fruntea tuturor sau se veștejește în pădure.”
Bharthari
- „Dacă vrei să fii socotit ca înțelept învață să întrebi cu înțelepciune, să asculți cu luare aminte, să răspunzi liniștit și să încetezi de a vorbi, când nu mai ai nimic de spus.”
J. K. Lavater
- „Boala este răbdare, sănătatea – cumpătare, nenorocirea – tărie și fericirea – înțelepciune.”
M. Klinger
- „O cugetare scurtă, plină de înțelepciune, face mai mult decât o cuvântare lungă.”
D. Sanders
- „Niciodată nu trebuie să te rușinezi a mărturisi că ai greșit. Înseamnă doar să spui, cu alte cuvinte, că astăzi ești mai înțelept decât ieri.”
M. Achard
- „Înțelepciunea vieții este întotdeauna mai profundă și mai largă decât înțelepciunea oamenilor.”
M. Gorki
- „O înțelepciune care neagă nebuniile vieții nu e valabilă și nu e vie. Înțelepciunea trebuie să includă într-un fel nebunia. Înțelepciunea sau este acest lucru sau nu este nimic.”
L. Blaga

„Nu există înțelept genial.”

E. Cioran

„Înțelepciune și revoltă: două otrăvuri.”

E. Cioran

„Am mai multă stimă pentru un om cu dorințele contrariate, nenorocit în dragoste și disperat, decât pentru un înțelept rece, de o impasibilitate orgolioasă și respingătoare.”

E. Cioran

„Înțelepciunea e sicriul nostru. Dragostea, puterea de a iubi împodobită de erori ca fluturile de polen – numai ea ne face să trăim.”

N. Stănescu

„A fi înțelept înseamnă a stabili o ordine în mijlocul absurdului.”

N. Stănescu

MEDITAȚIE
Josef Rudyard KIPLING

A FI TÂNĂR

Tinerețea nu este o perioadă a vieții,
Ea este o stare a spiritului, un rezultat al voinței,
O calitate a imaginației, o intensitate emotivă,
O victorie a curajului asupra timidității,
A dorului de aventuri asupra plăcerii de confort.
Nu devii bătrân pentru că ai trăit un număr anumit de ani,
Ajungi bătrân pentru că ai dezertat din fața idealului.
Anii zbârcesc pielea, renunțarea la ideal înăsprește sufletul.
Preocupările, neîncrederile, temerile și disperările
Sunt inamicii care încetul cu încetul ne apleacă spre pământ
Și ne transformă în pulbere înainte de moarte.
Ești atât de tânăr cât sufletul tău,
Așa de tânăr ca speranța ta
Și așa de bătrân ca deznădejdea ta.
Vei rămâne tânăr atât timp cât vei rămâne receptiv,
Receptiv la ceea ce e frumos, bun și măreț,
Receptiv la mesajele naturii și ale omenirii.
Dacă într-o zi inima ta
Va fi mușcată de pesimism și roasă de cinism,
Domnul să aibă milă, - de sufletul tău de bătrân.

ATELIER PSIHOLOGIC

A ȘTI

Potrivit psihologilor oamenii pot fi împărțiți în patru grupe:

1. Cei care știu, și știu că știu. Aceștea sunt înțelepții și de la ei avem ce învăța.
2. Oamenii care știu, dar nu știu că știu. Aceștea trebuie ajutați să se cunoască mai bine pe sine.
3. Oamenii care nu știu, dar știu că nu știu. Aceștea trebuie învățați.
4. Și la a patra categorie se referă oamenii care nu știu, și nu știu că nu știu. Aceștea sunt neghiobii. Despre ei nu avem ce să vă spunem.

INTUIȚIE SAU RAȚIUNE

Intuiția este cunoașterea perceptivă nemijlocit de raționament, în măsura în care este posibilă această disjuncție între percepție și gândire. Este acea descoperire bruscă a unei soluții fără cunoașterea modului de descoperire, care are loc la primul contact cu problema în sine, fie după o perioadă de efort fără succes, urmată de o pauză de inspirație. Informația obținută prin intuiție cognitivă este de obicei o idee scurtă, însoțită de sentimentul evidenței, al certitudinii subiective și al armoniei cu celelalte cunoaștințe. Intuiția propriu-zisă este cel mai des întâlnită la copii, la bătrâni și la femei. Dacă doriți să vă testați sub acest aspect, vă punem la dispoziție următorul test.

1. Acordați în general o atenție deosebită detaliilor ?
2. Sunteți o persoană ușor sugestionabilă ?
3. Sunteți caracterizat de alții drept o fire comodă ?
4. Aveți talent oratoric ?
5. Vă contraziceți des cu un partener numai de dragul de a vă juca cu ideile ?
6. Vi s-a întâmplat să vă treziți dimineața din somn cu o soluție limpede în minte referitor la o problemă mai veche ?
7. Cum reacționați când nu reușiți să dați de capăt unei probleme?
  - a) o lăsați baltă până nu mai vine vre-o idee (1)
  - b) vă încapățânați să o rezolvați indiferent cât timp vă ia (2).
8. Acceptați ușor să vă comutați atenția de la problemele dvs. curente ?
9. V-ar plăcea să vă amintiți toate visele ?
10. Ce impact are asupra dvs. munca de rutină:
  - a) vă relaxează (2)
  - b) vă enervează (1).
11. Cunoașteți persoane cu o intuiție deosebită ?
12. Vă interesează ce spun alții despre dvs. ?
13. Vă supără mult:
  - a) să nu mai fiți liber (1)
  - b) să vă simțiți fără rost (2).

Răspundeți prin DA sau NU la întrebări, notând cu un punct fiecare răspuns DA la întrebările 1,2,3,5,6,8,9,11, și fiecare NU la restul, adăugând apoi la punctaj notele la întrebările cu răspuns variabil. Faceți totalul și urmăriți interpretarea.

INTERPRETARE

5 puncte

Pentru dvs., intuiția nu are nici o valoare, vi se pare că este ca și inexistentă. Tot ceea ce contează este efortul gândirii și al demonstrației exacte. Totuși, uneori, sunteți atât de dezamăgit de inutilitatea unor energii consumate zadarnic, că nu înțelegeți unde ați greșit și de ce altora totul li se întâmplă așa de ușor. Pentru că fiecare din noi dispune de capacități intuitive, ar fi bine să vă ocupați mai mult de acest aspect.

Între 6 și 11 puncte

Intuiția este egală cu raționamentul, rezultând o armonie, care asigură de cele mai multe ori un succes remarcabil. Totuși, la dvs., cele două forme de cunoaștere nu funcționează la cote azime, în același timp, așa că apare necesitatea de a face un efort în a înțelege când trebuie să vă bazați pe intuiție și când pe raționament. Așa că exersați !

Peste 12 puncte

Sunteți o persoană intuitivă, deși acordați o atenție deosebită și logicii personale. Aveți o capacitate remarcabilă de a desprinde idei, valori din cele mai mici amănunte, atunci când nici nu vă așteptați, aproape fără nici un efort. Atenție însă să nu vă supraevaluați, uneori puteți greși.

PRIETENIA

Scopul activităților: formarea unor reprezentări și noțiuni despre adevărata prietenie; de a le trezi elevilor admirația față de prietenia adevărată și dorința de a realiza, la rândul lor, asemenea relații.

Sugestii pentru discuții:

- Poate trăi omul fără prietenie ?
- Cum se manifestă adevărata prietenie ?
- Care sunt condițiile în care se poate înfirișca un sentiment de prietenie ?
- Prietenia este un sentiment opus obligațiilor față de colectiv ?
- Cum influențează adevărata prietenie activitatea profesională ?
- Considerați că toate prietenii sunt juste ?
- Cum se distinge prietenia adevărată de falsă prietenie ?
- Cum ai vrea să fie prietenul (prietenă) tău ?
- Care este calitatea deosebită pe care o prețuiești la prietenul (prietenă) tău ?
- Poate fi dirijată prietenia ?
- Tovarăș de muncă – amic – prieten – iubit;
- Prietenia este doar o chestiune personală ?
- A-ți face și a-ți păstra prietenii este o artă ?
- De ce am pierdut un prieten ?

Note de lectură

Omul simte nevoia, pe lângă familia sa, să aibă prieteni. Acest sentiment este o necesitate, așa cum a dovedit întreaga istorie a umanității.

„Prietenia este pentru viață lucrul cel mai necesar (...), fără prietenie n-ar dori nimeni să trăiască, chiar dacă ar avea toate celelalte bunuri.” (Aristotel)

Sadoveanu numea prietenia „floarea cea mai rară în lumea aceasta”.

Gala Galaction considera prietenia „una din mângâierile vieții”.

Poporul o consideră „sarea vieții” și spune că „Omul fără prieteni este ca stânga fără dreapta”.

„Singur cu tine ești foarte aproape de omul rău.” (Seneca)

Montaigne, filosof din sec. al XVIII-lea, cu toate că iubea singurătatea, a scris: „Singură prietenia este într-adevăr cel mai măreț sentiment al omului”.

Prietenia adevărată este uneori izvor de fapte (creații) mărețe și poate merge chiar până la sacrificiul suprem.

„Cel care n-a simțit niciodată farmecul unei prietenii sincere și dezinteresate nu cunoaște toată fericirea pe care un om o poate primi de la alt om”. (Young)

PROVERBE

- A fi statornic ca piatra.
- A fi trup și suflet cu cineva.
- A fi un suflet în două trupuri.
- Când sunt doi puterea crește

- Și dușmanul nu sporește.
- Copacii cei mai mulți mai multe vifore și mai mari vânturi sprijinesc.
  - Corb la corb nu-și scoate ochii.
  - Dacă prietenul tău este miere
Tu nu umbla să-l mănânci tot.
  - Decât un dușman, mai bine zece prieteni.
  - În vremea necazului se cunosc prietenii.
  - La nevoie se cunoaște prietenul și la boală nevasta.
  - Prietenii nu se cumpără cu bani.
  - Prietenii se țin cu cheltuială.
  - Prieteni noi să-ți faci, dar d-ăi bătrâni să nu te lași.
  - Prietenul omului e punga cu bani și sacul cu mălai.
  - Prietenul vechi ca vinul: cu cât e mai vechi, cu atât e mai bun.
  - Spune-mi cu cine te-nsoțești
Ca să-ți spun cine iești.
  - Un prieten face mai mult decât o pungă cu galbeni.
  - Un singur dușman e destul să dărâme ce a lucrat o mie de prieteni.
  - Vai de cel ce merge singur ! Când va aluneca n-are cine-l ridica.
  - De vrei să ai nume bun nu te uni cu cei răi.
  - Cine este fără de prieten, este ca un trup fără suflet.
  - Omul viclean pă prieteni îndată îi desparte.
  - Păzește-te de fățarnic ca dă șarpele cel ascuns sub cea mai frumoasă verdeață.
  - Ale prietenului tău necazuri, c-ale tale să le socotești.
  - Vai de cel ce n-a dobândit pă lume nici un prieten.
  - Mai mult să te ferești de prietenul ce te pizmuește, decât de vrăjmașul ce te urăște.
  - Un prieten face mai mult decât o pungă cu galbeni.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Cunoaște-ți prietenul pentru a-l iubi, și dușmanul pentru a-l stăpâni.”

N. Iorga

„E mare mângâiere la vreme de răstriaște să te afli lângă cineva pe care să-l doară inima pentru tine.”

S.M. de Cervantes

„Este îngrozitor să n-ai un prieten căruia să-i spui cât ești de fericit sau de trist.”

P. Istrate

„La durere îți vine prietenul, la bucurie și cunoscuții, iar la moarte până și dușmanii.”

N. Iorga

„Marea înțelepciune e să-ți alegi prieteni care nu te vor sili la compromisuri.”

Camil Petrescu

„Nimeni nu poate trăi fără prieteni, chiar dacă stăpânește toate bunurile lumii.”

Aristotel

„Când îți faci un nou prieten, nu-l iuta pe cel vechi.”

D. Erasmus

- „Nimic nu e mai amar ca otrava prieteniei false.”
E. Gârleanu
- „Prietenia îndoiește bucuriile și înjumătățește necazurile.”
Fr. Bacon
- „Prietenul adevărat e acela care te sfătuiește de bine, iar nu acela care îți laudă nebuniile.”
An. Pann
- „Prietenul .. cel ce ne sfătuiește cu curaj în prosperitate, și ne ajută în tăcere, la nefericire.”
A. de Chesnel
- „Prietenul sigur îl cunoști în împrejurări nesigure.”
Cicero
- „Pierdem întotdeauna prietenia celor care ne pierd stima.”
J. Jobert
- „Într-un suflet mare, totul este mare, iar într-un suflet mediocr, totul este mediocr; prietenia, ca și toate celelalte.”
B. Pascal
- „Prietenii încercați de ți-ai ales, cu chingi de-oțel de suflet să ți-i prinzi.”
Solon
- „Nu-ți face repede prieteni, dar după ce ți i-ai făcut, nu-i îndepărta repede de tine.”
Solon
- „Nu pot fi în același timp și prieten și lingușitor.”
Plutarh
- „Nu-ți ofensa prietenul, împrumutându-i merite din buzunarul tău.”
R. Tagore
- „Alege-ți prietenii, ca și dușmanii, după talia ta pitică, micșoară sau înaltă. Prietenia nu-i durabilă decât dintre oamenii din același cin.”
Brâncuși

PRIETENIA

Kahill Gibran

Și tânărul a rugat:
Să ne spui despre Prietenie.
Și el a spus:
Prietenul tău este un răspuns la necesitățile tale.
El este câmpul pe care tu îl însămânțezi cu dragoste și îl culegi cu recunoștință.
El este masa și căminul tău,
pentru că la el vii când ai o durere
Sau în căutare de alinare.
Când îți spune el părerea
tu nu ai temeri că vei fi sau nu de acord,
deoarece formați o unitate.

Și-atunci când tace, inima ta ascultă neîncetat inima lui.
 Pentru că în prietenie toate gândurile, toate dorințele, toate speranțele se nasc și se împărtășesc cu bucurie prietenului.
 Când te desparti de el nu te-întristezi, fiindcă ceea ce iubești la el devine mai clar în lipsa lui, așa cum muntele pentru un alpinist se vede mai clar din vale.
 Chiar dacă prietenia nu are alt scop decât cel de a înălța sufletul, fiindcă iubirea care caută ceva în afara dezvăluirii tainei sale nu-i iubire, ci plasă pentru pescuit, fiindcă numai ceea ce nu aduce venit poate fi prins.
Și fie ca ceea ce ai mai bun pentru prietenul tău să fie,
 dacă îi este dat să-ți cunoască momentul reflux, fă-l să-l cunoască și pe cel de flux.
 Ce înseamnă un prieten pe care-l cauți numai ca să-ți țină de urât ?
Mereu să cauți un prieten pentru viață,
 căci el nevoile-ți va împutina, dar nu pustiul să ți-l umple.
 Și în plăcerea amicitiei să fie numai zâmbete și-împărtășite bucurii, fiindcă-n roua lucrurilor mărunte inima-și găsește prospețimea și dimineața sa.

CONȘTIINȚA

- Cine se teme mai puțin și cine are mai mare curaj decât acela a cărei conștiință e curată ?
Diogenes Cynicus
- Să-ți pese mai mult de conștiința ta decât de părerea altora.
Syrus
- O conștiință împăcată nu ține seama de minciunile zvonului.
Ovidius
- Conștiința valorează cât o mie de martori.
Quintilianus
- Pentru cei virtuoși regula de acțiune în împrejurări îndoielnice este glasul inimii.
Kalidasa
- Nimic nu-i mai sincer decât conștiința și mai avantajos decât sfaturile ei.
Oxenterra
- Conștiința este glasul sufletului, pasiunile sunt glasul corpului.
Rousseau
- Estetica este expresia de vârf a conștiinței.
N. Stănescu

- Conștiința domnește, dar nu guvernează.
P.Valery
- Faptul că suntem conștienți de faptele noastre le sporește.
Vauvenargues
- Cunoștința este o plagă pentru viață, iar conștiința o rană deschisă în sâmburele vieții.
E. Cioran
- Asaltați de spaime, nu puțini dintre noi amintesc de un Nero care, în lipsa unui imperiu, dispune doar de propria conștiință – ca s-o hărțuiască și s-o tortureze.
E. Cioran
- Conștiința ne face să ne trădăm, să ne acuzăm, să ne luptăm cu noi înșine și, în lipsa martorilor străini, ne ia tot pe noi martori împotriva noastră.
Montaigne
- O conștiință bună este o bună perină de odihnă.
T. Arghezi

TEST PSIHOLAGIC

ÎȚI FACI SINGUR GRIJI ?

Avem griji... Suntem stresați...O grijă înseamnă mai mult decât un gând ineficient. Iar când te năpădesc grijile ești mai stors de energie, mai vulnerabil și chiar mai fricos. Psihologii, abordând din punct de vedere științific fenomenul, au stabilit o strânsă legătură dintre indecizie, ezitare, voință și curaj, și noianul de gânduri negative cu care se încarcă un om. Deaceia se mai și spune că grijile și le mai face și omul cu mâna lui. Adică cu cât mai mult se amână luarea unei decizii, cu atât mai mult se amână câștigarea liniștii interioare. Cum sunteți Dvs. Vă va arăta testul.

1. Folosești des expresii ca „poate”, „se pare”, „oare”, „nu cumva” ?
2. Ești terorizat de ideea de a nu lua decizii pripite ?
3. Ești o persoană care-și face griji din nimic ?
4. Când ești mai îngrijorat:
  - a) dimineața (1)
  - b) seara (2)
  - c) mai tot timpul (3)
5. Care crezi că sunt cauzele grijilor pe care ți le faci:
  - a) au o bază reală, sunt motivate (3)
  - b) e o problemă de sensibilitate (2)
  - c) e o tactică (1)
6. Ți se pare că toate îți reușesc mai bine când acționezi din prim instinct?
7. Cele mai fericite momente ale tale au venit ca din senin ?
8. Cel mai mult te îngrijorează:
  - d) situația materială (3)
  - e) succesele școlare (1)
  - f) starea sănătății (2)
  - g) toate la un loc și altele pe deasupra (4)
9. Îți sporește starea de îngrijorare pe măsură ce te gândești mai mult ?

10. Deții o formulă (un secret) de a-ți alunga măcar pentru o perioadă grijile ?
11. Ți se citesc emoțiile pe față ?
12. Înainte de un examen sau o întâlnire importantă se întâmplă să ai insomnii ?
13. Ai avut vre-o dată curajul să mergi pe mâna norocului ?
14. Ți se pare că soarta te ajută în viață ?

Notați cu un punct răspunsurile DA la întrebările 10, 13, 14 și fiecare NU la restul, neuitând să adăugați și punctajul la întrebările cu răspuns variabil. Faceți totalul și urmăriți interpretarea testului.

INTEPRETARE

Până la 7 puncte

O persoană prea egoistă ca să-ți faci griji din orice. Mai degrabă nu-ți pasă de nimeni și de nimic, iar unele griji pe care le afișezi, mereu aceleași, sunt mai degrabă o serie de motive pe care le scoți la vedere când situația te avantajează. Sunt mai mult o tactică, o disimulare. Prin urmare, în cazul tău, e ușor să iei și cele mai radicale decizii, atunci când nu ești tu cel vizat și când nu-ți pasă de ceilalți.

Între 8 și 16 puncte

O persoană destul de sensibilă care se implică cu suflet aproape în tot ceea ce face. Așa tot timpul, și calculând situațiile, se întâmplă destul de des să mai ai și insomnii. Totul, însă, până să înțelegi despre ce este vorba, apoi te liniștești. Nu trebuie însă să uiți că mai sunt și situații în care toată înțelegerea și toate calculele nu fac doi bani.

Între 17 și 21 puncte

O persoană bolnavă de atâta grijă, iar neliniștea, grija și nemulțumirea reprezintă stările tale normale. După asta urmează frica pentru orice schimbare care ar tulbura ceea ce crezi tu că este echilibrul necesar. Ar trebui să te preocupi mai mult de cum să-ți înfrânezi indecizia, ezitarea. E bine să înveți cum să mai lași și altora din grijile tale.

Sursă: Peter Mc Millan. *Teste de personalitate. Cunoaște-te pe tine însuși, cunoaște-i pe ceilalți*. București, ALDO PRESS.

MEDITAȚIE

PARADOXUL ZILELOR NOASTRE

Avem clădiri mari,
 Dar avem probleme cu temperamentul.
 Avem autostrăzi mai late,
 Și puncte de vedere mai înguste.
 Cheltuim mai mult,
 Dar avem mai puțin.
 Avem case mai mari,
 Dar avem familii mai mici.
 Avem mai multe diplome,
 Dar avem mai puțin bun simț.
 Avem mai multe cunoștințe,
 Dar gândim mai puțin.
 Avem mai mulți experți,
 Dar și mai multe probleme.
 Avem mai multe medicamente,
 Dar suntem tot mai bolnavi.

Cheltuim fără să gândim,
Râdem prea tare.
Conducem prea repede,
Stăm până seara târziu,
Ne sculăm prea obosiți,
Citim mult prea puțin,
Ne uităm la televizor prea mult,
Ne rugăm mult prea puțin...
Ne multiplicăm averile,
Dar ne pierdem valorile.
Vorbim prea mult,
Iubim prea puțin și mințim prea des.
Învățăm cum să ne câștigăm existența,
Dar nu aflăm cum să trăim.
Am ajuns deja la Lună,
Dar e foarte greu să salutăm noul vecin.
Facem lucruri mari,
Dar nu facem lucruri bune.
Scriem mai mult,
Dar învățăm mai puțin.
Facem mai multe planuri,
Dar ducem mai puține la îndeplinire.
Învățăm cum să ne grăbim,
Dar nu știm cum să așteptăm.
Avem mai multe cunoștințe,
Dar mai puțini prieteni.
Ne chinuim tot mai mult
Pentru un succes tot mai mic.
Facem tot mai multe calculatoare,
Dar avem o mare lipsă de comunicare.
Facem multe,
Dar de o calitate slabă.
Aceste vremuri sunt vremuri de pace,
Dar avem războaie civile.
Avem case frumoase,
Dar și tot atâtea familii destrămate.
Trăim în zile în care oamenii preferă,
Mai degrabă, să fie invidiați decât respectați.

RECUNOȘTIȚA

RUGĂ PENTRU PĂRINȚI

Adrian Păunescu

Asta-i viața noastră, alta nu mai e
Și vom fi pe lume numai cât vom fi,
Unde ne vom duce, când și pentru ce,
Vai, cum se sfârșeamă fiecare zi.

Fiii sunt părinții buni ai altor fii,
Și părinții fiii altor buni părinți,
Numai unii-n alții vor mai viețui,

Pentru maratonul sfintei suferinți.

Marea suferință de a fi copil,
Marea suferință, de a fi părinți,
Dă-ne nouă, Doamne, cât vom mai trăi,
Bucuria celor două suferinți.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Ce îmbătrânește iute ? Recunoștința.”

Aristotel

„Recunoștința celor mai mulți nu-i decât o dorință tainică de a primi binefaceri și mai mari.”

La Rochefoucauld

„După primirea darului repede îmbătrânește recunoștința.”

Menander

„Cel care a mâncat sau a stat la casa cuiva, să-i facă bine cu fapte, cu gândul și cu vorbe.”

Vetalpancavincatica

„Când întâlnim pe cineva care ne datorează recunoștința, îndată ne aducem aminte. Cât de des putem întâlni pe cineva căruia îi datorăm recunoștință, fără să ne gândim la aceasta !”

Goethe

„Cine-i înțelept vede mai bucuros că lumea are nevoie de el, decât că-i este obligată prin recunoștință.”

Gracian

CURAJUL

PROVERBE

- Curajul ia cu asalt cetățile.
- Curajos printre oi, și oaie printre curajoși.
- După bătălie mulți viteji s-arată.
- După război se vede capul viteazului și urma fricosului.
- Lupta cere curaj.
- Omul curajos nu stă mult pe gânduri.
- Ostașul e mai frumos mort pe câmpul de luptă, decât viu la fugă.
- Puterea dă curajul, curajul victoria.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Ce înseamnă să ai curaj ? Să-ți fie frică și totuși să faci ceea ce trebuie să faci.”

A. S. Macarenco

„Curajul n-are nici o legătură cu obrăznicia, după cum n-are nici piedica cu pasul înainte.”

T. Mușatescu

„Curajul nu constă în a vedea pericolul, ci în a-l învinge, atunci când îl cunoști.”

J. P. Richter

„Curajul se educă zi de zi printr-o luptă îndârjită cu greutatea.”

N. A. Ostrovski

„Cel ce caută miere nu se teme de înțepătura albinei.”

Khostrou Dehlavi

„Cel ce-a venit la intrarea peșterii balaurului va mai cere oare de la păianjen încuviințarea de a intra ?”

Nezami

„Nu putem răspunde de curajul nostru dacă nu am fost niciodată în primejdie.”

La Rochefoucauld

„Curajul este ca dragostea, se hrănește din speranță.”

Napoleon

TEST

VĂ PUTEȚI REZOLVA SINGUR PROBLEMELE ?

Inerent, în viața fiecăruia apar probleme, cel mai des atunci când lucrurile par a merge bine. Unii pot rezolva cu ușurință și cele mai complicate probleme. Pe alții îi pune în încurcătură și cea mai neînsemnată complicație. Dvs. din ce categorie faceți parte ?

1. Le vorbiți celorlalți despre problemele Dvs. ?
  - a) nu m-ar ajuta cu nimic (3)
  - b) da, când am un interlocutor potrivit (1)
  - c) nu întotdeauna. Oamenii au și așa destule probleme (2)
2. Suferiți mult din cauza neplăcerilor ?
  - a) întotdeauna și foarte mult (4)
  - b) totul depinde de împrejurări (0)
  - c) mă resemnez pentru că mai devreme sau mai târziu toate neplăcerile trec (2)
3. La ce vă gândiți când sunteți supărat(ă) ?
  - a) îmi permit plăcerea la care visez de multă vreme (0)
  - b) mă duc la niște prieteni adevărați (2)
  - c) stau acasă și îmi plâng de milă (4)
4. Cum procedați când ați fost jignit(ă) de o persoană apropiată ?
  - a) mă închid în mine (3)
  - b) îi cer explicații (0)
  - c) le povestesc întâmplarea tuturor celor care doresc să mă asculte (1)
5. Într-o clipă de fericire:
  - a) nu mă gândesc la nenorociri (1)
  - b) nu mă părăsește gândul că fericirea este trecătoare (3)
  - c) nu uit că în viață există și destule supărări (5)
6. Ce părere aveți despre psihiatri ?
  - a) n-aș dori să le fiu pacient (4)
  - b) ar putea fi de ajutor multor oameni (2)
  - c) omul poate să se ajute și singur (3)
7. După părerea Dvs. Destinul:
  - a) vă pune tot timpul la încercare (5)
  - b) este nedrept cu Dvs. (2)
  - c) este binevoitor cu Dvs. (1)
8. La ce vă gândiți când vă trece supărarea după o ceartă cu persoana iubită ?

- a) ce bine e că totul este de ordinul trecutului (1)
- b) visez la o răzbunare secretă (2)
- c) Doamne, ce mult am avut de suferit din cauza lui (ei) (3).

INTERPRETARE

7 - 15 puncte

Faceți față cu brio neplăcerilor, chiar și nenorocirilor deoarece aveți capacitatea de a le aprecia corect. Nu vă place să vă plângeți de milă (slăbiciune caracteristică multora). Echilibrul Dvs. sufletec este demn de invidiat.

16 – 26 puncte

Dați adesea vina pe soartă și preferați să vă aruncați problemele și neplăcerile în cărucia altuia. Aveți nevoie de compătimirea cuiva. Poate că ar fi bine să învățați să vă stăpâniți.

27 - 36 puncte

Vă este greu să faceți față necazurilor pe care le aveți. Poate că de aceea ele vă chină atât de mult. Vă închideți în sine, adesea vă plângeți de milă. Dacă ați avea voință, cu aptitudinile Dvs. v-ați putea rezolva cu succes toate problemele și situațiile neplăcute, care în viață îi pândesc și pe alții, nu doar pe Dvs.

Sursă: Peter Mc Millan. *Teste de personalitate. Cunoaște-te pe tine însuși, cunoaște-i pe ceilalți.* București, ALDO PRESS.

DRAGOSTEA

ETERNA IUBIRE

ANATOL CIOCANU

Ne-a dispărut de pe buze CANDOAREA și ZÂMBETUL, ne-a dispărut lumina BLAJINITĂȚII, nu mai cunoaștem gestul MILEI, am uitat de BUNĂTATE, nu acceptăm ÎNȚELEGEREA și CUVIINȚA, BUCURIA și DĂRUIREA pentru APROAPELE... Toate aceste noțiuni, care în ultimul timp încep atât de dureros să ni se subție, să ni se împruțineze – se vor fi numit, toate la un loc, cu un singur cuvânt – DRAGOSTE. Eternitatea lui este dovedită de existența noastră din această clipă în care respirăm și vedem lumina soarelui...

Să ne aplecăm spre oglinzile Maicii – Natura. Ea să ne învețe nemurirea DRAGOSTEI ! Fără de ea, eterna iubire de oameni, de floare și de lumină, de chipul celei dragi și de cântecul de clopoțel al râsului ei, fără de dragoste – acest strop al veșniciei – PĂMÂNTUL nu va mai respira verde spre cer, cântecul se va pierde ca o rază-n pustiu... DACĂ DRAGOSTE NU E, NIMIC NU E !

Dragostea nu este un mit. Ea vine a se prezenta drept cea mai firească realitate dintr-o necesitate a ființării noastre, din râvna noastră perpetuă pentru A FI MAI BUNI, pentru A FI MAI DUIOȘI, pentru A FI MAI SINCERI, deci, pentru A FI NEMURITORI !

Deci, să-i deschidem iubirii porțile ! Oricând, oricum, în orice anotimp, la orice oră de zi și noapte, când suntem fericiți ori mai puțin fericiți – căci ea ne va aduce fericirea ! Când suntem triști ori când ne umple bucuria – să deschidem dragostei toate ușile, toate ferestrele, toate porțile – EA ORICÂND VA ȘTI SĂ NE RĂSPLĂTEASCĂ DORUL DE A O CUNOAȘTE, TEAMA DE A NU O PIERDE !

MĂRIA TA IUBIRE, TE AȘTEPTĂM !

SPUNE „TE IUBESC”

În câte feluri putem spune „te iubesc” ? De cele mai multe ori, recurgem la cuvinte, dar și gesturile pot vorbi în locul nostru. De ziua îndrăgostiților căutați să oferiți persoanei iubite un cadou potrivit. Prezentăm, în continuare, câteva semnificații ale florilor și culorilor.

Florile pot spune mai mult decât două cuvinte:

Trandafir roșu: Te iubesc !

Trandafir galben: Nu sunt foarte sigur(ă) !

Orhidee: Îți mărturisesc pasiunea mea !

Lalea galbenă: Cu tine sunt în al șaptelea cer !

Margaretă: Iubirea ta mă face fericit !

Frezie: Vreau să fiu prietenul tău !

Crizantemă: Ce m-aș face fără tine ?

Culorile preferate vorbesc despre felul nostru de a fi:

Alb: inimă curată, sincer, copilăros, deschis.

Verde: îndrăgostit, exuberant.

Roșu: iubește cu pasiune, instabil.

Galben: îndrăzneț, extravagant, sensibil.

Albastru: visător, romantic, inteligent, fire artistică.

Maro: realist, plin de umor.

Violet: prietenos, complex, iubitor de lux.

Oranj: vesel, optimist, cald, puternic.

Negru: sobru, rafinat, discret, inteligent.

TĂCEREA IUBIRII

Grigore Vieru

Iubito, află că nu-s meșter la cuvinte.
Eu știu ciopli numai tăcerea cea fierbinte,
Iubito, află că și-n fața maicii mele,
Și-n fața Ei eu tac ca roua de sub stele,
Căci de iubire nu se strigă-n gura mare,
De ea, frumoasa, inima te doare.
Ascultă bine tangoul care sună,
Privește-n ochi la mine,
Iubita mea cea bună !
Tangoul de iubire spune clar, poetic
Ce nu pot spune eu !
Eu știu ciopli cu gura numai sărutarea,
Iar cu privirea mersul tău cel lin ca floarea,
Iar cu închipuirea visele frumoase,
Iubito, eu nu sunt un cioplitor de fraze.
Căci de iubire nu se strigă-n gura mare,
De ea, frumoaso, inima în piept te doare.

ÎNVAȚĂ SĂ SPUI „ NU”

Afirmă de la bun început cu ce ești de acord și cu ce nu. Învăț să contrazici fără să devii dezagreabil.

Nu ezita să spui: „**Am nevoie de ajutor.**”

Nu ezita să spui: „**Am greșit.**”

Nu ezita să spui: „**Îmi pare rău.**”

Nu iuta să-ți spui mereu: „**Diplomația este cheia succesului.**”

Materiale pentru convorbiri

ATITUDINEA POZITIVĂ ATRAGE SUCCESUL

Cum poți trece prin viață, bucurându-te de fiecare clipă trăită și formându-ți, totodată, o atitudine pozitivă față de lucruri și oameni ?

1. Protejează-te !

Viața este ca mersul la piață. Caută să te simți bine, dar nu te lăsa purtată de val. Banii îți asigură confortul psihic, fizic și financiar, deci nu fi risipitor.

2. Ascultă-i pe cei din jur !

Poți afla multe lucruri despre tine și despre ceilalți, ascultându-i cu atenție pe cei care îți vorbesc. Au încredere în tine ? Îți oferă sugestii ?

3. Încearcă să vezi frumosul pretutindeni !

Trebuie să recunoști că până și profesorul poate să impresioneze când îți înscrie o notă insuficientă în agendă. Încearcă să vezi partea bună a lucrurilor. Privește mai mult în jurul tău. Nu mai merge pe stradă privind pavajul sau drept înainte, gândindu-te la ale tale. Poți descoperi case pe care nu le remarcasei înainte, forme și culori care îți pot produce o reală plăcere estetică, influențându-ți astfel pozitiv starea de spirit.

4. Dezvoltă-ți propriul stil !

Gândește-te că ești unic în felul tău. Arată-ți stilul prin mișcări, prin felul de a vorbi. Știi cât de important este limbajul trupului. Folosește-l ! Încrucișează-ți brațele când vrei să sugerezi scepticismul sau când vrei să fii lăsat în pace. Pășește ca și cum ai stăpâni locul pe care calci și imediat vei atrage toate privirile. Atenție, de asemenea, la hainele pe care le alegi: ce vrei să spună ele despre tine ? Care parte a personalității tale vrei să o dezvălui astăzi prin hainele pe care le porți ? Mesajul pe care îl transmit acestea este primul recepționat de cei din jur. Hainele sunt mai mult decât un simplu mod de exprimare a personalității, ele sunt un instrument de sugestie. Atenție, așadar, la modul în care alegi și folosești acest instrument.

5. Adoptă o atitudine !

Fii întotdeauna sigur că vei reuși, că vei fi fericit, luat în serios de către ceilalți și apreciat.

6. Fii cuminte !

Nu intra în bătălii pe care nu le poți câștiga și nu-ți bate joc de corpul tău, pentru că totul se va întoarce împotriva ta.

7. Fă exerciții fizice !

Dacă primul lucru pe care îl faci dimineața, când te trezești, este să îmbraci treningul, acesta te va determina, probabil, să începi a face gimnastică.

8. Mănâncă ce trebuie !

Ți-ai stabilit meniul zilnic. Important este să realizezi necesitatea unei alimentații sănătoase pentru o stare psihică și fizică bună.

10. Mergi la doctor !

Fă controale medicale de rutină sistematic și, ori de câte ori simți că ceva nu este în regulă, mergi imediat la medic.

11. Menține-ți interesul !

Menține-ți interesul pentru tot ce există. Fii în permanență în căutarea noului. Dacă ești deschis pentru viață, aceasta îți va oferi toate bucuriile și îți va permite să-ți croiești propriul drum.

12. Zâmbește !

Un zâmbet permanent pe buze înseninează atât viața ta, cât și pe celor din preajmă. Deci, zâmbește cât mai des.

13. Ajută-i pe cei care au nevoie !

A ajuta pe cineva este o minunată hrană pentru suflet. Ocaziile nu trebuie căutate. Ele sunt pretutindeni în jurul nostru. Trebuie doar să fii cu ochii și inima deschise.

14. Studiază-te în permanență !

Studiază-te din perspectiva minții, a inimii și a trupului. Care este programul tău pentru astăzi? Te simți bine ? Dacă nu, poate ai nevoie de mai mult somn sau ai făcut indigestie. Încercă să-ți rezolvi problemele operativ. Nu lăsa să se adune prea multe. Persoanele îngropate în propriile lor probleme devin monștri.

15. Meditează !

Fă acest lucru cel puțin 20 de minute pe zi. Acordă o scurtă vacanță minții. Meditația îți dă șansa de a identifica și neutraliza gândurile sinistre care nu te lasă să te concentrezi asupra unei activități importante ori să te relaxezi, pur și simplu.

16. Observă oamenii din jur !

E o distracție pe cinste să-i studiezi pe cei din jur: să le citești expresia feței, tonul vocii, să descifrezi mesajul exprimat prin limbajul trupului. Este un exercițiu al puterii minții. Practică-l cât poți de des.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„A iubi înseamnă a da gratuit inima sa cuiva, și nu de aceea că ești în necesitate sau sperii vre-un profit.”

Cicero

„Dragostea mișcă soarele și stelele.”

Dante Alighieri

„Necesitatea supremă a omului este de a se dăruie în întregime altui om, de a se dizolva și a dispărea în el, ca în felul acesta să se regăsească într-o altă viață, o viață nouă, superioară în unitate cu omul drag și cu întreaga omenire.”

E. B. Golderness

„Dragostea nu este un sentiment, este o artă.””

Paul Morand

„Dragostea are mii de aspecte, fiecare cu o proprie lumină, o proprie tristețe, o fericire proprie și o proprie aromă.”

„Omul pe care îl iubești tu în mine, firește, este mai bun decât mine: eu sunt altul. Dar tu iubește-mă, și eu mă voi strădui să fiu mai bun decât mine.”

M. Prișvin

„Iubirea este tăcută și vorbește numai prin fapte.”

M. Prișvin

„Pe om îl înfrumusețează numai iubirea, începând cu prima dragoste față de o femeie și terminând cu dragostea față de lume și om. Toate celelalte îl desfigurează, duc la pierirea lui, adică la dominarea altui om.”

M. M. Prișvin

„Eu definesc iubirea în felul următor: dorința de a extinde propriul „eu” pentru a alimenta propria creștere spirituală sau creșterea spirituală a altui om.”

Scott Peck

„Iubirea este răbdătoare, milostivă, iubirea nu invidiază, iubirea nu se preamărește pe sine, nu este trufașă; nu se dedă la excese, nu-și caută interesul, nu se irită, nu clocește vanități; pe toate le tănuiește, pe toate le crede, în toate speră, pe toate le îndură.”

Apostolul Pavel

„Dragostea adevărată te face întotdeauna mai bun.”

Al. Duma - fiul

„A iubi înseamnă a trăi viața celuilalt.”

H. de Balzac

„... iubirea... prețuiește exact atât cât prețuiește omul care simte această iubire. La oamenii curați totul este curat. Totul este curat la oamenii sănătoși și puternici. Iubirea care împodobește penajul păsărilor cu cele mai minunate culori, scoate la suprafață din inimile nobile tot ce e mai de preț. Dorind să arate ființei iubite numai ceea ce este demn de ea, cel ce iubește se deprinde să găsească plăcere în gânduri și fapte care armonizează cu imaginea minunată, sculptată prin iubire. Izvor de tinerețe în care renaște sufletul, iradiere de putere și bucurie: iată ce este frumos și binefăcător, iată de ce crește inima.”

R. Rolland

„A iubi înseamnă a trăi viața celui pe care îl iubești.”

L. N. Tolstoi

„Când iubești, descoperi în tine atâta bogăție, atâta gingășie, duiosie, încât nu-ți vine să crezi că poți iubi astfel.”

A. P. Cehov

„Iubirea are mii de aspecte și fiecare din ele are lumina sa, tristețea sa, fericirea sa și mireasma sa.”

K. Paustovschi

„A iubi nu înseamnă a privi unul la altul, a iubi înseamnă a privi împreună în aceeași direcție.”

A. de Saint - Exupery

„Dragostea e asemeni razei de lumină – te vede și te caută oriunde te-ai ascunde. Iubirea e în noi – atunci când o dorim e alături, și străină atunci când cu știm să iubim.”

C. Partole

„Există ceva de care oamenii au cel mai mult nevoie, mai mult chiar decât hrana sau acoperișul de deasupra capului – înțelegerea faptului că ei sunt iubiți, că de ei mai are cineva nevoie... Doamne, fă-ne destoinici să slujim toți oamenii din lume.”

Maica Tereza

„De-aceea că îndrăgostiți mai sunt,
Mai este cald și bine pe pământ.”

Gr. Vieru

„Întreaga fire
Și nemurire
S-au născut
Dintr-un vis și un sărut.”

Gr. Vieru

„Sortită fiecărui muritor,
Ca un văzduh, ce-i fără de hotare,
Iubire, tu ești foc nemuritor,
În care ard păcate milenare.”

Agnesa Roșca

DRAGOBETE

În ziua de 24 februarie, atunci când natura dă primele semne de renaștere, când totul în jur se trezește din amorțeala iernii, când în sufletul omului renasc cu bucurie sentimentele cele mai tainice, se sărbătorește **Dragobetele**. Data marcării acestei zile este variabilă de la zonă la zonă: 24 februarie, 28 februarie, 1 martie, 25 martie.

De unde provine această tradiție ? Cine era acest personaj mitologic ?

Se zice că a fost un tânăr voinic, frumos și bun, care inspira fetelor și femeilor tinere încredere și dragoste curată. Este patron al dragostei și buneii dispoziții pe plaiurile românești. În unele tradiții este considerat Cap de primăvară, Cap de vară, fiu al Babei Dochia și cumnatul zeului vegetației Lăzărică. În unele zone etnografice ca Muntenia, Dobrogea, Oltenia, Transilvania este identificat cu zeul Eros (la greci) și Cupidon (la romani).

Flăcăii și fetele, îmbrăcați în haine de sărbătoare, mergeau la pădure după primii ghiocei. Porneau pe cărări diferite și dacă se întâlneau acolo vre-o fată cu un băiat înseamnă că sunt sortiți unul altuia. Dacă nu erau păduri prin împrejurimi tinerii se duceau pe tolocă. Fetele culegeau primele flori, iar băieții strângeau vreascuri pentru a aprinde ruguri, în jurul cărora se adunau împreună, cântau și glumeau. După aceea coborau în goană spre sat, și fiecare băiat prindea fata care îi era dragă. Dacă reușea, avea tot dreptul să o sărute, considerându-se din acel moment logodnicul ei pentru cel puțin un an de zile, ca să se poată convinge toată lumea, și în deosebi, părinții fetei și a-i băiatului, cât de constante le sunt sentimentele. Dar dacă după aceeași tânără aleargă câțiva flăcăi ? Păi, o fată deșteaptă știe cum să se lase prinsă doar de alesul inimii ei ! Pe alocuri această fugărire a fetelor dragi se mai numea și „zburătorire”. Nimic întâmplător în tradițiile noastre populare:

Dragobetele începe în perioada când prind a se „logodi” și păsările. De aceea în unele sate gospodarii aruncă boabe de mei, de grâu, de orz, de secară pentru hrana păsărilor din cer, dar și pentru a celor domestice, ca ele „să iubească” și să „se logodească”, în acea zi fiind interzise cuvintele de ocară în adresa lor. Se zice că păsările neîmperecheate în ziua de

Dragobete rămâneau fără pui până în ziua de Dragobete a anului viitor. În acea zi nu se sacrificau păsările domestice și nu se vânau cele sălbatice. Se mai zice că din acea zi păsările încep să-și facă cuiburile.

O altă tradiție păstrată de strămoșii noștri era că din zăpada netopită de Dragobete fetele și nevestele tinere își făceau rezerve de apă cu care se spălau în anumite zile ale anului pentru a-și păstra frumusețea.

Chiar dacă-am uitat de-acea veche tradiție, e bine să păstrăm în sufletele noastre mesajul ei – dragostea curată și prietenia sinceră, ambele fiind atât de necesare fiecăruia dintre noi.

Surse:

Ion Ghinoiu. *Dicționar al sărbătorilor de peste an*, București, 1992.

Revista *a-Mic*, nr. 2, 2001, nr. 2, 2004.

Victor Kernbach. *Dicționar de mitologie generală*, București, 1995.

ZINA IZBAȘ

MI-AI DĂRUIT UN TRANDAFIR ASEARĂ

(Retro)

Trei roze mi-ai adus,
Ce bucurie !
Aseară am aflat întâmplător
Că ele sunt pe placul
Scorpionilor.
Le-am admirat,
Le-am spus de drag cuvinte
Și de amor.
M-au ascultat,
Iar...drept răspuns
M-au înțepat
Și m-a durut
Fierbinte.
N-am mai avut
Ocazie atare –
Să-mi facă răni
O floare,
Dar s-întâmplat.
S-a întâmplat
Un lucru minunat –
Trei trandafiri
Aseară tu mi-ai dat.
Am inspirat
Parfum amețitor
Uitând de ghimpii lor.
Căci mi-au creat
Imensă bucurie –
O noapte, -n
A nesomnului stihie
Am sângerat această poezie.

BATE ȘL..

...ți se va deschide –
adevăr curat –
se-întâmplă tuturor

neapărat.

Când nu ești auzit,
Fii strigăt,
Fii cântec,
Fii stea –
Bate luminând
și-ți va deschide
dragostea.

Am încercat...
Am încercat...
Am încercat...
Porți ferecate,
Uși încuiate,
Ferestre blocate –
Ce e cu sufletul tău,
Iubite ?!
Grav bolnav de tăcere acută
Nimic nu dorește să mai audă ?

Marcela Mardare

TU EȘTI TAINA

Tu ești taina mea cea mare,
O ascund de fiecare,
Nu vreau nimenea să știe
Cât de drag îmi ești tu mie.

Să zică lumea ce-o vrea,
Eu ies mereu în calea ta.
Tu nu mă știi și nu mă vezi,
De ți-aș spune n-ai să crezi.

Tu ești taina, ea mă ține,
Mă apropie de tine,
Dragostea adevărată
E ca lacrima curată.

Tu ești taina, ea mă face
Să nu am în suflet pace.
Tu ești taina fără de care
Viața n-ar fi sărbătoare.

FERICIREA

TEST PSIHOLOGIC

TE PRICEPI SĂ FII FERICIT ?

În viață există momente când te simți fericit. Dar există și momente când îți detești propria persoană și întreaga lume. Probabil, altfel nici nu este posibil. Cu toate acestea, în taină invidiezi oamenii care – cel puțin în aparență – sunt mulțumiți de ei și au o atitudine filosofică față de cele ce se întâmplă în jurul lor. Cărei categorii de oameni aparții ? Știi să fii fericit ?

Pentru a răspunde la această întrebare, îți poate fi de ajutor următorul test. Alege unul dintre cele trei răspunsuri.

1. Când meditezi asupra vieții tale, ajungi la concluzia că:

- a) a fost mai multe rău decât bine;
- b) a fost mai mult bine decât rău;
- c) totul a fost bine.

2. La finele zilei, de obicei:

- a) ești nemulțumit de tine;
- b) consideri că ziua ar fi putut să fie mai bună;
- c) mergi la culcare cu sentimentul satisfacției pentru ziua trăită.

3. Când te privești în oglindă, de cele mai multe ori, te gândești:

- a) „Groaznic ! Mai bine nici să nu mă uit în oglindă”.
- b) „În general, nu-i chiar așa de rău”.
- c) „Totul este minunat !”

4. Când afli despre un câștig de proporții al unuia dintre cunoscuții tăi, te gândești:

- a) „Eu niciodată nu voi câștiga!”
- b) „De ce oare nu am fost eu acel care a câștigat ?”
- c) „Cândva voi câștiga și eu”.

5. Când auzi la radio, televizor sau citești într-un ziar despre o nenorocire, te gândești:

- a) „Așa se va întâmpla și cu mine într-o bună zi”.
- b) „Spre fericire, pe mine m-a ocolit pericolul”.
- c) „Ziariștii exagerează lucrurile în mod intenționat”.

6. Când te trezești dimineața, de obicei:

- a) nu dorești să te gândești la nimic;
- b) meditezi asupra celor ce se vor întâmpla în ziua care începe;
- c) ești mulțumit că a început o nouă zi, care îți poate oferi noi surprize.

7. Crezi despre prieteni că:

- a) nu sunt atât de interesanți și de receptivi pe cât ai dori;
- b) desigur, ei au neajunsuri, dar, în general, sunt acceptabili;
- c) sunt niște oameni minunați !

8. Când te compari cu alți oameni, conchizi că:

- a) „Sunt subapreciat ”;
- b) „Eu nu sunt prin nimic mai prejos decât alții”;
- c) „Sunt capabil să fiu lider, și acest lucru, cred, îl vor aprecia și alții!”

9. Dacă ai adăugat în greutate 4-5 kilograme:

- a) intri în panică;
- b) consider că nimic nu este deosebit în aceasta;
- c) începi imediat un regim alimentar și faci intens exerciții fizice.

10. Dacă te afli într-o stare de depresie:

- a) te plângi pe soartă;
- b) știi că dispoziția va trece;
- c) încerci să te distrezi.

INTERPRETARE

Fiecare răspuns are: **a** – 0 puncte, **b** -1 punct, **c** – 2 puncte.

Ai acumulat 17 - 20 de puncte. Ești un om atât de fericit, încât nici nu-ți vine să crezi că așa ceva este posibil ? Bucură-te de viață și nu atrage atenția la neplăcerile și vicisitudinile ei. Ești un om plin de viață, placi celor din jur prin optimismul tău, dar... Nu ai cumva o atitudine superficială față de tot de se întâmplă ? Poate ți-ar prinde bine o mică doză de realism sau chiar scepticism.

Ai acumulat 13 – 16 puncte. Probabil, ești un om suficient de fericit și ai parte de mai multe bucurii în viață decât de neplăceri. Ești un om curajos, calm, ai o minte lucidă și ești agreabil. Nu intri în panică, atunci când întâlnești greutăți - le analizezi la rece. Celor din jur le este bine cu tine.

Ai acumulat 8 -12 puncte. Fericirea și nefericirea, pentru tine, se exprimă prin cunoscuta formulă „50:50”. Dacă dorești să înclini balanța în favoarea ta, încearcă să nu cedezi în fața greutăților; înfruntă-le stoic. Mizează pe prieteni; nu-i lăsa la nevoie.

Ai acumulat 0 -7 puncte. Te-ai obișnuit să le privești pe toate prin ochelari negri, te consideri un ghinionist. Dar face oare ? Încearcă să te afli mai mult timp în societatea oamenilor veseli și optimiști. Ar fi bine să ai o ocupație pentru suflet, un hobby.

MAXIME ȘI CUGETĂRI

„Cea dintâi condiție a fericirii este înțelepciunea.”

Sofocle

„Nimeni nu e cu totul fericit în toate.”

Theogonis

„Cine nu-i invidiat nu e fericit.”

Aeschylus

„ Există un ciclu al lucrurilor omenești care, învârtindu-se, nu îngăduie să fie mereu fericiți aceiași oameni.”

Herodot

„Nu poți fi fericit dacă nu te ostenești.”

Euripide

„Nu slăbi frânele când îți merge bine; iar în răstriște ține-te de speranța înțeleaptă.”

Euripide

„Fericirea și nefericirea sunt în suflet.”

Democrit

„Omul are parte rând pe rând de bucurie și de durere, nimeni nu dobândește o fericire fără sfârșit.”

Mahabharata

„Nu toți care sunt buni sunt și fericiți.”

Cicero

„Nu e fericit cine nu se crede fericit.”

Syrus

„Nu e nici un motiv să crezi că cineva poate deveni fericit prin nefericirea altora.”

Seneca

„Fericirea nu tulbură mintea celui înțelept, căci ea e asemenea mirajului într-un pustiu.”

Somadeva

„Totdeauna fericirea se dobândește după multe piedici.”

Somadeva

„Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.”

Schopenhauer

„Este o mare fericire să dorești lucrurile ce trebuie dorite.”

Menedem

„Norocul este un hazard, iar fericirea o vocație.”

Al Vlahuță

GLOSAR

Activitate extracurriculară - acțiune educativă organizată și desfășurată în afara planului de învățământ, dar strâns legată de acesta, sub îndrumarea cadrelor didactice. Ea cuprinde acțiunile educative desfășurate în cadrul instituțiilor culturale, cum sunt teatrele, bibliotecile, casele de creație, așezămintele educative extrașcolare etc. Aceste instituții organizează activități instructiv-educative de tipul: prezentarea unor filme, spectacole, lansări de cărți, simpozioane etc. Activitatea în afara clasei și extrașcolare lărgeste orizontul cultural al elevilor, completând cu noțiuni noi volumul de cunoștințe însușite la lecții. Prin activitățile la care participă ei își însușesc cunoștințe din domeniul științei, tehnicii, artelor, politicii, sportului, vieții cotidiene.

Asociație de tineret – organizație obștească, formată din persoane de 16-24 ani, care are drept obiectiv activități în domeniul educației și dezvoltării tinerei generații și al soluționării problemelor cu care se confruntă.

Asociație obștească - o formațiune benevolă, de sine stătătoare, autogestionară, constituită prin libera manifestare a voinței cetățenilor asociați pe baza comunității de interese profesionale și/sau de altă natură, în vederea realizării în comun a drepturilor civile, economice, sociale și culturale, care nu are drept scop obținerea profitului. Scopurile și sarcinile asociației obștești sunt stabilite de statutul, regulamentul acesteia, de alte acte.

Copii și Tineri - există diverse definiții date copiilor și persoanelor tinere și a vârstei acestora – definiții introduse și utilizate până acum în Republica Moldova în dependență de programe, scopuri și obiective, finanțări și surse.

În practica și terminologia **ONU** sunt folosite următoarele definiții privind vârsta și etapele de dezvoltare ale copiilor și tinerilor:

Copii – persoane ce nu au atins vârsta de 18 ani;

Adolescenți – persoane în vârstă de 10-19 ani (inclusiv vârsta adolescentă precoce – 10-13 ani, medie – 14-15 ani și tardivă -16-19 ani);

Tineri – persoane între 12-24 ani;

Tineret - populația în vârstă de 15-24 ani;

Persoane tinere - toate persoanele cu vârsta cuprinsă între 10-24 ani.

În terminologia **Comisiei Europene și a Consiliului European** tinerii sunt persoane cu vârsta cuprinsă între **13 și 30 ani**.

Legea Republicii Moldova cu privire la Drepturile Copilului, adoptată la 15 decembrie 1994, definește copiii ca fiind persoane de **0-18 ani**. Legea cu privire la tineret, adoptată la 11 februarie 1999, definește tinerii ca fiind persoane de **16-30 ani** (art. 2. Noțiuni principale).

Diriginte - profesorul, numit de directorul instituției de învățământ dintre cadrele didactice de prestigiu și cu experiență, care predau la clasa respectivă, investit cu funcții educaționale.

Educație formală (sistemul educației formale) – educația „oficială”; ansamblul acțiunilor educaționale proiectate *instituțional* prin structuri organizate *sistemic*, pe niveluri și trepte de studii (grădinițe, școli, licee, colegii, universități, centre de perfecționare etc.), în cadrul unui proces educațional pregătit, planificat, implementat și evaluat cu *rigurozitate*, *în timp și spațiu* prin planuri, programe, manuale, cursuri, materiale de învățare etc.; organizațional și material

garantată; este structurată în baza consecutivității cronologice și a nivelurilor de note; condiționează înmatricularea.

Educație informală – ansamblul influențelor educaționale exercitate *spontan și continuu* asupra personalității umane de la nivelul familiei, localității, cartierului, străzii, (micro)grupurilor sociale, mediului social (cultural, profesional, economic, religios etc.), a comunității (naționale, zonale, teritoriale, locale), a mass-media (presă scrisă, radio-televiziunea etc.), adaptate la necesitățile și interesele beneficiarilor în scopul însușirii unei serii de cunoștințe și abilități de viață.

Educație non-formală – reprezintă ansamblul acțiunilor pedagogice proiectate și realizate într-un *cadru instituțional extradidactic sau/și extrașcolar*, constituit ca „o punte între cunoștințele asimilate la lecții și informațiile acumulate informal” (Văideanu G., 1988); valorifică activitatea de educație/instruire organizată în afara sistemului de învățământ, dar și în interiorul acestuia sub îndrumarea unor cadre didactice specializate în proiectarea acțiunilor educaționale sau prin intermediul organizațiilor de tineret, grupurilor comunitare și altor foruri de întrunire a copiilor/tinerilor. Educația non-formală se realizează prin activități:

în afara clasei (extracurricular): cercuri pe discipline de învățământ, cercuri interdisciplinare, cercuri tematice/transdisciplinare; echipe sportive, ansambluri artistice, culturale etc; întreceri, competiții, concursuri, olimpiade școlare.

în afara școlii (extrașcolar): activități organizate special pentru *valorificarea educativă a timpului liber*: a) cu resurse tradiționale: excursii, vizite, tabere, cluburi, universități populare, vizionări de spectacole și expoziții etc.; b) cu resurse moderne: videotecă, mediatecă, discotecă; radio-televiziune școlară, instruire asistată pe calculator, cu rețele de programe non-formale; activități organizate în *mediul socio-profesional* ca soluții „alternative” de informare, perfecționare, reciclare, instruire permanentă, instituționalizate special la nivel de: presă pedagogică, radio-televiziune școlară, cursuri, conferințe tematice – cu programe speciale de educație permanentă etc.

Obiectivele pedagogice specifice educației non-formale completează resursele educației formale la nivelul unor coordonate de „vocație”; sprijinirea elevilor, studenților, adulților etc. cu șanse speciale/minime-maxime de reușită școlară, profesională etc.; stimularea dezvoltării personalității elevilor, studenților etc. și a comunității educative locale, la niveluri de performanță și de competență superioare, relevante în plan intelectual, moral, tehnologic, estetic, fizic; valorificarea adecvată a strategiilor de proiectare-realizare a acțiunilor (de formare și de perfecționare profesională; de organizare a timpului liber, de alfabetizare funcțională a grupurilor sociale defavorizate).

Conținutul și metodologia educației non-formale sunt *flexibile și deschise*: a) *proiectare pedagogică neformalizată*, cu programe deschise spre interdisciplinaritate și educație permanentă – la nivel general-uman, profesional, sportiv, estetic etc.; b) *organizare facultativă, neformalizată*, cu profilare dependentă de opțiunile copiilor/tinerilor și ale comunităților școlare și locale, de deschideri speciale spre experiment și inovație; c) *evaluare facultativă, neformalizată*, cu accente psihologice, prioritar stimulative, fără note sau calificative oficiale.

Educație pentru dezvoltare – o acțiune preventivă – pregătim copiii/tinerii astăzi pentru viitor prin familiarizarea cu drepturile lor și învățarea respectului pentru drepturile altor oameni; cum să comunice, să fie deschiși și sensibili la nevoile altora; prin cunoașterea și conștientizarea propriei persoane și a altor oameni, țări, limbi, tradiții și respectarea

diferențelor; prin înțelegerea familiei, vecinilor, comunității; prin dezvoltarea dragostei de țară; prin încurajarea de a fi activi – să realizeze că schimbările provin din interior, de la noi. Nu întotdeauna putem ajuta pe cineva care locuiește pe un alt continent, dar poate că există cineva în vecinătatea noastră care așteaptă ajutorul sau implicarea noastră.

Instituții extrașcolare – instituții ce realizează activități complementare procesului educațional din învățământul formal în scopul dezvoltării aptitudinilor creatoare ale elevilor în domeniul științei, artelor, tehnicii, sportului, turismului etc., precum și a organizării utile și plăcute a timpului liber.

Manager al procesului de educație - funcție a procesului de educație. Managerul trebuie să cunoască principiile, nivelele și funcțiile managementului educațional, să poată să folosească un instrument metodologic și practic modern, bazat pe informatică, pe limbajele de programare, pe utilizarea de rețele de calculatoare, pe o modernă bază logistică.

Metodele de educație - acțiunile subordonate realizării scopurilor activităților educaționale prin avansarea unor căi de formare eficientă din perspectiva elevului. Privită sub raport structural și funcțional, metoda este considerată a fi un model sau un ansamblu organizat de procedee sau moduri de realizare practică a operațiilor care stau la baza acțiunii educative și care duc în mod programat și eficace la realizarea scopurilor sau obiectivelor propuse. Metoda de educație este un concept care, odată transpusă în planul activităților educaționale, devine altceva decât un instrument destinat să faciliteze cunoașterea științifică. Ea preia un statut pedagogic, transformându-se într-un instrument de formare, devine o cale de dezvoltare a adevărilor în fața celor educați, o modalitate de formare de abilități și deprinderi practice. Metoda de educație urmărește atingerea unor obiective educaționale determinate, a obținerii unor rezultate așteptate în formarea și dezvoltarea personalității. Într-o versiune mai modernă, metoda de educație este interpretată drept o modalitate pe care profesorul o urmează pentru a-i face pe elevi să găsească singuri calea proprie de urmat în redescoperirea adevărilor, în găsirea soluțiilor necesare în rezolvarea problemelor teoretice și practice cu care ei se confruntă în viață.

Ora de dirigenție - forma principală, directă și organizată de muncă a profesorului diriginte cu colectivul de elevi din clasa sa. Ea este precedată, pregătită și consolidată de alte manifestări și acțiuni, ceea ce oferă dirigintelui posibilitatea ca prin intermediul ei să coordoneze și să dirijeze, în direcțiile stabilite, într-o măsură însemnată, procesul educativ în clasa sa. Menirea fundamentală a orelor de dirigenție este de a contribui la formarea personalității elevului în plan moral și cetățenesc. În cadrul lor se include orice activitate care promovează modul de comportare a omului la nivelul cerințelor de civilizație și cultură ale societății contemporane.

Participarea tinerilor – implicarea – activă sau pasivă – a tinerilor în procesele sociale, influența lor asupra luării deciziilor în societate. Participarea activă – tinerii singuri adoptă și propun soluții, participarea pasivă – tinerii participă în acțiuni propuse de către societate.

Sistemul de activitate a profesorului diriginte - o totalitate de acțiuni educative în care se integrează toate elementele procesului educativ.

Semnat pentru tipar 08.03.2010

Format ×. Coli de tipar

Tirajul 500 ex.

Tipografia Centrală